

Vaihtoehtolaskelmat kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten

Jussi Uusivuori, Maarit Kallio ja Olli Salminen (toim.)

Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute - sarjassa julkaistaan tutkimusten ennakkotuloksia ja ennakkotulosten luonteisia selvityksiä. Sarjassa voidaan julkaista myös esitelmiä ja kokouskoosteita yms.

Sarjassa ei käytetä tieteellistä tarkastusmenettelyä. Kirjoitukset luokitellaan Metlan julkaisutoiminnassa samaan ryhmään monisteiden kanssa.

Sarjan julkaisut ovat saatavissa pdf-muodossa sarjan Internet-sivuilta.

<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/>
ISSN 1795-150X

Toimitus

Unioninkatu 40 A
00170 Helsinki
puh. 010 2111
faksi 010 211 2101
sähköposti julkaisutoimitus@metla.fi

Julkaisija

Metsäntutkimuslaitos
Unioninkatu 40 A
00170 Helsinki
puh. 010 2111
faksi 010 211 2101
sähköposti info@metla.fi
<http://www.metla.fi/>

Tekijät Uusivuori, Jussi, Kallio, Maarit & Salminen, Olli (toim.)			
Nimeke Vaihtoehtolaskelmat Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten			
Vuosi 2008	Sivumäärä 104	ISBN 978-951-40-2089-6 (PDF)	ISSN 1795-150X
Yksikkö / Tutkimusohjelma / Hankkeet Vantaan toimintayksikkö / 3483 Vaihtoehtolaskelmien laatiminen / 50168 Metsien käytön tulevaisuus Suomessa			
Hyväksynyt Leena Paavilainen, tutkimusjohtaja, 26.3.2008			
Tiivistelmä Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) tilasi keväällä 2007 Metsäntutkimuslaitokselta (Metla) vaihtoehtolaskelmia taloudellisten ja politiikkaan liittyvien olosuhteiden vaikutuksista metsäalalla. Vaihtoehtolaskelmia käytetään taustatukena metsäneuvoston vuonna 2006 esittämien metsäsektorin painopiste- ja tavoitelinjausten uudelleen arvioimisessa. Laskelmien tehtäväsisällössä ja skenaarioiden muotoilussa on otettu huomioon metsäneuvostolta ja sen sihteeristöltä saatuja kommentteja sekä KMO 2015:n ennakoarvioitsijoiden kannanotot. Laskelmien laadinnassa on pyritty noudattamaan markkina- ja kysyntälähtöisyyttä niin, että pääasialliset vaikutukset Suomen metsäalalle tulevat lopputuotteiden markkinoiden kautta. Laskelmien taustalla eri skenaarioissa on käytetty työn tilaajan asettamia lähtöoletuksia liittyen metsäteollisuustuotteiden hintoihin, energian hintoihin, tuontipuun määriin, metsähakkeen volyymeihin sekä metsien suojelutasoon. SF-GTM-metsäsektorimallilla tuotettiin laskelmat vuoteen 2015 koskien hakkuita, raakapuun hintoja, metsäteollisuuden tuotantoa ja bruttokantorahatuloja. Metsien kehitystä kuvaavat suuret laskettiin MELA-mallilla. Tulosten pohjalta arvioitiin vaikutuksia työllisyyteen ja arvonlisäykseen sekä metsien vesitaseeseen, metsien monimuotoisuuden turvaamiseen, metsien virkistys- ja matkailukäyttöön ja hiilinieluihin. Lisäksi skenaarioita on arvioitu yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden sekä ilmastovaikutusten suhteen. Raportin laadinnassa on ollut Metlan tutkijoiden ohella mukana tutkijoita Helsingin ja Joensuun yliopistoista, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiosta sekä Suomen ympäristökeskuksesta.			
Asiasanat bioenergia, metsäpolitiikka, metsäteollisuus, ilmastopolitiikka			
Julkaisun verkko-osoite http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2008/mwp075.htm			
Tämä julkaisu korvaa julkaisun			
Tämä julkaisu on korvattu julkaisulla			
Yhteydenotot Jussi Uusivuori, Metsäntutkimuslaitos, Unioninkatu 40 A, 00170 Helsinki. Sähköposti jussi.uusivuori@metla.fi			
Muita tietoja			

Sisällys

Esipuhe	5
Jussi Uusivuori	
Toimeksianto ja skenaarioiden taustaoletukset	6
Maarit Kallio, Olli Salminen ja Jussi Uusivuori	
SF-GTM-mallilaskelmat puumarkkinoiden ja metsäteollisuuden kehityksestä Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten	8
Maarit Kallio	
MELA-vaihtoehtolaskelmat Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten	19
Olli Salminen ja Hannu Hirvelä	
Arvio taimikonhoito- ja kunnostusojitusmääristä metsien puuntuotannollisen kestävyyden näkökulmasta	43
Jari Hynynen ja Kari Mielikäinen	
Metsäsektorin tulo- ja työllisyysvaikutusten kehitys vuoteen 2015	46
Mikko Toropainen	
Bioenergia ja uudet tuotteet	51
Jussi Uusivuori, Antti Asikainen, Raija-Riitta Enroth, Lauri Hetemäki, Maarit Kallio, Hanna-Liisa Kangas ja Erkki Verkasalo	
Etelä-Suomen metsien suojelun vaikutukset	64
Paula Horne	
Metsätalouden vesistökuormituslaskelmat Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten	68
Leena Finér, Erkki Ahti, Samuli Joensuu, Harri Koivusalo, Ari Laurén, Timo Makkonen, Tuija Mattsson, Mika Nieminen ja Sirkka Tattari	
Virkistyskäytön ja luontomatkailun tarkastelu eri vaihtoehtoskenaarioissa sekä skenaario virkistyskäytön ja luontomatkailun muutoksista ja kehittämistarpeista	87
Liisa Tyrväinen ja Tuija Sievänen	
Yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden arvio Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten	95
Tapio Rantala	
Laskelmat metsien kasvihuonekaasutaseista Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten	100
Risto Sievänen, Timo Kareinen, Timo Penttilä ja Tarja Tuomainen	
Arvio ilmastonmuutoksen vaikutuksista metsiin Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten	104
Seppo Kellomäki	

Esipuhe

Kansallista metsäohjelmaa 2015 (KMO 2015) on vuonna 2007 valmisteltu kolmessa vaiheessa: vaihtoehtoaskelmien laatiminen, ohjelman ennakoarviointi ja varsinaisen ohjelma-asiakirjan laatiminen. Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) tilasi 11.4.2007 Metsäntutkimuslaitokselta (Metla) vaihtoehtolaskelmia taloudellisten ja politiikkaan liittyvien olosuhteiden vaikutuksista metsäalaan. Laskelmien tehtäväsissällössä ja skenaarioiden muotoilussa otettiin huomioon metsäneuvostolta ja sen sihteeristöltä saatuja kommentteja sekä KMO 2015 ennakoarvioitsijoiden kannanottoja. Vaihtoehtolaskelmia käytetään taustatukena metsäneuvoston vuonna 2006 esittämien metsäsektorin painopiste- ja tavoitelinjausten uudelleen arvioimisessa.

Metsäntutkimuslaitos julkaisi vuonna 2006 raportin Suomen metsiin perustuva hyvinvointi 2015 (Metlan työraportteja 26), jossa arvioitiin laajasti Suomen metsäalan tulevaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ottaen seikkaperäisesti huomioon metsien eri käyttömuodot. Nyt julkaistavassa KMO 2015:n valmistelua tukevassa raportissa esitetään laskelmat ja arviot koskien viittä skenaariovaihtoehtoa:

1. Nykytila jatkuu
2. Puun tuonti alas
3. Puun tuonti alas + lisäsuojelua
4. Bioenergia ja uudet tuotteet
5. Suurimmat kestävätkä hakuut

Laskelmien laadinnassa pyrittiin noudattamaan markkina- ja kysyntälähtöisyyttä niin, että pääasialliset vaikutukset Suomen metsäalalle tulevat lopputuotteiden markkinoiden kautta. Nämä välittyvät puumarkkinoilla tietyiksi hakkuumääriksi sekä puun hinnoiksi. Metsäteollisuuden tuotanto ja hakkuiden määrät ja ajoittuminen puolestaan vaikuttavat metsäalan yhteiskunnallisiin ja ympäristönäkökohtiin. Laskelmien taustalla eri skenaarioissa on käytetty työn tilaajan asettamia lähtöoletuksia liittyen metsäteollisuustuotteiden ja energian hintoihin, tuontipuun määriin, metsähakkeen volyymeihin sekä metsien suojelutasoon.

SF-GTM-metsäsektorimallilla tuotettiin laskelmat vuoteen 2015 koskien hakkuita, raakapuun hintoja, metsäteollisuuden tuotantoa ja bruttokantorahatuloja. Metsien kehitystä kuvaavat suuret laskettiin MELA-mallilla. Tulosten pohjalta arvioitiin vaikutuksia työllisyyteen ja arvonalisäykseen sekä metsien vesitaseeseen, metsien monimuotoisuuden turvaamiseen, metsien virkistys- ja matkailukäyttöön ja hiilinieluihin. Lisäksi skenaarioita on arvioitu yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden sekä ilmastovaikutusten suhteen. Raportin laadinnassa on ollut Metlan tutkijoiden ohella mukana tutkijoita Helsingin ja Joensuun yliopistoista, Metsätalouden kehittämisskeskus Tapiosta sekä Suomen ympäristökeskuksesta.

Paitsi KMO 2015 -ohjelman laadinnassa, raportin arviot ovat toivottavasti laajemminkin hyödyksi pohdittaessa metsäalan tulevaisuutta ja Suomen metsä- ja ympäristöpolitiikan tulevia haasteita. Esitän kaikille osaselvitysten tekijöille ja raportin laadintaan osallistuneille sekä Metlan että yhteistyöorganisaatioiden tutkijoille kiitokset hyvistä analyyseistä sekä erinomaisesta yhteistyöstä.

Helsingissä, 31.8.2007

Jussi Uusivuori

Toimeksianto ja skenaarioiden taustaoletukset

Maarit Kallio, Olli Salminen ja Jussi Uusivuori

Maa- ja metsätalousministeriö tilasi Metsäntutkimuslaitokselta Kansallisen metsäohjelman (KMO) päivitystyön tueksi laskelmia ja arvioita koskien talouden, ympäristön ja eräiden sosiaalisten tekijöiden kehitystä viiden erilaisen tulevaisuuskuvan eli skenaarion tapauksessa. Skenaariot olivat:

1. "Nykytila jatkuu"
2. "Puun tuonti alas"
3. "Puun tuonti alas ja metsien lisäsuojelua"
4. "Bioenergia ja uudet tuotteet"
5. "Suurimmat kestävätkä hakkuut".

Skenaariot eroavat toisistaan energian hintakehityksen, puun tuonnin, metsähakkeen käytön ja metsien suojelun osalta. Lisäksi skenaariossa "Suurimmat kestävätkä hakkuut" vaadittiin muista skenaarioista poiketen, että hakkuut ja kotimaisen puun kysyntä ovat yhtä suuret kestävien hakkuumahdollisuuksien kanssa vuonna 2015. Lisäksi skenaarioissa tehtiin oletus metsäteollisuuden vientihinnoista. Seuraavassa kuvataan taulukkoon 1 kootut skenaarioiden taustaoletukset, jotka ovat pääosin selvityksen tilaajan (MMM) määrittämiä. Näiden lisäksi laskennassa käytetyt mallit sisältävät lukuisan määrän oletuksia, joita on esitelty lähemmin eri luvuissa laskelmien yhteydessä.

Tuontipuu

- Nykytila jatkuu -skenaariossa eri tuontipuuerien määrä pysyy vuosina 2008–2015 vuosien 2002–2006 keskiarvossaan. Siten puun vuotuinen kokonaistuontimäärä on hieman vajaa 18 miljoonaa kuutiometriä näinä vuosina. Tukkipuun tuonti nousee lievästi vuoden 2006 tasosta, mutta kuitupuun ja hakkeen tuonnit laskevat.
- Skenaarioissa 2–5 tuonti supistuu erityisesti vuoden 2009 jälkeen Venäjän puuvientitullien astuessa voimaan. Vuonna 2015 raakapuuta ja haketta tuodaan Suomeen enää noin 8 miljoonaa kuutiometriä. Tukkipuun tuonti loppuu lähes kokonaan, kun taas hakkeen tuonti kaksinkertaistuu noin 5 miljoonaan kuutiometriin. Jälkimmäinen arvio perustuu paitsi oletukseen Venäjän sahteollisuuden voimakkaasta kasvusta, myös siitä että raakapuuta saatetaan hakettaa tullien välttämiseksi jo Venäjän puolella.

Energian hinnat

- Sähkön ja lämpöenergian hinnan oletettiin nousevan 2 % vuodessa vuosina 2008–2015 paitsi skenaariossa 1 ("Nykytila jatkuu"), jossa energian hinnan oletettiin säilyvän vuosien 2002–2006 keskitasolla.

Metsien suojeleminen

- Skenaarioissa 3–5 metsien suojeleusteen oletettiin Etelä-Suomessa nousevan 5 prosenttiin metsäpinta-alasta. Tähän päästiin suojelemalla noin 39 000 ha jokaisesta kymme-

nestä eteläisimmästä metsäkeskuksesta. Myös Lapissa, Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla lisättiin suojelua hieman (noin 20 000 ha tai alle, yhteensä 54 000 ha). Suojelu kohdennettiin painottuen vanhoihin ikäluokkiin ja reheviin (runsaslajisimpia) kasvupaikkatyyppeihin – erityisesti pyrittiin valitsemaan yli 120 vuotiaita uudistuskypsiä metsiä niin kangas- kuin turvemailla. Siten suojelun piirin astui melko suuri osuus tukkipuuvarannosta.

Metsähake ja uudet tuotteet

- Metsähakkeen käytön oletettiin pysyvän nykytasolla noin 3 miljoonassa kuutiometrisessä skenaariossa 1, kasvavan 8 miljoonaan kuutiometriin skenaarioissa 2, 3 ja 5, ja kasvavan 12 miljoonaan kuutiometriin skenaariossa 4.

Suurimmat kestävät hakkuut

- Skenaariossa 5 ("Suurimmat kestävät hakkuut") kaikkien metsänomistajien hakkuut pakotettiin seuraamaan uraa, jossa eri puutavaralajien hakkuut vuonna 2015 noudattavat suurimman kestävä hakuukertymäärävion mukaista tasoa, jotka laskettiin MELA-mallilla ottaen huomioon oletus metsien lisäsuojelusta (Salminen ja Hirvelä, tämä raportti.)

Metsäteollisuustuotteiden hinnat

- Metsäteollisuustuotteiden vientihinnat vaikuttavat metsäteollisuuden kannattavuuteen ja sitä kautta tuotantopäätöksiin ja puun kysyntään. Työssä tarkastellaan metsäsektorin kehitystä vuoteen 2015 asti, eikä suhdannesykleille ja valuuttakurssimuutoksille alttiiden metsäteollisuustuotteiden hintatasoa haluttu sitoa yksittäisen havaintovuoden tilanteeseen. Siksi hintoina päädyttiin käyttämään vuosien 2000–2006 keskiarvoa kuitenkin siten, että hintojen oletettiin lähtevän nykytasosta lähestymään keskiarvoa, joka saavutetaan vasta vuonna 2015. Saha- ja levyteollisuuden osalta oletus merkitsee hintojen melko tuntuvaa laskua vuoden 2007 alun poikkeuksellisen korkeasta hintatasosta (keskimäärin kaksi prosenttia vuodessa), kun taas paperien hintoja oletus nostaa noin prosentilla vuodessa. Markkinasellun hinta laskee noin 0,5 % vuodessa.

Taulukko 1. Skenaarioiden keskeisimmät taustaoletukset.

	Skenaario 1	Skenaario 2	Skenaario 3	Skenaario 4	Skenaario 5
	Nykytila jatkuu	Puun tuonti alas	Puun tuonti alas ja metsien lisäsuojelua	Bioenergia ja uudet tuotteet	Suurimmat kestävät hakkuut.
Energian hinta	Vuosien 2002–2006 keskitaso	Nousua 2 %/v	Nousua 2 %/v	Nousua 2 %/v	Nousua 2 %/v
Puun tuonti v 2015	18 milj. m ³	8 milj. m ³	8 milj. m ³	8 milj. m ³	8 milj. m ³
Metsähakkeen käyttö v 2015	Ennallaan. Noin 3 milj. m ³	8 milj. m ³	8 milj. m ³	12 milj. m ³	8 milj. m ³
Metsien lisäsuojelu	Ei uutta suojelua	Ei uutta suojelua	n. 440 000 ha Vanhojen metsien suo- jeluohjelma	n. 440 000 ha Vanhojen metsien suo- jeluohjelma	n. 440 000 ha Vanhojen metsien suo- jeluohjelma
Metsäteollisuus- tuotteiden vien- tihinnat v 2015.	Vuosien 2000–2006 keskitaso	Vuosien 2000–2006 keskitaso	Vuosien 2000–2006 keskitaso	Vuosien 2000–2006 keskitaso	Vuosien 2000–2006 keskitaso

SF-GTM-mallilaskelmat puumarkkinoiden ja metsäteollisuuden kehityksestä Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten

Maarit Kallio

1 Johdanto

Tässä luvussa esitetään laskelmat puumarkkinoiden ja metsäteollisuuden kehityksestä skenaarioissa 1, 2, 3 ja 5. Tarkasteltavia muuttujia ovat kotimaisen puun hinta ja hakkuumäärät, metsänomistajien kantorahatulot ja metsäteollisuuden tuotanto. Metsiin perustuvaa uutta liiketoimintaa ja bioenergiaa käsittelevää skenaariota 4 ei laskettu SF-GTM-mallilla, vaan sitä arvioitiin erikseen tässä raportissa (Uusivuori ym.). Skenaario 5 kohdalla on lisäksi huomioitava, että vaikka laskennassa käytettiin markkinatasapainomallia, laskenta ei antanut sellaista markkinatasapainoa, joka olisi markkinoista tehtyjen oletusten valossa käytännössä mahdollinen, – puun kysyntä ja tarjonta pakotettiin mallissa täsmäämään suurimpien kestävien hakkuumahdollisuuksien kanssa.

Luvun sisältö rakentuu seuraavasti. Aluksi esitellään lyhyesti numeerinen malli, jolla laskelmat tehtiin, SF-GTM. Sen jälkeen esitetään tulokset kuvioina ja taulukoin lyhyehköllä selostuksella täydennettynä.

2 SF-GTM-metsäsektorimalli

Laskelmat hakkuista, kantohinnoista ja teollisuuden tuotannosta tehtiin Suomen metsäsektorin markkinoita kuvaavalla SF-GTM-osittaistasapainomallilla (Ronnila 1995), jossa yhdistyy metsäteollisuuden lopputuotteiden kysyntä ja tuotanto, puun tarjonta sekä muuttuva metsävaranto eri metsäkeskuksissa. Malli laskee markkinatasapainohinnat ja -määrät sekä alueiden välisen kauppavaihdon raakapuumarkkinoille ja metsäteollisuuden väli- ja lopputuotemarkkinoille. Metsäteollisuuden tuotanto eri metsäkeskuksissa on eritelty tuotteittain ja tehtaittain ja metsätaloudesta tulevat tuotantopanokset puutavaralajeittain.

Malli perustuu IIASA:ssa kehitettyyn GTM- (Global Trade Model, Kallio ym. 1987) metsäsektorimalliin, josta maailmalla on käytössä useita sovelluksia, mm. Cintraforin CGTM, Euroopan Metsäinstituutin EFI-GTM (Kallio ym. 2004) ja Norjan metsäsektoria kuvaava NTM II (esim. Bolkesjo 2005). Metsäsektorimalleista saa tarvittaessa tarkempaa tietoa esimerkiksi edellä viitatuista julkaisuista. On huomioitava, että tämänkaltaiset mallit on tarkoitettu etupäässä pitkän ajan trendien ja politiikkavalintojen tarkasteluun vaihtoehtoisten oletusten valossa eikä yksittäisten vuosihavaintojen ennustamiseen. Lyhyellä aikavälillä esimerkiksi puuvarastot tai korjuusää vaikuttavat markkinoihin. Siten mallin tuottamia arvoja yksittäiselle vuodelle ei voida pitää ennusteina, vaan on katsottava kehitystä pitemmällä aikavälillä.

KMO-skenaarioiden laskennassa käytetyssä SF-GTM-malliversiossa:

- Metsäteollisuuden ja metsänomistajien oletetaan maksimoivan voittoaan markkinoilla, joilla vallitsee täydellinen kilpailu. Tämä tarkoittaa sitä, että toimijoiden ei oleteta huomioivan omien tuotantopäätöstensä vaikutuksia raakapuun tai lopputuotteiden hintatasoon.
- Puun tarjontaa kuvataan hakkuumäärillä. Yksityismetsien puun tarjonta riippuu raakapuun tarjonnan oletetusta joustosta hinnan ja puuvarannon suhteen. Metsähallituksen ja yhtiöiden puun tarjonta sekä puun tuonti ulkomailta ovat eksogeenisiä eli niiden määrät annetaan lähtötietoina. Puuvarannot muuttuvat VMI10:n aineistosta (Korhonen ym. 2007) laskettujen kasvukertoimien ja mallissa simuloitujen hakkuiden perusteella. Yhtiöiden ja metsähallituksen hakkuiden oletettiin vuoden 2007 jälkeen lähtevän saavuttamaan MELA-mallilla laskettuja kestäviä hakkuumahdollisuuksia (Salminen ja Hirvelä, tämä raportti), joihin päädyttäisiin kaikissa metsäkeskuksissa vuonna 2015. Skenaarioissa 3 ja 5, joissa oletettiin metsien suojelua lisättävän, hakkuumahdollisuudet olivat pienemmät kuin skenaarioissa 1 ja 2.
- Metsäteollisuuden lopputuotteiden tuotantofunktiot on määritelty antamalla panosten käyttö ja sivutuotetuotanto (ainespuu ja hake, jätepaperi ja massat, sähkö, lämpö, työ ja muut kustannukset) lopputuoteyksikköä kohden. Kapasiteetit rajoittavat tuotantoa ja investointikustannukset katsotaan uponneiksi vanhoille tehtaille, mutta täysiksi mahdollisille uusinvestoinneille, joille on annettu omat kapasiteettirajoitteensa.
- Metsäteollisuuden tuottajamaista mukana on vain Suomi ja lopputuotteiden maailmanmarkkinahinta on oletettu riippumattomaksi Suomen tarjonnasta. Siten lopputuotteen hinta sidottiin annettuun reaalihintatasoon, joka annettiin mallille oletuksena.
- Alueiden välillä käydään kauppaa (mm. raakapuusta, hakkeesta ja sellusta eri metsäkeskusten alueiden välillä), milloin se on kannattavaa. Tällöin alueiden välinen hintaero kattaa vähintään kuljetuskustannukset.
- Tällä hetkellä metsähakkeen tarjontaa ei ole kytketty SF-GTM-mallissa muiden puutavaralajien tarjontaan. Ainoana bioenergiatuotteena mallilaskelmissa olivat mukana sahanpurusta tehtävät pelletit. Lisäksi raakapuuta ja haketta voidaan mallissa käyttää energiantuotantoon, jos puun markkinahinta on kilpailukykyinen muiden energialähteiden rinnalla.
- Metsäteollisuuden tuotteista, niiden markkinoista ja tuotantoteknologioista on saatavilla riittävästi lähtötietoja vain perustuotteiden osalta, joten SF-GTM-mallilla laske- tuissa skenaariossa pitäydettiin perinteisten metsäteollisuustuotteiden mallintamisessa, mikä sulki pois tuotteiden jatkojalosteiden ja uusien tuotteiden tarkastelun.
- Metsien suojelu mallinnettiin siten, että MELA-mallilla lasketun suojelun piiriin siirtyvän puuvarannon (Salminen ja Hirvelä, tämä raportti) oletettiin poistuvan talouskäytöstä kertasuojeluna vasta vuoden 2009 alussa. Käytännössä oletetun laajuisen suojeluohjelman toteuttaminen veisi useita vuosia. Tulosten kannalta suojelun jakaminen vuosien 2009–2015 kesken toisi vuotta 2015 tarkastellessa samantapaisen lopputuloksen, varsinkin kun puuvaranto suojeluun siirtyvillä hehtaareilla kasvaisi vuosi vuodelta.

3 Metsäsektorin kehitys skenaarioissa vuoteen 2015

Metsäsektorin kehitys hakkuiden, puun hintojen ja metsäteollisuuden tuotannon ja eräiden muiden suureiden osalta on esitetty kuvissa 1–11. Lisäksi tuloksia on koottu taulukoihin 1 ja 2. Skenaarioihin 1–5 viitataan kuvissa lyhenteillä S1–S5. Skenaariossa 5 ("Suurimmat kestävätkä hakuut") kaikkien metsänomistajien hakuut pakotettiin noudattamaan vuonna 2015 suurimman kestävätkä hakuukertymän mukaista tasoa. Siten skenaariota 5 tarkasteltaessa on huomattava, että tulos ei ole aito markkinatasapaino, joka voisi käytännössä toteutua. Jotta kaikki puutavara tulisi metsä- tai energiateollisuuden käyttöön, skenaarion 5 ratkaisussa mm. metsänomistajat joutuvat myymään suuret määrät tukkipuuta huomattavasti halvemmalla kuin mihin he olisivat todellisuudessa halukkaita.

3.1 Metsäteollisuuden tuotanto

Metsäteollisuuden tuotannon kehitys on esitetty pääryhmittäin taulukossa 1 sekä sahatavaran ja paperin osalta kuvassa 1. Havusahatavaran ja paperien tuotanto määräävät pitkälti Suomen raakapuun kysynnän Suomessa.

Havusahatavaran tuotanto on korkeimmillaan "Nykytila jatkuu" ja "Suurimmat kestävätkä hakuut" -skenaarioissa, joissa ensiksi mainitussa puun tuonnin jatkuminen ennallaan mahdollistaa yli 12 miljoonan kuutiometrin tuotannon vuonna 2015, kun taas jälkimmäisessä tähän pakottaa mallille annettu vaatimus tukkipuun kestävien hakkuumahdollisuuksien hyödyntämisestä. Siten jos uhkana on puun tuonnin loppuminen, sahatavaran tuotantoa ei voida nykyisestä merkittävästi laajentaa kotimaisen puun varassa. Toisaalta skenaariossa 2, jossa havutukin tuonti loppui lähes kokonaan, havusahatavaran tuotanto laski alle 11 miljoonan kuutiometrin vuonna 2015. Sahateollisuus ei pystynyt korvaamaan tuontipuuta kotimaisella liiketaloudellisesti kannattavasti. Skenaariossa 3 metsätaloudekäytössä olevaa tukkipuuväriä ja tarjontaa voimakkaasti supistava metsien suojelu alentaa sahatavaran tuotantoa edelleen yli puolella miljoonalla kuutiometrillä verrattuna skenaarioon 2. Suojelun aiheuttaman muutoksen voimakkuuteen vaikuttaa jonkin verran oletus siitä, että Venäjä toteuttaa ja säilyttää jakson loppuun asti tukkipuun vientitullit, jotka on porrastettu niin korkeiksi, että sahatateollisuuden ei kannata ostaa korvaavaa tuontipuuta, vaikka kantohinnat kotimaassa nousisivat. Luonnollisesti kaikissa skenaarioissa sahatateollisuuden kannattavuuteen ja tuotantoon vaikutti merkittävästi oletus sahatavaran hintojen alenemisestä viime vuosien keskitasolle vuoteen 2015 mennessä.

Paperin ja kartongin tuotanto vuonna 2015 vaihtelee skenaarioissa 14,4–15 miljoonan tonnin välillä ollen korkeimmillaan "Nykytila jatkuu" -skenaariossa, jossa kuitupuun keskihinnat ovat edullisimmat ja saatavuus parhain. Paperin tuotanto on matalin "Suurimmat kestävätkä hakuut" -skenaariossa, jossa kuusikuidun saatavuus rajoittaa tuotantoa. On muistettava, että skenaarioissa oletettiin paperin hintojen palautuvan viime vuosien keskimääräiselle tasolle, mikä parantaa paperiteollisuuden edellytyksiä kestävätkä tuontipuun alenemisestä ja oletetusta energian hinnan noususta aiheutuva kustannusrasite. Jäljempänä luonnehditaan herkkyyksianalyysinä tilannetta paperiteollisuuden ja koko metsäsektorin kannalta, jossa paperin ja kartonkien vientihinnat säilyvät vuoden 2007 alun tasoillaan muiden oletusten pysyessä entisellään.

Tarkastellut metsäsektorin kehitysvaihtoehdot eivät lupaa olennaista kasvua perinteisen metsäteollisuuden liikevaihtoon (kuvio 11)

3.2 Hakkuut

Hakkuut (kuvio 2 ja taulukko 1) nousevat nykytasosta kaikissa skenaarioissa, mutta vähiten "Nykytila jatkuu" -skenaariossa (S1), jossa puun tuonti säilyi melko korkealla tasolla. Venäjän puutullien toteuttaminen nostaisi kokonaishakkuut skenaarioissa 2 ja 3 lähemmäksi kestävien hakkuumahdollisuuksien tasoa, mutta kestävyys ei toteutuisi puutavaralajeittain tarkasteltuna. Puun tuonnin supistuminen aiheuttaisi massa- ja paperiteollisuuden nykykapasiteetilla paineita hakata kuitupuuta yli kestävien hakkuumahdollisuuksien, kun taas havutukin hakkuut näyttäisivät jäävän joka tapauksessa selvästi kestävien hakkuumahdollisuuksien alle.

Skenaariossa 2 heikko kannattavuus pakottaa sahateollisuuden sopeuttamaan tuotantoaan alaspäin ja estää sitä maksamasta niitä korkeampia hintoja kotimaisesta tukkipuusta, joita tuontipuun korvaaminen kotimaisella puulla edellyttäisi. Ero "Nykytila jatkuu" (S1) ja "Puun tuonti vähenee" (S2) -skenaarioiden kotimaan havutukkipuun hakkuissa onkin vain noin 0,2 miljoonaa kuutiometriä (taulukko 1, kuvat 5 ja 6). Havutukin suurimpien kestävien hakkuumahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttäisi selvästi alemmaa tukkipuun hintatasoa ja sahatavaran ja vanerin vahvaa markkinakysyntää. Koivutukin hakkuut (kuvio 9) nousisivat sen sijaan tuonnin vähentyessä kestävä hakuukertymäärävion mukaiselle tasolle. On kuitenkin huomioitava, että tukkipuun tarjontaa ei eroteltu mallissa läpimittaluokittain. On mahdollista, että koivuvanerin valmistukseen sopivaa riittävän järeää tukkipuuta ei ole saatavilla kotimaasta, jolloin koivuvanerin tuotanto ja kotimaisen koivutukin hakkuut eivät yltäisi skenaarioissa 2–3 saadulle tasolle, jos koivutukin tuonti Venäjältä lakkaisi.

Mänty- ja kuusikuidun hakkuuta (taulukko 1, kuvat 7 ja 8) nostavat yli kestävä hakuukertymäärävion mukaisen tason paitsi puun tuonnin väheneminen, milloin se oli skenaario-oletuksena (S2–S3), myös sahatavaran tuotannon supistuminen, mikä vähentää tarjolla olevan sahakkeen määrää. "Nykytila jatkuu" -skenaariossa (S1), jossa oletettiin huomattavasti pienempi hakkeen tuontimäärä kuin muissa skenaarioissa, mäntykuidun hakkuut nousivat eniten ja kauimmaksi kestävä hakuukertymäärävion mukaisesta tasosta. Kuusikuidun hakkuut olivat lähimpänä suurinta kestävä hakuukertymääräviota "Nykytila jatkuu" -skenaariossa. On kuitenkin huomioitava, että lähtötietoina käytetyt kestävät hakkuumäärät eivät edellyttäneet kuitupuun hakkuiden kestävyyttä eivätkä puulajikohtaista kestävyyttä. Siten varsinkaan kuitupuun kestävät hakkuutasot eivät ole tarkkoja. Mallissa ei UPM-Kymmenen Kajaanin paperitehdasta lukuun ottamatta huomioitu mahdollisuutta siirtyä käyttämään mäntykuitupuuta kuusen sijasta mekaanisen massan raaka-aineena, eikä toisaalta mahdollisia uusia siirtymiä lehtisulfaattisellun valmistuksesta havuselluun. Puun tuonnin vähentyessä tällaisia siirtymiä lienee kuitenkin odotettavissa.

Kuitupuun kysyntään vaikuttaa skenaarioissa 2 ja 3 merkittävästi oletus paperien hinnasta, kuten jäljempänä kuvattu herkkyysanalyysi osoittaa.

3.3 Puun hinnat

Havutukkipuun hinnat (ks. taulukko 1 ja kuvio 3) laskevat kuluvan vuoden 2007 ennätystasosta kaikissa skenaarioissa, mutta jäävät "Suurimmat kestävät hakkuut" -skenaariota lukuun ottamatta vuoden 2006 tason ylle. Syynä hintojen laskuun nykyhetken tasosta on oletettu sahatavaran hinnan lasku ja siitä aiheutuva sahatavaran tuotannon ja "puustamaksukyvyyn" aleneminen. Varannon kasvu lisää vähitellen havutukin tarjontaa, mikä laskee hintoja myös tarjontalähtöisesti. Keinotekoisessa "Suurimmat kestävät hakkuut" -skenaariossa (S5) havutukien

hinnat ovat alimmillaan osoittaen hintatason, jolla puu olisi saatava markkinoille, jotta suurimmat kestävät hakkuut mahdollistuisivat. Sahatavaran tuotanto on tässä tapauksessa silti alle 13 miljoonaa kuutiometrillä, koska puun tuonnin oletettiin pysyvän alhaalla.

Mäntykuitupuun kantohinta (ks. taulukko 1 ja kuvio 4) on alimmillaan "Suurimmat kestävät hakkuut" -skenaariossa, vaikka muissa skenaarioissa mäntykuidun hakkuut ja siten puun kysyntä ovat kestäviä hakkuumahdollisuuksia korkeampia. Tämä johtuu erosta sahakkeen saatavuudessa. Kun myös mäntytukille vaaditaan kestävien hakkuiden taso, sahatavaran ja siten sahakkeen tuotanto lisääntyy selvästi aiheuttaen mäntykuidun ylitarjontaa.

Kuusikuitupuun hinta (ks. taulukko 1 ja kuvio 4) säilyy lähellä nykytasoaan, paitsi skenaariossa "Suurimmat kestävät hakkuut", jossa hakkuiden kestävyysvaatimus edellyttää paperin tuotannon supistamista ja kiristää kuusikuidun hinnan ylös. Käytännössä skenaarion 5 antama hintaero kuusi- ja mäntykuitupuun välillä ei olisi mahdollinen, kun ottaa huomioon mahdollisuuden siirtyä käyttämään mäntykuitupuuta mekaanisen massan valmistuksessa, mahdollisuuden tuoda kuusikuitupuuta muualta Euroopasta, ja mahdollisuuden vähentää kuusikuidun käyttöä sulfaattisellun valmistuksessa.

Lehtikuitupuun hinta (ks. taulukko 1 ja kuvio 4) on malliajoissa nykytasoa korkeampi, milloin sen tuonnin oletetaan supistuvan merkittävästi (S2–S3) tai milloin sen lisäksi vaaditaan, ettei kestäviä hakkuuta ylitetä (S5). Jälkimmäisessä tapauksessa tarjonnan kiristyminen vetää lehtikuitupuun kantohinnan ylös ja supistaa lehtisellun tuotantoa.

3.4 Bruttokantorahatulot

Bruttokantorahatulot (taulukko 1) ovat alimmillaan "Nykytila jatkuu" -skenaariossa S1, jossa puun tuonti pysyy korkeana ja puuvarannon kasvu alentaa kantohintoja. Kantorahatulot ovat kuitenkin korkeammat vuonna 2015 kuin vuonna 2006. Venäjän puuntuontitullien voimaantulo nostaa skenaarioissa S2–S3 kantorahatulot. Metsien suojeleminen ei juuri muuta kantorahatulot verrattuna tilanteeseen ilman suojeleminen, sillä vaikka hakkuut supistuvat, puun hinta nousee. Oletettu Venäjän puuvientitullien voimassaolo koko jakson loppuun vuoteen 2015 asti estää kotimaista puuta korvaavan tuontipuun käytön lisäämisen suojelemissä tapauksissa.

3.5 Herkkyysanalyysi koskien paperien hintoja

Yllä esitettyjen laskelmien tulokset riippuvat käytetyn mallin rakenteellisista ominaisuuksista, lähtötiedoista ja skenaario-oletuksista. Kaikkien lähtöoletusten suhteen ei ole mahdollista esittää herkkyysanalyysiä. Koska lopputuotteiden hinnat on merkittävä metsäsektorin kehitykseen vaikuttava tekijä, herkkyysanalyysinä laskettiin tilanne, jossa paperin ja kartongin hinnat säilyvät nykytasollaan (muut oletukset ennallaan). Yllä esitetyt skenaariothan laskettiin metsäteollisuustuotteiden vientihinnoilla, jotka palautuivat nykytasosta vuoteen 2015 mennessä viime vuosien keskimääräisille tasoilleen. Paperin vientihinta on viime vuosina ollut laskussa, ja se on tällä hetkellä sekä nominaalisesti että reaalisesti alimmalla tasollaan vuoden 1995 jälkeen. Suomalaisen paperin vientihinnan alhaiseen tasoon vaikuttavat toisaalta myös valuuttakurssit, jonka suhteen skenaarioissa ei tehty oletuksia. Euron heikkeneminen vahvistaisi Suomen metsäteollisuustuotteiden vientihintoja jonkin verran, kun taas euron vahvistuminen laskisi niitä.

Oletuksella että paperien ja kartonkien vientihinnat säilyvät vuoden 2007 alun tasolla koko tarkastelujakson ajan ei ollut juurikaan vaikutusta "Nykytila jatkuu" -skenaarion (S1) tuloksiin: paperin tuotanto laski noin puoli prosenttia vuonna 2015 verrattuna alkuperäiseen skenaarioon. Sen sijaan skenaariossa 2, jossa energian hinnat nousevat ja puun tuonin supistuminen kiristää puun saatavuutta ja sitä kautta tuotantokustannuksia, paperin ja kartongin tuotanto oli vuonna 2015 noin 12,7 miljoonaa tonnia, ja siten noin 13 % pienempi kuin alkuperäisessä skenaariossa 2. Tämä heijastui edelleen havukuitupuun kysyntään, joka oli noin 9 % pienempi vuonna 2015 ja puun hintoihin. Verrattuna alkuperäiseen skenaarioon 2 kuusikuitupuun kysyntä oli vuonna 2015 noin 17 % pienempi ja hinta 11 % alhaisempi. Mäntykuitupuulla muutokset olivat pienempiä, 4 % ja 3 % vastaavasti. Hakkeesta saatavan hinnan alenemisen seurauksena sahatavaran tuotanto jäi lievästi (0,5 %) pienemmäksi vuonna 2015 kuin alkuperäisessä skenaariossa 2. Koska skenaario 3 on metsien suojelua lukuun ottamatta skenaarion 2 kaltainen, laskelmissa käytetyn paperin hinnan muuttaminen vaikuttaisi vastaavasti myös sen tuloksiin.

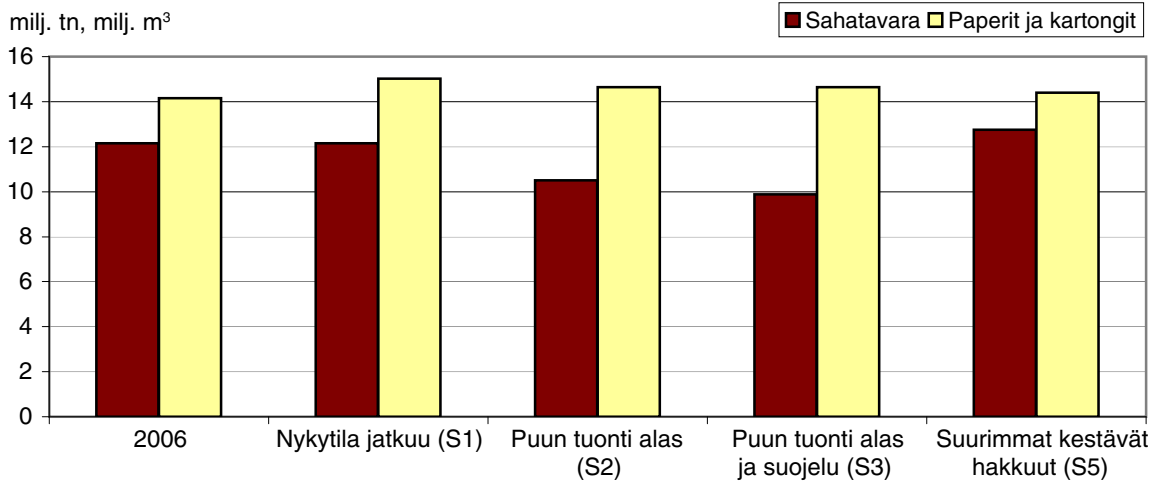
Taulukko 1. Hakkuut, puun hinnat, bruttokantorahatulot ja metsäteollisuustuotannot vuonna 2006 ja skenaarioissa 1–5 vuonna 2015. ¹⁾Mallissa ei erotella vanerin valmistukseen sopivia tukkipuudimensioita muusta tukkipuusta. Tuontipuun saatavuuden supistuessa voimakkaasti vanerin valmistus ei voine käytännössä säilyä taulukossa esitetyllä tasolla, mikä tarkoittaa myös koivutukin pienempiä hakkuumääriä kuin yllä.

		Nykytila jatkuu (S1)	Puun tuonti alas (S2)	Puun tuonti alas ja met- sien lisä- suojelua (S3)	Suurimmat kestävät hakkuut (S5)
	2006	2015	2015	2015	2015
Hakkuut, yht.	50,7	61,6	67,2	66,1	68,2
milj. m ³					
– Mäntytukki	10,2	11,2	11,3	10,6	14,4
– Kuusitukki	12,6	12,2	12,3	11,7	14,7
– Koivutukki	0,96	1,1	1,8 ¹⁾	1,8 ¹⁾	1,8
– Mäntykuitu	12,2	17,9	17,0	17,2	16,5
– Kuusikuitu	8,9	10,1	11	11	9,95
– Lehtikuitu	5,9	9,2	13,9	13,9	10,8
Kantohinnat, €/m³					
– Mäntytukki	48,8	54,4	55,2	55,4	44,5
– Kuusitukki	50,4	52,3	53,7	54,8	51,0
– Koivutukki	43,4	42,3	51,7	53,1	118,1
– Mäntykuitu	13,3	15,8	15,3	15,8	10,8
– Kuusikuitu	21,8	22,3	23,7	24,3	38,9
– Lehtikuitu	12,8	13,6	18,2	18,6	53,1
Bruttokantorahatulot,					
mrd €	1,6	1,9	2,1	2,1	2,7
Metsäteollisuuden tuotanto					
– Sahatavara (milj. m ³)	12,2	12,2	10,5	9,9	12,7
– Vaneri (milj. m ³)	1,5	1,5	1,5 ¹⁾	1,5 ¹⁾	1,5 ¹⁾
– Sulfaattisellu (milj. t)	7,9	8,2	8,2	8,2	7,8
– Paperit ja kartongit (milj. t)	14,2	15	14,7	14,7	14,4

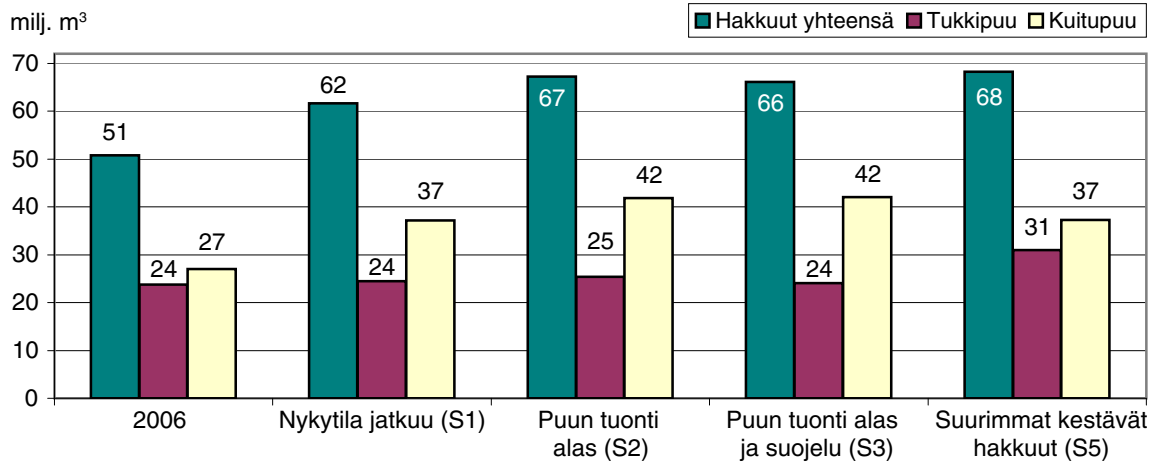
SF-GTM-laskelmissa ei toisaalta oletettu panosten tuottavuuden muuttuvan tuotantolaitoksissa. Tuottavuuden kasvu vaikuttaisi skenaarioissa toiseen suuntaan. Esimerkiksi olettamalla Skenaariossa 2, että paperin hinnat säilyvät vuoden 2007 alun tasolla, mutta että työvoimakustannukset tuoteyksikköä kohti supistuisivat puolella prosentilla vuodessa tuottavuuden nousun takia kaikissa tuotantolaitoksissa, paperin tuotanto olisi vuonna 2015 noin 13,2 miljoonaa tonnia skenaariossa 2. Tulokset ovat siis herkkiä laskelmassa käytetyille monille oletuksille, mikä on niitä tarkasteltaessa muistettava pitää mielessä.

Taulukko 2. Hakkuiden, puun hintojen, bruttokantorahatulojen ja metsäteollisuustuotannon määrän muutos vuodesta 2006 (toteutunut taso) vuoteen 2015 skenaarioissa 1–5.

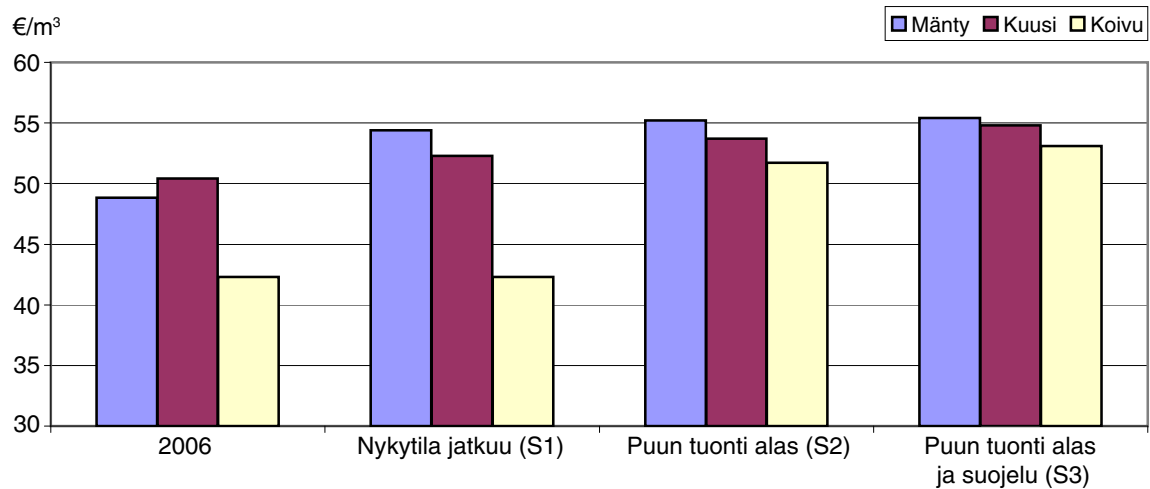
	Nykytila jatkuu (S1)	Puun tuonti alas (S2)	Puun tuonti alas ja met- sien lisäsu- jelua (S3)	Suurimmat kestävät hakuut (S5)
Suhteellinen muutos (%), vuosi 2015 verrattuna vuoteen 2006				
Hakuut, yht.	21	33	30	35
– Mäntytukki	9	10	4	41
– Kuusitukki	-3	-2	-7	17
– Koivutukki	16	90	90	86
– Mäntykuitu	47	39	41	35
– Kuusikuitu	13	23	23	11
– Lehtikuitu	55	136	136	83
Kantohinnat				
– Mäntytukki	11	13	13	-9
– Kuusitukki	4	7	9	1
– Koivutukki	-2	19	22	172
– Mäntykuitu	19	15	19	-19
– Kuusikuitu	2	9	11	78
– Lehtikuitu	7	43	46	316
Bruttokantorahatulot	19	31	31	69
Metsäteollisuuden tuotantomäärät				
– Sahatavara	0	-14	-19	4
– Vaneri	0	0	0	0
– Sulfaattisellu	4	4	4	-1
– Paperi ja kartonki	6	4	4	1

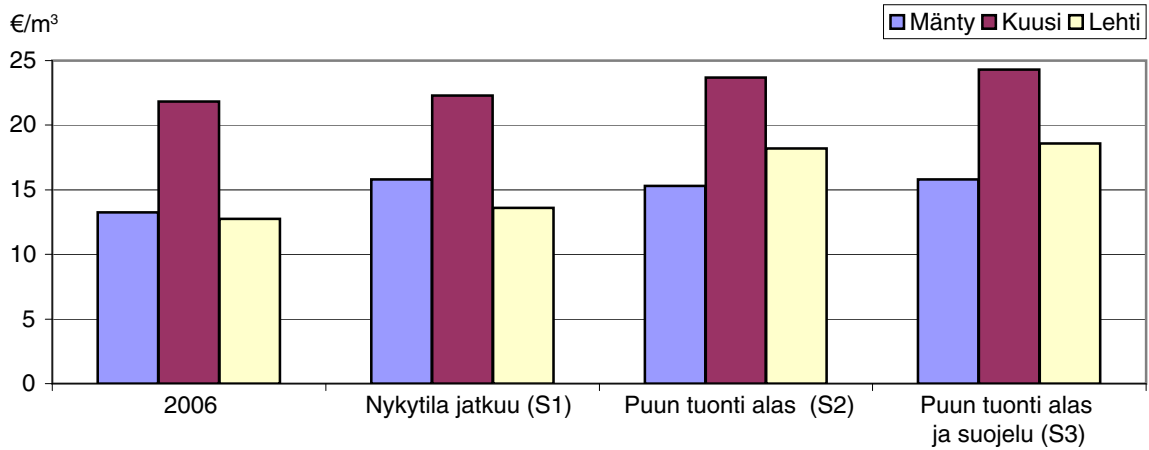
Kuvio 1. Havusahatavaran ja paperin tuotanto vuonna 2006 ja vuonna 2015 eri skenaarioissa.

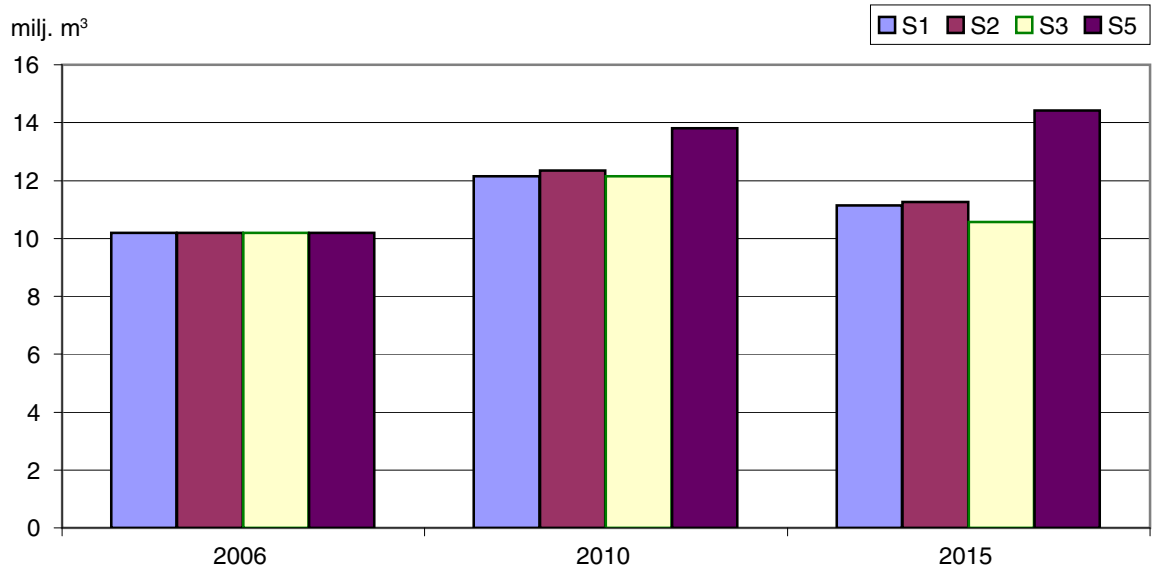
Kuvio 2. Hakkuut vuonna 2006 ja vuonna 2015 eri skenaarioissa.

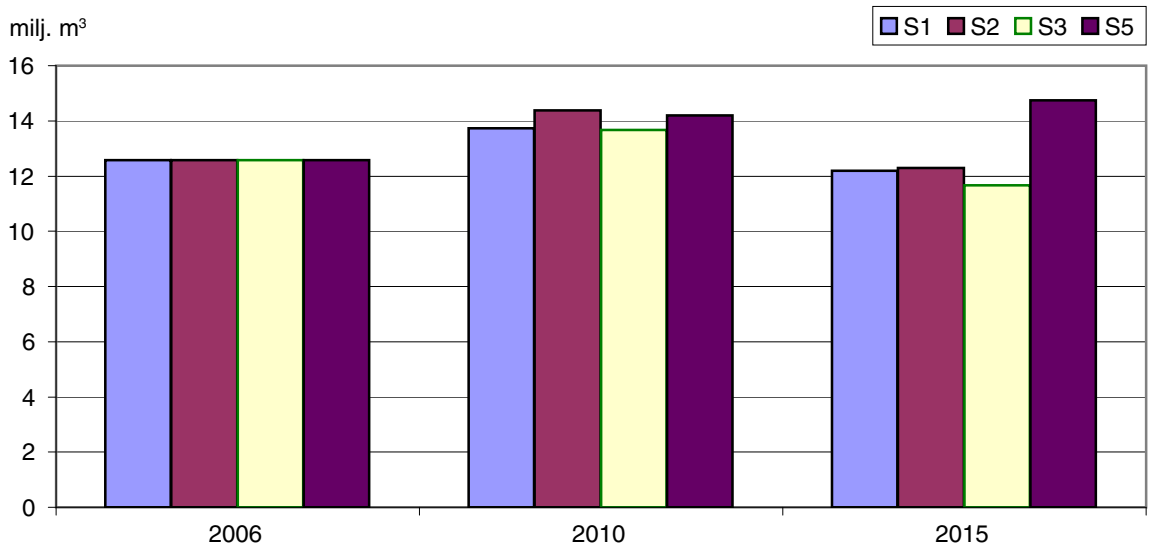
Kuvio 3. Tukkipuun hinnat vuonna 2006 ja vuonna 2015 skenaarioissa 1–3.

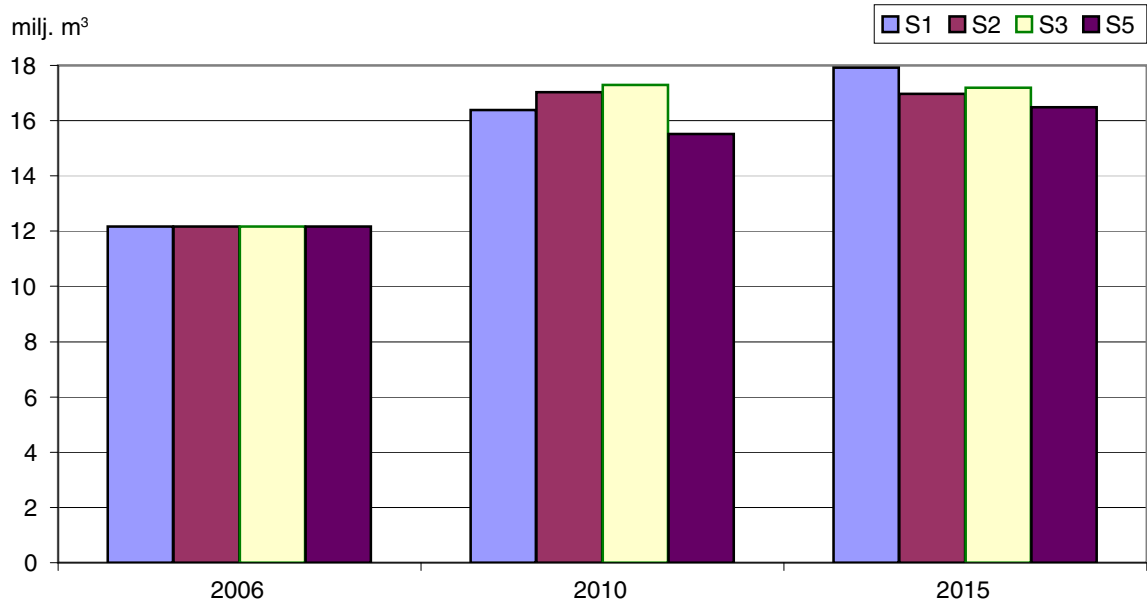
Kuvio 4. Kuitupuun hinnat vuonna 2006 ja vuonna 2015 skenaarioissa 1–3.

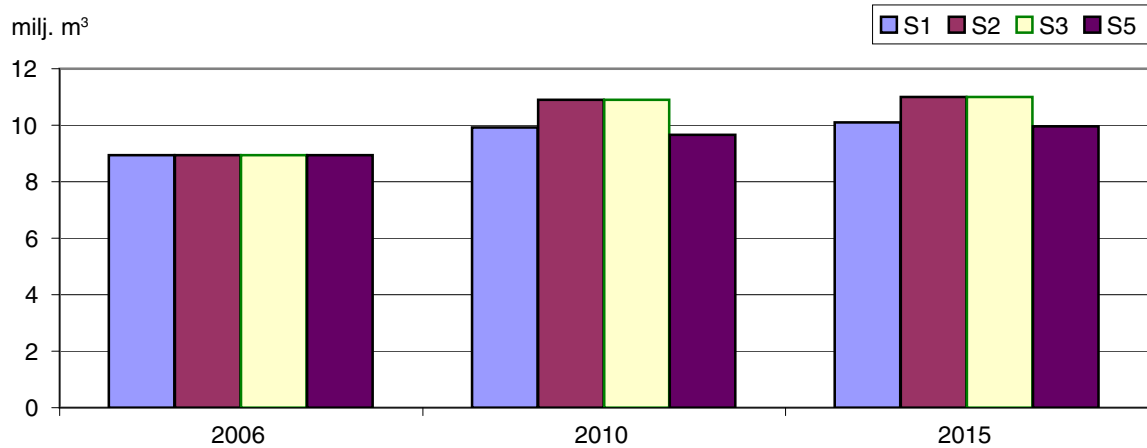
Kuvio 5. Mäntytukin hakkuiden kehitys.

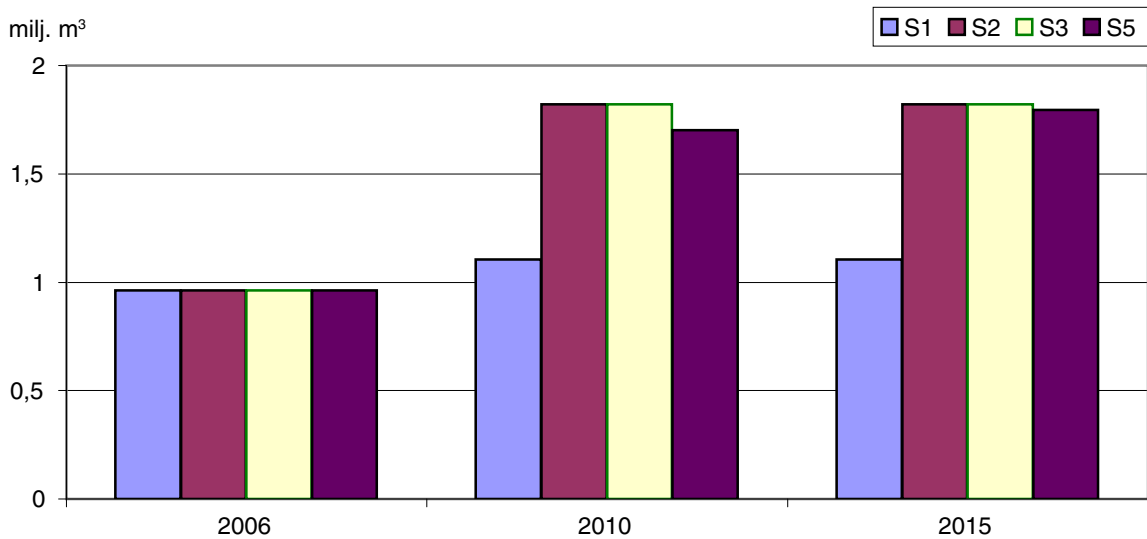
Kuvio 6. Kuusitukin hakkuiden kehitys.

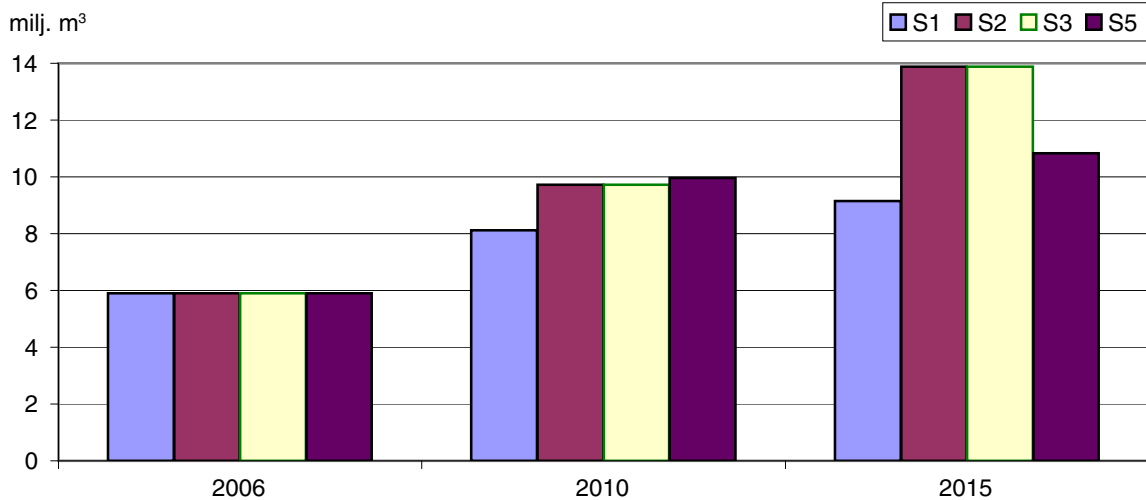
Kuvio 7. Mäntykuitupuun hakkuiden kehitys.

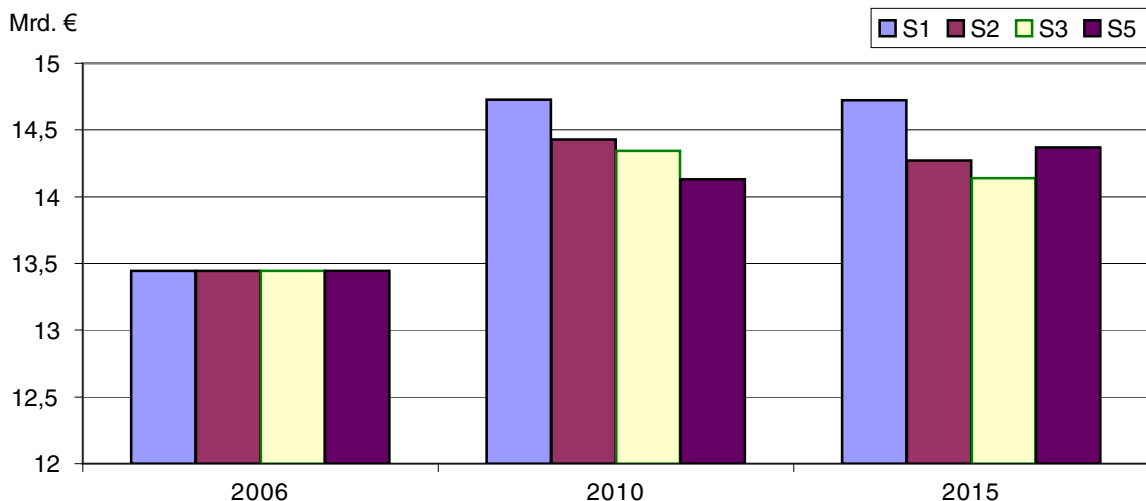
Kuvio 8. Kuusikuitupuun hakkuiden kehitys.

Kuvio 9. Koivutukin hakkuiden kehitys.

Kuvio 10. Lehtikuitupuun hakkuiden kehitys.

Kuvio 11. Metsäteollisuuden (ilman jatkojalosteita) liikevaihdon kehitys mallissa käytetyin lopputuotteiden hinnoin (Mrd. €).

Viitteet:

- Bolkesjø, T. F. 2005. Projecting pulpwood prices under different assumptions on future capacities in the pulp and paper industry. *Silva Fennica* 39(1): 103–116.
- Kallio, M., Dykstra, D.P. & Binkley, C.S. 1987. *The Global Forest Sector, An Analytical Perspective*. John Wiley & Sons. New York.
- Kallio, A.M.I., Moiseyev A. & Solberg, B. 2004. *The Global Forest Sector Model EFI-GTM - the Model Structure*. Technical Report 15. European Forest Institute, Joensuu, Finland. [Verkkojulkaisu]. Saatavissa: <http://www.efi.fi/publications/technical-reports//15.html> [Viitattu 10.10.2007].
- Korhonen, K.T., Ihalainen, A., Heikkinen, J., Henttonen, H. & Pitkänen, J. 2007. Suomen metsävarat metsäkeskuksittain 2004–2006 ja metsävarojen kehitys 1996–2006. *Metsätieteen aikakauskirja* 2/2007.
- Ronnala, M. 1995. *Medium-term scenarios for the Finnish pulp and paper industry*. International Institute of Applied Systems Analysis. IIASA WP-95-38. Laxenburg. 104 s.

MELA-vaihtoehtolaskelmat Kansallisen metsäohjelman valmistelua varten

Olli Salminen ja Hannu Hirvelä

1 Johdanto

Uusimpien metsävaratietojen mukaan Suomen metsä- ja kitumaan pinta-ala on 22,9 miljoonaa hehtaaria, puuston tilavuus 2,2 miljardia kuutiometriä ja puuston kasvu keskimäärin 98,5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa (Korhonen ym. 2007). Metsä- ja kitumaan pinta-alasta on puuntuotannon ulkopuolella 1,9 miljoonaa hehtaaria ja vastaavasti puuston tilavuudesta 135,2 miljoonaa kuutiometriä. Metsävaratietoihin pohjautuva suurimman hakkuukertymän arvio vuosille 2006–2015 on noin 72 miljoonaa kuutiometriä (Nuutinen ym. 2007). Viime vuosien (2002–2006) toteutuneet hakkuut ovat olleet keskimäärin 56 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Hakkuumääriä voitaisiin näin lisätä 16 miljoonaa kuutiometrillä vuodessa puuntuotannon kestävyyttä vaarantamatta. Metsävarojen mukaisten hakkuumahdollisuusarvioiden sijasta KMO 2015-skenaarioiden S1–S4 perusteena oli markkina- ja kysyntälähtöisyys, ja vain skenaarion S5 lähtökohtana olivat metsävarojen hakkuumahdollisuudet.

Skenaarioiden S1–S3 ja S5 hakkuutavoitteiden ja lisäsuojelun vaikutuksia puuvarantoon ja kasvuun selvitettiin Metsäntutkimuslaitoksessa kehitetyn MELA-ohjelmiston (Siitonen ym. 1996) MELA2005-versiolla (Redsven ym. 2005). MELA-ohjelmistolla ei vielä voitu tuottaa käsittelyvaihtoehtoja bioenergiaa ja uusia tuotteita koskevaa skenaariota S4 varten, joten ko. skenaariota ei käsitellä tässä selvityksessä.

2 Laskelmakehikko

MELA koostuu puutason kasvu- ja kehitysmalleihin perustuvasta metsikkösimulaattorista ja lineaariseen ohjelmointiin perustuvasta optimointiohjelmistosta. Simulaattori (simulaattorin tarkempi kuvaus ks. esim. Nuutinen ym. 2007) tuottaa metsiköille käsittely- ja kehitysvaihtoehtoja esimerkiksi harvennusten voimakkuutta, niiden lukumäärää ja ajoittumista tai uudistamistapaa ja -ajankohtaa vaihtelemalla. Varsinaisen vaihtoehtojen simulointijakson jälkeen kutakin vaihtoehtoa kasvatetaan vielä metsänhoitosuosituksia noudattavaa uraa pitkin joko päätehakkuuseen tai 150 vuoteen asti riippuen siitä kumpi on lyhyempi. Näin muodostuneesta metsiköiden käsittelyvaihtoehtojen joukosta haetaan optimoinnin avulla päätöksentekijöiden tavoitteiden suhteen tehokkaimmat. MELA-ohjelmistossa vaihtoehtojen vertailu ja valinta perustuu lineaariseen optimointiin (JLP, Lappi 1992), jossa lineaariselle tavoitefunktiolle haetaan maksimia tai minimiä lineaaristen rajoitteiden suhteen.

KMO 2015 -skenaarioiden puuntuotannollisten vaikutusten arviointi perustui kuvan 1 mukaiseen laskentajärjestelyyn. SF-GTM-mallilla tuotettiin skenaarioiden S1–S3 oletuksia vastaavat teollisuuden kotimaisen ainespuun kysynät puutavaralajeittain (Kallio, tämä julkaisu). Näin saatuja puunkäyttöarvioita käytettiin MELA:ssa optimoinnin rajoitteina. SF-GTM-malliin perustuvat arvot päättyvät vuoteen 2015 (Kallio), mutta MELA-analyseissä ko. vuoden kysyntäarvioita jatkettiin vuoteen 2055. SF-GTM-mallin aika-askel on vuosi, mutta koska MELA:ssa käytetään pidempiä jaksoja, niin SF-GTM:n vuosiarvot laskettiin vastaaviksi MELA:n jaksokeskiarvoiksi (taulukot 1a, 1b). Optimoinnin rajoitteiksi asetettujen hakkuutavoitteiden sallittiin vaihdella $\pm 0,25$ % vuoteen 2015 saakka ja sen jälkeen aina vuoteen 2055 $\pm 0,5$ % (kuva 2). Jos näin määritettyjä hakkuutavoitetta ei saavutettu, niin kukin tavoite alennettiin tasolle, joka pystyttiin ylläpitämään koko tarkastelujakson.

Suurimman kestävän hakkuukertymän arvioissa (S5) otettiin huomioon sekä talouden että puuntuotannon kestävyysvaatimukset siten, että kokonaishakkuukertymät ja nettotulot olivat aina vähintään edellisen kymmenvuotiskauden tasolla, tukkipuukertymät pysyivät koko laskelma-ajan vähintään ensimmäisen kymmenvuotiskauden tasolla ja puuston tuottoarvo neljän prosentin korkokannalla laskettuna oli laskelma-ajan lopussa vähintään laskelman alkuketken tasolla. Laskelmassa ei edellytetty puulajikohtaista kestävyyttä eikä rajoitettu kasvun ja poistuman suhdetta, metsien ikäluokkarakennetta tai uudistushakkuiden määrää.

Optimoinnin tavoitefunktiona käytettiin kaikissa KMO 2015 -skenaarioissa nettotuottojen nykyarvon maksimointia, joka on metsätaloudessa yleisesti hyväksytty edullisuuskriteeri. Laskentakoroksi valittiin 4 %, koska se edusti pitkän aikavälin keskiarvoista tuottoa sijoituskohteista, joiden riskit ovat samalla tasolla metsäsijoitusten kanssa; esim. valtion obligaatioiden reaali-tuotot ovat viime vuosina vaihdelleet samantasoisesti metsänomistamisen tuottojen kanssa (ks. Uotila & Lausti 2007).

Taulukko 1a. Keskimääräiset vuosittaiset hakkuutavoitteet vuosille 2006–2010, 1000 m³/v.

Skenaario	Tukkipuu				Kuitupuu				Tukki- ja kuitupuu yhteensä				
	Mänty	Kuusi	Lehtipuu	Yhteensä	Mänty	Kuusi	Lehtipuu	Yhteensä	Mänty	Kuusi	Lehtipuu	Yhteensä	
S1	Etelä-Suomi	8439	12745	1101	22285	9138	8145	5982	23266	17577	20890	7083	45550
	Pohjois-Suomi	2747	861	16	3623	4576	1640	1493	7709	7323	2501	1508	11332
	Yhteensä	11185	13606	1116	25908	13715	9785	7475	30975	24900	23392	8591	56883
S2	Etelä-Suomi	8628	13002	1159	22789	9054	8166	6293	23513	17681	21168	7452	46301
	Pohjois-Suomi	2800	875	16	3691	4557	1645	1510	7712	7357	2520	1526	11402
	Yhteensä	11428	13877	1175	26480	13611	9811	7803	31224	25038	23688	8978	57704
S3	Etelä-Suomi	8627	13003	1159	22789	9054	8167	6292	23513	17681	21170	7452	46302
	Pohjois-Suomi	2801	874	16	3691	4557	1644	1510	7711	7357	2518	1526	11402
	Yhteensä	11428	13877	1175	26480	13610	9811	7803	31224	25038	23688	8978	57704
S3b	Etelä-Suomi	8628	13003	1159	22790	9055	8168	6293	23515	17682	21171	7452	46305
	Pohjois-Suomi	2800	874	16	3690	4555	1643	1510	7708	7356	2517	1526	11398
	Yhteensä	11428	13877	1175	26480	13610	9811	7803	31224	25038	23688	8978	57703

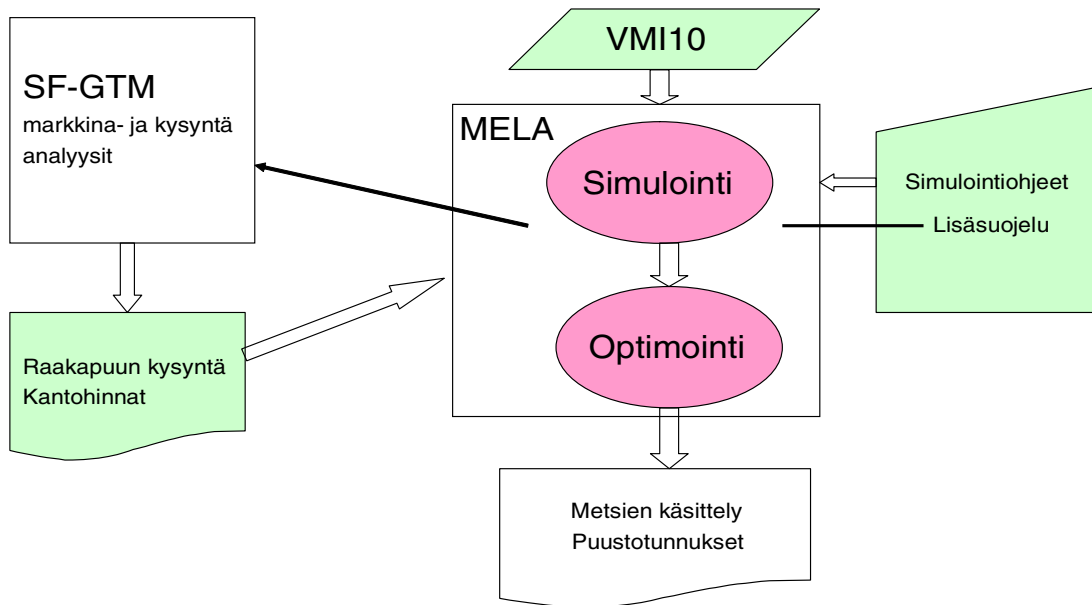
Taulukko 1b. Keskimääräiset vuosittaiset hakkuutavoitteet vuosille 2011–2055, 1000 m³/v.

Skenaario	Tukkipuu				Kuitupuu				Tukki- ja kuitupuu yhteensä				
	Mänty	Kuusi	Lehtipuu	Yhteensä	Mänty	Kuusi	Lehtipuu	Yhteensä	Mänty	Kuusi	Lehtipuu	Yhteensä	
S1	Etelä-Suomi	8722	11941	1079	21742	11352	8317	6575	26244	20074	20258	7654	47986
	Pohjois-Suomi	3096	1121	27	4244	5658	1676	1777	9111	8753	2797	1804	13355
	Yhteensä	11818	13062	1106	25986	17009	9993	8352	35355	28827	23056	9458	61341
S2	Etelä-Suomi	8959	12375	1790	23123	11162	9234	10398	30794	20121	21609	12187	53918
	Pohjois-Suomi	3044	1117	31	4192	5901	1707	2242	9851	8945	2824	2273	14042
	Yhteensä	12003	13491	1820	27315	17063	10942	12640	40645	29066	24433	14460	67960
S3	Etelä-Suomi	8620	11730	1789	22138	11408	9235	10311	30953	20028	20964	12100	53092
	Pohjois-Suomi	3050	1096	31	4177	5932	1701	2292	9926	8983	2797	2323	14103
	Yhteensä	11670	12825	1820	26315	17341	10936	12603	40879	29010	23761	14423	67194
S3b	Etelä-Suomi	8620	11730	1789	22139	11410	9234	10325	30969	20030	20964	12114	53108
	Pohjois-Suomi	3036	1082	31	4149	5941	1701	2278	9921	8978	2783	2309	14070
	Yhteensä	11657	12812	1820	26289	17351	10936	12603	40890	29008	23747	14423	67178

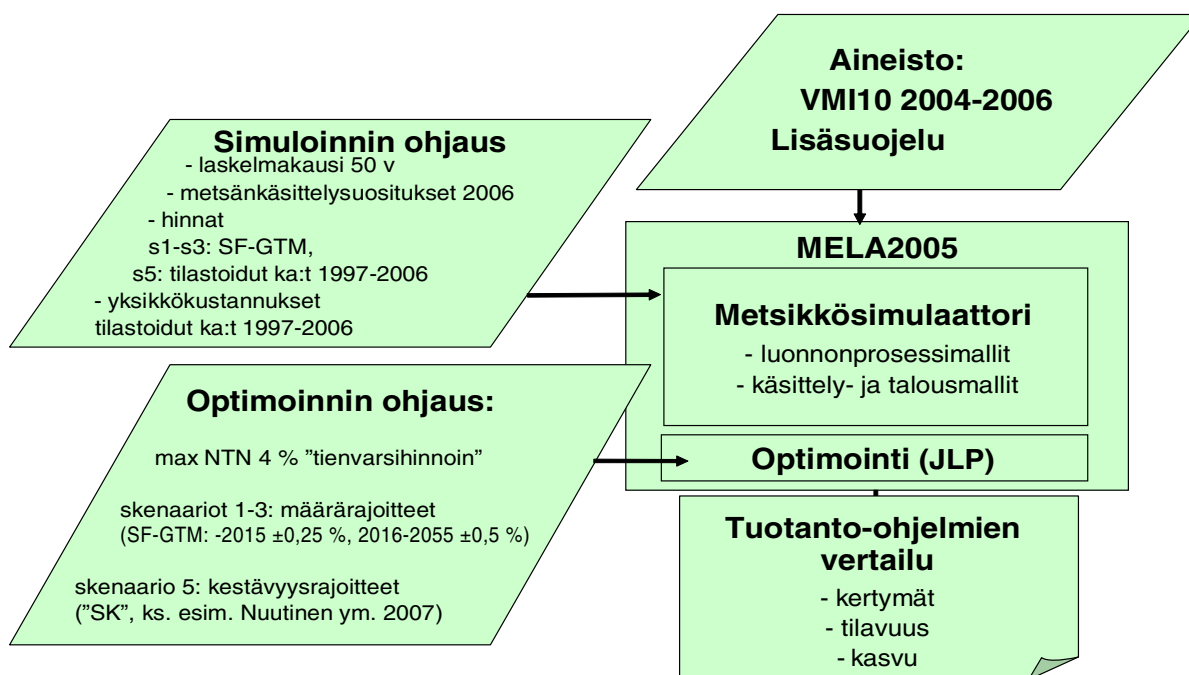
Nettotuottojen nykyarvo laskettiin diskonttaamalla hakkuista saatavat nettokantorahatulot korralla r tarkasteluhetken kaikille laskenta-alueen kuvioille ($i=1, \dots, n$). Nettokantorahatulot laskettiin kausittain ($t=$ tapahtumavuosi) kertomalla tienvarsihinnoilla (p_{ij}) tukin ($j=1$) ja kuidun ($j=2$) hakkuukertymät (V_{ij}) ja vähentämällä summasta korjuun (c_{it}) ja metsänhoidon (b_{it}) kustannukset.

$$[1] \quad NPV = \sum_{i=1}^n \left[\sum_{t=1}^{T_i^*} \left(\frac{\sum_{j=1}^2 p_{ij} V_{ij}(\mathbf{Z}_{it}, h_{it}) - c_{it}(\mathbf{Z}_{it}, h_{it}) - b_{it}(\mathbf{Z}_{it}, h_{it})}{(1+r)^t} \right) + \frac{LV_i(r)}{(1+r)^{T_i^*}} \right]$$

Metsikön alkutila ja kehitys (\mathbf{Z}_{it}) ja hakkuiden voimakkuus (h_{it}) vaikuttivat puutavaralajeittaisiin hakkuupoistumiin sekä korjuun ja metsänhoidon kustannuksiin. Simuloinnin jälkeinen maankäyttö otettiin huomioon diskonttaamalla paljaan metsämaan arvo (LV_i) lähtöhetken joko simuloinnin päättävän päätehakkuuvuoden tai 150 vuoden jälkeen riippuen siitä kumpi oli lyhyempi (T_i^*).

Kuva 1. Kansallisen metsäohjelman 2015 SF-GTM- ja MELA-laskennan kehikko.

Kuva 2. MELA-laskennan vaiheet KMO 2015 -skenaarioissa.

2.1 Aineisto ja laskelmaperusteet

MELA-laskelmiin käytettiin valtakunnan metsien 10. inventoinnissa (VMI10) mitatuista koe-ala- ja puutiedoista muodostettua aineistoa (ks. Nuutinen ym. 2007). Ahvenanmaan maakunta ei ole mukana laskelmissa. Etelä-Suomen VMI10-aineisto on mitattu vuosina 2004–2006 ja Pohjois-Suomen aineisto vuosina 2005–2006 (ks. Korhonen ym. 2007). Ylä-Lapin (Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien) alueille käytettiin vuonna 2003 mitattua VMI9-aineistoa. Laskelma-aineistot sisälsivät metsä- ja kitumaan VMI-koealat puuttomia sivukuvioita lukuun ottamatta. Koealoista muodostettiin laskentakuvioita, joille määritettiin luonnonsuojelu- ja metsälakien sekä metsänkäsittelysuositusten mukaiset käsittelyrajoitukset. Rajoitusten kuvaamiseksi laskentakuvioita jaettiin ensisijaisesti puuntuotannossa, rajoitetussa puuntuotannossa ja puuntuotannon ulkopuolella oleviin käsittelyluokkiin (ks. Nuutinen ym. 2007). Jako perustui Suojelupinta-alaprojektin (Metsien suojelupinta-alat 1999) ja Metsien suojelun luokittelun ja tilastoinnin yhtenäistämistyöryhmän (Metsien suojelun ... 2002) laatimiin suojelupinta-alaluokituksiin ja se tehtiin VMI-koealatietojen perusteella. Puuntuotantoon käytettävissä olevaan metsä- ja kitumaahan kuului ensisijaisen ja rajoitetun puuntuotannon alueet. Puuntuotannon ulkopuolella olivat mm. luonnon- ja kansallispuistot sekä luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetut alueet. Jos laskentakuvioilla ei ollut käsittelyrajoituksia, metsämaan laskentakuvio luokiteltiin maaluokan perusteella ensisijaisesti puuntuotantoon ja kitumaan laskentakuvio rajoitettuun puuntuotantoon.

Laskentakuvioille simuloitiin Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion "Hyvän metsänhoidon suosituksiin" (2006) perustuen käsittely- ja kehitysvaihtoehtoja. Hakkuvaihtoehtoja olivat runkolukuun tai pohjapinta-alaan perustuva harvennushakkuu, ylispuuhakkuu sekä uudistushakkuut (siemen-, suojuspuu- ja avohakkuu). Mahdollisia metsänkäsittelyitä olivat myös raivaus, maanpinnan muokkaus, viljely ja taimikonhoito. Uudistusaloille jätettiin hakkuiden yhteydessä säästöpuita. Tavoiteltava säästöpuiden määrä oli viisi kuutiometriä hehtaarilla. Säästöpuut

oletettiin jätetyksi tasaisesti koko uudistusalalle. Ojitetuilla turvemaidella harvennushakkuiden yhteydessä tehtiin kunnostusojitus. Simuloinnissa toimenpiteet toteutettiin kausien puolivälissä, minkä vuoksi harvennuksissa pohjapinta-alan vaatimusta alennettiin 10 prosentilla. Siten harvennettavaksi tuli myös kohteita, jotka täyttivät pohjapinta-alavaatimuksen vasta jälkimmäisellä puoliskolla. Lannoitus, uudisojitus ja pystypuiden karsinta eivät olleet mukana käsittelyvaihtoehtojen simuloinnissa. Rajoitetussa puuntuotannossa olevilla alueilla sallittuja hakkuutapoja olivat harvennushakkuut ja luontainen uudistaminen. Rajoitetun puuntuotannon kitumaille ei kuitenkaan tehty metsänhoitosuosituksen yleisohjetta noudattaen hakkuita. Puuntuotannon ulkopuolella olevilla alueilla ei sallittu mitään toimenpiteitä.

Käsittely- ja kehitysvaihtoehtoihin liittyvät tuotot hinnoiteltiin skenaarioissa S1–S3 SF-GTM-mallin tuottamilla kantohinnoilla (taulukot 2a, 2b). Skenaariossa S5 käytettiin vuosina 1997–2006 toteutuneiden kantohintojen vuoden 2006 hintatasolla laskettuja puutavaralajeittaisia keskiarvoja (taulukko 3). Tienvarsihintojen estimaatit saatiin lisäämällä kantohintoihin keskimääräiset tukki- ja kuitupuun korjuukustannukset. Tukin kantohintoihin lisätty keskimääräinen korjuukustannus oli 6,50 €/m³ ja kuidun 12,10 €/m³.

Taulukko 2a. Keskimääräiset puutavaralajeittaiset kantohinnat skenaarioissa S1–S3 vuosille 2006–2010, €/m³.

		Mäntytukki	Kuusitukki	Koivutukki	Mäntykuitu	Kuusikuitu	Koivukuitu
S1	Etelä-Suomi	55,9	57,5	45,3	15,1	23,6	15,0
	Pohjois-Suomi	53,9	50,0	41,2	14,8	24,0	12,9
S2	Etelä-Suomi	56,8	58,8	46,0	15,0	23,6	15,4
	Pohjois-Suomi	55,1	51,1	41,4	14,7	24,1	13,0
S3	Etelä-Suomi	56,8	58,8	46,0	15,0	23,6	15,4
	Pohjois-Suomi	55,1	51,2	41,4	14,7	24,1	13,0
S3b	Etelä-Suomi	56,8	58,8	46,0	15,0	23,6	15,4
	Pohjois-Suomi	55,1	51,2	41,4	14,7	24,1	13,0

Taulukko 2b. Keskimääräiset puutavaralajeittaiset kantohinnat skenaarioissa S1–S3 vuosille 2011–2055, €/m³.

		Mäntytukki	Kuusitukki	Koivutukki	Mäntykuitu	Kuusikuitu	Koivukuitu
S1	Etelä-Suomi	57,9	56,6	43,6	16,3	23,1	14,3
	Pohjois-Suomi	57,1	51,8	39,0	14,8	21,3	12,1
S2	Etelä-Suomi	59,1	59,4	51,8	16,2	24,6	18,4
	Pohjois-Suomi	56,4	51,7	43,2	15,3	21,6	14,5
S3	Etelä-Suomi	61,1	60,3	52,8	16,7	25,1	18,8
	Pohjois-Suomi	56,8	52,0	44,4	15,5	21,9	14,9
S3b	Etelä-Suomi	61,1	60,3	52,9	16,7	25,1	18,8
	Pohjois-Suomi	56,8	52,0	44,4	15,6	22,2	14,9

Metsänhoito- ja korjuukustannukset laskettiin ajanmenekin ja yksikköhintojen (taulukko 4) tulona. Ajanmenekit perustuivat työn tuottavuusmalleihin (esim. Kuitto ym. 1994, Rummukainen ym. 1995).

Laskelmat tehtiin 50 vuoden jaksolle 2006–2055, joka jaettiin viiteen kymmenvuotiskauteen, joista ensimmäinen 10-vuotiskausi jaettiin vielä kahteen osaan (2006–2010, 2011–2015). Tässä selvityksessä tarkasteltiin vain ensimmäisen 30 vuoden jaksoa. Kaksi viimeistä kymmenvuotiskautta olivat mukana kestävyuden varmistamiseksi. Hakkuulaskelmat tehtiin metsäkeskussittain, mutta tulokset esitetään Etelä- ja Pohjois-Suomen alueille.

Taulukko 3. Skenaariossa S5 käytetyt kantohintojen vuosina 1997–2006 toteutuneet keskiarvot (€/m³) vuoden 2006 hintatasoon muutettuna (Metinfo 2007).

Puutavaralaji	Rannikko, Kainuu ja Pohjois-Pohjanmaa		
	Etelä-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Lappi
Mäntytukki	51,25	47,85	43,85
Kuusitukki	47,40	43,20	34,15
Koivutukki	48,30	40,70	-
Mäntykuitu	15,15	15,85	15,50
Kuusikuitu	24,00	22,50	18,05
Koivukuitu	14,95	15,25	14,95

Taulukko 4. Metsänhoitotöiden vuosina 1996–2005 toteutuneet keskimääräiset yksikköhinnat vuoden 2006 hintatasoon muutettuna (Metinfo 2007) sekä sovelletut puunkorjuun yksikköhinnat.

Työlaji	Yksikkö	Etelä-Suomi	Pohjois-Suomi
Äestys	€/ha	165,85	112,40
Auraus/mätästys	-"	254,85	188,45
Männyn kylvö (siemenet)	-"	220,00	220,00
Männyn taimi	€/taimi	0,15	0,15
Kuusen taimi	-"	0,18	0,18
Koivun taimi	-"	0,25	0,25
Männyn täydennystaimi	-"	0,15	0,15
Kuusen täydennystaimi	-"	0,23	0,23
Koivun täydennystaimi	-"	0,30	0,30
Istutus- ym. metsänhoitotyö	€/h	18,50	18,50
Ruohous	€/ha	151,65	151,65
Raivaus- ja taimikon perkaustyö	€/h	24,75	24,75
Kunnostusojitus	€/ha	120,35	97,40
Metsäkuljetus	€/h	60,00	60,00
Hakkuu monitoimikoneella	€/h	85,00	85,00
Metsurihakkuu	€/h	24,75	24,75
Suunnittelu- ja työnjohtotyö	€/h	18,50	18,50

Taulukko 5. Metsämaan lisäsuojelun jakautuminen ravinteisuuden mukaan, %.

	Kangas	Suo	Yhteensä
Lehdot	12	8	19
Lehtomaiset - tuoreet	26	17	42
Kuivahkot - kuivat	14	16	30
Karut -	6	2	8

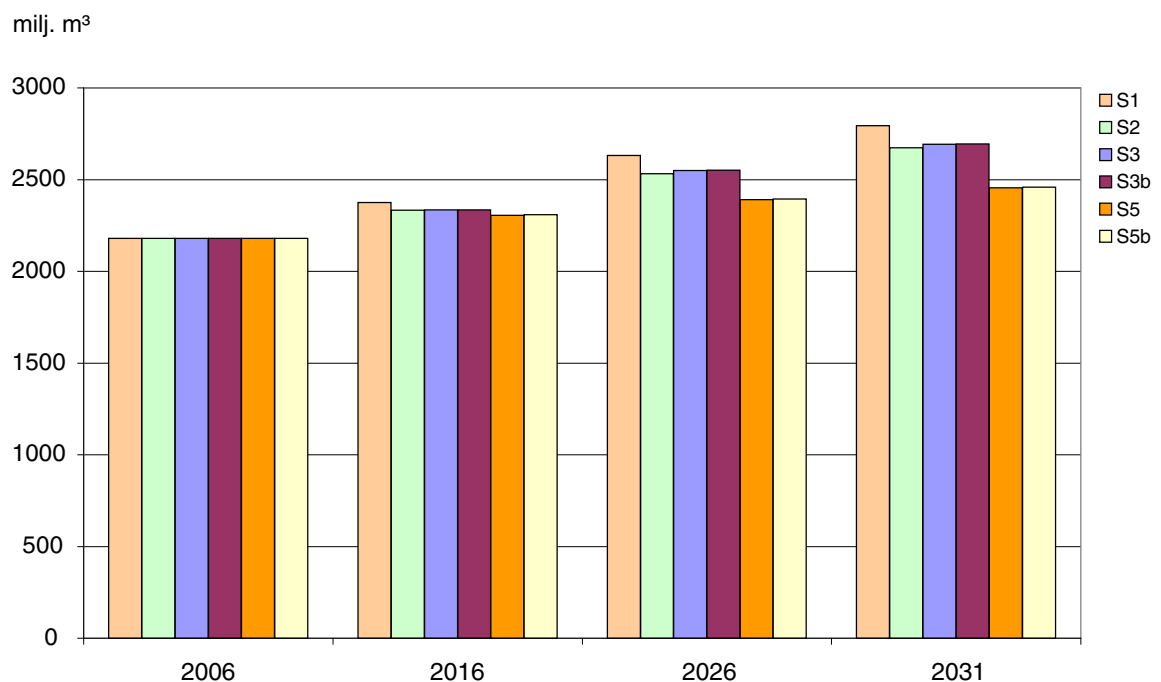
Taulukko 6. Metsämaan lisäsuojelu skenaarioissa S3 (S3b) ja S5 (S5b).

	Lisäsuojelu			Nykysojelu	
	Etelä-Suomi	Pohjois-Suomi	Pohjois-Suomi b	Etelä-Suomi	Pohjois-Suomi
Pinta-ala, 1000 ha	394	57	136	173	912
Tilavuus, 1000 m ³	77484	6983	13883	31995	101796
Tukkitilavuus, 1000 m ³	38051	1739	3172	12363	20675

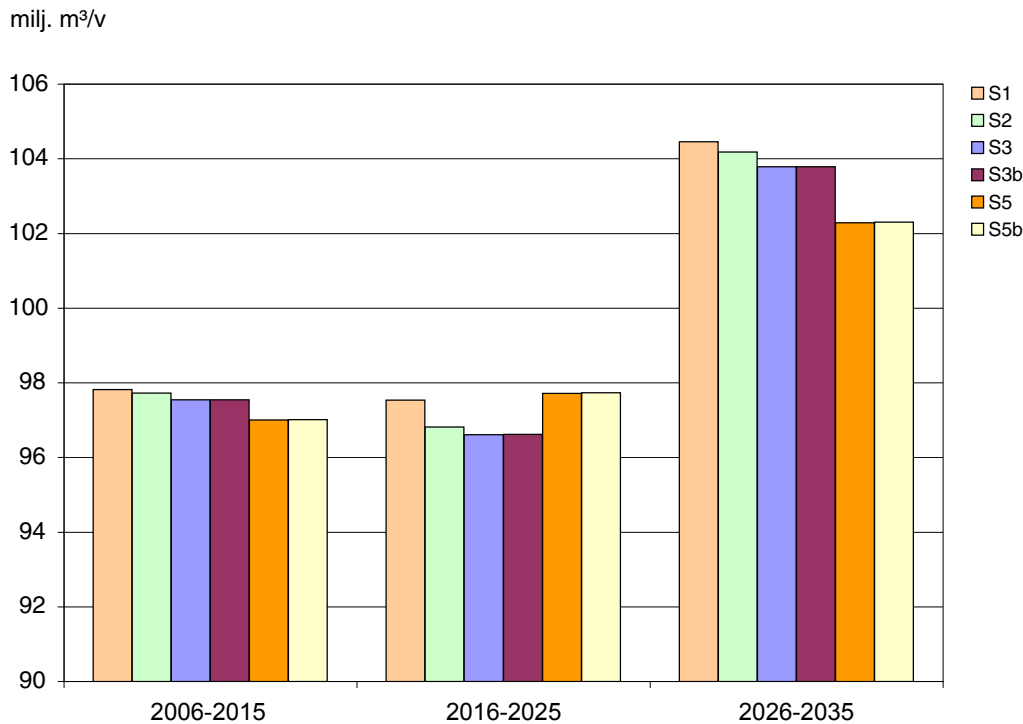
2.2 Skenaarioiden S3 ja S5 lisäsuojelun määrittely ja skenaariot S3b ja S5b

Lisäsuojelun määrä ja laatu perustui Marjukka Mähösen työryhmän määrittelyyn (Horne, tämä julkaisu). Tavoitteena oli nostaa Etelä-Suomen osalta metsämaan suojeluaste 5 %:iin. Pohjois-Suomen osalta lisäsuojelun pinta-ala oli joko 55 000 tai 135 000 hehtaaria Lapin metsäkeskuksen lisäsuojelun tasosta riippuen. Lisäsuojelussa painotettiin vanhoja ikäluokkia ja reheviä (runsaslajisimpia) kasvupaikkatyyppjä (taulukko 5).

MELA-laskelmissa lisäsuojelu toteutettiin siirtämällä Mähösen työryhmän esityksen mukaisesti kasvupaikan, ikäluokan ja alaryhmän perusteella koeluoja puuntuotannosta suojeluun kunnes esitetyt suojelupinta-alatavoitteet saavutettiin. Puuntuotannon ulkopuolelle siirtyi Etelä-Suomen alueen metsämaasta 394 200 hehtaaria ja Pohjois-Suomessa joko 57 400 tai 135 800 hehtaaria (taulukko 8). Koelojen edustaman pinta-alan ja lisäsuojelun laskennallisen toteutuksen vuoksi SF-GTM- ja MELA-malleissa käytetyt pinta-alat poikkesivat hieman Mähösen työryhmän määrittämisestä. Lisäsuojeluun siirtyneen puuston kokonaistilavuus oli Etelä-Suomessa 77,5 milj. m³ ja Pohjois-Suomessa lisäsuojelun tasosta riippuen 7 tai 14 milj. m³ (taulukko 6). Pohjois-Suomen pienempi lisäsuojelu on tuloksissa sisällytetty skenaarioihin 3 ja 5 ja suurempi vaihtoehto skenaarioihin 3b ja 5b.

Kuva 3. Puuston kokonaistilavuuden kehitys metsä- ja kitumaalla vuosina 2006–2031 skenaarioissa S1–S5b koko Suomessa.

Kuva 4. Puuston kokonaiskasvu metsä- ja kitumaalla vuosina 2006–2035 skenaarioissa S1–S5b koko Suomessa.

3 Tulokset

Keskeisimmät tulokset on esitetty liitetaulukoissa 1a–4c sekä kuvissa 3–9. Puuston tilavuuden kehitys (kuva 3) on kaikissa skenaarioissa nouseva. Vaikka kokonaiskasvu (kuva 4) laskee hieman nykyisestä 98,5 milj. kuutiometristä vuosijaksoilla 2006–2015 ja 2016–2025 nouden uudelleen vuosina 2026–2035, niin kasvu ylittää kokonaispoistuman tason (kuva 5). Kasvu alenee lehtipuilla, mutta männyn ja kuusen kasvat ovat nousussa (kuva 6). Laskelmien perusteella metsiemme puuvaranto lisääntyy 25 vuodessa noin 25 miljoonaa kuutiometriä vuodessa skenaariossa S1, skenaarioissa S2–S3b noin 20 ja skenaarioissa S5–S5b noin 11 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Skenaariossa S1 muita suurempi tilavuuden kehitys johtuu lähinnä muita skenaarioita pienemmistä kuusen ja koivun hakkuista. Metsänhoitotoimien, metsien rakenteen ja hakkuiden seurauksena erityisesti männyn ja kuusen määrät kohoavat (kuva 7).

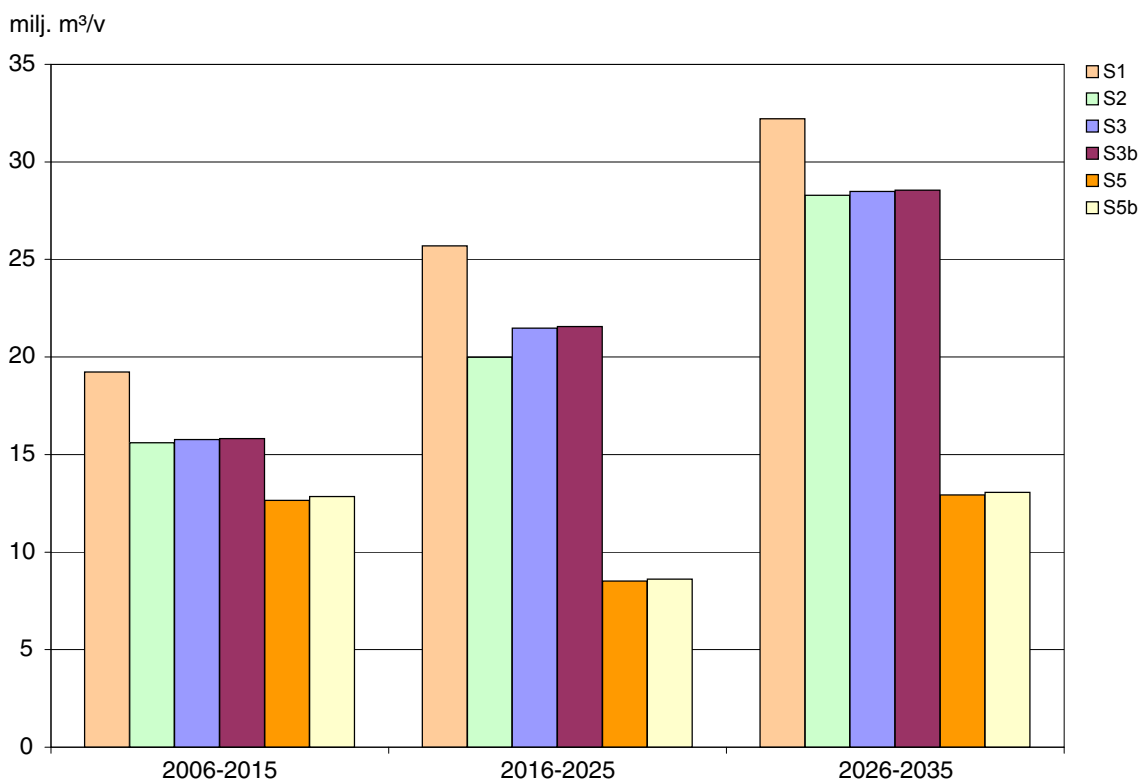
Skenaarioiden S1–S3b hakkuutavoitteet, kuusitukkia lukuun ottamatta, saavutetaan pääosin vuoteen 2015 saakka (taulukko 7). Sen sijaan vuoden 2015 jälkeen skenaarioiden S2–S3b hakkuutavoitteita ei enää kuitupuun suhteen pystytä kaikilta osin täyttämään. Vuosittaisesta hakkuutavoitteesta jäädytään koko Suomen tasolla skenaariossa S2 1,5, skenaariossa S3 ja S3b 3 miljoonaa kuutiometriä. Vajaus syntyy osissa Etelä-Suomen metsäkeskusten alueita ja se kohdistuu kuusitukin ohella pääosin koivu- ja mäntykuituun. Tuonnin päätyminen aiheuttaa eräissä metsäkeskuksissa ko. puutavaralajien kasvavan kysynnän, jota ei pystytä enää täyttämään. "Vajaus" johtuu kuitenkin metsäkeskustason laskennasta, sillä etenkin männyn hakkuumahdollisuudet ovat valtakunnan tasolla voimakkaassa kasvussa. Käytettäessä koko Etelä-Suomea laskenta-alueena ei millekään puutavaralajille syntynyt vajetta.

Suurimmat kestävät hakkuut -skenaarion (S5) mukainen hakkuukertymäarvio on 68,5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa nousten kolmannella kymmenvuotiskaudella 79 miljoonaa kuutiometriin vuodessa. Skenaarioiden S1–S3 hakkuutavoitteisiin nähden skenaarion S5 hakkuukertymät ovat kaikkien puutavaralajien osalta suuremmat, painottuen selvästi enemmän mäntyyn ja harvennushakkuihin, mutta myös uudistushakkuiden määrä on muita skenaarioita suurempi.

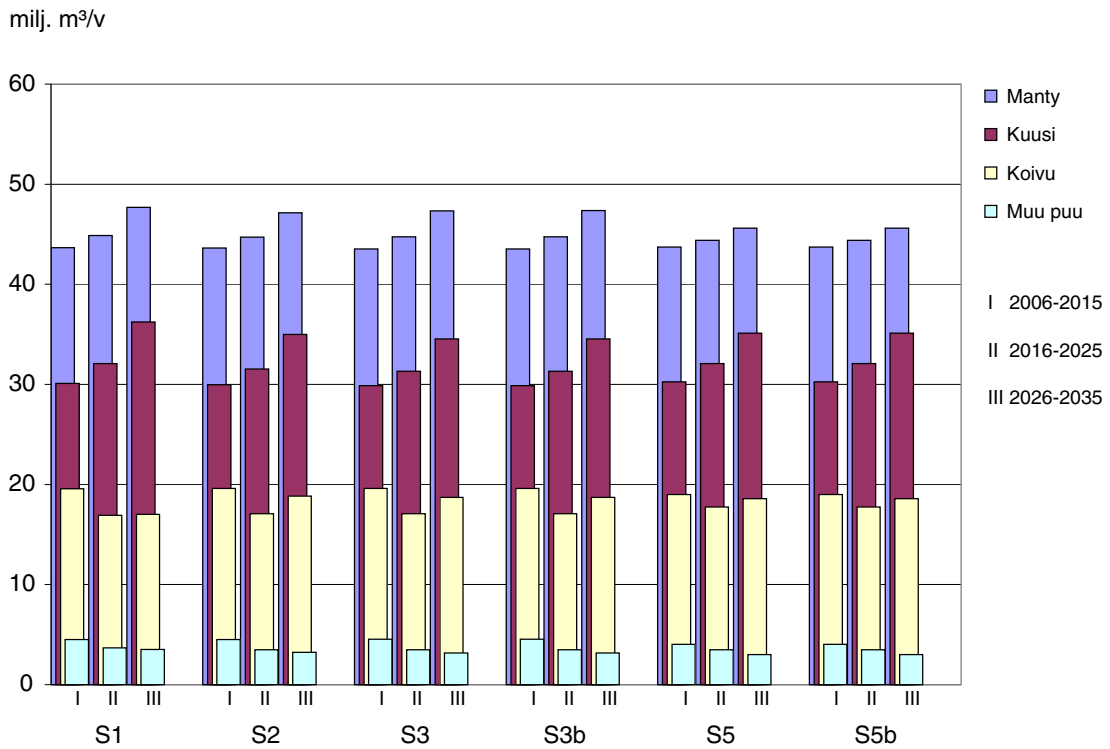
Vastaava Nuutisen ym. (2007) suurimman kestävä hakkuukertymän arvio oli ilman Ahvenanmaata hieman alle 72 milj. kuutiometriä. Lisäsuojelua lukuun ottamatta laskentaperusteet ovat samat, joten lisäsuojelun suurinta kestävä hakkuukertymää alentava vaikutus on 3,5 miljoonaa kuutiometriä – ero laskee myöhempinä kausina noin 3 miljoonaa kuutiometriin.

Metsien rakennedynamiikan seurauksena kasvatushakkuiden osuus hakkuukertymästä nousee tarkastelujakson 2006–2035 aikana skenaarioissa S1–S3b keskimäärin noin 20 prosenttiyksikköä (35 %:sta 55 %:iin) ja skenaarioissa S5–S5b 32 %:sta 49 %:iin (kuva 8). Kasvatushakkuiden osuus hakkuupinta-alasta on skenaarioissa S2–S3b keskimäärin 74 % ja skenaarioissa S5–S5b 69 % kokonaishakkuualan vaihdelta skenaarioittain 580 000–725 000 hehtaariin vuodessa (kuva 9). Vuosina 2002–2006 toteutunut hakkuupinta-ala oli Suomessa keskimäärin 576 000 hehtaaria vuodessa, josta kasvatushakkuita oli 395 000 hehtaaria (68 %) ja uudistushakkuita 181 000 hehtaaria.

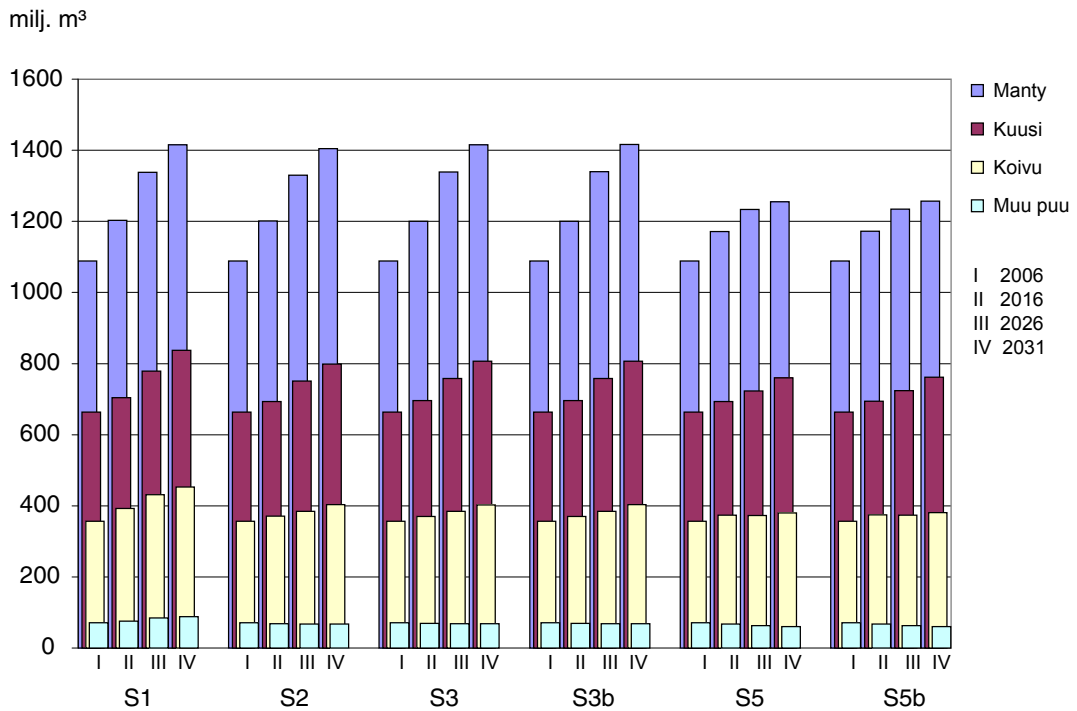
Turvemaiden osuus on sekä puustosta että kasvusta noin neljännes, ja nämä osuudet säilyvät koko tarkastelujakson (2006–2035) varsin vakaina. Skenaarioissa S1–S3b turvemaiden suhteellinen osuus hakkuukertymästä on hieman sen tilavuus- ja kasvuosuuksia pienempi ollen koko kolmen kymmenvuotiskauden noin 20 % tasolla vastaavan hakkuupinta-alaosuuden ollessa 22 %. Suurimman kestävä hakkuukertymän skenaarioissa S5–S5b turvemaiden osuus hakkuukertymästä kasvaa 16 %:sta 22 %:iin ja osuus hakkuupinta-alasta 20 %:sta 25 %:iin.

Kuva 5. Puuston kokonaiskasvun ja kokonaispoistuman erotus vuosina 2006–2035 skenaarioissa S1–S5b koko Suomessa.

Kuva 6. Puuston kasvu puulajeittain metsä- ja kitumaalla vuosina 2006–2035 skenaarioissa S1–S5b koko Suomessa.

Kuva 7. Puuston tilavuuden kehitys puulajeittain metsä- ja kitumaalla vuosina 2006–2031 skenaarioissa S1–S5b koko Suomessa.

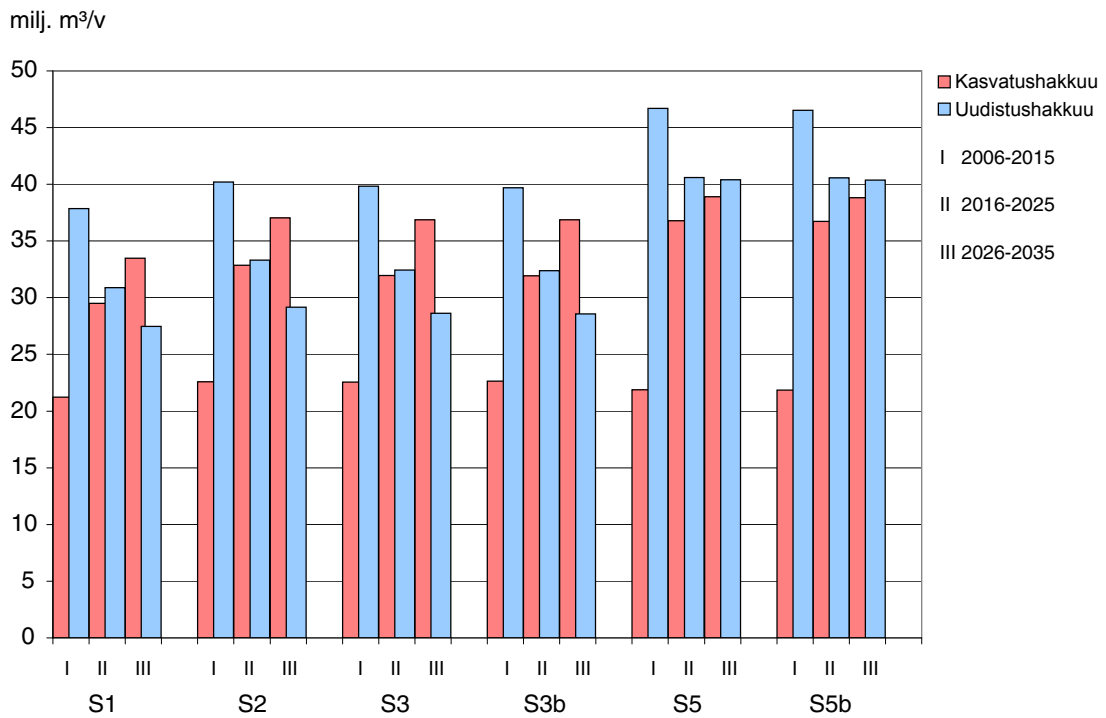
Taulukko 7. SF-GTM:n mallin tuottamien kysyntämäärien (hakkuutavoitteiden) toteutuminen skenaarioissa S1-S3b MELA-laskelmien mukaan.

S1	milj. m ³				milj. m ³			
	Mäntytukki	Kuusitukki	Lehtitukki	Tukki yht.	Mäntykuitu	Kuusikuitu	Lehtikuitu	Kuitu yht.
Tavoite 2006-2015	11,5	13,3	1,1	25,9	15,4	9,9	7,9	33,2
Mela/tavoite	1,02	1,00	1,04	1,01	0,99	0,99	1,00	0,99
Tavoite 2016-2025	11,8	13,1	1,1	26,0	17,0	10,0	8,4	35,4
Mela/tavoite	1,03	0,98	1,14	1,01	0,93	1,04	0,98	0,97
Tavoite 2026-2035	11,8	13,1	1,1	26,0	17,0	10,0	8,4	35,4
Mela/tavoite	1,03	0,99	1,08	1,01	0,96	1,02	0,99	0,98

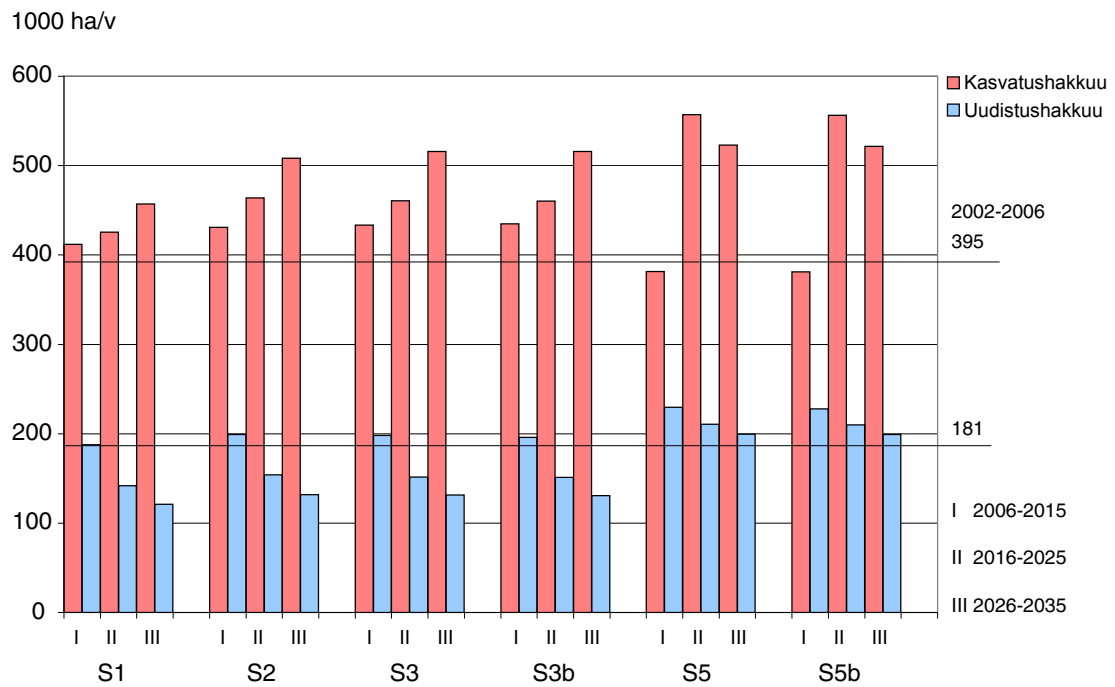
S2	milj. m ³				milj. m ³			
	Mäntytukki	Kuusitukki	Lehtitukki	Tukki yht.	Mäntykuitu	Kuusikuitu	Lehtikuitu	Kuitu yht.
Tavoite 2006-2015	11,7	13,7	1,5	26,9	15,3	10,4	10,2	35,9
Mela/tavoite	1,02	1,00	1,03	1,01	0,99	0,99	0,99	0,99
Tavoite 2016-2025	12,0	13,5	1,8	27,3	17,1	10,9	12,6	40,6
Mela/tavoite	1,03	0,97	1,08	1,01	0,94	1,00	0,93	0,95
Tavoite 2026-2035	12,0	13,5	1,8	27,3	17,1	10,9	12,6	40,6
Mela/tavoite	1,01	0,98	1,03	1,00	0,96	0,99	0,93	0,96

S3	milj. m ³				milj. m ³			
	Mäntytukki	Kuusitukki	Lehtitukki	Tukki yht.	Mäntykuitu	Kuusikuitu	Lehtikuitu	Kuitu yht.
Tavoite 2006-2015	11,5	13,4	1,5	26,4	15,5	10,4	10,2	36,1
Mela/tavoite	1,02	1,00	1,05	1,01	0,99	0,99	0,99	0,99
Tavoite 2016-2025	11,7	12,8	1,8	26,3	17,3	10,9	12,6	40,9
Mela/tavoite	1,00	0,98	1,05	0,99	0,91	0,99	0,92	0,94
Tavoite 2026-2035	11,7	12,8	1,8	26,3	17,3	10,9	12,6	40,9
Mela/tavoite	1,02	0,98	1,02	1,00	0,96	0,99	0,93	0,96

S3b	milj. m ³				milj. m ³			
	Mäntytukki	Kuusitukki	Lehtitukki	Tukki yht.	Mäntykuitu	Kuusikuitu	Lehtikuitu	Kuitu yht.
Tavoite 2006-2015	11,5	13,3	1,5	26,4	15,5	10,4	10,2	36,1
Mela/tavoite	1,02	1,00	1,05	1,01	0,99	0,99	0,99	0,99
Tavoite 2016-2025	11,7	12,8	1,8	26,3	17,4	10,9	12,6	40,9
Mela/tavoite	0,99	0,98	1,05	0,99	0,91	0,99	0,92	0,94
Tavoite 2026-2035	11,7	12,8	1,8	26,3	17,4	10,9	12,6	40,9
Mela/tavoite	1,02	0,98	1,02	1,00	0,96	0,99	0,93	0,96

Kuva 8. Hakkuukertymä hakkuutavoittain vuosina 2006–2035 skenaarioissa S1–S5b koko Suomessa.

Kuva 9. Hakkuupinta-ala hakkuutavoittain vuosina 2006–2035 skenaarioissa S1–S5b koko Suomessa.

4 Varaukset

MELA-analyysit perustuvat puuston tulevaa kehitystä ja käsittelyä kuvaaviin malleihin. Mallit ovat todellisuuden yksinkertaistuksia, joten laskelmatuloksiin on aina suhtauduttava varauksin ja niitä tulkittaessa on tunnettava taustaoletukset ja tuloksiin liittyvät yleiset ehdot kuten:

1. Mallit ja hinnat ovat deterministisiä.
2. Puuntuotannossa oleva metsäala säilyy lähtöhetken tasolla, metsiköiden käsittelymahdollisuuksia rajoittivat metsänkäsittelysuositukset sekä metsiköiden käsittelyluokitustiedot.
3. Metsänomistus, joka luokiteltiin i) yksityiseen mukaan lukien kunnat, seurakunnat, yhteismetsät ym. yhteisöt, ii) yhtiöiden ja iii) valtion omistukseen, ei vaikuttanut metsiköiden käsittelyyn eikä metsänomistajien omia suunnitelmia otettu huomioon.
4. MELA2005-ohjelmistossa puun pohjapinta-alan kasvumallit on kalibroitu VMI8-kasvunmittausten perusteella, jotka on indeksikorjattu vuosien 1965–1994 keskimääräiseen läpimitan kasvun tasoon. Osa pohjapinta-alan kasvumalleista on kuitenkin kalibroitu VMI10-kasvunmittausten perusteella vastaamaan vuosien 1976–2005 läpimitan kasvun keskitasoa. Puuston kasvuun vaikuttavien tekijöiden ja puiden reagoinnin niihin oletettiin säilyvän entisellään, ts. esim. ilmastomuutoksen pitkän aikavälin puuntuotannollisia vaikutuksia ei otettu huomioon.
5. Metsänhoitotyöt tehtiin metsänkäsittelysuositusten mukaisesti ja esitetystä laajuudessa – hoitotöiden viivästymistä tai laiminlyöntiä ja näiden vaikutuksia ei voitu ottaa huomioon.
6. Puutavaralajit saatiin parametrina annettavasta taulukosta, johon rungon ja siitä saatavien puutavaralajien tilavuus on laskettu Laasasenahon (1982) puun rinnankorkeusläpimittaan ja pituuteen perustuvien runkokäyräyhtälöiden avulla. Runkojen apterauksessa on käytetty mäntytkin kuorellisena minimiläpimittana 15 cm, kuusitukin 16 cm ja lehtipuutukin 18 cm sekä kuitupuun kuorellisena minimiläpimittana männyllä 6,3 cm ja kuusella sekä lehtipuilla 6,5 cm. Kuituosan minimipituus oli 2,0 m. Tukkipuun määrää korjattiin metsikösimulaattorissa erillisellä tukkivähennysmallilla (Mehtätaalo 2002), koska rungon mittoihin perustuva apteraus ei ota huomioon puutavaran laatuun liittyviä tekijöitä. Erotus siirtyi kuitupuuksi. Tukkipuiden tienvarsihintoihin tehtiin MELA-ohjelmiston oletusjäreyskorjaus (Siitonen ym. 1996, s. 218–219, Laasasenaho ja Sevola 1971).

Viitteet:

- Hyvän metsänhoidon suositukset. 2006. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. 101 s.
- Korhonen, K.T., Ihalainen, A., Heikkinen, J., Henttonen, H. & Pitkänen, J. 2007. Suomen metsävarat metsäkeskuksittain 2004–2006 ja metsävarojen kehitys 1996–2006. Metsätieteen aikakauskirja 2/2007.
- Kuitto, P.-J., Keskinen, S., Lindroos, J., Oijala, T., Rajamäki, J., Räsänen, T. & Terävä, J. 1994. Puutavaran koneellinen hakkuu ja metsäkuljetus. Metsätehon tiedotus 410. 38 s. + liitteet.
- Laasasenaho, J. 1982. Taper curve and volume functions for pine, spruce and birch. Seloste: Männy, kuusen ja koivun runkokäyrä- ja tilavuusyhtälöt. Communicationes Instituti Forestalis Fenniae 108. 74 s.
- & Sevola, Y. 1971. Mänty- ja kuusirunkojen puutavarasuhteet ja kantoarvot. Summary: Timber assortment relationships and stumpage value of Scots pine and Norway spruce. Communicationes Instituti Forestalis Fenniae 74(3). 87 s.
- Lappi, J. 1992. JLP: A linear programming package for management planning. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 414. 134 s.
- Mehtätalo, L. 2002. Valtakunnalliset puukohtaiset tukkivähennysmallit männylle, kuuselle, koivuille ja haavalle. Metsätieteen aikakauskirja 4/2002: 575–591.
- Metinfo. 2007. Metsäsektorin suorakäyttöinen tietojärjestelmä. Metsäntutkimuslaitos. WWW-sovellus (<http://www.metla.fi/metinfo/>).
- Metsien suojelun luokittelun ja tilastoinnin yhtenäistämistyöryhmä. 2002. Työryhmämuistio MMM 2002:15. Helsinki. 51 s. + liitteet. ISSN 0781-6723.
- Metsien suojelupinta-alat. Suojelupinta-alaprojektin raportti. 1999. Suomen ympäristö 300. Ympäristöministeriö. Oy Edita Ab, Helsinki. 44 s. ISBN 951-37-2869-2.
- Nuutinen, T., Hirvelä, H., Salminen, O. & Härkönen, K. 2007. Alueelliset hakkuumahdollisuudet valtakunnan metsien 10. inventoinnin perusteella, maastotyöt 2004–2006.. metsätieteen aikakauskirja 2B/2007: 215-248.
- Redsven, V., Anola-Pukkila, A., Haara, A., Hirvelä, H., Härkönen, K., Kettunen, L., Kiiskinen, A., Kärkkäinen, L., Lempinen, R., Muinonen, E., Nuutinen, T., Salminen, O., Siitonen, M. 2005. MELA2005 Reference Manual. The Finnish Forest Research Institute. 621 s. <http://www.metla.fi/metinfo/mela/tuotteet/mela2005.pdf>.
- Rummukainen, A., Alanne, H. & Mikkonen, E. 1995. Wood procurement in the pressure of change – valuation model till year 2010. Acta Forestalia Fennica 248: 1-98. ISBN 951-40-1478-2.
- Siitonen, M., Härkönen, K., Hirvelä, H., Jämsä, J., Kilpeläinen, H., Salminen, O. & Teuri, M. 1996. MELA Handbook 1996 Edition. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja [Research papers] 622. Metsäntutkimuslaitos – The Finnish Forest Research Institute. 452 p
- Uotila, E. & Lausti, A. 2007. Metsä sijoituskohteena 1983–2006. SVT Maa-, metsä- ja kalatalous 2007. Metsätilastotiedote 864.

Liitetaulukko 1a: Etelä-Suomi KMO 2015 -skenaario S1: Nykytila jatkuu.

	TILATIEDOT, 1000 ha, 1000 m ³					KAUSITIEDOT, 1000 m ³ /v, 1000 ha/v					2006-2015			2016-2025			2026-2035		
	2006	2016	2026	2031		2006-2015	2016-2025	2026-2035	2006-2015		2016-2025	2026-2035	2006-2015	2016-2025	2026-2035				
PINTA-ALA	11823	11823	11823	11823	KASVU	68888	68268	73342	HAKKUPOISTUMA	51137	48938	49088	Kuitukertymä	24462	25043	25593			
Kankaat	8661	8661	8661	8661	Manty	26125	26516	27864	Manty	19819	19680	20204	Manty	10053	10166	10641			
Turvemaat	3163	3163	3163	3163	Kuusi	24867	26467	30190	Kuusi	21789	20867	20682	Kuusi	8164	8479	8485			
					Koivu	13958	12158	12328	Koivu	7737	6955	6641	Koivu	5114	5294	5134			
PUUNTUOTANTO	11508	11508	11508	11508	Muu puu	3938	3128	2960	Muu puu	1792	1436	1562	Muu puu	1132	1104	1332			
Metsamaa	10871	10871	10871	10871															
Rajoittamaton	10374	10374	10374	10374	Kankaat	55236	54731	59733	Kankaat	41765	41197	39969	Kankaat	19170	20372	20352			
Rajoitettu	497	497	497	497	Manty	20589	21336	22970	Manty	15951	16210	16147	Manty	7697	8135	8384			
Kitumaa	391	391	391	391	Kuusi	20407	21314	24409	Kuusi	18509	18333	17444	Kuusi	6879	7222	6965			
Joutomaa	247	247	247	247	Koivu	10792	9483	9926	Koivu	5649	5334	5008	Koivu	3545	4000	3839			
					Muu puu	3448	2598	2428	Muu puu	1656	1320	1370	Muu puu	1049	1016	1165			
SUOJELU	315	315	315	315															
Metsamaa	173	173	173	173	Turvemaat	13652	13538	13609	Turvemaat	9372	7741	9118	Turvemaat	5293	4671	5240			
Kitumaa	36	36	36	36	Manty	5536	5180	4893	Manty	3288	3471	4057	Manty	2356	2031	2258			
Joutomaa	106	106	106	106	Kuusi	4460	5153	5782	Kuusi	3800	2534	3238	Kuusi	1285	1257	1520			
					Koivu	3166	2674	2402	Koivu	2088	1621	1632	Koivu	1569	1294	1295			
TILAVUUS	1459526	1550693	1683522	1773736	Muu puu	491	531	532	Muu puu	137	116	192	Muu puu	83	88	168			
Manty	637545	680007	734049	764946															
Kuusi	524712	546486	596316	640613	KOKONAISSPOISTUMA	59958	54985	55299	HAKKUUKERTYMA	46713	47053	47584	Kasvatushakkuu, kangas	13041	18826	21002			
Koivu	236551	259858	281351	294232	Manty	21751	21112	21684	Manty	18804	19224	19694	Kasvatushakkuu, turvemaa	3479	3638	4569			
Muu puu	60718	64342	71807	73945	Kuusi	22915	21484	21331	Kuusi	20533	20200	20260							
					Koivu	11691	10008	9752	Koivu	6098	6372	6167	Uudistushakkuu, kangas	25131	20861	17872			
					Muu puu	3601	2382	2533	Muu puu	1278	1257	1462	Uudistushakkuu, turvemaa	5062	3729	4141			
KANGASMAAT	1158096	1227634	1318916	1395552	Muu puu														
Manty	489374	522717	564751	594010															
Kuusi	445582	456139	481321	513899	Kankaat	48304	45602	44406	Kankaat	38171	39687	38874	PINTA-ALAT 1000 ha/v						
Koivu	168328	191870	210877	224160	Manty	17211	17132	17119	Manty	15111	15843	15741							
Muu puu	54812	56907	61966	63484	Kuusi	19393	18796	17893	Kuusi	17477	17772	17134	Hakkuupinta-ala	390	368	387			
					Koivu	8445	7583	7270	Koivu	4401	4920	4716	Kavatushakkuu, kankaat	205	220	240			
Tukkitilavuus	425998	457420	498641	537301	Muu puu	3254	2092	2125	Muu puu	1182	1152	1283	Kavatushakkuu, turvemaa	57	50	60			
Manty	180486	198858	222292	238883									Uudistushakkuu, kankaat	100	78	66			
Kuusi	214776	218834	223117	236543	Turvemaat	11654	9383	10893	Turvemaat	8541	7367	8710	Uudistushakkuu, turvemaa	28	20	21			
Koivu	25058	32454	43900	51309	Manty	4540	3980	4566	Manty	3692	3381	3953							
Muu puu	5678	7274	9332	10566	Kuusi	3521	2688	3438	Kuusi	3056	2428	3126	UUDISTAMINEN,	158	98	87			
					Koivu	3246	2426	2482	Koivu	1697	1452	1452	Kangasmaat	125	78	66			
Kuitutilavuus	644354	698854	771174	807517	Muu puu	347	290	408	Muu puu	96	105	179	Turvemaat	33	20	21			
Manty	287488	302770	324436	336085															
Kuusi	204896	213203	241990	259851	LUONNONPOISTUMA	8821	6048	6212	Tukkipertymä	22250	22011	21991	Raivaus	65	31	28			
Koivu	115168	140513	155499	161750	Manty	1932	1431	1481	Manty	8751	9058	9053	Kangasmaat	47	18	16			
Muu puu	36802	42369	49249	49832	Kuusi	1126	617	649	Kuusi	12369	11721	11775	Turvemaat	18	13	13			
					Koivu	3954	3054	3111	Koivu	984	1078	1034							
TURVEMAAT	301430	323059	364607	378185	Muu puu	1809	946	971	Muu puu	147	154	130	Maanmuokaus	132	89	80			
Manty	148171	157290	169297	170936									Kangasmaat	106	74	62			
Kuusi	79130	90347	114995	126714	Kankaat	6539	4406	4437	Kankaat	19002	19315	18522	Turvemaat	26	15	18			
Koivu	68223	67988	70473	70072	Manty	1261	922	972	Manty	7414	7708	7358							
Muu puu	5906	7435	9841	10461	Kuusi	884	463	449	Kuusi	10598	10550	10169	Taimikonhoito	123	39	55			
					Koivu	2796	2249	2261	Koivu	856	920	877	Kangasmaat	109	33	45			
Tukkitilavuus	74513	84673	104379	113943	Muu puu	1598	772	754	Muu puu	134	136	119	Turvemaat	14	6	11			
Manty	38781	46857	55854	58342															
Kuusi	31018	31174	39808	45595	Turvemaat	2282	1642	1775	Turvemaat	3249	2696	3470	Ojitus	21	14	24			
Koivu	4003	5748	7494	8417	Manty	672	509	509	Manty	1337	1350	1695	Kangasmaat	0	0	0			
Muu puu	711	894	1223	1590	Kuusi	241	154	200	Kuusi	1771	1171	1606	Turvemaat	21	14	24			
					Koivu	1158	805	850	Koivu	128	158	157							
Kuitutilavuus	194320	209325	235321	241252	Muu puu	210	174	216	Muu puu	13	17	11							
Manty	99571	101118	104689	104231															
Kuusi	40651	50973	68498	74857															
Koivu	50196	51837	54275	53967															
Muu puu	3901	5398	7859	8197															

Liitetaulukko 1b: Pohjois-Suomi KMO 2015 -skenaario S1: Nykytila jatkuu.

	TILATIEDOT, 1000 ha, 1000 m3					KAUSITIEDOT, 1000 m3/v, 1000 ha/v										
	2006	2016	2026	2031		2006-2015	2016-2025	2026-2035	2006-2015	2016-2025	2026-2035					
PINTA-ALA	14187	14187	14187	14187	KASVU	28932	29271	31113	HAKKUPOISTUMA	14705	14334	14028	Kuitukertymä	8425	9103	9112
Kankaat	8376	8376	8376	8376	Manty	17520	18366	19823	Manty	8950	9098	9061	Manty	5130	5654	5654
Turvemaat	5811	5811	5811	5811	Kuusi	5229	5608	6046	Kuusi	3089	3005	2925	Kuusi	1658	1671	1680
					Koivu	5602	4762	4678	Koivu	2350	1980	1805	Koivu	1430	1566	1562
PUUNTUOTANTO	10932	10932	10932	10932	Muu puu	581	535	566	Muu puu	316	251	237	Muu puu	207	213	217
Metsamaa	8132	8132	8132	8132												
Rajoittamaton	7466	7466	7466	7466	Kankaat	18874	18777	20256	Kankaat	11792	11042	10174	Kankaat	6612	6731	6390
Rajoitettu	666	666	666	666	Manty	12248	12991	14455	Manty	7684	7376	6929	Manty	4324	4427	4204
Kitumaa	1567	1567	1567	1567	Kuusi	3207	3216	3338	Kuusi	2394	2288	2060	Kuusi	1275	1241	1110
Joutomaa	1233	1233	1233	1233	Koivu	3015	2253	2133	Koivu	1443	1175	1021	Koivu	831	892	926
					Muu puu	404	318	331	Muu puu	272	204	164	Muu puu	181	171	150
SUOJELU	3255	3255	3255	3255												
Metsamaa	912	912	912	912	Turvemaat	10058	10494	10857	Turvemaat	2913	3291	3855	Turvemaat	1813	2371	2722
Kitumaa	744	744	744	744	Manty	5273	5375	5369	Manty	1266	1722	2132	Manty	806	1227	1450
Joutomaa	1600	1600	1600	1600	Kuusi	2022	2393	2708	Kuusi	695	717	865	Kuusi	383	429	570
					Koivu	2587	2509	2544	Koivu	907	805	784	Koivu	599	674	636
TILAVUUS	720236	824916	949092	#####	Muu puu	177	217	235	Muu puu	44	47	73	Muu puu	26	41	67
Manty	451435	523073	603894	650646												
Kuusi	138681	157576	182229	196872	KOKONAISPOISTUMA	18624	16853	16941	HAKKUUKERTYMA	12366	13354	13363	Kasvatushakkuu, kangas	3245	4845	5269
Koivu	119912	133154	149949	158338	Manty	10370	10284	10473	Manty	8058	8756	8756	Kasvatushakkuu, turvemaa	1466	2209	2645
Muu puu	10208	11113	13021	14098	Kuusi	3378	3143	3118	Kuusi	2649	2793	2802				
					Koivu	4368	3082	3000	Koivu	1447	1587	1585	Uudistushakkuu, kangas	6869	5484	4509
KANGASMAAT	523274	569670	633081	675688	Muu puu	508	344	351	Muu puu	211	219	220	Uudistushakkuu, turvemaa	786	816	940
Manty	341533	378899	428923	462675												
Kuusi	102938	109121	117485	123241	Kankaat	14325	12436	11735	Kankaat	10114	10329	9778	PINTA-ALAT 1000 ha/v			
Koivu	70421	73410	77878	80453	Manty	8524	7988	7704	Manty	7004	7113	6697				
Muu puu	8382	8240	8795	9319	Kuusi	2599	2379	2187	Kuusi	2080	2132	1985	Hakkuupinta-ala	209	200	191
					Koivu	2775	1806	1618	Koivu	845	908	943	Kavatushakkuu, kankaat	110	115	108
Tukkitilavuus	113145	127234	145944	158561	Muu puu	427	263	226	Muu puu	185	176	153	Kavatushakkuu, turvemaa	40	41	49
Manty	81878	92932	108641	119473									Uudistushakkuu, kankaat	53	39	29
Kuusi	30142	32819	35293	36718	Turvemaat	4299	4417	5206	Turvemaat	2252	3025	3585	Uudistushakkuu, turvemaa	6	5	5
Koivu	914	1242	1675	1935	Manty	1846	2296	2768	Manty	1054	1642	2059				
Muu puu	211	241	336	436	Kuusi	780	764	931	Kuusi	569	661	817	UUDISTAMINEN,	74	44	34
					Koivu	1593	1276	1382	Koivu	602	679	642	Kangasmaat	65	39	29
Kuitutilavuus	354713	391024	445106	476789	Muu puu	80	81	125	Muu puu	27	43	67	Turvemaat	10	6	5
Manty	236374	261126	298687	321290												
Kuusi	64180	67640	75552	80520	LUONNONPOISTUMA	3919	2520	2912	Tukkipertymä	3941	4251	4251	Raivaus	42	25	20
Koivu	47703	55322	63062	66716	Manty	1421	1186	1411	Manty	2929	3102	3102	Kangasmaat	37	21	17
Muu puu	6456	6936	7806	8263	Kuusi	290	138	193	Kuusi	991	1122	1122	Turvemaat	5	4	3
					Koivu	2018	1102	1195	Koivu	17	21	24				
TURVEMAAT	196962	255246	316012	344266	Muu puu	191	94	114	Muu puu	4	6	3	Maanmuokkaus	61	42	32
Manty	109902	144174	174970	187971									Kangasmaat	55	37	28
Kuusi	35742	48455	64744	73631	Kankaat	2533	1394	1562	Kankaat	3502	3598	3388	Turvemaat	7	5	5
Koivu	49491	59744	72072	77885	Manty	841	612	775	Manty	2680	2686	2493				
Muu puu	1826	2874	4227	4779	Kuusi	205	91	127	Kuusi	805	891	875	Taimikonhoito	91	29	35
					Koivu	1332	631	597	Koivu	14	16	17	Kangasmaat	72	27	33
Tukkitilavuus	18786	28896	42250	50329	Muu puu	155	59	62	Muu puu	4	5	3	Turvemaat	20	2	2
Manty	12328	19707	28503	32855												
Kuusi	6081	8333	12184	15402	Turvemaat	1386	1126	1351	Turvemaat	439	653	863	Ojitus	12	16	26
Koivu	339	796	1479	1915	Manty	580	573	636	Manty	248	416	609	Kangasmaat	0	0	0
Muu puu	37	60	83	156	Kuusi	85	47	66	Kuusi	187	231	248	Turvemaat	12	16	26
					Koivu	686	471	598	Koivu	4	5	7				
Kuitutilavuus	140854	186936	234596	257382	Muu puu	36	35	52	Muu puu	0	1	0				
Manty	81645	106775	128644	138390												
Kuusi	23906	33140	45814	51907												
Koivu	34238	45043	56825	63166												
Muu puu	1065	1978	3313	3919												

Liitetaulukko 2a: Etelä-Suomi KMO 2015 -skenaario S2: Puun tuonti alas.

	TILATIEDOT, 1000 ha, 1000 m3				KAUSITIEDOT, 1000 m3/v, 1000 ha/v											
	2006	2016	2026	2031	2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035	
PINTA-ALA	11823	11823	11823	11823	KASVU	68814	67661	73180	HAKKUUIPOISTUMA	54542	54275	53857	Kuitukertymä	26844	28873	29140
Kankaat	8661	8661	8661	8661	Manty	26117	26373	27331	Manty	19880	19945	20007	Manty	9914	10169	10477
Turvemaat	3163	3163	3163	3163	Kuusi	24748	25934	28969	Kuusi	22630	21987	21719	Kuusi	8635	9245	9122
					Koivu	14011	12388	14223	Koivu	9520	9902	9824	Koivu	6577	7545	7611
PUUNTUOTANTO	11508	11508	11508	11508	Muu puu	3938	2965	2657	Muu puu	2512	2442	2307	Muu puu	1717	1915	1931
Metsämaa	10871	10871	10871	10871												
Rajoittamaton	10374	10374	10374	10374	Kankaat	55180	54396	60016	Kankaat	44387	45241	44132	Kankaat	20969	23309	23351
Rajoitettu	497	497	497	497	Manty	20571	21193	22456	Manty	16134	16266	16025	Manty	7672	8057	8310
Kitumaa	391	391	391	391	Kuusi	20313	20915	23431	Kuusi	19099	19176	18497	Kuusi	7212	7808	7549
Joutumaa	247	247	247	247	Koivu	10843	9843	11991	Koivu	6862	7620	7612	Koivu	4517	5729	5824
					Muu puu	3452	2445	2138	Muu puu	2293	2179	1997	Muu puu	1567	1716	1667
SUOJELU	315	315	315	315												
Metsämaa	173	173	173	173	Turvemaat	13634	13265	13164	Turvemaat	10155	9034	9726	Turvemaat	5875	5564	5790
Kitumaa	36	36	36	36	Manty	5546	5180	4875	Manty	3747	3679	3982	Manty	2242	2112	2167
Joutumaa	106	106	106	106	Kuusi	4435	5019	5538	Kuusi	3531	2811	3222	Kuusi	1423	1437	1573
					Koivu	3167	2545	2232	Koivu	2658	2281	2212	Koivu	2060	1816	1787
TILAVUUS	1459526	1513082	1596163	#####	Muu puu	486	521	519	Muu puu	219	263	310	Muu puu	150	200	264
Manty	637545	679180	729069	758346												
Kuusi	524712	535641	569404	602727	KOKONAISPOISTUMA	63097	59353	58449	HAKKUUKERTYMA	50044	52138	52158	Kasvatushakkuu, kangas	13944	20880	23644
Koivu	236551	240758	242137	254517	Manty	21833	21384	21476	Manty	18882	19485	19506	Kasvatushakkuu, turvema-	3800	4324	4966
Muu puu	60718	57502	55555	54230	Kuusi	23747	22558	22304	Kuusi	21350	21260	21260				
					Koivu	13290	12251	11747	Koivu	7848	9188	9220	Uudistushakkuu, kangas	26803	22686	19222
					Muu puu	4228	3160	2922	Muu puu	1964	2204	2173	Uudistushakkuu, turvema-	5498	4248	4327
KANGASMAAT	1158096	1198999	1253753	#####												
Manty	489374	520896	560785	588065												
Kuusi	445582	448372	461573	484323	Kankaat	50721	48921	47332	Kankaat	40747	43566	42866	PINTA-ALAT 1000 ha/v			
Koivu	168328	178955	183906	198956	Manty	17400	17204	17000	Manty	15300	15898	15616				
Muu puu	54812	50776	47489	45828	Kuusi	19974	19595	18881	Kuusi	18052	18570	18147	Hakkuupinta-ala	415	407	435
					Koivu	9533	9348	8981	Koivu	5604	7134	7221	Kavatushakkuu, kankaat	216	240	275
Tukkittilavuus	425998	448040	475732	506017	Muu puu	3814	2773	2471	Muu puu	1791	1964	1881	Kavatushakkuu, turvema-	61	58	65
Manty	180486	196852	219026	235801									Uudistushakkuu, kankaat	108	86	72
Kuusi	214776	215548	214842	223561	Turvemaat	12376	10432	11116	Turvemaat	9297	8572	9292	Uudistushakkuu, turvema-	30	23	23
Koivu	25058	29501	35391	39904	Manty	4433	4181	4475	Manty	3582	3587	3889				
Muu puu	5678	6139	6473	6752	Kuusi	3773	2963	3424	Kuusi	3297	2690	3113	UUDISTAMINEN,	168	109	95
					Koivu	3757	2902	2766	Koivu	2245	2054	1999	Kangasmaat	132	86	72
Kuitutillavuus	644354	678995	728033	759296	Muu puu	414	387	452	Muu puu	173	240	291	Turvemaat	36	23	23
Manty	287488	302736	324300	334043												
Kuusi	204896	208810	231142	244209	LUONNONPOISTUMA	8555	5077	4591	Tukkikertymä	23201	23264	23018	Raivaus	68	34	32
Koivu	115168	130265	134720	144833	Manty	1953	1439	1468	Manty	8968	9317	9029	Kangasmaat	48	21	18
Muu puu	36802	37184	37871	36212	Kuusi	1117	571	585	Kuusi	12714	12015	12138	Turvemaat	19	14	14
					Koivu	3770	2349	1923	Koivu	1271	1644	1609				
TURVEMAAT	301430	314084	342411	352648	Muu puu	1716	718	615	Muu puu	247	289	242	Maanvuokkaus	141	98	87
Manty	148171	158285	168283	170281									Kangasmaat	112	80	67
Kuusi	79130	87269	107831	118405	Kankaat	6335	3680	3201	Kankaat	19778	20257	19515	Turvemaat	28	18	20
Koivu	68223	61803	58231	55561	Manty	1267	938	975	Manty	7628	7841	7306				
Muu puu	5906	6726	8066	8402	Kuusi	875	419	384	Kuusi	10840	10763	10598	Taimikonhoito	124	39	53
					Koivu	2671	1728	1369	Koivu	1087	1405	1397	Kangasmaat	110	33	41
Tukkittilavuus	74513	82272	97571	106052	Muu puu	1521	595	473	Muu puu	224	248	214	Turvemaat	14	6	12
Manty	38781	46822	54784	57158												
Kuusi	31018	29697	36419	41881	Turvemaat	2221	1398	1391	Turvemaat	3423	3007	3502	Ojitus	22	16	23
Koivu	4003	4973	5516	5903	Manty	686	501	493	Manty	1340	1475	1723	Kangasmaat	0	0	0
Muu puu	711	781	853	1111	Kuusi	242	151	202	Kuusi	1874	1253	1540	Turvemaat	22	16	23
					Koivu	1098	621	554	Koivu	185	239	213				
Kuitutillavuus	194320	202804	220635	224134	Muu puu	194	124	141	Muu puu	23.65	40,7	27,5				
Manty	99571	102068	104746	104700												
Kuusi	40651	49484	65012	70522												
Koivu	50196	46473	44356	42224												
Muu puu	3901	4778	6522	6688												

Liitetaulukko 2b: Pohjois-Suomi KMO 2015 -skenaario S2: Puun tuonti alas.

TILATIEDOT, 1000 ha, 1000 m3				KAUSITIEDOT, 1000 m3/v, 1000 ha/v												
	2006	2016	2026	2031		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035
PINTA-ALA	14187	14187	14187	14187	KASVU	28915	29160	31004	HAKKUUIPOISTUMA	15131	15094	14783	Kuitukertymä	8794	9842	9851
Kankaat	8376	8376	8376	8376	Manty	17517	18349	19798	Manty	9077	9308	9271	Manty	5242	5898	5898
Turvemaat	5811	5811	5811	5811	Kuusi	5223	5596	6031	Kuusi	3117	3042	2955	Kuusi	1676	1702	1711
					Koivu	5593	4690	4614	Koivu	2806	2426	2336	Koivu	1656	1968	2042
PUUNTUOTANTO	10932	10932	10932	10932	Muu puu	582	526	561	Muu puu	332	319	221	Muu puu	220	275	201
Metsämaa	8132	8132	8132	8132												
Rajoitamaton	7466	7466	7466	7466	Kankaat	18863	18749	20254	Kankaat	11973	11281	10535	Kankaat	6764	7036	6787
Rajoitettu	666	666	666	666	Manty	12240	12972	14432	Manty	7772	7413	7067	Manty	4397	4537	4381
Kilumaa	1567	1567	1567	1567	Kuusi	3203	3215	3343	Kuusi	2382	2301	2042	Kuusi	1259	1252	1111
Joutomaa	1233	1233	1233	1233	Koivu	3013	2239	2146	Koivu	1540	1327	1266	Koivu	922	1043	1148
					Muu puu	406	323	333	Muu puu	279	240	160	Muu puu	186	205	146
SUOJELU	3255	3255	3255	3255												
Metsämaa	912	912	912	912	Turvemaat	10052	10410	10750	Turvemaat	3158	3814	4248	Turvemaat	2030	2805	3064
Kilumaa	744	744	744	744	Manty	5277	5376	5366	Manty	1305	1894	2204	Manty	845	1361	1517
Joutomaa	1600	1600	1600	1600	Kuusi	2020	2381	2688	Kuusi	735	741	913	Kuusi	417	450	599
					Koivu	2579	2451	2468	Koivu	1065	1098	1070	Koivu	734	925	894
					Muu puu	176	203	228	Muu puu	53	80	61	Muu puu	34	70	54
TILAVUUS	720236	820111	936824	1004598												
Manty	451435	521678	600656	646670												
Kuusi	138681	157245	181434	195896	KOKONAISPOISTUMA	19019	17488	17449	HAKKUUKERTYMA	12743	14041	14050	Kasvatushakkuu, kangas	3264	5148	5604
Koivu	119912	130196	142563	148666	Manty	10488	10451	10595	Manty	8171	8948	8948	Kasvatushakkuu, turvemaa	1583	2500	2839
Muu puu	10208	10992	12171	13366	Kuusi	3404	3177	3139	Kuusi	2672	2820	2829				
					Koivu	4607	3453	3393	Koivu	1675	1993	2070	Uudistushakkuu, kangas	7012	5400	4504
KANGASMAAT	523274	567561	628740	669981	Muu puu	520	408	322	Muu puu	224	281	204	Uudistushakkuu, turvemaa	884	993	1102
Manty	341533	377843	427505	460683												
Kuusi	102938	109236	117488	123379	Kankaat	14496	12631	12006	Kankaat	10276	10548	10108	PINTA-ALAT 1000 ha/v			
Koivu	70421	72267	75270	76870	Manty	8612	8006	7797	Manty	7083	7141	6822				
Muu puu	8382	8214	8477	9049	Kuusi	2586	2390	2165	Kuusi	2066	2138	1969	Hakkuupinta-ala	215	212	205
					Koivu	2865	1939	1826	Koivu	937	1059	1168	Kavatushakkuu, kankaat	111	120	116
Tukkipuuvuus	113145	127137	146709	159688	Muu puu	432	297	219	Muu puu	190	210	150	Kavatushakkuu, turvemaa	43	46	52
Manty	81878	92896	109465	120596									Uudistushakkuu, kankaat	54	39	30
Kuusi	30142	32792	35316	36837	Turvemaat	4523	4857	5443	Turvemaat	2467	3494	3942	Uudistushakkuu, turvemaa	7	7	7
Koivu	914	1210	1595	1825	Manty	1876	2445	2799	Manty	1088	1807	2126				
Muu puu	211	240	333	430	Kuusi	818	787	974	Kuusi	606	682	860	UUDISTAMINEN,	76	46	37
					Koivu	1741	1514	1567	Koivu	738	934	902	Kangasmaat	66	39	30
					Muu puu	88	111	103	Muu puu	35	71	54	Turvemaat	11	7	7
Kuitupuuvuus	354713	389179	440327	470279												
Manty	236374	260237	296670	318478												
Kuusi	64180	67802	75622	80608	LUONNONPOISTUMA	3888	2394	2667	Tukkipuuvuus	3949	4199	4199	Raivaus	44	27	23
Koivu	47703	54230	60525	63193	Manty	1411	1143	1325	Manty	2929	3050	3050	Kangasmaat	39	21	18
Muu puu	6456	6910	7510	8000	Kuusi	287	135	184	Kuusi	996	1118	1118	Turvemaat	6	6	4
					Koivu	2001	1028	1057	Koivu	19	25	28				
TURVEMAAT	196962	252550	308084	334617	Muu puu	189	88	101	Muu puu	4	6	4	Maanmuokaus	63	43	35
Manty	109902	143835	173151	185988									Kangasmaat	55	37	28
Kuusi	35742	48008	63946	72516	Kankaat	2523	1351	1471	Kankaat	3512	3511	3321	Turvemaat	7	6	6
Koivu	49491	57929	67294	71795	Manty	841	593	729	Manty	2886	2604	2441				
Muu puu	1826	2778	3694	4317	Kuusi	204	90	123	Kuusi	807	886	858	Taimikonhoito	91	29	34
					Koivu	1325	611	560	Koivu	15	16	19	Kangasmaat	72	27	32
Tukkipuuvuus	18786	28859	41632	49434	Muu puu	153	57	59	Muu puu	4	5	3	Turvemaat	20	2	2
Manty	12328	19755	28202	32498												
Kuusi	6081	8275	12022	15088	Turvemaat	1365	1043	1195	Turvemaat	437	688	878	Ojitus	14	18	27
Koivu	339	771	1341	1709	Manty	571	550	595	Manty	243	446	609	Kangasmaat	0	0	0
Muu puu	37	58	68	139	Kuusi	83	46	61	Kuusi	189	233	261	Turvemaat	14	18	27
					Koivu	676	416	497	Koivu	4	9	9				
					Muu puu	36	31	42	Muu puu	0	1	0				
Kuitupuuvuus	140854	184437	227837	249346												
Manty	81645	106390	127201	136860												
Kuusi	23906	32750	45202	51164												
Koivu	34238	43391	52576	57766												
Muu puu	1065	1907	2859	3555												

Liitetaulukko 3a: Etelä-Suomi KMO 2015 -skenaario S3: Puun tuonti alas ja metsien lisäsuojelua 394 200 ha.

	TILATIEDOT, 1000 ha, 1000 m3				KAUSITIEDOT, 1000 m3/v, 1000 ha/v											
	2006	2016	2026	2031	2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035	
PINTA-ALA	11823	11823	11823	11823	KASVU	68649	67480	72821	HAKKUPOISTUMA	54156	52450	53119	Kuitukertymä	26899	28395	29224
Kankaat	8661	8661	8661	8661	Manty	26021	26395	27546	Manty	19838	18889	20038	Manty	10038	9861	10677
Turvemaat	3163	3163	3163	3163	Kuusi	24658	25729	28537	Kuusi	22312	21355	21101	Kuusi	8637	9176	9124
					Koivu	14018	12399	14124	Koivu	9596	9796	9771	Koivu	6606	7484	7563
					Muu puu	3952	2956	2615	Muu puu	2410	2410	2210	Muu puu	1618	1874	1860
PUUNTUOTANTO	11114	11114	11114	11114												
Metsamaa	10476	10476	10476	10476												
Rajoittamaton	10037	10037	10037	10037	Kankaat	55009	54292	59822	Kankaat	44477	43502	43499	Kankaat	21118	22810	23428
Rajoitettu	439	439	439	439	Manty	20486	21216	22668	Manty	16127	15344	16129	Manty	7767	7795	8508
Kitumaa	391	391	391	391	Kuusi	20209	20747	23081	Kuusi	19193	18533	17866	Kuusi	7317	7709	7504
Joutomaa	247	247	247	247	Koivu	10843	9861	11925	Koivu	6953	7477	7583	Koivu	4555	5633	5800
					Muu puu	3471	2468	2147	Muu puu	2203	2148	1920	Muu puu	1479	1673	1616
SUOJELU	709	709	709	709												
Metsamaa	567	567	567	567	Turvemaat	13641	13188	12999	Turvemaat	9880	8948	9620	Turvemaat	5781	5584	5796
Kitumaa	36	36	36	36	Manty	5535	5180	4877	Manty	3711	3546	3909	Manty	2271	2065	2169
Joutomaa	106	106	106	106	Kuusi	4449	4982	5456	Kuusi	3119	2822	3234	Kuusi	1320	1467	1620
					Koivu	3175	2538	2198	Koivu	2643	2318	2187	Koivu	2051	1851	1763
					Muu puu	481	488	468	Muu puu	206	262	290	Muu puu	139	201	244
TILAVUUS	1459526	1515548	1614380	1689465												
Manty	637545	678434	738893	768916												
Kuusi	524712	538259	576036	610102	KOKONAIPOISTUMA	62742	57596	57804	HAKKUUKERTYMA	49632	50296	51414	Kasvatushakkuu, kangas	13813	20090	23585
Koivu	236551	240493	243089	255212	Manty	21807	20349	21541	Manty	18835	18416	19535	Kasvatushakkuu, turvemaa	3818	4212	4866
Muu puu	60718	58362	56362	55236	Kuusi	23448	21951	21724	Kuusi	21029	20636	20636				
					Koivu	13342	12140	11699	Koivu	7898	9076	9168	Uudistushakkuu, kangas	27010	21728	18659
					Muu puu	4145	3156	2840	Muu puu	1870	2167	2076	Uudistushakkuu, turvemaa	4993	4266	4305
KANGASMAAT	1158096	1196891	1267373	1332564												
Manty	489374	519645	568718	596362												
Kuusi	445582	447385	465102	489067	Kankaat	50854	47244	46784	Kankaat	40822	41818	42243	PINTA-ALAT 1000 ha/v			
Koivu	168328	178256	184931	199825	Manty	17422	16308	17140	Manty	15292	14968	15727				
Muu puu	54812	51605	48622	47311	Kuusi	20082	18976	18288	Kuusi	18144	17937	17517	Hakkuupinta-ala	416	399	440
					Koivu	9609	9194	8947	Koivu	5675	6985	7196	Kavatushakkuu, kankaat	216	236	282
Tukkitilavuus	425998	448000	485900	518148	Muu puu	3740	2766	2409	Muu puu	1710	1928	1804	Kavatushakkuu, turvemaa	61	58	65
Manty	180486	197025	224664	241142									Uudistushakkuu, kankaat	110	82	71
Kuusi	214776	215669	219111	229926	Turvemaat	11888	10353	11020	Turvemaat	8810	8478	9171	Uudistushakkuu, turvemaa	29	23	23
Koivu	25058	29207	35732	40212	Manty	4385	4041	4401	Manty	3543	3449	3808				
Muu puu	5678	6100	6393	6867	Kuusi	3365	2976	3436	Kuusi	2884	2699	3119	UUDISTAMINEN,	168	105	94
					Koivu	3733	2946	2752	Koivu	2223	2091	1972	Kangasmaat	134	83	71
					Muu puu	405	390	431	Muu puu	160	239	272	Turvemaat	34	23	23
Kuitutilavuus	644354	676993	731425	762920												
Manty	287488	301415	326199	336756												
Kuusi	204896	207739	230577	242964	LUONNONPOISTUMA	8585	5146	4684	Tukkipertymä	22733	21901	22190	Raivaus	65	33	32
Koivu	115168	129875	135533	145583	Manty	1969	1460	1503	Manty	8797	8555	8857	Kangasmaat	46	20	18
Muu puu	36802	37964	39117	37619	Kuusi	1135	596	623	Kuusi	12392	11460	11512	Turvemaat	18	13	14
					Koivu	3746	2344	1928	Koivu	1292	1592	1605				
					Muu puu	1735	746	630	Muu puu	252	293	215	Maanmuokkaus	144	97	87
TURVEMAAT	301430	318658	347007	356901									Kangasmaat	117	78	67
Manty	148171	158789	170175	172554									Turvemaat	27	19	20
Kuusi	79130	90874	110934	121035	Kankaat	6377	3742	3285	Kankaat	19704	19007	18815	Turvemaat			
Koivu	68223	62237	58158	55387	Manty	1294	965	1010	Manty	7525	7172	7218				
Muu puu	5906	6757	7740	7925	Kuusi	889	442	422	Kuusi	10827	10229	10013	Taimikonhoito	124	41	51
					Koivu	2656	1717	1363	Koivu	1121	1352	1396	Kangasmaat	110	35	39
					Muu puu	1537	618	489	Muu puu	231	255	188	Turvemaat	14	6	13
Tukkitilavuus	74513	86052	102180	110801												
Manty	38781	47464	56070	58775												
Kuusi	31018	32636	39597	44960	Turvemaat	2208	1405	1400	Turvemaat	3029	2894	3375	Ojitus	22	16	23
Koivu	4003	5161	5662	6003	Manty	675	495	493	Manty	1272	1383	1639	Kangasmaat	0	0	0
Muu puu	711	790	852	1063	Kuusi	246	154	201	Kuusi	1564	1232	1499	Turvemaat	22	16	23
					Koivu	1089	628	565	Koivu	172	240	209				
					Muu puu	198	128	141	Muu puu	21	38	28				
Kuitutilavuus	194320	203569	220619	223829												
Manty	99571	101929	105356	105444												
Kuusi	40651	50138	64981	70149												
Koivu	50196	46705	44080	41974												
Muu puu	3901	4796	6202	6263												

Liitetaulukko 3b: Pohjois-Suomi KMO 2015 -skenaario S3: Puun tuonti alas ja metsien lisäsuojelua 57 400 ha.

	TILATIEDOT, 1000 ha, 1000 m3					KAUSITIEDOT, 1000 m3/v, 1000 ha/v										
	2006	2016	2026	2031		2006-2015	2016-2025	2026-2035	2006-2015	2016-2025	2026-2035	2006-2015	2016-2025	2026-2035		
PINTA-ALA	14187	14187	14187	14187	KASVU	28898	29135	30964	HAKKUPOISTUMA	15158	15156	14853	Kuitukertymä	8821	9917	9926
Kankaat	8376	8376	8376	8376	Manty	17514	18356	19804	Manty	9087	9342	9306	Manty	5247	5929	5929
Turvemaat	5811	5811	5811	5811	Kuusi	5220	5584	6008	Kuusi	3104	3007	2935	Kuusi	1672	1696	1705
					Koivu	5583	4669	4594	Koivu	2632	2496	2344	Koivu	1678	2025	2048
PUUNTUOTANTO	10875	10875	10875	10875	Muu puu	581	527	558	Muu puu	335	312	267	Muu puu	223	268	245
Metsämaa	8075	8075	8075	8075												
Rajoittamaton	7426	7426	7426	7426	Kankaat	18856	18734	20241	Kankaat	12004	11311	10475	Kankaat	6790	7077	6757
Rajoitettu	649	649	649	649	Manty	12238	12972	14434	Manty	7763	7443	7011	Manty	4389	4562	4349
Kitumaa	1567	1567	1567	1567	Kuusi	3201	3208	3331	Kuusi	2401	2267	2024	Kuusi	1275	1241	1103
Joutomaa	1233	1233	1233	1233	Koivu	3013	2230	2145	Koivu	1558	1369	1244	Koivu	937	1075	1124
					Muu puu	405	324	332	Muu puu	283	232	196	Muu puu	189	198	181
SUOJELU	3312	3312	3312	3312												
Metsämaa	969	969	969	969	Turvemaat	10042	10402	10723	Turvemaat	3154	3845	4378	Turvemaat	2031	2841	3170
Kitumaa	744	744	744	744	Manty	5276	5384	5370	Manty	1324	1899	2295	Manty	858	1367	1580
Joutomaa	1600	1600	1600	1600	Kuusi	2020	2375	2677	Kuusi	703	740	911	Kuusi	398	454	602
					Koivu	2570	2440	2449	Koivu	1075	1126	1101	Koivu	741	949	924
					Muu puu	176	203	227	Muu puu	53	80	71	Muu puu	34	70	64
TILAVUUS	720236	819655	935565	1002890												
Manty	451435	521545	600256	646126												
Kuusi	138681	157385	181788	196211	KOKONAISPOISTUMA	19043	17544	17499	HAKKUUKERTYMA	12762	14102	14111	Kasvatushakkuu, kangas	3343	5175	5525
Koivu	119912	129767	141300	147371	Manty	10497	10485	10630	Manty	8180	8985	8985	Kasvatushakkuu, turvemaa	1584	2490	2908
Muu puu	10208	10958	12222	13183	Kuusi	3389	3143	3123	Kuusi	2658	2792	2802				
					Koivu	4633	3516	3380	Koivu	1698	2050	2074	Uudistushakkuu, kangas	6956	5403	4518
					Muu puu	523	400	366	Muu puu	227	274	249	Uudistushakkuu, turvemaa	879	1034	1160
KANGASMAAT	523274	567343	628079	669611												
Manty	341533	377988	427341	460813												
Kuusi	102938	109087	117601	123516	Kankaat	14518	12660	11935	Kankaat	10299	10578	10043	PINTA-ALAT 1000 ha/v			
Koivu	70421	72088	74609	76363	Manty	8599	8037	7740	Manty	7071	7174	6770				
Muu puu	8382	8180	8528	8919	Kuusi	2604	2357	2148	Kuusi	2083	2110	1946	Hakkuupinta-ala	216	213	207
					Koivu	2881	1978	1794	Koivu	953	1092	1141	Kavatushakkuu, kankaat	113	121	116
					Muu puu	435	289	253	Muu puu	193	203	185	Kavatushakkuu, turvemaa	43	46	54
Tukkitilavuus	113145	127145	146649	159716												
Manty	81878	92888	109249	120406	Manty	4524	4884	5564	Turvemaat	2463	3524	4068	Uudistushakkuu, turvemaa	7	7	7
Kuusi	30142	32812	35482	37060	Turvemaat	1898	2448	2891	Manty	1109	1812	2215				
Koivu	914	1207	1585	1825	Manty	786	787	975	Kuusi	575	683	855	UUDISTAMINEN,	75	47	37
Muu puu	211	239	333	425	Koivu	1752	1539	1586	Koivu	745	958	933	Kangasmaat	65	40	30
					Muu puu	88	111	113	Muu puu	35	71	64	Turvemaat	11	7	7
Kuitutilavuus	354713	388977	439716	469879												
Manty	236374	260399	296702	318753												
Kuusi	64180	67659	75529	80525	LUONNONPOISTUMA	3884	2388	2646	Tukkikertymä	3941	4184	4184	Raivaus	43	28	23
Koivu	47703	54041	59926	62720	Manty	1411	1143	1324	Manty	2933	3056	3056	Kangasmaat	37	22	18
Muu puu	6456	6878	7559	7881	Kuusi	285	137	188	Kuusi	985	1097	1097	Turvemaat	5	6	5
					Koivu	2001	1021	1036	Koivu	19	25	27				
					Muu puu	188	88	99	Muu puu	4	6	5	Maanmuokkaus	62	44	35
TURVEMAAT	196962	252313	307486	333280												
Manty	109902	143557	172915	185313												
Kuusi	35742	48299	64186	72695	Kankaat	2514	1349	1460	Kankaat	3509	3501	3286	Turvemaat	7	7	7
Koivu	49491	57679	66890	71008	Manty	837	594	728	Manty	2682	2612	2421				
Muu puu	1826	2778	3694	4263	Kuusi	202	90	124	Kuusi	808	868	843	Taimikonhoito	91	29	34
					Koivu	1323	608	551	Koivu	15	16	18	Kangasmaat	72	27	32
					Muu puu	152	57	57	Muu puu	4	5	4	Turvemaat	20	2	2
Tukkitilavuus	18786	28889	41667	49266												
Manty	12328	19676	28115	32256												
Kuusi	6081	8383	12149	15187	Turvemaat	1370	1039	1186	Turvemaat	432	683	898	Ojitus	15	19	27
Koivu	339	773	1335	1685	Manty	574	549	596	Manty	250	444	635	Kangasmaat	0	0	0
Muu puu	37	58	68	137	Kuusi	83	47	64	Kuusi	177	228	253	Turvemaat	15	17	19
					Koivu	677	412	485	Koivu	4	9	9				
					Muu puu	36	31	42	Muu puu	0	1	1				
Kuitutilavuus	140854	184207	227218	248169												
Manty	81645	106191	127059	136442												
Kuusi	23906	32924	45292	51225												
Koivu	34238	43186	52009	56997												
Muu puu	1065	1907	2859	3506												

Liitetaulukko 3c: Pohjois-Suomi KMO 2015 -skenaario S3b: Puun tuonti alas ja metsien lisäsuojelua
 135 800 ha.

	TILATIEDOT, 1000 ha, 1000 m3					KAUSITIEDOT, 1000 m3/v, 1000 ha/v				2006-2015				2016-2025				2026-2035		
	2006	2016	2026	2031		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035				
PINTA-ALA	14187	14187	14187	14187	KASVU	28896	29141	30963	HAKKUUIPOISTUMA	15105	15066	14768	Kuitukertymä	8781	9857	9866				
Kankaat	8376	8376	8376	8376	Manty	17512	18362	19808	Manty	9062	9303	9263	Manty	5225	5904	5904				
Turvemaat	5811	5811	5811	5811	Kuusi	5217	5580	6004	Kuusi	3088	2976	2902	Kuusi	1663	1679	1688				
					Koivu	5587	4676	4600	Koivu	2613	2485	2334	Koivu	1662	2017	2029				
					Muu puu	580	524	552	Muu puu	342	302	268	Muu puu	229	258	245				
PUUNTUOTANTO	10796	10796	10796	10796																
Metsamaa	7996	7996	7996	7996																
Rajoittamaton	7386	7386	7386	7386	Kankaat	18856	18737	20244	Kankaat	11959	11248	10424	Kankaat	6752	7033	6719				
Rajoitettu	610	610	610	610	Manty	12237	12977	14439	Manty	7722	7396	6993	Manty	4354	4531	4338				
Kitumaa	1567	1567	1567	1567	Kuusi	3198	3204	3327	Kuusi	2402	2255	2010	Kuusi	1274	1232	1095				
Joutomaa	1233	1233	1233	1233	Koivu	3016	2233	2147	Koivu	1545	1374	1225	Koivu	928	1081	1104				
					Muu puu	404	323	332	Muu puu	290	224	197	Muu puu	195	190	182				
SUOJELU	3391	3391	3391	3391																
Metsamaa	1047	1047	1047	1047	Turvemaat	10040	10404	10719	Turvemaat	3146	3818	4343	Turvemaat	2029	2824	3147				
Kitumaa	744	744	744	744	Manty	5275	5385	5389	Manty	1340	1908	2271	Manty	871	1373	1566				
Joutomaa	1600	1600	1600	1600	Kuusi	2019	2376	2677	Kuusi	686	721	892	Kuusi	389	447	593				
					Koivu	2570	2443	2453	Koivu	1068	1111	1110	Koivu	735	936	925				
					Muu puu	176	201	221	Muu puu	53	78	71	Muu puu	34	68	64				
TILAVUUS	720236	820242	937104	1004813																
Manty	451435	521800	600954	647047																
Kuusi	138681	157549	182228	196783	KOKONAIPOISTUMA	18987	17455	17421	HAKKUUKERTYMA	12707	14013	14022	Kasvatushakkuu, kangas	3406	5158	5515				
Koivu	119912	130004	141694	147837	Manty	10472	10446	10589	Manty	8151	8945	8945	Kasvatushakkuu, turvema	1597	2464	2898				
Muu puu	10208	10889	12228	13146	Kuusi	3373	3112	3093	Kuusi	2642	2762	2771								
					Koivu	4613	3507	3371	Koivu	1681	2042	2056	Uudistushakkuu, kangas	6847	5357	4475				
					Muu puu	530	390	369	Muu puu	234	264	250	Uudistushakkuu, turvema	857	1034	1134				
KANGASMAAT	523274	567840	629185	670944																
Manty	341533	378407	428240	461810																
Kuusi	102938	109062	117657	123610	Kankaat	14473	12603	11892	Kankaat	10254	10515	9990	PINTA-ALAT 1000 ha/v							
Koivu	70421	72254	74743	76590	Manty	8560	7993	7725	Manty	7029	7126	6749								
Muu puu	8382	8116	8544	8932	Kuusi	2604	2345	2136	Kuusi	2083	2098	1933	Hakkuupinta-ala	215	213	207				
					Koivu	2868	1984	1777	Koivu	943	1097	1122	Kavatushakkuu, kankaat	114	121	117				
Tukkitilavuus	113145	127198	146860	159954	Muu puu	441	281	254	Muu puu	199	194	186	Kavatushakkuu, turvema	43	46	54				
Manty	81878	92970	109475	120654									Uudistushakkuu, kankaat	52	39	30				
Kuusi	30142	32782	35465	37046	Turvemaat	4514	4853	5529	Turvemaat	2454	3497	4032	Uudistushakkuu, turvema	6	7	7				
Koivu	914	1208	1587	1828	Manty	1912	2453	2864	Manty	1122	1819	2196								
Muu puu	211	238	333	426	Kuusi	769	767	956	Kuusi	559	664	838	UUDISTAMINEN,	73	46	37				
					Koivu	1745	1523	1594	Koivu	739	945	934	Kangasmaat	63	39	30				
					Muu puu	89	110	115	Muu puu	35	70	64	Turvemaat	10	7	7				
Kuitutilavuus	354713	389416	440581	471000																
Manty	236374	260761	297383	319598																
Kuusi	64180	67662	75601	80633	LUONNONPOISTUMA	3883	2390	2654	Tukkipertymä	3927	4156	4156	Raivaus	41	27	22				
Koivu	47703	54175	60022	62915	Manty	1410	1143	1326	Manty	2925	3042	3042	Kangasmaat	36	22	18				
Muu puu	6456	6818	7575	7895	Kuusi	285	136	190	Kuusi	978	1083	1083	Turvemaat	5	6	5				
					Koivu	2000	1022	1037	Koivu	19	25	27								
TURVEMAAT	196962	252403	307919	333869	Muu puu	187	88	101	Muu puu	5	6	5	Maanmuokkaus	60	43	35				
Manty	109902	143393	172714	185237									Kangasmaat	53	37	28				
Kuusi	35742	48487	64570	73173	Kankaat	2515	1355	1468	Kankaat	3502	3482	3271	Turvemaat	7	7	7				
Koivu	49491	57749	66951	71247	Manty	838	598	733	Manty	2674	2596	2411								
Muu puu	1826	2773	3684	4213	Kuusi	202	90	126	Kuusi	809	866	838	Taimikonhoito	92	29	33				
					Koivu	1323	610	552	Koivu	15	16	18	Kangasmaat	72	27	31				
					Muu puu	152	57	57	Muu puu	4	5	4	Turvemaat	20	2	2				
Tukkitilavuus	18786	28964	41822	49487																
Manty	12328	19666	28090	32257																
Kuusi	6081	8468	12328	15406	Turvemaat	1368	1035	1186	Turvemaat	425	674	885	Ojitus	15	19	28				
Koivu	339	773	1336	1687	Manty	573	545	593	Manty	251	446	630	Kangasmaat	0	0	0				
Muu puu	37	58	68	137	Kuusi	83	46	64	Kuusi	169	217	245	Turvemaat	15	13	17				
					Koivu	677	412	484	Koivu	4	9	9								
					Muu puu	36	31	44	Muu puu	0	1	1								
Kuitutilavuus	140854	184236	227470	248545																
Manty	81645	106056	126903	136367																
Kuusi	23906	33024	45489	51467																
Koivu	34238	43248	52240	57257																
Muu puu	1065	1907	2839	3455																

Liitetaulukko 4a: Etelä-Suomi KMO 2015 -skenaario S5: Suurimmat kestävät hakkuut ja metsien lisäsuojelua 394 200 ha.

	TILATIEDOT, 1000 ha, 1000 m3				KAUSITIEDOT, 1000 m3/v, 1000 ha/v											
	2006	2016	2026	2031	2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035	
PINTA-ALA	11823	11823	11823	11823	KASVU	68442	68851	72327	HAKKUUPOISTUMA	59904	61803	62481	Kuitukertymä	26225	32893	34281
Kankaat	8661	8661	8661	8661	Manty	26265	26423	26587	Manty	21541	23135	25640	Manty	9936	12249	13600
Turvemaat	3163	3163	3163	3163	Kuusi	25039	26595	29411	Kuusi	22167	24710	23440	Kuusi	7832	10198	10764
					Koivu	13669	12891	13890	Koivu	9696	11184	10993	Koivu	6700	8328	7988
					Muu puu	3470	2943	2439	Muu puu	2500	2774	2408	Muu puu	1758	2118	1929
PUUNTUOTANTO	11114	11114	11114	11114												
Metsamaa	10476	10476	10476	10476												
Rajoittamaton	10037	10037	10037	10037	Kankaat	54850	55007	59220	Kankaat	47122	50284	50067	Kankaat	21057	26109	26871
Rajoitettu	439	439	439	439	Manty	20709	21217	22040	Manty	17941	17928	19931	Manty	7795	9321	10395
Kitumaa	391	391	391	391	Kuusi	20480	21207	23648	Kuusi	19449	21165	19529	Kuusi	6711	8501	8725
Joutomaa	247	247	247	247	Koivu	10628	10153	11598	Koivu	7445	8695	8524	Koivu	4940	6385	6079
					Muu puu	3032	2431	1933	Muu puu	2288	2496	2083	Muu puu	1611	1901	1672
SUOJELU	709	709	709	709												
Metsamaa	567	567	567	567	Turvemaat	13592	13844	13108	Turvemaat	8782	11519	12414	Turvemaat	5167	6784	7410
Kitumaa	36	36	36	36	Manty	5555	5206	4547	Manty	3601	5207	5709	Manty	2141	2929	3205
Joutomaa	106	106	106	106	Kuusi	4559	5388	5763	Kuusi	2718	3545	3911	Kuusi	1121	1697	2040
					Koivu	3041	2738	2292	Koivu	2251	2489	2469	Koivu	1759	1942	1908
					Muu puu	438	512	506	Muu puu	213	278	325	Muu puu	147	216	257
TILAVUUS	1459526	1512289	1529871	1556658												
Manty	637545	666529	683697	680980												
Kuusi	524712	543742	556471	583499	KOKONAISPOISTUMA	63166	67093	66970	HAKKUUKERTYMA	52369	59108	60431	Kasvatushakkuu, kangas	13119	23112	24197
Koivu	236551	244811	238137	243372	Manty	23366	24706	27131	Manty	20719	22524	24976	Kasvatushakkuu, turvemaa	3609	4837	5254
Muu puu	60718	57207	51566	48807	Kuusi	23136	25322	24005	Kuusi	21126	23877	22897				
					Koivu	12843	13558	12843	Koivu	8437	10243	10322	Uudistushakkuu, kangas	31073	25060	24333
					Muu puu	3821	3507	2991	Muu puu	2088	2464	2237	Uudistushakkuu, turvemaa	4568	6100	6648
KANGASMAAT	1158096	1182618	1191055	1220828												
Manty	489374	505101	527107	532380												
Kuusi	445582	448279	444113	462712	Kankaat	52398	54164	53265	Kankaat	44191	48171	48530	PINTA-ALAT 1000 ha/v			
Koivu	168328	178571	175972	184907	Manty	19137	19016	20986	Manty	17249	17439	19410				
Muu puu	54812	50666	43863	40830	Kuusi	20211	21624	19928	Kuusi	18560	20490	19101	Hakkuupinta-ala	388	494	475
					Koivu	9604	10413	9811	Koivu	6470	8034	8087	Kavatushakkuu, kankaat	188	287	272
					Muu puu	3447	3111	2540	Muu puu	1912	2208	1932	Kavatushakkuu, turvemaa	54	69	67
Tukkitilavuus	425998	412769	416023	424160	Turvemaat	10768	12929	13705	Turvemaat	8177	10937	11901	Uudistushakkuu, kankaat	121	103	99
Manty	180486	176398	190803	192618	Manty	4229	5690	6145	Manty	3470	5086	5566	Uudistushakkuu, turvemaa	25	35	37
Kuusi	214776	205235	189571	194540	Kuusi	2926	3698	4077	Kuusi	2565	3387	3796	UUDISTAMINEN,	163	140	136
Koivu	25058	25637	30370	31749	Koivu	3239	3146	3032	Koivu	1966	2209	2235	Kangasmaat	135	104	99
Muu puu	5678	5499	5279	5253	Muu puu	374	396	451	Muu puu	176	255	305	Turvemaat	28	36	37
Kuitutilavuus	644354	690608	720285	742604												
Manty	287488	304916	315882	319840												
Kuusi	204896	217299	237612	250051	LUONNONPOISTUMA	7262	5290	4489	Tukkkikertymä	26144	26215	26151	Raivaus	59	53	49
Koivu	115168	130917	131229	139696	Manty	1825	1571	1491	Manty	10783	10275	11376	Kangasmaat	42	29	24
Muu puu	36802	37476	35561	33017	Kuusi	969	612	565	Kuusi	13294	13679	12132	Turvemaat	17	23	25
					Koivu	3147	2375	1850	Koivu	1737	1915	2334				
					Muu puu	1321	733	583	Muu puu	330	346	308	Maanmuokaus	139	129	123
TURVEMAAT	301430	329671	338816	335831												
Manty	148171	161429	156590	148600												
Kuusi	79130	95462	112359	120789	Kankaat	5276	3880	3199	Kankaat	23134	22062	21660	Turvemaat	22	31	30
Koivu	68223	66239	62165	58465	Manty	1196	1088	1055	Manty	9454	8118	9016				
Muu puu	5906	6541	7703	7978	Kuusi	762	459	399	Kuusi	11849	11989	10376	Taimikonhoito	67	58	68
					Koivu	2159	1718	1287	Koivu	1530	1649	2008	Kangasmaat	61	51	55
					Muu puu	1159	615	457	Muu puu	301	307	260	Turvemaat	6	6	13
Tukkitilavuus	74513	87015	92449	95302												
Manty	38781	47427	48233	48146												
Kuusi	31018	33993	37875	42560	Turvemaat	1986	1411	1291	Turvemaat	3010	4153	4491	Ojitus	18	18	16
Koivu	4003	4882	5567	5568	Manty	629	483	436	Manty	1328	2157	2361	Kangasmaat	0	0	0
Muu puu	711	712	775	1029	Kuusi	208	153	166	Kuusi	1445	1690	1756	Turvemaat	18	18	16
					Koivu	988	657	562	Koivu	207	267	327				
					Muu puu	162	118	126	Muu puu	30	39	48				
Kuitutilavuus	194320	212347	221756	217889												
Manty	99571	104275	99470	93974												
Kuusi	40651	53081	67930	72096												
Koivu	50196	50256	48129	45460												
Muu puu	3901	4734	6228	6359												

Metlan työraportteja 75

<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2008/mwp075.htm>

Liitetaulukko 4b: Pohjois-Suomi KMO 2015 -skenaario S5: Suurimmat kestävät hakkuut ja metsien lisäsuojelua 57 400 ha.

TILATIEDOT, 1000 ha, 1000 m3					KAUSITIEDOT, 1000 m3/v, 1000 ha/v												
	2006	2016	2026	2031		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035	
PINTA-ALA	14187	14187	14187	14187	KASVU	28561	28862	29957	HAKKUUIPOISTUMA	17895	19758	19925	Kuitukertymä	11041	13068	13481	
Kankaat	8376	8376	8376	8376	Manty	17460	17972	19021	Manty	10871	12387	12904	Manty	6548	7936	8151	
Turvemaat	5811	5811	5811	5811	Kuusi	5219	5486	5692	Kuusi	3907	3672	3386	Kuusi	2118	2167	2206	
					Koivu	5325	4861	4680	Koivu	2738	3310	3294	Koivu	2072	2647	2822	
					Muu puu	557	543	563	Muu puu	379	389	342	Muu puu	304	318	302	
PUUNTUOTANTO	10875	10875	10875	10875													
Metsamaa	8075	8075	8075	8075													
Rajoittamaton	7426	7426	7426	7426	Kankaat	18554	18409	19569	Kankaat	14601	13944	13262	Kankaat	8738	8841	8687	
Rajoitettu	649	649	649	649	Manty	12201	12688	13931	Manty	9414	9315	9485	Manty	5531	5763	5823	
Kitumaa	1567	1567	1567	1567	Kuusi	3154	3053	3091	Kuusi	3198	2585	1954	Kuusi	1702	1480	1261	
Joutomaa	1233	1233	1233	1233	Koivu	2816	2332	2205	Koivu	1671	1745	1579	Koivu	1249	1353	1389	
					Muu puu	383	336	342	Muu puu	319	299	244	Muu puu	256	245	214	
SUOJELU	3312	3312	3312	3312													
Metsamaa	969	969	969	969	Turvemaat	10007	10453	10388	Turvemaat	3295	5814	6663	Turvemaat	2304	4227	4794	
Kitumaa	744	744	744	744	Manty	5258	5284	5091	Manty	1458	3073	3419	Manty	1017	2174	2328	
Joutomaa	1600	1600	1600	1600	Kuusi	2065	2432	2601	Kuusi	710	1087	1431	Kuusi	416	687	845	
					Koivu	2509	2529	2476	Koivu	1067	1564	1715	Koivu	823	1293	1433	
					Muu puu	175	207	221	Muu puu	60	91	98	Muu puu	48	73	88	
TILAVUUS	720236	793968	861471	899373													
Manty	451435	504833	549580	574138													
Kuusi	138681	149386	166181	176800	KOKONAIPOISTUMA	21188	22112	22376	HAKKUUKERTYMA	16203	18270	18877	Kasvatushakkuu, kangas	3480	5762	6103	
Koivu	119912	129239	134521	136560	Manty	12120	13497	14110	Manty	10194	11843	12423	Kasvatushakkuu, turvema	1669	3067	3344	
Muu puu	10208	10512	11189	11876	Kuusi	4149	3806	3568	Kuusi	3563	3372	3221					
					Koivu	4393	4333	4273	Koivu	2128	2724	2920	Uudistushakkuu, kangas	9876	7172	6535	
					Muu puu	527	476	426	Muu puu	317	332	312	Uudistushakkuu, turvema	1178	2270	2895	
KANGASMAAT	523274	541735	572996	597591													
Manty	341533	362138	390175	409066													
Kuusi	102938	100814	104635	109731	Kankaat	16708	15283	14650	Kankaat	13356	12933	12638	PINTA-ALAT 1000 ha/v				
Koivu	70421	70947	70548	70927	Manty	10141	9885	10152	Manty	8873	8909	9119					
Muu puu	8382	7836	7638	7867	Kuusi	3367	2671	2072	Kuusi	2925	2375	1865	Hakkuupinta-ala	223	274	248	
					Koivu	2763	2371	2129	Koivu	1291	1394	1433	Kavatushakkuu, kankaat	101	141	124	
Tukkitilavuus	113145	114399	122982	127815	Muu puu	437	356	296	Muu puu	267	256	222	Kavatushakkuu, turvema	38	61	59	
Manty	81878	85031	92572	95540									Uudistushakkuu, kankaat	74	56	44	
Kuusi	30142	28256	29128	30851	Turvemaat	4480	6829	7727	Turvemaat	2847	5337	6239	Uudistushakkuu, turvema	10	17	20	
Koivu	914	939	1087	1171	Manty	1979	3613	3958	Manty	1321	2934	3304					
Muu puu	211	174	195	253	Kuusi	782	1135	1496	Kuusi	639	997	1357	UUDISTAMINEN,	93	75	64	
					Koivu	1629	1961	2144	Koivu	837	1330	1488	Kangasmaat	82	57	44	
					Muu puu	90	120	129	Muu puu	50	76	90	Turvemaat	11	18	20	
Kuitutilavuus	354713	372578	406737	427671													
Manty	236374	250575	274938	290087													
Kuusi	64180	63736	69175	73084	LUONNONPOISTUMA	3293	2354	2451	Tukkitertymä	5162	5203	5396	Raivaus	44	45	41	
Koivu	47703	51848	55909	57559	Manty	1249	1110	1206	Manty	3646	3907	4272	Kangasmaat	36	32	26	
Muu puu	6456	6419	6716	6941	Kuusi	241	135	182	Kuusi	1446	1205	1015	Turvemaat	7	13	15	
					Koivu	1655	1023	979	Koivu	57	77	98					
					Muu puu	148	86	84	Muu puu	14	14	11	Maanmuokkaus	77	69	60	
TURVEMAAT	196962	252234	288475	301782									Kangasmaat	68	53	42	
Manty	109902	142694	159405	165072									Turvemaat	10	15	18	
Kuusi	35742	48572	61546	67069	Kankaat	2107	1339	1387	Kankaat	4619	4092	3951					
Koivu	49491	58292	63973	65633	Manty	727	570	668	Manty	3341	3147	3296					
Muu puu	1826	2676	3551	4008	Kuusi	169	86	118	Kuusi	1223	894	603	Taimikonhoito	44	37	47	
					Koivu	1093	626	550	Koivu	43	41	44	Kangasmaat	37	35	43	
					Muu puu	118	57	52	Muu puu	11	11	8	Turvemaat	7	3	3	
Tukkitilavuus	18786	27629	35156	38687													
Manty	12328	19096	23670	25197													
Kuusi	6081	7802	10434	12235	Turvemaat	1186	1015	1064	Turvemaat	543	1110	1445	Ojitus	13	24	21	
Koivu	339	693	1013	1110	Manty	522	540	539	Manty	304	760	977	Kangasmaat	0	0	0	
Muu puu	37	38	39	146	Kuusi	72	48	65	Kuusi	222	311	412	Turvemaat	13	24	21	
					Koivu	562	397	429	Koivu	14	37	55					
					Muu puu	29	29	32	Muu puu	2	3	2					
Kuitutilavuus	140854	183723	214358	226928													
Manty	81645	105494	117974	123252													
Kuusi	23906	33325	44251	48493													
Koivu	34238	43127	49398	52014													
Muu puu	1065	1777	2735	3169													

Liitetaulukko 4c: Pohjois-Suomi KMO 2015 -skenaario S5b: Suurimmat kestävät hakkuut ja metsien lisäsuojelua 135 800 ha.

	TILATIEDOT, 1000 ha, 1000 m3				KAUSITIEDOT, 1000 m3/v, 1000 ha/v											
	2006	2016	2026	2031		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035		2006-2015	2016-2025	2026-2035
PINTA-ALA	14187	14187	14187	14187	KASVU	28570	28882	29980	HAKKUPOISTUMA	17711	19673	19810	Kuitukertymä	10901	13005	13403
Kankaat	8376	8376	8376	8376	Manty	17463	17976	19023	Manty	10774	12367	12829	Manty	6471	7927	8101
Turvemaat	5811	5811	5811	5811	Kuusi	5223	5497	5708	Kuusi	3845	3643	3354	Kuusi	2077	2148	2188
					Koivu	5327	4865	4686	Koivu	2714	3275	3287	Koivu	2050	2613	2815
					Muu puu	558	544	564	Muu puu	378	388	340	Muu puu	302	317	301
PUUNTUOTANTO	10796	10796	10796	10796												
Metsämaa	7996	7996	7996	7996												
Rajoittamaton	7386	7386	7386	7386	Kankaat	18561	18422	19580	Kankaat	14454	13913	13192	Kankaat	8623	8816	8636
Rajoitettu	610	610	610	610	Manty	12205	12691	13929	Manty	9317	9308	9412	Manty	5455	5761	5775
Kitumaa	1567	1567	1567	1567	Kuusi	3157	3063	3102	Kuusi	3158	2576	1961	Kuusi	1673	1472	1264
Joutomaa	1233	1233	1233	1233	Koivu	2817	2333	2207	Koivu	1680	1731	1576	Koivu	1239	1339	1386
					Muu puu	383	336	342	Muu puu	319	298	243	Muu puu	256	244	213
SUOJELU	3391	3391	3391	3391												
Metsämaa	1047	1047	1047	1047	Turvemaat	10009	10459	10400	Turvemaat	3258	5760	6618	Turvemaat	2278	4189	4767
Kitumaa	744	744	744	744	Manty	5258	5285	5094	Manty	1458	3059	3416	Manty	1017	2166	2326
Joutomaa	1600	1600	1600	1600	Kuusi	2066	2434	2606	Kuusi	687	1067	1393	Kuusi	404	676	924
					Koivu	2510	2532	2479	Koivu	1054	1544	1711	Koivu	811	1275	1429
					Muu puu	175	208	221	Muu puu	59	91	98	Muu puu	46	73	88
TILAVUUS	720236	795879	864368	902901												
Manty	451435	505833	550795	575708												
Kuusi	138681	150041	167234	178080	KOKONAIPOISTUMA	21006	22033	22274	HAKKUKERTYMA	16026	18185	18767	Kasvatushakkuu, kangas	3476	5754	6051
Koivu	119912	129477	135120	137202	Manty	12024	13480	14041	Manty	10098	11823	12350	Kasvatushakkuu, turvemaa	1658	3024	3324
Muu puu	10208	10529	11218	11912	Kuusi	4087	3778	3539	Kuusi	3505	3342	3193				
					Koivu	4370	4300	4269	Koivu	2107	2690	2913	Uudistushakkuu, kangas	9738	7145	6519
					Muu puu	525	475	425	Muu puu	316	331	311	Uudistushakkuu, turvemaa	1154	2262	2873
KANGASMAAT	523274	543265	574924	599885												
Manty	341533	363140	391242	410465												
Kuusi	102938	101234	105233	110343	Kankaat	16562	15256	14588	Kankaat	13214	12899	12570	PINTA-ALAT 1000 ha/v			
Koivu	70421	71055	70799	71191	Manty	10044	9881	10085	Manty	8777	8900	9049				
Muu puu	8382	7836	7650	7887	Kuusi	3327	2663	2080	Kuusi	2888	2364	1871	Hakkuupinta-ala	221	272	246
					Koivu	2753	2358	2128	Koivu	1282	1379	1429	Kavatushakkuu, kankaat	101	140	123
					Muu puu	437	355	295	Muu puu	267	255	221	Kavatushakkuu, turvemaa	38	60	59
Tukkitilavuus	113145	114685	123357	128259	Turvemaat	4444	6776	7685	Turvemaat	2812	5286	6197	Uudistushakkuu, kankaat	72	55	44
Manty	81878	85228	92821	95874	Manty	1979	3599	3956	Manty	1321	2922	3302	Uudistushakkuu, turvemaa	10	17	20
Kuusi	30142	28342	29250	30956	Kuusi	760	1115	1459	Kuusi	617	977	1321	UUDISTAMINEN,	91	74	64
Koivu	914	941	1091	1175	Koivu	1617	1942	2141	Koivu	825	1311	1484	Kangasmaat	80	57	44
Muu puu	211	174	195	253	Muu puu	88	120	130	Muu puu	49	76	90	Turvemaat	11	18	20
Kuitutilavuus	354713	373772	408261	429519												
Manty	236374	251361	275772	291183												
Kuusi	64180	64046	69604	73559	LUONNONPOISTUMA	3295	2360	2464	Tukkikertymä	5125	5179	5364	Raivaus	43	44	41
Koivu	47703	51945	56159	57818	Manty	1250	1113	1212	Manty	3627	3896	4250	Kangasmaat	36	31	25
Muu puu	6456	6419	6727	6959	Kuusi	242	135	185	Kuusi	1428	1193	1005	Turvemaat	7	13	15
					Koivu	1656	1025	983	Koivu	57	77	98				
					Muu puu	148	87	85	Muu puu	14	14	11	Maanmuokkaus	76	68	59
TURVEMAAT	196962	252614	289444	303016												
Manty	109902	142693	159553	165244												
Kuusi	35742	48807	62002	67737	Kankaat	2109	1343	1396	Kankaat	4591	4083	3934	Kangasmaat	67	53	41
Koivu	49491	58422	64321	66011	Manty	728	573	672	Manty	3323	3140	3274	Turvemaat	9	15	18
Muu puu	1826	2693	3568	4025	Kuusi	169	87	120	Kuusi	1215	892	608	Taimikonhoito	44	37	46
					Koivu	1093	627	552	Koivu	43	40	44	Kangasmaat	37	34	43
					Muu puu	118	57	52	Muu puu	11	11	8	Turvemaat	7	3	3
Tukkitilavuus	18786	27727	35408	39029												
Manty	12328	19095	23708	25244												
Kuusi	6081	7901	10642	12523	Turvemaat	1186	1016	1068	Turvemaat	533	1097	1430	Ojitus	13	24	21
Koivu	339	693	1019	1116	Manty	522	540	540	Manty	304	756	976	Kangasmaat	0	0	0
Muu puu	37	38	39	146	Kuusi	72	49	65	Kuusi	213	301	398	Turvemaat	13	24	21
					Koivu	563	398	430	Koivu	14	36	55				
					Muu puu	30	30	32	Muu puu	2	3	2				
Kuitutilavuus	140854	183987	215023	227762												
Manty	81645	105494	118057	123355												
Kuusi	23906	33450	44489	48849												
Koivu	34238	43252	49728	52374												
Muu puu	1065	1792	2750	3185												

Arvio taimikonhoito- ja kunnostusojitusmääristä metsien puuntuotannollisen kestävyysnäkökulmasta

Jari Hynynen ja Kari Mielikäinen

1 Tausta

KMO 2015 skenaarioiden mukaiset metsien kehityssennusteet edellyttävät, että metsänhoitotyöt tehdään metsänkäsittelysuositusten mukaisesti ja esitetystä laajuudesta – hoitotöiden viivästy- mistä tai laiminlyöntiä ja näiden vaikutuksia ei voitu ottaa huomioon. Seuraavassa esitetään arvio siitä, millaisia taimikonhoito- ja kunnostusojitusmääriä KMO 2015 varten tuotetut skenaarit edellyttävät, sekä miten Metsäsektorin tulevaisuuskatsauksessa (2006) asetetut tavoitteet suhteutuvat niihin.

2.1 Taimikonhoito ja ensiharvennus

Taimikonhoito on metsänuudistamisen ohella tärkein metsänhoidollinen toimenpide, josta huolehtiminen on metsien puuntuotannollisesti kestävä käytön edellytys. Taimikonhoidon avulla turvataan metsänuudistamisen tuloksena syntyneen puuston kasvuedellytykset ja varmistetaan se, että kasvupaikalla on riittävä määrä elinvoimaista ja hyvälaatuista nuorta puustoa, jolla on edellytykset kehittyä taloudellisesti arvokkaaksi puustoksi.

Viimeisen viiden vuoden aikana vuotuiset taimikonhoitopinta-alat ovat olleet n. 140 000 hehtaarin luokkaa (Metinfo 2007). Valtakunnan metsien 10. inventoinnin (VMI10) tulokset osoittavat, että toteutuneet taimikonhoitomäärät eivät ole olleet metsänhoidollisesti riittäviä. Tulosten mukaan ns. rästitaimikoita, joilla taimikonhoito on myöhässä, on lähes 700 000 hehtaaria. VMI10:n toimenpide-ehdotusten mukaan metsänhoidollisin kriteerein määriteltä vuotuinen taimikonhoitotarve lähimmän kymmenen vuoden kuluessa on lähes 250 000 hehtaaria.

Edellä mainitut taimikonhoitopinta-alat eivät sisällä nuoren metsän kunnostuspinta-aloja. Nuoren metsän kunnostusta on viime vuosina tilastoitu tehdyksi n. 90 000 hehtaarilla vuodessa. Ensiharvennuspinta-ala on puolestaan ollut keskimäärin 177 000 hehtaaria vuodessa.

Nuoren metsän kunnostustarvetta ei tuolla nimellä valtakunnan metsien inventoinnin yhteydessä arvioida, vaan suuri osa nuoren metsän kunnostuskohteista kirjataan ensiharvennustarpeessa oleviksi metsiksi ja osa myös kiireellisiksi taimikonhoitokohteiksi. VMI10:n toimenpide-ehdotusten mukaan seuraavan kymmenen vuoden aikana koko maan vuotuinen ensiharvennuspinta-ala tulisi olla 312 000 hehtaaria, josta jo myöhässä oleviksi kohteiksi on luokiteltu 60 000 hehtaaria. Jos VMI10:n ensiharvennuksen tarpeessa olevaa pinta-alaa verrataan tämän hetken toteutuneisiin ensiharvennus- ja nuoren metsän kunnostuspinta-aloihin, voidaan todeta, että työtarve on taimikonhoidon ohella suuri myös ensiharvennuksessa.

KMO 2015 -skenaarioita varten tehdyt MELA-laskelmat (Salminen ja Hirvelä, tämä julkaisu) sisältävät oletuksena sen, että metsänhoidollisesti välttämättömät taimikonhoitotyöt toteutetaan. Skenaariolaskelmissa se tarkoittaa taimikonhoitopinta-alojen selkeää lisäämistä nykytasosta seuraavan kymmenvuotiskauden aikana. Esimerkiksi skenaarioihin 1-3 sisältyvät vuotuiset taimikonhoitopinta-alat ovat 215 000 hehtaarin luokkaa ensimmäisen kymmenen vuoden aikana, jonka jälkeen vuotuiset pinta-alat pienenevät selvästi. Laskelmissa vuoteen 2030 saakka ulottuvien puuston kasvu- ja tilavuusarvioiden toteutumisen edellytyksenä on, että lähivuosisikymmenen taimikonhoitomäärät toteutetaan. Vain hoidetuista nuorista metsistä voidaan odottaa lähivuosisikymmenien aikana laskelmien mukaisia harvennushakkuiden ainespuukertymiä.

MELA-laskelmissa ei ole erikseen eroteltu nuoren metsän kunnostushakkuita, vaan ne sisältyvät todennäköisesti kasvatushakkuiden pinta-aloihin. Skenaarioissa esitettyjen metsien kasvu-, hakkuukertymä- ja tilavuuslukujen toteutuminen tulevien vuosikymmenien aikana edellyttää myös kasvatushakkupinta-alojen lisääntymistä nykytasosta. Laskelmien mukaan kasvatushakkuiden osuus kokonaiskertymästä kasvaa nykyisestä noin 30 prosentista reilusti yli 40 prosenttiin lähimmän 30 vuoden aikana.

Metsäsektorin tulevaisuuskatsauksessa (2006) tavoitteeksi asetettu 203 000 hehtaarin vuotuinen taimikonhoitopinta-ala on mitoitukseltaan lähes riittävä tämän hetken taimikonhoitotarpeeseen nähden. Oikein kohdennettuna valtaosa kiireellisimmistä taimikonhoitotöistä voidaan hoitaa lähimmän kymmenen vuoden kuluessa. Sen lisäksi olisi taattava se, että jo lähellä ensiharvennusvaihetta olevien nuorten hoitamattomien metsien sekä ensiharvennusten määrät kohoavat nykytasosta.

2.2 Kunnostusojitus

Kunnostusojitus on ojitettujen turvemaiden keskeisin metsänhoitotoimenpide. Sen tärkeimpänä tavoitteena on ylläpitää puuston kasvu kasvupaikan ravinteisuuden sallimalla tasolla. Kunnostusojituspinta-ala on 2000-luvulla ollut keskimäärin noin 75 000 hehtaaria vuodessa. Valtakunnan metsien 10. inventoinnin tulosten mukaan kunnostusojitusten tarpeessa olevien turvemaiden pinta-ala on yhteensä 1,5 miljoonaa hehtaaria (Metinfo2007).

KMO 2015 skenaarioita varten tehtyjen MELA-laskelmien (Salminen ja Hirvelä, tämä julkaisu) mukaan turvemaiden osuus hakkuukertymistä tulee lähivuosisikymmenien aikana nousemaan Etelä-Suomessa noin 20 % ja Pohjois-Suomessa yli 30 % tasolle. Hakkuukertymien nousu edellyttää sitä, että ojitettujen turvemaiden puuntuotoskyky ei alene nykytasostaan. Tämä puolestaan edellyttää välttämättömistä kunnostusojituksista huolehtimista. Käsityksemme mukaan Metsäsektorin tulevaisuuskatsauksessa (2006) tavoitteeksi asetettu 100 000 hehtaarin kunnostusojituspinta-ala on puuntuotannollisesti katsoen minimitalvoite. Sen avulla voidaan turvata ojitusaluiden puuntuotoskyky, jos kunnostusojitukset kohdennetaan tulevaisuudessa puuntuotannollisesti kannattaviin kohteisiin.

Viitteet:

Metsäsektorin tulevaisuuskatsaus – Metsäneuvoston linjaukset metsäsektorin painopisteiksi ja tavoitteiksi. 2006. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 11/2006. 36 s. ISBN 952-453-295-6, ISSN1238-2531.

Metinfo. 2007. Metsäsektorin suoraikäyttöinen tietojärjestelmä. Metsäntutkimuslaitos. Www-sovellus (<http://www.metla.fi/metinfo/vmi/>).

Metsäsektorin tulo- ja työllisyysvaikutusten kehitys vuoteen 2015

Mikko Toropainen

1 Laskentamalli

Työssä tarkastellaan metsäsektorin muutosten tulo- ja työllisyysvaikutuksia vuodesta 2004 vuoteen 2015. Laskelmat tehtiin panos-tuotosmallilla, jossa metsäsektori on jaettu metsätalouteen, sahateollisuuteen, vaneri- ja muuhun levyteollisuuteen, muuhun puuteollisuuteen, huonekaluteollisuuteen, massa- ja paperiteollisuuteen sekä paperituoteollisuuteen. Muita toimialoja on 26. Puun energiakäyttö pellettien tuotantoa lukuun ottamatta luetaan energiahuoltoon, joten sen muutosten vaikutukset eivät sisälly laskelmiin. Samoin ulkopuolelle jäävät mahdolliset uudet tuotteet, sillä tuotteista ja tuotantoteknologiasta ei ole panos-tuotosaineistoa. Tulokset kertovat sekä välittömät että välilliset vaikutukset.

Malli koostuu kahdesta osamallista: kotimaiseen puuhun perustuva tuotanto ja tuontipuuhun perustuva tuotanto. Osamallien antamat tulokset lasketaan yhteen. Lähtötietoina ovat vuoden 2004 panos-tuotostaulukot sekä muut metsätalouden ja kansantalouden tilinpidon tiedot.

2 Työn tuottavuuden nousun vaikutukset

Yleensä panosrakenteet pysyvät melko vakaina ja vain harvojen tärkeimpien kertoimien muutoksilla on merkitystä. Työn tuottavuus kuitenkin kasvaa jatkuvasti, joten se estimoitiin vuoden 2015 tasoon siten, että keskimääräisen vuosimuutoksen välillä 2004–2015 oletettiin pysyvän samana kuin jaksolla 1997–2004. Metsätalouden tuottavuuden muutos kuitenkin alennettiin kaikkien toimialojen mediaanin tasolle, koska hakkuiden rakenne muuttuu kuitupuun osuuden noustessa ja hakkuiden kohdistuessa entistä enemmän turvemaille (Salminen ja Hirvelä, tämä raportti). Eräiden metsäsektorin ulkopuolisten poikkeuksellisen nopeasti kasvaneiden toimialojen muutos puolitettiin, sillä hyvin nopean kasvun ei arvioitu voivan jatkua loputtomiin. Jos tuottavuutta lukuun ottamatta mikään muu ei muutu eli metsäsektori tuottaa entisen määrän lopputuotteita entisin panosrakentein, kehitty metsäsektorin lopputuotteiden työllistävä vaikutus taulukossa 1 esitetyllä tavalla.

Työn tuottavuuden nousua ei kuitenkaan pidä tulkita negatiiviseksi asiaksi. Ilman sitä kilpailukyky kärsii, minkä seurauksena tuotanto ja työllisyys saattavat vähetä. Jos taas kilpailukyky on niin hyvä, että tuotteiden kysyntä kasvaa tuottavuuden kasvua nopeammin, työllisyys kohentuu.

Taulukko 1. Työlliset vuonna 2004 ja työn tuottavuuden nousun vaikutus.

	Työlliset v. 2004	Metsäsektorin työllistävän vaikutuksen muutos 2004–2015, työllisiä
metsätalous	19 700	-2 700
sahateollisuus	9 740	-2 210
vaneri- ja muu levyteollisuus	6 400	-1 860
muu puuteollisuus	14 330	-1 700
huonekaluteollisuus	12 320	-2 020
massa- ja paperiteollisuus	31 030	-6 720
paperituoteteollisuus	4 490	-650
metsäteollisuus yhteensä	78 310	-15 160
muut toimialat yhteensä	2 266 890	-10 250
kaikkiaan	2 364 900	-28 110

3 Tuotannon määrän ja rakenteen muutosten vaikutukset

Laskelmat tehtiin skenaarioille 1, 2, 3 ja 5 käyttäen lähtökohtana metsäteollisuuden tuotannon ja puumarkkinoiden (Kallio, tämä raportti) sekä metsätalouden (Salminen ja Hirvelä, tämä raportti) kehityksestä laskettuja arvioita. Metsäteollisuuden tuotannon laskennassa käytetyn SF-GTM-mallin tuoteryhmät poikkeavat käytetyn panos-tuotosmallin toimialajaosta.

Lopputuotteiden kysynnän arviot mukautettiin panos-tuotosmallin toimialatasolle seuraavasti:

- metsätalous: kasvaa hakkuiden arvon suhteessa
- sahateollisuus: toteutunut kasvu 2004–2006 ja SF-GTM-mallilla laskettu arvio havusahatavaran tuotannon kehityksestä. Pelletit lisättiin sahateollisuuden sivutuotteeksi
- vaneri ja muu levyteollisuus: kuten edellinen, ilman pellettejä
- muu puuteollisuus: toteutunut kasvu 2004–2006 ja tärkeimpien raaka-aineen tuottajien eli metsätalouden, sahateollisuuden ja levyteollisuuden välittömillä ja välillisillä panososuuksille painotetut keskiarvokasvut
- huonekaluteollisuus: kuten edellinen ottaen huomioon myös muu puuteollisuus
- massa- ja paperiteollisuus sekä paperituoteteollisuus: toteutunut kasvu 2004–2006 sekä SF-GTM-mallilla laskettu arvio massa- ja paperiteollisuuden kasvusta

Taulukko 2. Metsäteollisuuden lopputuotteiden arvioitu kysynnän kehitys 2004–2015, muutos yhteensä prosenttia.

	saha-teollisuus	vaneri- ja muu levyteollisuus	muu puuteollisuus	huonekaluteollisuus	massa- ja paperiteollisuus	paperituote-teollisuus
S1	6,4	-2,3	4,9	8,3	9,2	9,2
S2	-7,7	-2,8	0,7	3,8	6,3	6,3
S3	-13,0	-7,4	-2,6	-0,5	6,3	6,3
S5	12,2	-2,3	11,7	15,1	2,4	2,4

Kun raakapuun tuonti vähenee ja/tai kotimaisen puun käyttö kasvaa, muuttuu kotimaiseen puuhun perustuvan tuotannon ja tuontipuuhun perustuvan tuotannon suhde. Tuotannon "kotimaisuusaste" kasvaa. Sen muutos laskettiin hakkuumahdollisuusarvioiden ja skenaarioissa oletettujen tuonnin muutosten sekä toimialojen käyttämien tavaralajien suhteiden perusteella.

Näiden tuotannon muutosten vaikutukset arvonlisäykseen kuvataan taulukossa 4. Luvut kertovat muutoksen vuodesta 2004 vuoteen 2015.

Kaikissa skenaarioissa arvonlisäys kasvaa tuotannon lisäyksen ja/tai tuotannon 'kotimaisuusasteen' nousun ansiosta. Kasvun jääminen skenaariossa 5 skenaariota 1 pienemmäksi on seurausta suurimman toimialan eli massa- ja paperiteollisuuden vaatimattomasta kasvusta.

Välittömät ja välilliset vaikutukset eri toimialojen työllisyyteen esitetään taulukossa 5, jossa työn tuottavuus on vuoden 2015 tasolla.

Työn tuottavuuden, tuotannon lisäyksen ja tuotannon rakenteen muutosten yhteisvaikutus saadaan laskemalla yhteen taulukoiden 1 (muutos-sarake) ja 5 vastaavien rivien luvut (taulukko 6). Tuotannon lisäyksen ja tuotannon rakenteen muutoksen vaikutukset työllisyyteen eivät riitä kumoamaan työn tuottavuuden nousun vaikutuksia, lukuun ottamatta metsätaloutta skenaariossa 5.

Metsäsektorin ulkopuolisista toimialoista suurimmat vaikutukset kohdistuvat kuljetukseen, kauppaan, liike- ja kiinteistöpalveluihin, metallituoteteollisuuteen, kemian teollisuuteen sekä energia- ja vesihuoltoon.

Työllisyyden heikkeneminen voi lieventyä, mikäli metsäsektorin lopputuotteiden kysyntä kehittyy arvioitua paremmin. Toinen mahdollisuus on lisätä jatkojalostusta, jolloin lopputuote sisältää enemmän kotimaista työtä. Kaikissa skenaarioissa kasvanut arvonlisäys vaikuttaisi käytännössä myös positiivisesti työllisyyteen, sillä kansantalouteen jäävä lisätulo kasvattaisi eri toimialojen tuotteiden kysyntää ja työllisyyttä¹. Tarkastelu ei huomionnut mahdollisten uusien tuotteiden ja puun energiakäytön lisäyksen odotettavissa olevaa myönteistä vaikutusta työllisyyteen (ks. Uusivuori ym., tämä raportti). Tarkasteluista puuttuvat myös metsien virkistyskäytön kasvun tai metsien lisäsuojelun ansiosta mahdollisesti muille toimialoille syntyvä lisäkysyntä. Niiden määrästä ei ole käytettävissä perusteltua arviota ja toisaalta panos-tuotostaulukoista puuttuu esimerkiksi erillinen luontomatkailutoimiala.

¹ Kuvitteellinen esimerkki: Skenaariossa 1 palkkasumma ja yritysten toimintaylijäämä (suurelta osin metsätaloudessa) kasvavat 643 milj. €. Jos kaksi kolmannesta tästä kulutetaan, lisääntyvät yksityiset kulutusmenot 0,6 %. Tällöin työllisyys kohenee 3 000 työllisen verran.

Taulukko 3. Metsäteollisuuden 'kotimaisuusasteen' kehitys 2004–2015, kotimaiseen puuhun perustuvan tuotannon osuus koko tuotannosta, prosenttia.

	Saha- teollisuus	Vaneri- ja muu levy- teollisuus	Muu puu- teollisuus	Huonekalu- teollisuus	Massa- ja paperi- teollisuus	Paperituote- teollisuus
2004	84,4	84,5	84,4	84,4	76,3	76,3
S1	82,9	82,9	82,9	82,9	78,9	78,9
S2	98,9	92,0	98,9	98,9	86,7	86,7
S3	98,9	91,7	98,9	98,9	86,4	86,4
S5	99,0	93,0	99,0	99,0	87,3	87,3

Taulukko 4. Metsäsektorin lopputuotteiden tuotannon muutosten välittömät ja välilliset vaikutukset arvonnäkökulman eriin, muutos 2004–2015, miljoonaa €.

	S1	S2	S3	S5
tuotannon verot, netto	18,4	10,6	8,6	9,0
palkansaajakorvaukset	325,9	196,3	134,2	245,8
laskennalliset poistot	148,8	116,1	90,6	132,1
yriytysten toimintaylijäämä	317,1	319,7	251,9	402,0
= arvonnäkökulman ostajan hintaan	810,2	642,7	485,4	788,8

Taulukko 5. Metsäsektorin lopputuotteiden tuotannon muutosten välittömät ja välilliset vaikutukset työllisyyteen, muutos 2004–2015, työllisiä.

	S1	S2	S3	S5
metsätalous	890	1 820	1 380	2 840
sahateollisuus	300	-240	-450	500
vaneri- ja muu levyteollisuus	-70	-90	-270	-60
muu puuteollisuus	190	40	-60	380
huonekaluteollisuus	390	180	-20	700
massa- ja paperiteollisuus	1 760	1 200	1 200	470
paperituoteteollisuus	170	120	110	50
metsäteollisuus yhteensä	2 740	1 210	510	2 040
muut toimialat yhteensä	3 170	1 560	1 030	2 000
kaikkiaan	6 800	4 590	2 920	6 880

Taulukko 6. Työn tuottavuuden sekä metsäsektorin lopputuotteiden tuotannon muutosten välittömät ja välilliset yhteisvaikutukset työllisyyteen, muutos 2004–2015, työllisiä.

a) työllisiä.

	S1	S2	S3	S5
metsätalous	-1 890	-880	-1 320	140
sahateollisuus	-1 910	-2 450	-2 660	-1 710
vaneri- ja muu levyteollisuus	-1 930	-1 950	-2 130	-1 920
muu puuteollisuus	-1 510	-1 660	-1 760	-1 320
huonekaluteollisuus	-1 630	-1 840	-2 040	-1 320
massa- ja paperiteollisuus	-4 960	-5 520	-5 520	-6 250
paperituoteteollisuus	-480	-530	-540	-600
metsäteollisuus yhteensä	-12 420	-13 950	-14 650	-13 120
muut toimialat yhteensä	-7 080	-8 690	-9 220	-8 250
kaikkiaan	-22 310	-23 520	-25 190	-21 230

b) prosenttia toimialan työllisistä vuonna 2004.

	S1	S2	S3	S5
metsätalous	-9,6	-4,5	-6,7	0,7
sahateollisuus	-19,6	-25,2	-27,3	-17,6
vaneri- ja muu levyteollisuus	-30,2	-30,5	-33,3	-30,0
muu puuteollisuus	-10,5	-11,6	-12,3	-9,2
huonekaluteollisuus	-13,2	-14,9	-16,6	-10,7
massa- ja paperiteollisuus	-16,0	-17,9	-17,9	-20,1
paperituoteteollisuus	-10,7	-11,8	-12,2	-13,4
metsäteollisuus yhteensä	-15,9	-17,8	-18,7	-16,8
muut toimialat yhteensä	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4
kaikkiaan	-0,9	-1,0	-1,1	-0,9

4 Varaukset

Vaikka tulokset on edellä esitetty numeroarvoina, niihin pitää kuitenkin suhtautua suuntaantavina. Tarkasteltava aikaväli on panos-tuotosanalyysin kannalta pitkä. Muutkin panos- ja tuotosrakenteet kuin työ tuottavuus voivat sinä aikana muuttua.

Bioenergia ja uudet tuotteet

Jussi Uusivuori, Antti Asikainen, Raija-Riitta Enroth, Lauri Hetemäki, Maarit Kallio, Hanna-Liisa Kangas ja Erkki Verkasalo²

1 Tausta

Metsätalouden ja -politiikan kannalta on tärkeää arvioida sekä bioenergian ja ns. uusien tuotteiden vaikutusta metsäsektorille. Varsinkin bioenergian kysynnän voimakas kasvu tulee vaikuttamaan koko metsäsektorin kehitykseen merkittävästi jo lähivuosina. Tämän kehityksen ennakkointiin tulisi pyrkiä myös Kansallisessa metsäohjelmassa 2015. Ohjelman valmistelua varten suunniteltua skenaariota 4 "Bioenergia ja uudet tuotteet" ei voida kuitenkaan perustaa tämän raportin taustana käytettyihin malleihin (SF-GTM-, MELA-, panos-tuotos-mallit) niiden edellyttämien tuotantoteknologioita ja markkinakysyntää kuvaavien lähtötietojen puutteiden vuoksi. Tässä työssä kuitenkin arvioidaan nykyistä pidemmälle jalostettujen tai kokonaan uusien tuotteiden sekä puupohjaisen energian tuotannon kasvun vaikutuksia metsäsektorin tuotannon volyyymille.

Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2006 julkaisemassa Metsäsektorin tulevaisuuskatsauksessa esitetään Metsäneuvoston linjauksen mukainen tavoite metsäklusterin tuotannon arvon puolitoistakertaistumisesta vuoteen 2015 mennessä. Tätä linjausta pidetään tässä työssä lähtökohtana siten, että arvioidaan tavoitetta metsäsektorin tuotannon arvon 1,5 kertaistumisesta nykytasosta, kun uusista tuotteista tulisi kolmasosa ja metsähakkeen käyttö kasvaisi 3–4-kertaiseksi 12 miljoonaan kuutiometriin vuonna 2015.

Tilastokeskuksen vuoden 2006 ennakkotietojen mukaan metsäteollisuustoimialan jalostusarvo oli noin 5,1 miljardia euroa ja kokonaistoimitusten arvo noin 17,4 miljardia euroa ilman "kustantaminen ja painaminen" -alatoimialaa. Siten yllä mainittu tavoite tuotannon arvon puolitoistakertaistamisesta merkitsisi lähes 9 miljardin euron lisäystä metsäteollisuustoimialan liikevaihtoon. Tässä skenaariossa arvioidaan, miten tavoite tuotannon arvon näin huomattavasta kasvusta voitaisiin saavuttaa ja mitä saavuttaminen merkitsisi puuvarojen käytölle.

Metsäntutkimuslaitos laati vuonna 2006 laajan tulevaisuuskatsauksen "Suomen metsiin perustuva hyvinvointi 2015" (Hetemäki ym. 2006), jossa arvioitiin metsiin perustuvien toimialojen rakennemuutoksia. Katsauksen mukaan paperiteollisuuden tuloista tulee suuri osa nykytuotteista vielä lähivuosikymmenen ajan. Tämä johtuu siitä, että teollisuuden strategian mukainen globalisoituminen ja lyhyen aikavälin kannattavuuden parantamistoimet sitovat yritysten resursseja siinä määrin, ettei niitä riitä merkittäviin lisäpanostuksiin uusien tuotteiden kehittämiseksi. Nykyiseen tuotantoon on myös sitoutunut merkittäviä pääomia ja toisaalta muutoksien käyttäntöön viemiseen kuluu väistämättä useita vuosia. Tätä taustaa vasten on epärealistista odottaa, että jo ennen vuotta 2015 toimialan tuotantorakenne muuttuisi radikaalisti. Puutuoteteollisuudessa katsaus näkee jalostusasteen nostoon ja uusien tuotteiden tuomiseen markkinoille suurempia mahdollisuuksia. Uusien tuotteiden, palveluiden ja liiketoimintojen kehittäminen edellyttää uusien yritysten ja riskipääoman tuloa markkinoille ja tutkimus- ja kehityspanoksen monin-

² Työtä on kommentoinut Pekka Saranpää, jolle esitämme kiitokset.

kertaistumista. Puumateriaalien ja metsäntuotteiden hyväksyttävyydestä on myös huolehdittava aktiivisesti ja kiinnitettävä erityistä huomiota hyvään ympäristösuorituskykyyn liittyvien kilpailuetujen hyödyntämiseen ja kehittämiseen. Metsiin pohjautuvan tuotannon arvon kasvua on luontevaa tarkastella varsinaisen metsäteollisuuden lisäksi laajemmalla pohjalta, metsistä ja puusta raaka-aineensa saavasta energia- ja kemian teollisuudesta sekä palvelusektorista.

Lähimmän kymmenvuotiskauden aikana näköpiirissä olevia mahdollisuuksia metsiin perustuvan liiketoiminnan kasvulle ovat lähinnä:

- Metsäteollisuuden jalostusasteen nosto nykytuotteita tai tuoteinnovaatioita hyödyntämällä
- Puuhun pohjautuvat energiatuotteet ja puuenergian tuotanto
- Luontomatkailun kasvu

Näistä luontomatkailun mahdollisuuksia on arvioitu erikseen (Tyrväinen ja Sievänen, tämä raportti).

2 Metsäteollisuuden jalostusasteen nosto

Metsäteollisuuden mahdollisuuksia uusien tuotteiden kehittämiseksi ja jalostusarvon nostamiseksi on selvitetty viime aikoina paljon (mm. Dahl ym. 2005, Hetemäki & Verkasalo 2006, Vasara & Nilsson 2007, Peltola 2007, Sorri ym. 2007). Teknillisen korkeakoulun selvityksessä Dahl ym. (2005) jaottelevat puun arvopotentiaalia hyödyntävät arvoketjut seuraavasti:

1. Viestintä ja kommunikointi
2. Rakentaminen ja asuminen
3. Pakkaaminen ja logistiikka
4. Hygienia, terveyden- ja sairaanhoito
5. Tekstiilit
6. Hienokemikaalit
7. Polttoaineet ja energia

Yllä mainituista arvoketjuista yhteisiä kemialliselle ja mekaaniselle puunjalostukselle ovat 2., 3. sekä 7.

Älytarrat ja -pakkaukset, joissa tuotteisiin yhdistetään mm. mikrosiruja tai radiotaajuus-antenneja ovat esimerkki paperiteollisuuden uusista tuotteista. Myös bioteknologiaan perustuvia biomolekyylejä (entsyymit) voidaan hyödyntää bioaktiivisten ominaisuuksien (esim. hapenpoisto) aikaansaamiseksi pakkauksissa (Aikio ym. 2006). Pakkausteollisuuden näkymät yleensä, ja erityisesti uusien ”älykkäiden” pakkaustuotteiden, ovat maailmanlaajuisesti hyvät. Tyypillistä osalle ns. hybridimediata tuotteita (ts. tuotteille, jotka yhdistävät eri viestintävälineiden sisältöjä ja toiminnallisuuksia) on se, että ne käyttävät vähemmän puukuitua kuin perinteiset metsäteollisuustuotteet. Siksi niiden merkitys puukuidun lisäkäytön näkökulmasta tulee todennäköisesti olemaan pienempi kuin nykytuotteiden, vaikkakin ne voivat olla tärkeitä metsäteollisuuden liikevaihdon ja kannattavuuden näkökulmasta.

Elektronisen paperin markkinoiden koko on tällä hetkellä hyvin pieni, mutta saattaa kasvaa 200–300 miljoonaan US dollariin muutamassa vuodessa (Sorri ym. 2007). On vielä epäselvää, missä määrin elektroninen paperi korvaisi nykytuotteita.

Kasvit sisältävät tuhansia yhdisteitä, joita voidaan uuttaa esimerkiksi erilaisten liuottimien avulla. Puun uuteaineista ovat tunnettuja tärpätti, ksylitoli ja Benecol -tuotteet, mutta tutkimus on tuomassa markkinoille lisää teollisesti hyödynnettäviä tuotteita. Näistä esimerkkinä on kuusen sisäoksista eristettävä HMR-lignaani, jonka arvioidaan hidastavan hormonaalisten syöpien kehitystä. Yhdistämällä uuteainetutkimus metsänjalostukseen ja -kasvatukseen voidaan paitsi lisätä toivottujen yhdisteiden pitoisuuksia myös parantaa itse puun laatua mm. lahonkestävämmäksi. Huolimatta lupaavista mahdollisuuksista, kehitystyön realisoituminen liiketoiminnaksi jää väistämättä lyhyellä tähtäimellä melko vaatimattomaksi. Metsänjalostus on pitkäjänteistä toimintaa, mutta myös elintarvikkeiden ja terveysvaikutteisten tuotteiden tulo maailman markkinoille laajassa mittakaavassa edellyttää paitsi aikaa vieviä lupamenettelyjä myös pitkäjännitteistä markkinointia. Siten vielä vuoteen 2015 mennessä näistä tuotteista on tuskin odotettavissa merkittävää liikevaihdon lisäystä. Alan tutkimus- ja kehitystoiminnan tulokset tulevat kuitenkin tulevaisuudessa lisäämään metsistä saatavia tuloja lisäämättä välttämättä metsien hakkuita, mikä on myös ekologisesti kestävää kehitystä.

Raakamäntyöljy on tärpätin ohella tärkeä sulfaattiselluteollisuuden sivutuote. Siitä tislamalla valmistetaan mäntyrasvahappoja, -öljyä, -hartseja ja -pikettä, joista mäntyhartsi ja mäntyöljy ovat maali-, saippua-, kaivos- ja kemianteollisuuden raaka-aineita. Lisäksi mäntypikettä voidaan käyttää polttoaineena kaukolämmön tuotannossa. Mäntyöljyn johdannaisia käytetään jo nyt puutavaran kuivaus-, pintakäsittely- ja suojausaineena. Sorri ym. (2007) arvioivat mäntyöljyn maailmanlaajuisen tuotannon määrän n. 1,3 miljoonaksi tonniksi ja arvon n. 500 milj. euroksi vuodessa. Raakamäntyöljyä saadaan noin 30–35 kiloa sellutonna kohti. Suomessa kaikki nykyprosessein saatavilla oleva raakamäntyöljy voidaan tällä hetkellä kaupallisesti hyödyntää kotimaan kahdessa tislamossa. Siten alalla ei nykytekniikoin ole merkittävää kotimaiseen raaka-aineeseen perustuvaa kasvupotentiaalia. Raakamäntyöljy voidaan hyödyntää myös itse selluprosessissa energiana, mikä kilpailee muun jatkojalostuksen kanssa.

Forchem Oy:n tuotantolaitos Raumalla tuottaa sellun sivutuotteena saatavasta raakamäntyöljystä tisetuotteita 100 000 tn vuodessa. Yhtiön suunnitelmissa on laajentaa tuotantoaan 150 000 tonniin vuodessa. Forchem Oy tislaa raakamäntyöljystä jalostettuja mäntyöljytuotteita, joita viedään Keski-Eurooppaan muun muassa liima-, maali-, voiteluaine- ja painovärituotteiden raaka-aineeksi. Vuonna 2006 yhtiön liikevaihto on arvioitu noin 77 miljoonaksi euroksi.

Puutuoteteollisuuden puolella uusinta tuotantoa edustavat erilaiset fysikaalisesti ja kemiallisesti modifioidut puutuotteet, puun ja muiden materiaalien komposiitit, esimerkiksi puumuovikomposiittilauta, rakennepuutuotteet ja erilaiset äly- ja funktionaaliset tuotteet. Puun kulutuksen kannalta olennaista on, missä määrin näissä tuotteissa käytetään puukuitua ja miten näillä tuotteilla korvataan toisaalta perinteisiä puutuotteita ja toisaalta muita kuin puutuotteita. Esimerkiksi rakennepuutuotteiden tärkein käyttökohde on asuinrakentamisessa, jossa ne korvaavat sahatavaraa.

Esimerkiksi puu-muovikomposiittituotteiden yksikköhinta on tällä hetkellä noin 1000 euroa tonnilta. Sorri ym. (2007) arvioivat, että vuonna 2010 maailman kokonaismarkkinoiden koko voisi olla noin 2 miljardia euroa, josta Euroopan osuus noin 270 miljoonaa euroa olisi lähes kokonaan uutta tuotantoa. Muovipuu on esimerkki siitä, miten uudet tuotteet ja niiden valmistus

voivat tukea toisiaan. Esimerkiksi UPM-Kymmenen Raflatacin itsekiinnittyvien paperimuovitarrojen tuotannossa ylijäämätuotantoa käytetään muovipuun raakamateriaalina.

Hetemäki & Verkasalo (2006) ja Hänninen ym. (2007) identifioivat seuraavat puutuotealan uudet lupaavat tuoteryhmät ja liiketoimintamuodot:

- Puu- ja kuitukomposiittimateriaalit, modifioidut puutuotteet (lämpökäsitellyt, kyllästetyt)
- Rakentamisen, rakennuspuusepän- ja huonekaluteollisuuden komponentit (verhouspaneelit, piharakenteet, pakkaukset, talojen kattoristikot) ja niiden tuotejärjestelmät
- Sisustus- ja sisäverhoilutuotteet (visuaalisuuden ja funktionaalisuuden tuotteistaminen)
- Piha-, puutarha- ja ympäristörakentaminen ja niiden järjestelmät
- Pakkaus- varastointi- ja tavaransiirtojärjestelmät (elintarvike-, lääke- ja kosmetiikka-aloilla)
- Puutuotealan ns. älypuutuotteet (logistinen seuranta, tiedonsiirto-ominaisuudet, huolto- ja kunnossapito-ominaisuudet)
- Puun kestävän kehityksen arvojen tuotteistaminen, mm. uusiutuvuus, hiilinieluefekti, matala energiaintensiivisyys, puutalojen energiatehokkuus, hengittävyys ja sisäilman laatu.

Monet yllämainituista puutuotealan mahdollisista kehityssuunnista liittyvät toisaalta suoraan tuotteiden tai palvelusten loppukäyttäjien kulutuskäyttäytymiseen ja teollisten loppukäyttäjien oman toiminnan kannattavuuden kehittämiseen, toisaalta puutuote- ja rakennusyritysten tuotantoketjuvalintoihin, arvoketjujen rakentamiseen ja kilpailukyyn parantamiseen. Puutuotealan kilpailuasetelmat ovat näin hyvin vaihtelevat, mikä tulisi ottaa huomioon myös alan markkina- ja markkinointituntemukseen liittyvän osaamisen kehittämisessä.

Merkittävä kehitystekijä on puumateriaalien ja -tuotteiden kanssa kilpailevien materiaalien ja tuotteiden hinnan trendinomainen nousu, niiden raaka-aineena olevien mineraali- ja öljyvarojen huetessa nopeasti kysynnän kasvettua ja kasvaessa edelleen globaalisti (muovit, teräs, alumiini). Tämä on jo parantanut puun hintakilpailukykyä suhteessa vaihtoehtoisiin materiaaleihin. Puulla on todistettavasti terveydellisiä etuja, mutta myös ilmeisiä riskitekijöitä. Etujen hyödyntäminen kuten myös riskien huomioon ottaminen edellyttävät syvällistä perustelua tutkituin, uskottavin asiatiedoin. Tämä on tärkeää myös laadittaessa käyttösuosituksia samoin kuin arvioitaessa tuotteiden parantamistarpeita.

3 Puupohjaisen energian tuottaminen

Bioenergia ja puuhun perustuvat polttoaineet tarjoavat Suomen metsäsektorille suurimmat mahdollisuudet liiketoiminnan laajentamiseen, uusiin työpaikkoihin ja teknologian vientiin. Metsiin perustuvan energian hyödyntäminen merkitsee myös metsäsektorin ja energiasektorin linkittymisen vahvistumista.

Puupolttoaineiden (ei mustalipeä) kokonaiskäyttö oli vuonna 2006 27,9 TWh. Pöyry (2007) arvioi, että niiden kokonaiskysyntä vuonna 2020 olisi 55,1 TWh, joka kuitenkin voi huomattavasti ylittää teknistaloudelliseen korjuupotentiaaliin perustuvan puupolttoaineiden tarjonnan. Rintalan työryhmä arvioi, että puuhun perustuvan bioenergian käyttöä olisi mahdollista lisätä 11–25 TWh vuoteen 2015 mennessä (Arvio ... 2007). VTT:n ja Metlan raportti (Helynen ym. 2007) arvioi, että puun energiakäyttöä voitaisiin nostaa jopa 30 TWh vuoteen 2020 mennessä. Puuhun perustuvan energian tuotantoa voidaan lisätä tehostamalla tuotantoprosesseja ja lisäämällä raaka-aineiden käyttöä. Raaka-aineista tärkeimmät ovat metsäteollisuuden sivutuotteet ja metsähake.

3.1 Tuotantoprosessien tehostaminen

Tuotantoprosessien tehostaminen voi perustua mm. seuraaviin kehittämistoimenpiteisiin (Sivill 2004):

- mekaanisen massanvalmistuksen energiankulutuksen alentaminen
- paperin neliömassan alentaminen
- paperin kuivarainaus (air dynamic forming)
- korkean rakennusasteen CHP-voimalaitokset (mustalipeän kaasutus ja kiinteän polttoaineen kaasutus)
- uudet kuivatusteknologiat (impulssikuivatus, päällepuhalluskuivatus, biopolttoaineen kuivaaminen)
- prosessivesien puhdistus suodattamalla (prosessivesiä voidaan kierrättää pidempään)
- prosessien yksinkertaistaminen

Näyttää ilmeiseltä, että esimerkiksi metsäteollisuuteen suunnitteilla olevat biojalostamot tulevat merkittävästi tehostamaan tuotannon energiatasetta sekä mahdollistavat energiatuotannon lisäämisen (Larson ym. 2006 ja Axegård 2007). Riippuen biojalostamon teknologia- ja tuotantoratkaisuista, vaikutukset puuraaka-aineen lisätarpeeseen vaihtelevat merkittävästi.

3.2 Metsähake

Skenaariossa 4 oletetaan metsähakkeen käytön kasvavan noin 12 miljoonaa kuutiometriin vuoden 2006 3,4 miljoonasta. Puupolttoaineiden tuotannon kasvu perustuukin vuoteen 2015 saakka pääasiassa metsähakkeen hyödyntämiseen. Suurin osa skenaariossa 4 arvioidusta metsähakkeen käytön kasvusta perustuisi todennäköisesti teollisuuden ja yhdyskuntien yhdistettyyn lämmön ja sähkön tuotantoon ja osin myös kotitalouksien käyttöön, joita käyttötarkoituksia varten metsähake voidaan jalostaa pyrolyysiöljyksi tai pelleteiksi. Mahdollista on, että myös puuenergiatuotteiden vienti ulkomaille voimistuu. Lisäksi osa metsähakkeesta tultaneen käyttämään liikenteen biopolttoaineiden tuotantoon.

Seuraavassa esitetään hypoteettisia esimerkkejä siitä, minkä suuruista liiketoimintaa voitaisiin perustaa 12 miljoonan metsähakekuutiometrin hyödyntämiseen kolmessa eri tapauksessa: 1. metsähakkeen koko määrä käytettäisiin pellettien tuotantoon; 2. sähkön ja lämmön tuotantoon; 3. metsähake käytettäisiin kokonaisuudessaan biodieselin tuotantoon.

Esim. 1: Pellettien tuotanto

Pellettien tuotannossa voidaan hyödyntää metsähaketta sekä myös sahanpurua ja sahaus-tähteitä. Oletetaan, että 12 milj. kuutiometristä metsähaketta voidaan tuottaa 4 milj. tonnia pellettejä, ja että pellettien tonnihinta on 160 euroa. Tällöin metsähakkeeseen perustuvan pellettituotannon arvo olisi 640 milj. euroa vuodessa.

Esim. 2: Sähkön- ja lämmön tuotanto

Oletetaan, että 12 milj. kuutiosta metsähaketta saadaan tuotetuksi yhteensä 20 TWh sähköä ja lämpöä, ja että sähkön ja lämmön tuotannossa keskimääräinen yksikköhinta olisi 40 €/MWh. Tällöin metsähakkeeseen perustuvan sähkön ja lämmön tuotannon arvo olisi 800 milj. €/v.

Esim. 3: Biodieselin tuotanto

Metsähaketta voidaan käyttää termisen kaasutuksen, kaasun puhdistuksen ja Fischer-Tropsch-synteesin kautta biodieselin raaka-aineeksi. Oletetaan, että 12 milj. kuutiosta metsähaketta saadaan tuotetuksi 1,2 milj. tonnia biodieseliä, ja että tämän yksikköhinta on 1 000 €/tonni. Tällöin metsähakkeeseen perustuvan vuotuisen biodieselin tuotannon arvoksi saadaan 1 200 milj. euroa.

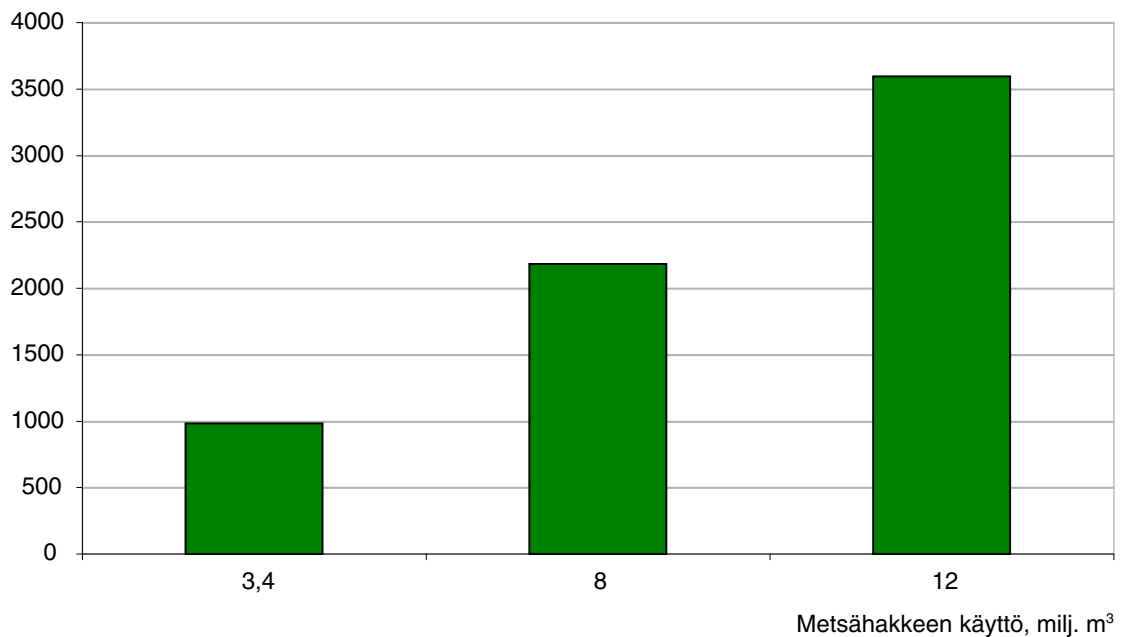
Esimerkeissä oletettiin metsähakkeen käytön kohdistuvan yhteen tiettyyn tuoteryhmään. Todellisuudessa metsähaketta tullaan kuitenkin käyttämään eri tuoteryhmissä, joiden kilpailukyky määrää myös niiden osuuden metsähakkeen kokonaiskäytöstä.

Edellä mainittuja esimerkkilaskelmia voidaan verrata VTT:n ja Metlan arvioon (Helynen ym. 2007). Sen KTM-skenaariossa (optimistinen metsäsektorin kehitysskenaario) esitetään, että metsähakkeen hankinta voisi nousta 9 miljoonaan kuutioon vuonna 2015, kun perusskenaariossa päädyttiin v. 2015 6 milj. kuutiometrin tasoon ja voimakkaimmankin bioenergian käytön skenaariossa 11 milj. kuutiometrin tasolle. Jotta viime mainittu skenaario toteutuisi, oletetaan raportissa nykyisen käytön kasvun (0,4 milj. m³/v) jatkuvan perinteisessä teollisuuden ja yhdyskuntien sähkön ja lämmön tuotannossa ja lisäksi polttoainetalosteiden (pelletti ja nestemäiset polttoaineet) käyttömäärien nousevan 4-5 milj. kuutiometriin vuositasolle kauden lopussa. Tätä taustaa vasten tavoite 12 miljoonan kuutiometrin metsähakkeen käytössä vuoteen 2015 mennessä on erittäin haastava.

Mitkä olisivat 12 milj. kuutiometrin vuotuisen metsähakkeen käytön vaikutukset metsänomistajien tuloille? Jos oletetaan metsähakkeen nykypäivän hintataso eli noin 12 €/MWh sisäänostohinta, olisi metsähakkeen 12 milj. m³ käytön vuotuinen arvo lähes 300 milj. euroa. Tästä merkittävin osa (yli 11 €/MWh) muodostuu korjuun- ja kuljetusten lisääntyvänä liikevaihtona. Pienpuun osalta metsähakkeen hankintakustannukset (15–17 €/MWh) ylittävät tämän päivän sisäänostohinnan. Mikäli markkinoilla olevat hintasuhteet pysyisivät samoina, olisi tämä erotus jatkossakin katettava yhteiskunnan tuilla, mikäli korjuutoimintaa nuorista metsistä halutaan jatkaa. Tosin pienten laitosten maksukyky on nousemassa varsin lähelle nykyisiä tuotantokustannuksia viitepolttoaineiden hintojen noustessa. Metsänomistajille maksettavan kantorahan osuus jäänee alle 1 €/MWh hakkuutähde- ja kantohakkeen osalta, kun taas pienpuusta voidaan maksaa enemmän tukitasosta riippuen. Fossiilisten polttoaineiden ja hiilidioksidipäästöjen hintatasojen kohotessa tilanne muuttuu, ja metsänomistajille metsähakkeesta maksettavissa oleva kantohinnan määrä nousee.

Metsähakkeen käytön kasvu nostaa metsätalouden työvoimatarvetta voimakkaasti, vaikka käytettäisiinkin täysin koneellistettuja korjuuketjuja (ks. kuva 1). Nykyisillä hankintamäärillä (3,4 milj. m³/v) tarvittava työvoimapanos on noin 1000 htv (henkilötyövuotta). Mikäli käyttö nousee 8 milj. m³:iin vuodessa, tarvitaan yli 2000 htv:n työvoimapanos. Tämän jälkeen työvoimatarve korjattua kuutiometriä kohti nousee jyrkemmin, sillä hankintamäärien kasvu tulee pääosin nuorista kasvatusmetsistä. Niissä kaato-kasauksen tarvitsema työvoimapanos on suuri ja hankinnan vaatima kokonaistyöpanos nousee yli 3500 htv:n, kun hankintamäärä on 12 milj. m³. Nykyinen teollisuuspuun vaatima työpanos on n. 8000 htv, joten työvoimatarpeen kasvu voi muodostua merkittäväksi pullonkaulaksi metsähakkeen käytön kasvulle.

Työvoimatarve, htv

Kuva 1. Metsähakkeen hankinnan (korjuu, haketus, kuljetus) työvoimatarve.

Metsähakkeen korjuukustannukset tulevat kohoamaan, kun siirrytään korjuuolosuhteiltaan vaativimpiin kohteisiin. Toisaalta korjuuteknologian ja logistiikan kehittyminen voi näitä kustannuksia vähentää. Metsähankkeen hinnan ja maksukyvyn kehitykseen vuoteen 2015 mennessä vaikuttaa keskeisesti hakkeen kysynnän kehitys, tuotantokustannukset, fossiilisten polttoaineiden hintakehitys sekä hiilidioksidin päästökauppa. Todennäköisesti hakkeen hinta tulee nousemaan ja edellytykset maksaa siitä korkeampaa hintaa nousemaan.

Metsähakkeen käyttö vähentää kasvihuonekaasupäästöjä verrattuna fossiilisiin polttoaineisiin. Mälkin ja Virtasen (2003) elinkaarianalyysitutkimuksessa metsähakkeen nettohiilidioksidipäästöt olivat 7,0–9,2 1000tn/Twh tuotettua energiaa. Metsähakkeen nettohiilidioksidipäästöt koostuvat pääosin haketuksessa kulutetusta energiasta sekä metsähakkeen kuljetuksesta voimalaitokseen johtuvista päästöistä. Fossiilisista energianlähteistä tuotetaan Suomessa eniten sähköä kivihiilellä ja maakaasulla. Hiilidioksidipäästöt ovat kivihiilellä 340,5 1000tn/TWh ja maakaasulla 201,9 1000tn/TWh (Polttoaineluokitukset ja päästökertoimet 2007). Metsähakkeen hiilidioksidipäästöt ovat siis huomattavasti pienemmät kuin sen fossiilisten substituuttien. Metsähakkeen tuotantoketjusta tulee hiilidioksidipäästöjen lisäksi muun muassa typen oksideita, rikkidioksidipäästöjä, happamaa laskeumaa sekä hiukkaspäästöjä.

Yksi metsähakkeen tärkeimmistä substituuteista on tällä hetkellä turve. Turpeen CO₂ ominaispäästökerroin on 0,38 tn/MWh (380 1000tn/TWh) (esim. Pöyry 2006). Jos käytetään turpeelle käyttöpaikkahintana 8 €/MWh, ja metsähakkeelle 12 €/MWh, tulee yhden hiilidioksiditonnin päästövähennyksen hinnaksi n. 10,5 € korvattaessa turvetta metsähakkeella. Päästökauppajärjestelmässä metsähakkeen katsotaan olevan CO₂ -neutraali, jolloin näillä hintasuhteilla hiilidioksiditonnin päästöoikeushinnan ollessa vähintään 10,5 €, kannattaa laskennallisesti päästökauppa-sektorilla toimivien (yli 20MWh) energiatuotantolaitosten korvata turvetta metsähakkeella.

3.3 Pelletit

Vuonna 2006 Suomessa tuotettiin vajaat 300 000 tonnia puupohjaisia energiapellettejä, josta kotimaassa kulutettiin noin 100 000 tonnia. Skenaariossa 3 sahanpurusta tehtävien pellettien tuotanto lisääntyi vajaalla 400 000 tonnilla vuodesta 2006 vuoteen 2015. Kasvua rajoittaa sahateollisuuden tuotannon supistuminen. "Nykytila jatkuu" -skenaariossa (Skenaario 1), jossa sahateollisuus menestyi paremmin, sahanpurusta tehtävien pellettien tuotanto kasvoi 130 000 tonnia enemmän. Myös sahatavaran jatkojalostuksen yhteydessä syntyvään valmiiksi kuivaan raaka-aineeseen perustuva pellettituotanto voi vielä kasvaa nykyisestään hiukan. Mekaanisen puunjalostuksen sivutuotteisiin perustuva pellettiliiketoiminta voinee kasvaa enimmillään noin miljoonan tonnin vuosituotantoon vuonna 2015 tuoden liikevaihtoa noin 160 miljoonaa euroa.

Mekaanisen puunjalostuksen sivutuotteiden lisäksi metsähake saattaa tulevaisuudessa olla tärkeä raaka-aine pellettien valmistuksessa. Ensimmäinen metsähakkeesta pellettejä tuottava tehdas käynnistyy Suomessa vuoden 2008 syksyllä, German Pellets -yhtiön 160 000 tonnin tuotantolaitoksen myötä. Helysen ym. (2007) arvion mukaan tilanteessa, jossa tuontipuun saatavuus laskee merkittävästi ja metsähakkeen käyttö energiantuotannossa kasvaa huomattavasti, eli siis tilanteessa, joka muistuttaa tämän raportin skenaarion 4 taustaoletuksia, metsähakkeesta saatavilla pelleteillä saatettaisiin tuottaa vajaat 5 TWh energiaa vuonna 2020. Tämä vastaisi noin miljoonan tonnin pellettituotantoa ja noin 2,4 miljoonan kuutiometrin metsähakkeen käyttöä. Selvästi korkeampaankin pellettituotantoon voitaisiin Helysen ym. mukaan päästä, mikäli Keski-Euroopassa harjoitettu energiapolitiikka nostaa sikäläisten laitosten maksukykyä puupolttoaineista. Pellettien vienti voisi tällöin nousta noin 10 TWh:iin vuoteen 2020 mennessä vastaten noin 2 miljoonaa tonnia pellettejä.

Ottaen huomioon tuotannon nykytason, investointien aikaviiveen ja markkinoiden asteittaisen kasvun, puupohjaisten pellettien tuotanto voinee vuoteen 2015 mennessä kasvaa enintään kahteen miljoonaan tonniin. Irtopellettien nykyhinnoilla mitaten tämä merkitsisi noin 330 miljoonan euron liikevaihtoa. Pellettien tuotannon työllisyysvaikutus riippuu rakennettavien tuotantolaitosten koosta. Halosen ym. (2003) mukaan pienehköt 5 000–10 000 tn/v tuottavat pellettitehtaat työllistävät 3–4 henkilöä, kun taas suurimpien tehtaiden 20 000–100 000 tn/v työvoimatarve on noin 10–13 henkilöä.

3.4 Metsäbiojalostamot

Viime vuosina metsäsektorilla on ollut suuren kiinnostuksen kohteena ns. metsäbiojalostamot (forest biorefinery). Metsäbiojalostamo tarkoittaa tehdasta tai useiden tehtaiden kokonaisuutta, missä metsäbiomassasta, puupohjaisista sivutuotteista tai jätteistä valmistetaan energiaa ja/tai kemikaaleja nykyisten metsäteollisuustuotteiden ohella. Tällä hetkellä metsäbiojalostamoita kehitellään erityisesti termokemialliseen (esim. synteetikaasutus) ja biokemialliseen (esim. hydrolyysi) teknologiaan perustuen. Näiden teknologioiden alla on puolestaan useita eri mahdollisuuksia.

Uusi teknologia luo paremmat mahdollisuudet yhdistellä tuotantoprosesseja ja hyödyntää metsäbiomassaa. Se myös mahdollistaa halvemmat tuotantokustannukset, on energiatehokkaampaa ja vähäpäästöisempää. Taloudelliset laskelmat viittaavat lisäksi siihen, että uuteen teknologiaan tehtävät investoinnit tuottavat paremmin kuin investoinnit nykyteknologiaan.

Useat yritykset ovatkin yksityisin ja julkisin varoin investoineet pilottilaitoksiin, joissa pyritään demonstroimaan teknologioiden käyttökelpoisuutta. Suomessa kiinnostus on keskittynyt biodieselin raaka-aineen valmistukseen. Esimerkiksi StoraEnson ja Nesteen yhteistyöhankkeessa rakennetaan Varkauden sellu- ja paperitehtaan yhteyteen pilottilaitosta, joka valmistaa puuvahaa Nesteen jalostamolle biodieselin tuotantoa varten. UPM puolestaan julkisti toukokuussa yhteistyöhankkeen konevalmistaja Andritzin ja amerikkalaisen Carbona-tekniologiayhtiön kanssa. Tarkoitus on demonstroida biodieselin valmistusta Chicagon lähellä sijaitsevassa pilottilaitoksessa.

Biodieselin tuotanto selluntuotannon yhteydessä voi perustua mustalipeän, metsähakkeen ja turpeen käyttöön. Biopolttoaineiden lisäksi tuotantolaitos voi tuottaa myös sähköä ja lämpöä. Tällaisen yhdistetyn biojalostamon tuotannon on arvioitu olevan kustannustehokkaampaa kuin eriytetyn biodieselin tuotannon (Larson ym. 2007).

Maailmalla ensimmäiset metsäbiojalostamopilottilaitokset ovat jo valmistuneet. Varsinaisten kaupallisen mittakaavan laitoksien odotetaan käynnistyvän vuoden 2010 jälkeen. Tämän hetken arvioiden perusteella voi ennakoida laajamittaisia investointeja metsäbiojalostamoihin ajanjaksolla 2012–2020. Kenties 2–4 laitosta saattaisi sijoittua Suomeen nykyisten tehokkaiden massa- ja paperiteollisuusintegraattien yhteyteen. Vaikeampaa on arvioida, missä laajuudessa pienemmän mittaluokan biojalostamoita tullaan rakentamaan saha- ja vaneritehtaiden yhteyteen. Todennäköistä kuitenkin on, että myös puutuoteteollisuudessa metsäbioenergian tuotanto kasvaa nykytasolta merkittävästi.

Seuraavassa on esitetty esimerkinomaisesti arvioita eräiden biojalostamotuotteiden taloudellisista mahdollisuuksista USA:n markkinoilla:

Esim. 4: Mahdollisten biojalostamotuotteiden markkinat ja taloudellinen arvo USA:ssa (lähde: Larson ym. 2006, s. 7)

	Markkinoiden fyysinen koko	Keskimääräinen tehdashinta ilman veroja 2005	Arvioitu vähittäismyynnin markkina-arvo 2005
POLTTOAINEET			
Bensiini	9,13 milj. tynnyriä/päivä	\$1,67 /gallona	\$233 mrd/v
Diesel	4,11 milj. tynnyriä/päivä	\$1,75 /gallona	\$110 mrd /v
Nestekaasu	2,02 milj. tynnyriä/päivä	\$0,92 /gallona	\$29 mrd/v
Etanoli	0,26 milj. tynnyriä/päivä	\$1,89 /gallona	\$8 mrd/v
Maakaasu	21,98 triljoonaa std. cub. feet	\$7.51 /scf	\$165/v

KEMIKAALIT

Metanoli	0,185 milj. tynnyriä/päivä	\$1,33 /gallona	\$3-4 mrd/v
Vety	10 milj. tonnia	\$10-50 /tonni	\$15-\$75 milj./v
Ammoniakki	21 milj. tonnia	\$94-\$325 /tonni	\$2-\$7 mrd/v
Sekoitetut alkoholit	3,7 mrd. (pounds) naulaa	\$0,8 - \$1,057 /lb	\$3-\$4 mrd/v

Esim.5: Ligniinin markkinat

Ruotsissa Lignoboost yrityksellä on pilottilaitos, joka toimii sellutehtaan yhteydessä (<http://www.lignoboost.com/>). Laitos erottaa sellutehtaan mustalipeästä ligniiniä, jota jalostaa edelleen energian tuotantoa varten. Tällä hetkellä pilottituotantovaiheessa oleva tehdas tuottaa 4000 tonnia ligniiniä vuodessa markkinahintaan 150 €/tonni. Ligniini toimitetaan rautateitse Tukholmaan Fortum-Värmen tehtaalle, joka jalostaa siitä sähköä ja lämpöä 1 300 omakotitaloon Tukholman alueella.

Mikäli Lignoboostin käyttämää teknologiaa käytettäisiin kaikilla maailman sellutehtailla, saataisiin talteen noin 10 milj. tonnia ligniiniä, jonka arvo olisi luokkaa 1,5 mrd euroa, olettaen hinnaksi 150 €/tonni. Tulevaisuudessa ligniinin talteenotto mustalipeästä tulee kehittämään ja siten saanto parantumaan. Näin ollen myös tuotantomahdollisuudet ja liikevaihto voivat olla huomattavasti edellä arvioitua suuremmat.

Metsäbiojalostamoiden teknologia, tuotteet ja liiketoimintastrategiat tulevat saamaan erilaisen painatuksen eri maissa ja myös alueellisesti maiden sisällä. Ei ole olemassa yhtä parasta vaihtoehtoa, vaan yhtiöiden vallinnat riippuvat mm. poliittisista ratkaisuista, paikallisista olosuhteista ja markkinoista. Jalostamot voivat keskittyä tuottamaan joko biodieseliä, etanolia, sähköä ja lämpöä, kemikaaleja tai jotakin näiden yhdistelmää. Jossakin tapauksessa tuotanto voi perustua lähes täysin metsäbiomassaan, toisaalla myös turpeen, pelto- tai kierrätysbiomassan hyödyntämiseen. Mahdollisten Suomeen tulevien biojalostamoiden osalta on realistista odottaa, että ne käyttäisivät pääasiassa puuperusteista raaka-ainetta (metsähake), jota täydennetään turpeella sekä kenties peltobiomassalla ja kierrätysbiojätteillä. Esimerkiksi 100 000 biodieseltonnin valmistamiseen, josta on puhuttu Stora Enson ja Nesteen yhteistyöprojektin yhteydessä, edellyttäisi polttoaine-energiana yli 2 TWh puupolttoainetta (Pöyry 2007). Tämä puolestaan vastaisi arviolta miljoonaa kuutiometriä metsähaketta.

Suuntaa-antavana arviona mahdollisesta biojalostamoiden lisäpuun käytöstä Suomessa vuoteen 2015 mennessä voisi esittää 2 miljoonaa kuutiota metsähaketta, jolla tuotettaisiin noin 200 000 tonnia biodieseliä.

4 Yhteenveto ja johtopäätökset

Vuoteen 2015 mennessä sähkön- ja kaukolämmön tuotannossa tapahtuu Suomessa huomattavaa puuperäisten polttoaineiden käytön kasvua. Sen sijaan nestemäisten metsiin perustuvien polttoaineiden tuotanto kasvaa vasta aivan kauden lopulla, mikäli biomassan kaasutukseen ja kaasun nesteytykseen perustuvat teknologiat saadaan kilpailukykyisiksi, ja yritykset investoivat tuotantoon juuri Suomessa. Metsään perustuvan bioenergian tuotannon kasvu perustuu etupäässä metsähakkeen lisääntyvään käyttöön sekä jossain määrin tuotantoprosessien tehostumiseen ja mustalipeän lisääntyvään käyttöön.

Tässä työssä ei arvioitu rakennus- ja pakkausteollisuuden ns. down-stream tähdepuun kierrätyksen tehostamista. Siihen liittyvää puuenergiapotentiaalia tulisi erikseen selvittää.

Väestön ikääntyminen, kaupungistuminen ja vaurastuminen vaikuttavat kulutuskäyttäytymiseen ja luovat sekä tarvetta että mahdollisuuksia pidemmälle jalostetuille tuotteille ja palveluille myös metsäsektorilla. Metsäteollisuuden jalostusasteen nostamisella perustuen nykytuotteisiin tai uusiin tuotteisiin ei puun käytön kannalta tule kuitenkaan olemaan suurta merkitystä vielä vuoteen 2015 mennessä. Alan liiketoimintavolyymiin uudet tuotteet vaikuttavat myönteisesti, mutta eivät kovin merkittävästi.

Yhteenvetona bioenergia-alan ja ns. uusien tuotteiden liiketoiminnan potentiaalisesta volyyminista Suomessa vuoteen 2015 mennessä voidaan todeta, että metsäsektorin tuotannon arvon puolitoistakertaistaminen näiden toimialojen pohjalta on realistinen tavoite vasta selvästi pidemmällä aikavälillä, kenties lähempänä vuotta 2030. Kehityksen hitauteen vaikuttaa mm. se, että tarvittavaa teknologiaa vielä tutkitaan ja kehitetään. Toisaalta kun teknologia on valmis käyttöönotettavaksi, kuluu useampi vuosi ennen kuin investoinnit toteutuvat ja tuotanto laajamittaisesti käynnistyy. On myös epävarmaa missä laajuudessa uuteen tuotantoon investoitaisiin juuri Suomessa. Etenkin globaalien yritysten strategioissa investoinnit ja tuotanto voivat ohjautua moniin eri maihin.

Teknologiaan ja investointeihin liittyvien epävarmuuksien lisäksi bioenergia-alan kehitykseen tuo huomattavaa epävarmuutta kansainväliseen ja kotimaiseen ilmasto- ja bioenergiapolitiikkaan sekä markkinoiden kehitykseen liittyvät tekijät. Lisäksi bioenergian tuotannossa metsiin perustuvat raaka-aineet tulevat kilpailemaan myös mm. peltobioenergian, turpeen ja tuontiraaka-aineiden kanssa.

Tuontipuun kehitys ja siihen liittyvät riskit vaikuttavat myös monen eri tekijän kautta metsäbioenergian tuotannon kehittymismahdollisuuksiin. Tuontipuusta osa ohjautuu energiantuotantoon ja tätä kautta tuontipuun väheneminen vaikeuttaisi myös suoraan metsäbioenergian tuotantoa. Toisaalta puun tuonnin merkittävä supistuminen voi johtaa tilanteeseen, jossa metsäteollisuuden tuotanto kehittyy pitkällä aikavälillä heikommin kuin nykytilanteessa, mikä heikentäisi myös bioenergian tuotantonäkymiä (metsäteollisuustuotteiden ja energian yhteistuotannon takia). Toisaalta hakkeen tuonti Suomeen voi myös lisääntyä ja siten parantaa edellytyksiä metsäbioenergian tuotannolle.

Puutuotealan kohdalla kotimaan kasvumahdollisuudet ovat rajalliset ja markkinoita on etsittävä Suomen ulkopuolelta. Esimerkiksi Metsäteollisuus ry:n puutuoteteollisuuden strategiaryhmä on asettanut tavoitteekseen vuonna 2020 tilanteen, jossa Suomen puutuoteteollisuus on osa menestyvää asumisklusteria lähimarkkinoilla, mm. Venäjällä. Vaikka monet asiakasrakenteen

muutokset ja puun korkea imago luovat kysyntää pitkälle jalostetuille puutuotteille ja mahdollisuuksia puun käytön lisäämiselle, puun käytön kulttuurisidonnaisuus merkitsee, että muutokset ovat verraten hitaita. Lisäksi jalostusasteen nostaminen ja uudet tuotteet edellyttävät myös rakenteellisia muutoksia puutuoteteollisuuden liiketoiminnassa, esim. verkottumista ja entistä paljon suurempaa panostusta markkinointiin ja tutkimus- ja kehitystoimintaan.

Muiden maiden politiikkatoimet tulevat vaikuttamaan poikkeuksellisen paljon Suomen kannalta toivottavien ohjauskeinojen valintaan. Selkeä painopiste on kuitenkin pyrkiä vahvistamaan niitä edellytyksiä, joiden perusteella uusia tuotteita olisi kannattava tuottaa juuri Suomessa. Tässä on kuitenkin tärkeä pitäytyä sellaisissa tukitoimissa, jotka eivät vääristä kilpailuasetelmaa tai jotka keinotekoisesti ylläpitävät muuten kannattamatonta toimintaa. Tarve on siten erityisesti poliitikalle, joka pyrkii luomaan otollisia olosuhteita, eikä suoraan tukemaan tuotantoa.

Viitteet:

- Aikio, S., S. Grönqvist, L. Hakola, E. Hurme, S. Jussila, O.V. Kaukoniemi, H. Kopola, M. Käsäkoski, M. Leinonen, S. Lippo, R. Mahlberg, S. Peltonen, P. Qvintus-Leino, T. Rajamäki, A.C. Ritschkoff, M. Smolander, J. Vartiainen, L. Viikari & M. Vilkmann. Bioactive paper and fibre products. VTT Working papers, 51.
- Arvio biomassan pitkän aikavälin hyödyntämismahdollisuuksista Suomessa. 2007. Professori Rintalan johtaman asiantuntijaryhmän raportti. 12.2. 2007. Kauppa- ja teollisuusministeriö. www.ktm.fi
- Axegård, P. The pulp mill based biorefinery. Esitelmä, PulPaper 2007, Helsinki, Finland, 5-7 June, 2007.
- Dahl, O., L. Hauhio, H. Hassi & T. Vuorinen. 2005 Kemiallinen ja mekaaninen puunjalostustekniikka ja niihin läheisesti liittyvät muut teknologiat. Selvitys yhteisten kehittämisalueiden toiminnan käynnistämisestä. Teknillinen korkeakoulu, Puunjalostustekniikan osasta.
- Flyktman, M. 2007. Energia- ja ympäristöturpeen kysyntä ja tarjonta vuoteen 2020 mennessä. 1. päivitys, 6/2007. VTT Tutkimusraportti 3620.
- Hakala, T., O. Haltia, R. Hermans, M. Kulvik, H. Nikinmaa, A. Porcar-Castell & T. Pursula. 2007. Biotechnology as competitive edge for the Finnish forest cluster. ETLA. The Research Institute of the Finnish Economy. Keskustelualoitteita 1076.
- Halonen, P., S. Helynen, M. Flyktman, E. Kallio, M. Kallio, T. Paappanen & P. Vesterinen. 2003. Bionergian tuotanto- ja käyttöketjut sekä niiden suorat työllisyysvaikutukset. VTT tiedotteita 2219. Espoo 2003. 51 s.
- Helynen, S., M. Flyktman, A. Asikainen & J. Laitila. 2007. Metsätalouteen ja metsäteollisuuteen perustuvan energialiiketoiminnan mahdollisuudet. VTT tiedotteita 2397.
- Hetemäki, L., Harstela, P., Hynynen, J., Ilvesniemi, H. & Uusivuori, J., 2006. Suomen metsiin perustuva hyvinvointi 2015. Katsaus Suomen metsäalan kehitykseen ja tulevaisuuden vaihtoehtoihin. Metlan työraportteja 26. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2006/mwp026.htm>
- Hetemäki, L. & E. Verkasalo. 2006. Puunjalostuksen uudet tuotteet ja kehitys Suomessa, julkaisussa Hetemäki, Harstela, Hynynen, Ilvesniemi ja Uusivuori.
- Hänninen, R., Toppinen, A., Verkasalo, E., Ollonqvist, P., Rimmler, T., Enroth, R.-R. & Toivonen, R. 2007. Puutuoteteollisuuden tulevaisuus ja puurakentamisen mahdollisuudet. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 49. 55 s. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp049.htm>.
- Larson, E.D., Consonni, S., Katofsky, R.E., Iisa, K. & Frederick, J. (2006). A Cost-Benefit Assessment of Gasification-Based Biorefining in the Kraft Pulp and Paper Industry. Final report (4 volumes), 21 December 2006, Princeton University and Navigant Consulting.
- Metsäsektorin tulevaisuuskatsaus. 2006 Metsäneuvoston linjaukset metsäsektorin painopisteiksi ja tavoitteiksi. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu.
- Mälkki, H. & Virtanen, Y. 2003. Selected emissions and efficiencies of energy systems based on logging and sawmill residues. Biomass & Bioenergy, 24; 321-327.
- Peltola, T. 2007. Metsäalan arvoketjujen elinkeinomahdollisuudet. Metsäalan tulevaisuusfoorumi. Joensuun yliopisto.
- Polttoaineluokitus ja päästökertoimet. 2007. Tilastokeskus.
- Pöyry 2006. Metsäenergian tuotannon, korjuun ja käytön kustannustehokkuus sekä tukijärjestelmien vaikuttavuus päästökaupan olosuhteissa. Loppuraportti. Selvitys maa- ja metsätalousministeriölle, 9.8.2006.
- Pöyry 2007. Puupolttoaineiden kysyntä ja tarjonta Suomessa vuonna 2020 – Päivitetty tilannekatsaus. Selvitys kauppa- ja teollisuusministeriölle, 10.7.2007.
- Sivill, L. (2004). Metsäteollisuuden energiankäytön tehostaminen. Esitelmä, Studia Generalia Technologica, Energiateknologian kehitysnäkymät, Dipoli, Espoo 25.11.2004
- Sorri, V., A. Silvennoinen, K. Luukko, M. Koivisto & T. Joutsenoja. New business and specialities for the forest-based sector. PulPaper Seminar, Helsinki, 5-7 June 2007.
- Vasara, P. & Nilsson P. (2007). Metsäsektorin ja paperikemian uudistusstrategia: Esitutkimus. Kauppa- ja teollisuusministeriö, Julkaisuja 16/2007.

Etelä-Suomen metsien suojelun vaikutukset

Paula Horne

1 Johdanto

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmassa METSOssa (2002–2007) kohdistettiin monimuotoisuuden suojelutoimia luonnonsuojelubiologisten kriteerien mukaisesti ja todettiin erilaisten metsänomistajan vapaaehtoisuuteen perustuvien keinojen toimivan suojelupinta-alan lisäämisessä. Tutkimuksen mukaan metsien monimuotoisuuden turvaamisessa on oleellista talousmetsien käsittely, tiettyjen elinympäristöjen ja rakennepiirteiden säilyttäminen ja lisääminen sekä suojelualueverkoston parantaminen (Horne ym. 2006, Kouki ym. 2007). METSO-ohjelman seurannan ja arvioinnin loppuraportissa todetaan tarve metsien monimuotoisuuden turvaamisen lisäämiselle laajaa keinovalikoimaa käyttäen (Syrjänen ym. 2007). Ympäristöministeriön asettama METSO II -valmistelutyöryhmä jättää esityksensä seuraavasta Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmasta vuoden 2007 joulukuussa.

Tämän raportin skenaarioissa ei tarkasteltu koko laajaa keinovalikoimaa metsien monimuotoisuuden turvaamisessa, vaan laskelmat perustuvat tiukan suojelupinta-alan lisäämiseen. Suomen ympäristökeskuksen tutkijat Kimmo Syrjänen ja Harri Tukia arvioivat sovittujen taustaoletusten perusteella suojelualan jakautumisen eri kasvupaikkatyypeille metsäkeskuksittain. Metsien suojelupinta-alaa lisättiin skenaarioissa 3 ja 5. Laskennallisista syistä johtuen vaikutusten arvioinnissa on tehty lisäksi yksinkertaistavia oletuksia. Suojelupinta-alan lisäyksen ja vaikutusten laskennan oletuksina olivat, että:

- vuoden 2009 alussa suojellaan 390 000 hehtaaria kerralla (39 000 hehtaaria kussakin metsäkeskuksessa) Etelä-Suomessa ja noin 54 000 hehtaaria Pohjois-Suomessa.
- ensisijaisesti suojellaan vanhimpia metsiä niin kangas- (yli 120 vuottaat metsät) kuin turvemailloilla (yli 80 vuotta vanhat metsät). Lehtojen (ja turvemailloilla vastaavien rehevien korprien) osalta otettiin mukaan myös hieman nuorempia ikäluokkia. Lehtomaisia ja tuoreita kankaita painotettiin kuivia ja karuja kankaita enemmän.
- suojelu on tiukkaa suojelua, toisin sanoen alue poistuu metsätalouskäytöstä kokonaan
- kaikkia suojeltuja metsiä olisi käytetty puuntuotantoon
- luvussa on mukana myös nykyiset suojelualuevaraukset.

2 Vaikutusarviot

2.1 Valtiontaloudelliset kustannukset

Noin 390 000 hehtaarin tiukka suojeleminen tehdyn oletuksen mukaan maksaisi yhteiskunnalle metsänomistajille maksettavina korvauksina noin 2,4–3,3 miljardia euroa³. Jos luonnonsuojeluun käytetty budjetti pysyisi nykyisellä tasolla noin 60 miljoonassa eurossa vuosittain, korvausten maksuun kuluisi 40–55 vuotta. Siten laskelmissa tarkastellun suojeleohjelman kustannus ei olisi esitettyssä aikataulussa sosiaalisesti ja yksityistaloudellisesti kestävä. Maanomistajalle maksettavien korvausten lisäksi suojelealueiden hankinnasta aiheutuu toimituskuluja. Vapaaehtoisten kiinteistökauppojen hankintakustannukset ovat olleet noin 250 euroa/ha (Hannellius 2006). Jos suojeleminen tapahtuisi vapaaehtoisuuden pohjalta, ajaututtaisiin joissain tapauksissa pakkolunastukseen. Lunastuksen toimituskustannukset ovat noin 70 euroa kalliimmat hehtaaria kohti. Toimituskuluista aiheutuisi siten lisäkustannuksia 98–125 miljoonaa euroa.

2.2 Kansantaloudelliset vaikutukset

Skenaariolaskelmissa ei ole otettu huomioon sitä, että kansalaiset kannattavat suojelelun lisäämistä ja siten aiheutuneita vaihtoehtokustannuksia ei voida bruttomääräisinä laskea kansantaloudelliseksi kustannukseksi. Kansalaiset haluaisivat Etelä-Suomen metsien suojelelupinta-alaksi keskimäärin noin 4,2 prosenttia ja arvioitu maksuhalukkuus ylittää luonnonsuojeluun käytetyn nykyisen budjetin (Horne 2007).

2.3 Ekologiset vaikutukset

Skenaariossa käytetyissä oletuksissa keskityttiin vanhojen, puustoisten elinympäristöjen ja niissä elävän lajiston suojelemiseen. Suomen uhanalaisesta lajistosta 43 prosentilla on metsät ensisijaisena elinympäristönä. Näistä 39 prosentilla ensisijaisena elinympäristönä ovat vanhat kangas- tai lehtometsät tai korvet. METSON jäljillä -raportin (Horne ym. 2006) mukaan metsien monimuotoisuuden turvaamisessa on tärkeää tiettyjen rakennepiirteiden, kuten lahoppuun ja palaneen puun, ja niiden jatkumoiden säilyttäminen ja lisääminen. Täten hajallaan olevien metsäkuvioiden suojeleminen ei vastaisi ekologisia tarpeita edes vanhojen metsien lajiston osalta.

Skenaariossa oletettiin suurimmat kestävät hakkuut ja Etelä-Suomen suojelelupinta-alan nosto viiteen prosenttiin. Vaikka metsien suojelelupinta-alalla mitattuna nousisikin muutamalla prosenttiyksiköllä nykyisestä, metsien monimuotoisuuden tila todennäköisesti heikkenisi, jos monimuotoisuutta turvaavat toimenpiteet talousmetsissä vähenisivät merkittävästi nykyisestä tehokkaamman puuntuotannon takia.

Bioenergian lisääntyvä käyttö heikentää erityisesti maaperän ja lahoppuusta riippuvaisen lajiston monimuotoisuutta.

³ Puutavaralajeittain kerrottuna keskimääräisillä kantohinnoilla vuosilta 1997–2006 ja viikon 34 kantohinnoilla.

2.4 Sosiaaliset vaikutukset

Pelkästään hallinnollisella päätöksellä tehtyihin rajauksiin perustuvat suojeleohjelmat ovat osoittautuneet varsin epäsuosituiksi metsänomistajien keskuudessa. Omistusoikeus ja päätösvalta olivat tärkeitä seikkoja lähes kaikille luonnonarvokauppaan kohteita tarjonneille (Juutinen ym. 2005). Sopimuksen tehneistä metsänomistajista lähes 80 prosenttia ei olisi myynyt kohdetta valtiolle. Vapaaehtoisten, metsänomistajien päätäntävaltaa korostavien ja täyteen korvaukseen perustuvien ohjauskeinojen käyttö saa myös kansalaisten yleisen hyväksynnän (Horne ym. 2004). Kansalaiset ovat myös valmiimpia maksamaan lisäsuojelusta, jos se toteutetaan vapaaehtoisin keinoin (Horne ym. 2004). Lisäsuojelua sisältävien skenaarioiden S1 ja S5 työllisyysvaikutuksia on käsitelty Mikko Toropaisen arviossa.

2.5 Puuntuotannolliset vaikutukset

Muiden kuin skenaarioiden oletuksissa käytettyjen metsätyyppien puuntuotannollinen potentiaali on huomattavasti käytettyjä oletuksia alhaisempi. Toisaalta esimerkiksi osa luonnonarvokauppaan osallistuneista metsänomistajista ei olisi hakannut tarjoamiaan kohteita ilman suojelepäätöstäkään (Juutinen ym. 2005). Siten monimuotoisuuden turvaaminen ei automaattisesti poista vastaavaa puumäärää markkinoilta edes tiukalla suojelulla toteutettuna.

3 Johtopäätökset

- Metsien monimuotoisuuden turvaamisen verkoston lisääminen esitettyyn laajuuteen tiukalla suojeleohjelmalla ei ole todennäköistä valtiontaloudellisesta näkökulmasta.
- Kuvattu suojeletapa ei turvaisi metsien monimuotoisuuden säilymistä.
- Tärkeiden elinympäristöjen ja rakennepiirteiden turvaamiseen sovelletun laajan keinovalikoiman vaikutukset puuntuotantoon olisivat selkeästi pienemmät kuin vanhempiin ikäluokkiin painottuvan suojeleohjelman.
- Vapaaehtoisuuteen perustuva monimuotoisuuden turvaaminen painottuisi osittain kohteisiin, jotka eivät olisi muutenkaan metsätalouden piirissä, joten puuntuotannolliset vaikutukset olisivat arvioitua pienemmät.

Skenaarioiden 3 ja 5 sisältämän lisäsuojelun puuntuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset voidaan katsoa olevan metsien monimuotoisuuden turvaamisen vaikutusten ylärajana oletetulla suojelelaajuudella. Käytettyjen oletusten muuttaminen esimerkiksi elinympäristöjen ja kehitysluokkien tai pinta-alalisäyksen jaksottamisen osalta vähentäisi kielteisiä vaikutuksia.

Viitteet:

- Hannellius, S. 2006. Suojelukohteiden hankinnan kustannukset. Julkaisussa Horne, P., Koskela, T., Kuusinen, M., Otsamo, A. ja Syrjänen, K. (toim.). METSON jäljillä – Etelä-Suomen monimuotoisuusohjelman tutkimusraportti. Maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Metsäntutkimuslaitos ja Suomen ympäristökeskus. Sivut 148-152.
- Horne, P. 2007. Use of choice experiments in assessing the role of policy instruments in social acceptability of forest biodiversity conservation in Southern Finland. Käsikirjoitus.
- Horne, P., Koskela, T., Kuusinen, M., Otsamo, A. ja Syrjänen, K. (toim.). 2006. METSON jäljillä – Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman tutkimusraportti. Maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Metsäntutkimuslaitos ja Suomen ympäristökeskus. 387 s.
- Horne, P., Koskela, T. ja Ovaskainen, V. (toim.). 2004. Metsänomistajien ja kansalaisten näkemykset metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 933.
- Juutinen, A., Horne, P., Koskela, T., Matinaho, S., Mäntymaa, E. & Mönkkönen, M. 2005. Metsänomistajien näkemyksiä luonnonarvokaupasta: kyselytutkimus luonnonarvokaupan kokeiluhankkeeseen osallistuneille. Metlan työraportteja 18. Metsäntutkimuslaitos.
- Kouki, J. ja Tikkanen, Olli-Pekka (toim.). 2007. Uhanalaisten lahopuulajien elinympäristöjen turvaaminen suojelualueilla ja talousmetsissä. Suomen ympäristö 24.
- Syrjänen, K., Horne, P., Koskela, T. ja Kumela, H. 2007. (toim.). METSON seuranta ja arviointi. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman seurannan ja arvioinnin loppuraportti. Maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Metsäntutkimuslaitos ja Suomen ympäristökeskus.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. ja Mannerkoski, I. (toim.). Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Uhanalaisten lajien II seurantaryhmä. s. 432.

Metsätalouden vesistökuormituslaskelmat Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten

Leena Finér¹⁾, Erkki Ahti¹⁾, Samuli Joensuu²⁾, Harri Koivusalo¹⁾, Ari Laurén¹⁾, Timo Makkonen²⁾, Tuija Mattsson³⁾, Mika Nieminen¹⁾ ja Sirkka Tattari³⁾

¹⁾ Metsäntutkimuslaitos

²⁾ Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio

³⁾ Suomen ympäristökeskus

1 Johdanto

Metsillä on suuri vaikutus veden kiertoon ja aineiden kulkeutumiseen pinta- ja pohjavesiin. Metsätalouden toimenpiteistä päätehakkuun, maanmuokkauksen, lannoituksen, ojituksen ja kulotuksen on osoitettu lisäävän vesistökuormitusta eli aineiden kulkeutumista vesistöihin. Metsätaloustoimenpiteiden aiheuttama vesistökuormitus on seurausta maasta vettä haihduttavan ja ravinteita ottavan puuston poistamisesta, pintakasvillisuuden häiriintymisestä ja ravinteiden vapautumisesta ja kulkeutumisesta hakkuutähteistä ja maaperästä. Valunna metsätaloustoimenpiteet lisäävät yleensä vähän. Täten tulvat eivät juuri lisäänty, mutta paikallisesti pintavalunnan lisääntyminen voi aiheuttaa eroosiota. Eroosio johtaa vesistöjen madaltumiseen, liettymiseen ja sameutumiseen. Typpi- ja fosforiyhdisteiden huuhtoutuminen rehevöittää vesistöjä. Metsätaloustoimenpiteiden aiheuttama vesistökuormitus on yleensä voimakkaimmillaan 2–3 vuotena toimenpiteiden jälkeen, mutta se voi jatkua jopa yli 10 vuotta.

Vesistökuormitus voi olla haitallista erityisesti latvavesistöissä eli pienissä puroissa, lammissa ja järvissä, joihin ei tule kuormitusta muualta kuin metsäisiltä alueilta. Haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää erityyppisillä vesiensuojelutoimenpiteillä. Valtakunnallisesti metsätalous on pieni vesistökuormittaja verrattuna esim. maatalouteen. Vuonna 2005 arvioitiin metsätalouden aiheuttavan koko maassa 5 % vesistöjen typpikuormituksesta ja 8 % fosforikuormituksesta (Leivonen 2005).

Valtioneuvosto on vuoden 2006 lopussa hyväksynyt "Vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015" -ohjelman, jonka keskeisenä tavoitteena on vesistöjen rehevöitymistä aiheuttavan typpi- ja fosforikuormituksen vähentäminen. Metsätalouden vesiensuojelussa tähän pyritään metsätaloustoimien hyvällä ennakkosuunnittelulla ja riittävien suoja- ja suojautumisvyöhykkeiden käytöllä kaikilla vesistöjä ympäröivillä alueilla. "Vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015" on sovitettu yhteen EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin (2000/60/EY) kanssa, jonka mukaan vesien tilan on oltava vähintään hyvä, eikä se saa heiketä. Vesipolitiikan puitedirektiiviä toteutetaan käytännössä lailla vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004). Siinä ja asetuksessa tarkemmin määritellyille vesienhoitoalueille laaditaan vesienhoitosuunnitelmat vuoden 2009 loppuun mennessä. Vesienhoitosuunnitelmien osana tehdään yksityiskohtaisempia toimenpideohjelmia, joissa esitetään keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin täytäntöönpanoa tukevat metsätalouden osalta myös vesilain (264/1961), ympäristönsuojelulain (86/2000),

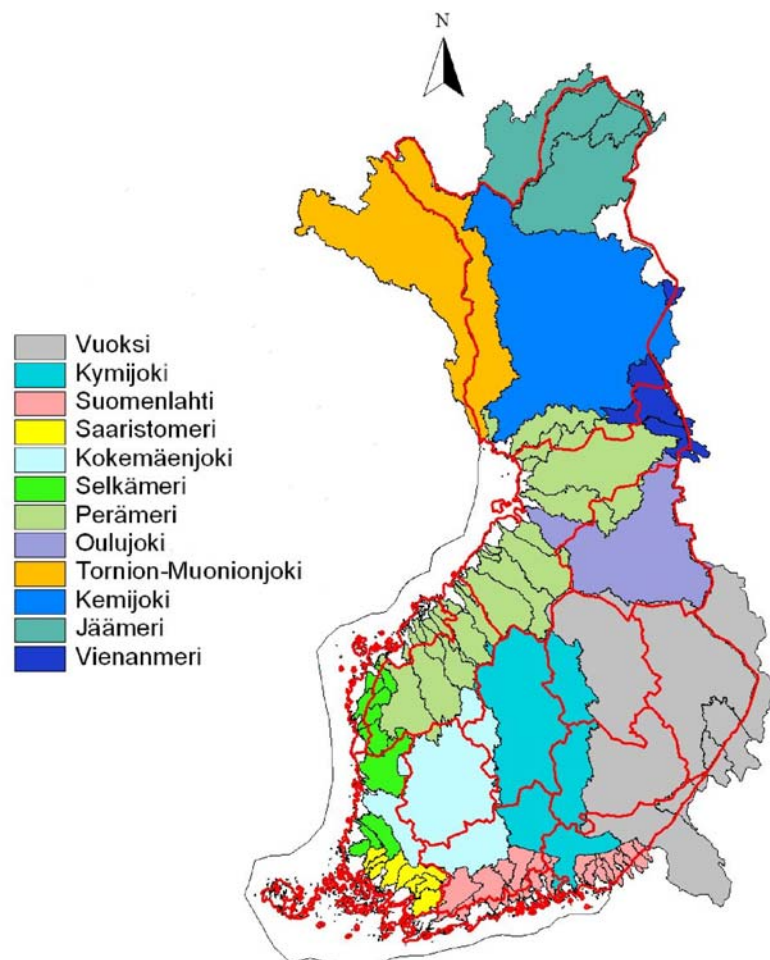
metsälain (1096/1996) ja kestävän metsätalouden rahoituslain (1094/1996) määräykset, samoin kuin metsäsertifiointin kriteerit. Vesiensuojelun haasteisiin voidaan vastata myös Kansallisen metsäohjelman tarkistuksen yhteydessä tehtävillä linjauksilla.

Tässä työssä arvioidaan Kansallisen metsäohjelman (KMO) tarkistuksen yhteydessä laadittujen skenaarioiden vaikutusta metsätaloustoimenpiteiden aiheuttamaan vesistökuormitukseen jaksolla 2007–2015. Vastaavanlaisia arvioita on tehty myös aiempiin metsäohjelmiin liittyen (Ahti 1990, Kenttämies ja Alatalo 1999, Kenttämies ja Haapanen 2006).

2 Tulosten laskenta

2.1 Laskennan lähtökohdat

Vesistökuormituslaskelmat tehtiin päävesistöryhmittäin (kuva 1, Kenttämies 2006) Suomen ympäristökeskuksessa laaditun laskentaohjelman avulla kertomalla eri skenaarioiden mukaiset toimenpidepinta-alat kunkin toimenpiteen aiheuttamalla ominaiskuormituksella. Laskelmissa arvioitiin uudistamishakkuiden ja niihin liittyvän maanmuokkauksen, kunnostusojituksen ja lannoituksen aiheuttama typpi- ja fosforikuormitus sekä lisäksi kunnostusojituksen aiheuttama kiintoainekuormitus vesistöihin.

Kuva 1. Päävesistöalueet (mustat rajat), niistä laskentaa varten muodostetut vesistöaluerihmät ja metsäkeskusten rajat (punaiset rajat).

2.2. Skenaariot

Vesistökuormitukset laskettiin skenaarioille 1 ("Nykytila jatkuu"), 2 ("Puun tuonti alas"), 3 (tässä skenaario 3a, "Puun tuonti alas ja lisäsuojelua") ja 5 (tässä skenaario 5a, "Suurimmat kestävät hakkuut"). Skenaariolle 3 laskettiin lisäksi vaihtoehtoistarkastelu 3b, jossa oletettiin että kunnostusojitus- ja lannoituspinta-alat nostettaisiin molemmat 100 000 hehtaariin vuodessa. Skenaariolle 5 laskettiin vaihtoehtoistarkastelu 5b, jossa Pohjois-Suomessa metsien suojelupinta-alaa lisättiin 54 000 hehtaarin sijasta 135 000 hehtaarilla.

2.3 Toimenpidepinta-alat

Kuormituslaskelmia varten tarvittiin skenaarioiden mukaiset kauden 2007–2015 toimenpidepinta-alat ja jo toteutuneet pinta-alat vesistöalueittain takautuvasti useammalta vuodelta ennen laskentajaksoa (taulukot 1–2). Vuotta 2007 edeltävät pinta-alat tarvittiin, koska metsätaloustoimenpiteet aiheuttavat kuormitusta usean vuoden ajan toimenpiteen jälkeen.

Metsäkeskuskohtaiset toimenpidepinta-alat saatiin Metsäntutkimuslaitoksen Valtakunnan metsien inventointitulosten, Tapion tätä raporttia varten metsäkeskuksille ja yrityksille suuntaaman kyselyn sekä MELA-ohjelmistolla tehtyjen skenaariolaskelmien pohjalta. Vesistöalueille toimenpidepinta-alat laskettiin metsäkeskuskohtaisista pinta-aloista siinä suhteessa kuin kukin metsäkeskus sijaitsee kyseessä olevalla vesistöalueella.

Taulukko 1. Laskelmissa käytetyt vuotuiset toimenpidepinta-alat (ha) koko maassa jaksolla 1997–2006.

Vuosi	Uudistus- hakkuu, kangasmaat	Uudistus- hakkuu, turvemaat	Kunnostus- ojitus	Lannoitus, kangasmaat	Lannoitus, turvemaat
1997	174556	19745	89128		
1998	148499	17114	69065		
1999	157265	18054	84769		
2000	185332	21311	74281		
2001	137601	15711	82660		
2002	169727	19470	80130	20937	5904
2003	165468	18880	67479	15566	6946
2004	166543	19143	77836	17237	5013
2005	132921	15155	68757	16542	4368
2006	154232	17663	71725	23046	4239
Keskiarvo	159214	18225	76583	18666	5294

Taulukko 2. Laskelmissa käytetyt vuotuiset toimenpidepinta-alat (ha) koko maassa jaksolla 2007–2015.

Skenaario	Uudistushakkuu, kangasmaat	Uudistushakkuu, turvemaat	Kunnostus- ojitus	Lannoitus, kangasmaat	Lannoitus, turvemaat
1	149450	34300	67750	18666	5294
2	161950	37100	75200	18666	5294
3a	170050	35200	69310	18666	5294
3b	170050	35200	100000	50000	50000
5a	202000	35300	67900	18666	5294
5b	200500	34900	67500	18666	5294

2.4 Ominaiskuormitusluvut

Tätä raporttia varten tuotettiin uudet metsänuudistamisen (uudistamishakkuu ja maanmuokkaus) ja kunnostusojituksen ominaiskuormitusluvut (taulukot 3–5) käytettävissä olevan uusimman nykyisiä metsänkäsittelytapoja vastaavan tutkimustiedon perusteella. Lannoituksen ominaiskuormituslukuina käytettiin Kenttämiehen ja Haapasen (2006) esittämiä arvoja. Laskennassa käytetyt ominaiskuormitusluvut on esitetty taulukoissa 3 ja 4. Ominaiskuormituksella tarkoitetaan metsän käsittelyn aiheuttamaa ravinne- tai kiintoainekuormituksen lisäystä, joka on suhteutettu valuma-alueen käsiteltyyn pinta-alaan. Ominaiskuormituksen yksikkö on kg ravinnetta/vuosi/käsittely ha. Ominaiskuormitus määritetään kenttäkokeilla kalibrintikausi-vertailu-alueen menetelmällä (kv-menetelmä). Kv-menetelmässä seurataan kahta rinnakkaista latvavaluma- aluetta ensin 3–5 vuoden mittaisen kalibrintikauden ajan. Valuma-alueiden purkupisteistä mitataan valuntaa (yksikkö: mm/aika) jatkuvasti ja veden laatua (yksikkönä pitoisuus: massa/tilavuus) 10–20 kertaa vuodessa. Valunta- ja vedenlaatumittauksista lasketaan kuukausittainen ravinnekuorma (yksikkö: kg/kuukausi/valuma-aluehehtaari, Alatalo 2000). Rinnakkaisten valuma-alueiden kalibrintikauden kuukausikuormista muodostetaan regressioyhtälö, jossa vertailualueen kuukausikuormalla selitetään tulevan käsittelyalueen kuormaa luonnontilassa ("laskennallinen luonnonkuormitus"). Kalibrintikauden jälkeen toinen alueista käsitellään. Käsittelyn aiheuttama kuormituksen muutos lasketaan käsittelyalueen havaitun kuormituksen ja regressioyhtälöllä lasketun "luonnonkuormituksen" välisenä erona (Alatalo 2000). Laskemalla nämä erot yhteen vuosiarvoiksi ja jakamalla vuosiarvot käsitellyn alueen pinta-alaosuudella saadaan tulokseksi vuosittainen ominaiskuormitus. Käsittelyn kokonaisvaikutukseen sisältyvät vuosittaiset ominaiskuormitukset siltä ajalta, jolloin vuosittaiset ominaiskuormitusluvut ovat nollaa suurempia. Jäljempänä tässä luvussa esitetään perusteet ominaiskuormitusluville.

Taulukko 3. Metsätaloustoimenpiteiden aiheuttama kokonaistypen ominaiskuormitus.

Vuosi toimenpiteestä	Metsänuudistaminen kg ha ⁻¹ a ⁻¹		Kunnostusojitus kg ha ⁻¹ a ⁻¹	Lannoitus kg ha ⁻¹ a ⁻¹	
	Kangasmaat (1)	Turvemaat (2)		Kangasmaat (4)	Turvemaat (5)
1	0,95	4,30	0	12	0
2	0,82	4,30	0	3	0
3	0,82	4,30	0	0	0
4	0,77	3,70	0	0	0
5	0,62	0,62	0	0	0
6	0,35	0,35	0	0	0
7	0,33	0,33	0	0	0
8	0,20	0,20	0	0	0
9	0,16	0,16	0	0	0
10	0,007	0,007	0	0	0
Yhteensä	5,027	18,267	0	15	0

(1) Tämä julkaisu, kappale " Kangasmaiden metsänuudistamisen ominaiskuormitus

(2) Nieminen (2004) ja Lundin (1999) vuodet 1–3, Lundin (1999) vuosi 4, vuodet 5–10 kangasmaan arvot

(3) Joensuu (2002), suodatetuista näytteistä

(4) ja (5) Kenttämies 2006

Taulukko 4. Metsätaloustoimenpiteiden aiheuttama kokonaisfosforin ominaiskuormitus.

Vuosi toimenpiteestä	Metsänuudistaminen kg ha ⁻¹ a ⁻¹		Kunnostusojitus kg ha ⁻¹ a ⁻¹	Lannoitus kg ha ⁻¹ a ⁻¹	
	Kangasmaat	Turvemaat	(3)	Kangasmaat	Turvemaat
	(1)	(2)		(4)	(5)
1	0,056	0,150	0,300	0	0,045
2	0,044	0,100	0,100	0	0,225
3	0,037	0,060	0,080	0	0,900
4	0,038	0,040	0,060	0	0,900
5	0,024	0,030	0,050	0	0,225
6	0,011	0,020	0,040	0	0
7	0,013	0,010	0,030	0	0
8	0,013	0,005	0,020	0	0
9	0,009	0,003	0,010	0	0
10	0,006	0,001	0,005	0	0
Yhteensä	0,251	0,419	0,695	0	2,295

(1) Tämä julkaisu, kappale "Kangasmaiden metsänuudistamisen ominaiskuormitus"

(2) Nieminen (2004) vuodet 1–3, vuosina 4–10 ominaiskuormituksen oletettiin tasaisesti pienenevän ja päättyvän kymmenen vuoden kuluttua

(3) 0,1 % Joensuun (2002) aineistosta lasketusta kiintoainekuormituksesta (katso taulukko 5).

(4) ja (5) Kenttämies 2006

Taulukko 5. Kunnostusojituksen aiheuttama kiintoaineen ominaiskuormitus.

Vuosi toimenpiteestä	Kunnostusojitus kg ha ⁻¹ a ⁻¹ (1)
1	300
2	100
3	80
4	60
5	50
6	40
7	30
8	20
9	10
10	5
Yhteensä	695

(1) Joensuun (2002) aineistosta laskettu kiintoainekuormitus, josta on vähennetty arvioitu vesiensuojelutoimenpiteiden vaikutus (50 %) (Joensuu 2002, Nieminen ym. 2005)

2.4.1 Kangasmaiden metsänuudistamisen ominaiskuormitus

Kangasmaiden uudistamishakkuun ja maanmuokkauksen ominaiskuormituslukuja on aiemmin käytetty kuvaamaan myös turvemaiden metsänuudistamisen aiheuttamaa kuormitusta (Kenttämies 2006). Aiemmin ominaiskuormitus laskettiin erikseen tilanteille, joissa maanmuokkauksena on auraus ilman vesiensuojelua sekä tilanteille, joissa maanmuokkauksena on äestys ja vesiensuojeluna on suojavyöhyke hakkuualan ja vesistön välissä. Tässä raportissa lähtöoletuksena oli, että vesiensuojelusta on huolehdittu. Lisäksi ominaiskuormitus laskettiin erikseen turve- ja kangasmaille. Niemisen ja Ahdin (2005) mukaan suometsien uudistamisen aiheuttamaa kuormitusta tulisi tarkastella erikseen eikä nojautua suoraan kangasmailta saatuihin tuloksiin.

Metsänuudistamisen (uudistamishakkuun ja maanmuokkauksen) aiheuttamaa ominaiskuormitusta on kangasmilla Suomessa mitattu yhdeksällä eri valuma-alueparilla (taulukko 6), joiden pinta-alat, käsittelyt ja havainnointijakson pituus poikkeavat toisistaan. Tässä tarkastelussa Koivupuro ja Murtopuro jätettiin aineistosta pois, koska alueilla on hakkuun ja maanmuokkauksen lisäksi tehty ojituksia.

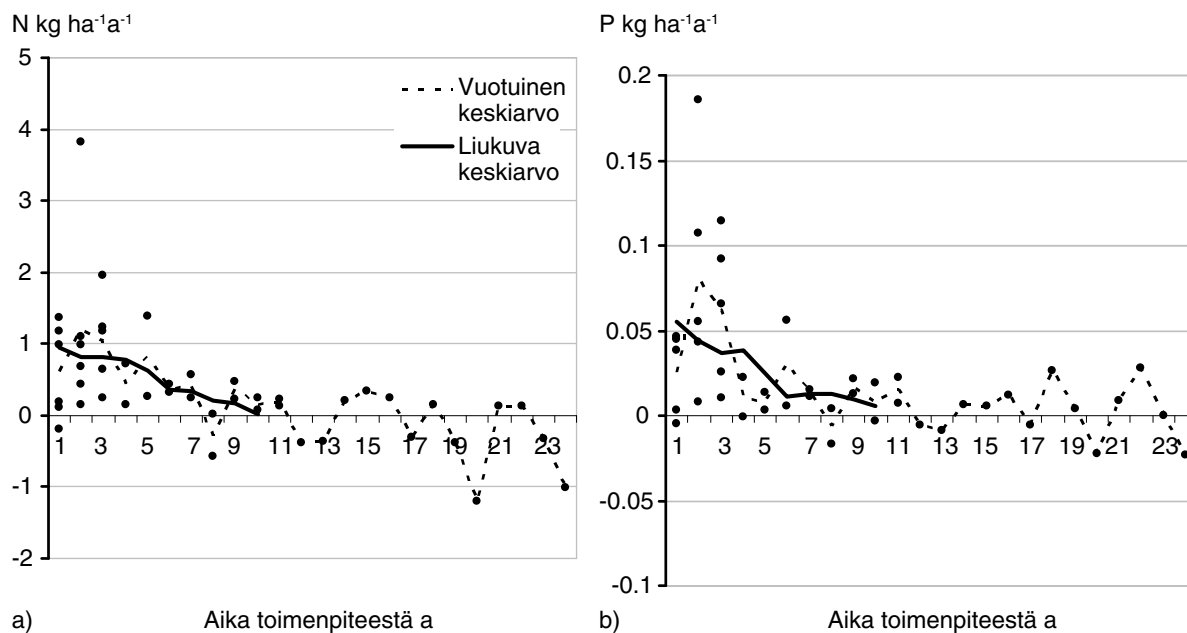
Valuma-aluepareittain kalibrointiajan kuormitusaineistoista laskettiin regressioyhtälö, jolla vertailualueen kuormituksen perusteella ennustettiin käsittelyalueen kokonaistypen (N) ja kokonaisfosforin (P) ”luonnonkuormitusta”. Kalibrointiaineistossa hajonta kasvoi kuormituksen myötä, joten regressioanalyysi tehtiin logaritimuunnetusta aineistosta:

$$\ln(y+1) = a + b \times \ln(x+1) + \varepsilon, \quad (1)$$

missä y on käsittelyalueen kuukausikohtainen laskennallinen ”luonnonkuormitus”, a ja b ovat regressiokertoimia, x on vertailualueen havaittu kuormitus ja ε virhetermi. Regression laskennan jälkeen aineistosta poistettiin vielä Iso-Kauhean valuma-alue, jossa käsittelyalue on pieni (11 %) valuma-alueeseen verrattuna ja jonka kalibrointiaineistossa poikkeavien kuormitushavaintojen vaikutus regressiosuoran kulmakertoimeen oli erittäin suuri. Fosforiaineistosta poistettiin lisäksi Vanneskorven valuma-alue, koska se kalibrointisuoran kulmakertoimesta päätellen ($b = 2,32$) oli vertailualueeseensa nähden hyvin erilainen.

Taulukko 6. Kangasmilla sijaitsevat tutkimusvaluma-alueet, joilla on määritetty uudistamishakkuusta aiheutuva ominaiskuormitus.

Alue	Vertailualue	Kalibrointijakson pituus (a)	Käsittelyjakson pituus (a)	Käsittelyt	Pinta-ala (ha)/käsittelyn osuus pinta-alasta (%)
Kivipuro	Välipuro	4	24	Hakkuu + maanmuokkaus	54 / 56
Koivupuro	Välipuro	4	24	Hakkuu + maanmuokkaus + ojitus	118 / 27
Murtopuro	Liuhapuro	4	24	Hakkuu + maanmuokkaus + ojitus	494 / 58
Kangasvaara	Porkkasalonpuro	3	11	Hakkuu + maanmuokkaus	56 / 29
Iso-Kauhea	Porkkasalonpuro	3	11	Hakkuu + maanmuokkaus	176 / 11
Lehmikorpi	Pehkusuonoja	4	3	Hakkuu + maanmuokkaus	2,8 / 39
Porraskorpi	Pehkusuonoja	4	3	Hakkuu + maanmuokkaus	2,1 / 40
Vanneskorpi	Pehkusuonoja	5	2	Hakkuu + maanmuokkaus	13,1 / 40
Paroninkorpi	Jylisjärvi	3	3	Hakkuu + maanmuokkaus	5,4 / 76

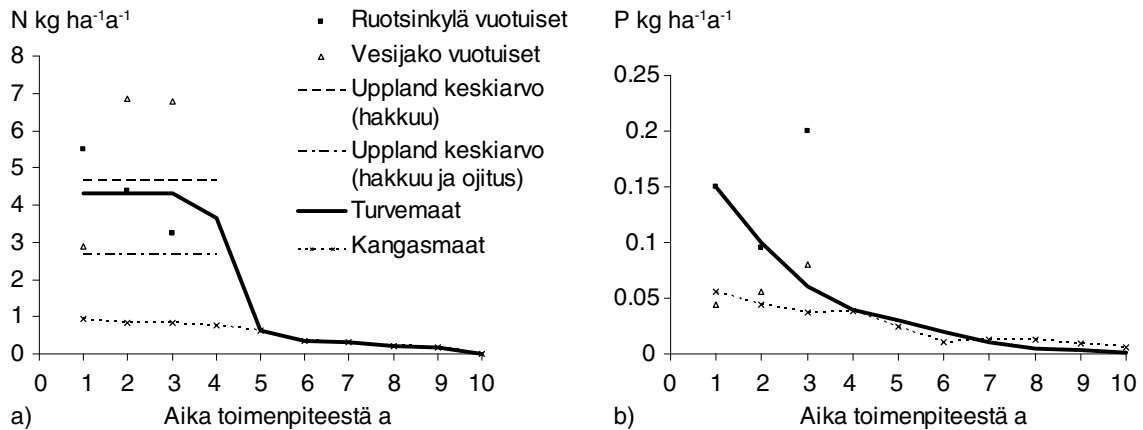
Kuva 2. Uudistamishakkuun ja maanmuokkauksen aiheuttama typen (a) ja fosforin (b) ominaiskuormitus kangasmailla ajan suhteen. Vuotuinen keskiarvo edustaa kaikkia valuma-alueita, joista ominaiskuormitusta on mitattu. Valuma-alueiden lukumäärä pienenee kuudesta yhteen ajan suhteen, koska pitkiä aikasarjoja on vähän.

Koko jäljelle jääneestä aineistosta laskettiin keskimääräinen vuotuinen ominaiskuormitus ja keskiarvoja tasoitettiin laskemalla niistä viiden vuoden liukuva keskiarvo (kuva 2).

2.4.2 Turvemaiden metsänuudistamisen ominaiskuormitus

Nieminen (2004) on tutkinut turvemaiden uudistamishakkuiden vaikutusta typen ja fosforin huuhtoutumiseen kahdella Etelä-Suomessa sijaitsevalla valuma-alueparilla ja esittänyt kasvukauden aikaiset (6 kk) kuormitusluvut kolmen vuoden ajalle hakkuiden jälkeen. Kasvukautta koskevat kuormitusluvut muutettiin tässä työssä vuosikuormituksiksi kertomalla kahdella eli oletettiin, että hakkuun vaikutus kuormitukseen on talvikaudella sama kuin kasvukaudella.

Turvemaiden metsänuudistamisen aiheuttama kokonaistyyppikuormitus arvioitiin Niemisen (2004) ja Lundinin (1999) esittämien tulosten perusteella. Lundin (1999) tutki typen huuhtoutumista valuma-aluepareilla Keski-Ruotsissa neljän vuoden ajan. Typen ominaiskuormitus laskettiin kolmen ensimmäisen vuoden kuluessa keskiarvona Niemisen (2004) ja Lundinin (1999) tuloksista ja neljäntenä vuotena keskiarvona Lundinin (1999) kahdelta valuma-alueelta saaduista tuloksista. Koska aineistoja oli turvemaille vain neljälle vuodelle hakkuun jälkeen, vuosille 5-10 käytettiin kangasmaiden ominaiskuormituslukuja. Kuvassa 3a esitetään turvemaiden uudistamishakkuun ja maanmuokkauksen vuotuiset kokonaistypen ominaiskuormitusluvut. Metsänuudistamisen yhteydessä turvemaille tehdään lähes aina kunnostusojitus, jonka aiheuttama ominaiskuormitus arvioitiin erikseen.

Kuva 3. Uudistamishakkuun ja maanmuokkauksen aiheuttama typen (a) ja fosforin (b) ominaiskuormitus turvemailla ajan suhteen. Kuvassa on esitetty myös Niemisen (2004) tutkimien alueiden (Ruotsinkylä ja Vesijako) vuotuiset ominaiskuormat, Lundinin (1999) tutkimien alueiden (Uppland) keskimääräiset typen ominaiskuormat ja tässä työssä käytetyt kangasmaiden ominaiskuormitusluvut.

Niemisen (2004) tekemien tutkimusten perusteella turvemaiden uudistamishakkuiden ja maanmuokkauksen aiheuttama fosforikuormitus on ainakin kolmena ensimmäisenä vuotena hakkuun jälkeen suurempi kuin kangasmaiden ominaiskuormitus. Tämän jälkeen ominaiskuormituksen oletettiin tasaisesti pienenevän ja päättyvän kymmenen vuoden kuluttua (kuva 3b). Niemisen ja Ahdin (2005) mukaan karuilla soilla tehtävien hakkuiden jälkeen hakkuutähteistä vapautuva fosfori huuhtoutuu herkästi vesistöihin. Rehevimmillä soilla hakkuutähteistä vapautuvaa fosforia sitoutuu maaperän raudan ja alumiinin kanssa vaikealiukoiseksi oksideiksi ja hydroksideiksi. Mikäli hakkuualue kuitenkin pääsee vettymään haihdunnan pienentymisen ja kuivatuksen toimimattomuuden takia raudan kanssa sitoutunut fosfori voi vapautua ja huuhtoutua vesistöihin. Tässä tutkimuksessa oletettiin, että vuosina 2007–2015 karujen soiden uudistamishakkuita ei vielä tehdä merkittävästi, vaan ne keskittyvät reheville kasvupaikoille.

2.4.3 Kunnostusojituksen ominaiskuormitus

Joensuun (2002) laajan tutkimuksen perusteella kiintoaineksen huuhtoutuminen kasvaa voimakkaasti kunnostusojituksen jälkeen. Kiintoaineen ominaiskuormitusluvut arvioitiin taulukon 3 mukaisiksi oletuksella, että vesiensuojelutoimenpiteillä (laskeutusaltaat ja pintavalutuskentät) kunnostusojituksen kiintoainekuormasta voidaan poistaa puolet (Joensuu ym. 1999, Nieminen ym. 2005).

Turvemailta huuhtoutuva typpi on lähes kokonaan liukoisessa orgaanisessa muodossa. Kunnostusojitus ei vaikuta liukoisen typen ja fosforin huuhtoutumiseen suodatetuista vesinäytteistä tehtyjen ravinneanalyysien perusteella (Joensuu 2002). Joensuun (2002) mukaan kunnostusojitus lisää jonkin verran mineraalitypen (nitraattityppi, ammoniumtyppi) huuhtoutumista, mutta veteen liunneen orgaanisen aineen huuhtoutuminen pienenee siinä määrin, että huuhtoutuvan kokonaistypen pitoisuudet jopa pienenevät kunnostusojituksen jälkeen. Typpikuormituksella ei fosforikuormituksen tapaan ole selvää yhteyttä kiintoainekuormitukseen. Edellä esitetyn perusteella tämän raportin kuormitusarvioissa kunnostusojituksen ominaiskuormitus arvioitiin typen osalta nollassa (taulukko 3). Kaivuun yhteydessä ja jonkin aikaa sen jälkeen ojista voi kuitenkin irrota partikkelimaista, typpeä sisältävää orgaanista kiintoainetta. Mikäli tätä kiintoainetta

huuhtoutuu paljon, eikä se pidäty laskeutusaltaisiin tai pintavalutuskentille, niin tässä työssä esitetty typen ominaiskuormitus aliarvioi todellista kuormitusta.

Vesistöön huuhtoutuu hienojakoisen kiintoaineen mukana fosforia, josta osa on vesistöjen kannalta haitallista (Ekholm 1988, Ekholm ym. 2006). Kunnostusojituksen valtakunnallinen fosforikuormitus arvioitiin aiemmin Nurmes -tutkimuksen Suopuron valuma-alueella tehdyn uudisojituksen perusteella (Kenttämies 2006). Tässä työssä kunnostusojituksen fosforikuormitus arvioitiin Joensuun (2002) esittämästä kiintoainekuormituksesta olettamalla kunnostusojituksen irrottaman kiintoaineen kokonaisfosforipitoisuudeksi 0,1 %. Fosforin ominaiskuormitusluvut sisältävät myös oletuksen, että vesiensuojelutoimenpiteillä (laskeutusaltaat, pintavalutuskentät) voidaan vähentää puolet kunnostusojituksen aiheuttamasta kiintoainekuormituksesta (taulukko 4).

2.4.4 Lannoituksen ominaiskuormitus

Kangasmaiden typpilannoituksen aiheuttamista huuhtoumista on olemassa vain yksi tutkimus Suomessa. Saura ym. (1995) havaitsivat typen huuhtoutumisen keskittyvän ensimmäiseen kahteen vuoteen lannoituksen jälkeen. Ensimmäisenä vuotena typen huuhtoutuma oli kahdeksan prosenttia ja toisena vuonna kaksi prosenttia lannoituksessa annetusta tyyppistä (Kenttämies 2006). Näiden prosenttien ja 150 kg ha⁻¹ typpiannoksen perusteella lannoituksen ominaiskuormitus on ensimmäisenä vuotena 12 kg ha⁻¹ ja toisena vuotena 3 kg ha⁻¹ (taulukko 3). Kangasmaiden fosforilannoitus ei lisää valumavesien fosforipitoisuutta merkittävästi, koska pintavalunta on vähäistä ja kivennäismaan alumiini- ja rautayhdisteet sitovat fosfaatin kemiallisesti maaperään (Saura ym. 1995, Piirainen 2002a).

Vuosina 1988–2004 suometsien lannoitteissa käytettiin fosforin lähteenä apatiittia, jonka liukoisuus on merkittävästi aikaisemmin käytettyjä raakafosfaattilannoitteita vähäisempi. Karuulta, rahkaturvevaltaisilta turvemailta apatiittia voi kuitenkin huuhtoutua (Saura 2002), koska niissä on usein hyvin vähän fosforia sitovia alumiini- ja rautayhdisteitä. Vuoden 2005 alusta lähtien turvemaiden lannoitteena on käytetty Rauta-PK:ta, johon on lisätty valmistusprosessissa fosforia sitovaa rautaa huuhtoumien torjumiseksi. Tutkimuksissa ei ole saatu viitteitä fosforin lisääntyneestä huuhtoutumisesta erilaisista Rauta-PK -lannoitteista (Nieminen 2005). Samaan tulokseen on ensimmäisen vuoden osalta päädytty myös käytännön lentolannoituksissa, vaikka melko paljon lannoitetta on voinut päätyä ojiin (Joensuu ja Vuollekoski 2007).

Suometsien lannoitteena käytetään myös erilaisia tuhkalannoitteita. Tuhka sisältää usein suuria määriä rautaa ja alumiinia, mikä voi selittää sen, ettei tutkimuksissa fosforia ei ole juurikaan huuhtoutunut vesistöihin (Piirainen 2000, Tulonen ym. 2000, Tulonen ym. 2003, Issakainen 2002, Piirainen 2002b, Nieminen 2003).

Vaikka uusimmat tulokset tuhka- ja Rauta-PK -kokeista viittaavat siihen, että fosforin huuhtoutuminen vesistöihin on erittäin vähäistä, tässä työssä ominaiskuormitusluvut laskettiin Kenttämiehen (2006) jo käytöstä poistetuille lannoitteille (taulukko 4). Tähän päädyttiin siksi, että vielä ei voida täysin luotettavasti arvioida sitä, kuinka paljon esim. ojiin joutuneista lannoitteista huuhtoutuu fosforia vesistöihin käytännön lannoitusaloilla.

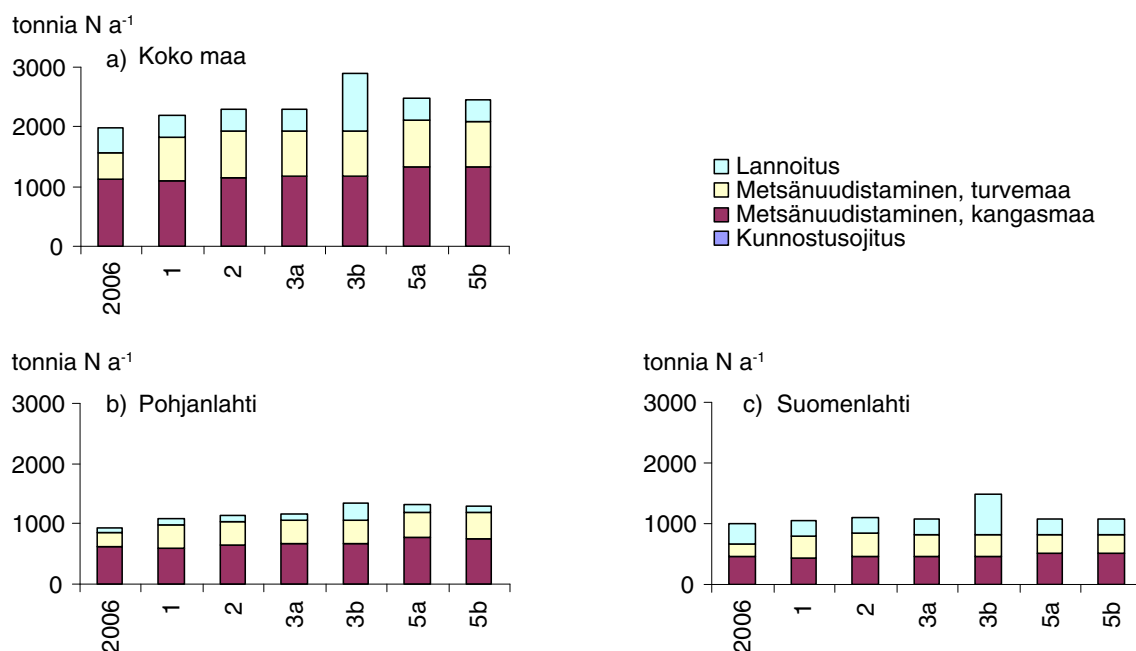
Typpilannoitusta ei suositella tehtäväksi soilla ja siksi sen ominaiskuormitusta ei määritetty.

3 Vesistökuormitus vuonna 2006 ja skenaariot jaksolle 2007–2015

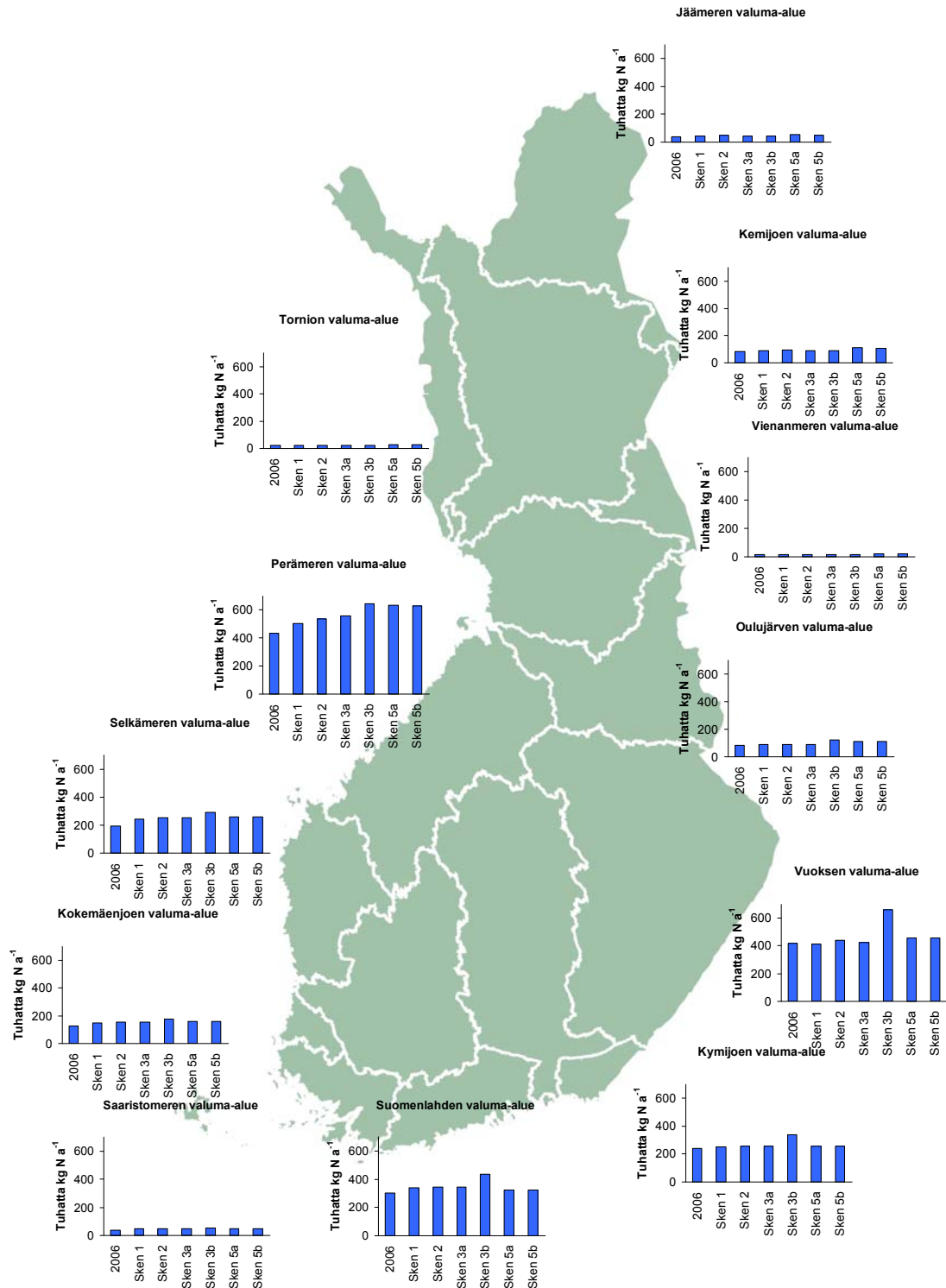
3.1 Typpikuormitus

Tulosten mukaan vuonna 2006 metsätalouden aiheuttama typpikuormitus oli 2000 tonnia (kuva 4a). Siitä lähes yhtä paljon tuli Pohjanlahteen (kuva 4b) kuin Suomenlahteen (kuva 4c) laskeville vesistöalueille. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että kangasmaiden lannoitus on ollut laajempaa Suomenlahden vesistöalueilla sijaitsevien metsäkeskusten alueella. Skenaarion 1 (nykytila jatkuu) mukaan metsätalouden aiheuttama vuotuinen typpikuormitus kasvaisi koko maassa keskimäärin 11 % eli 2200 tonniin vuodessa. Skenaariossa 5 (suurimmat kestävät hakkuut) kuormitus lisääntyisi 12 % verrattuna skenaarioon 1. Skenaariossa 3b, jossa lisättäisiin merkittävästi lannoituspinta-aloja, kuormitus kasvaisi 30 % suuremmaksi kuin skenaariossa 1. Skenaario 2 (puun tuonti alas) kasvattaisi hakkuupinta-aloja ja sitä kautta kuormitusta skenaarioon 1 verrattuna 5 % ja suojelelun lisääminen vastaavasti vähentäisi kuormitusta alle 1 %. Pohjanlahteen laskevilla vesistöalueilla eri skenaariolle lasketut kuormitukset poikkeavat toisistaan selvästi (kuva 4b). Suomenlahteen laskevilla vesistöalueilla kuormitukset ovat lähempänä toisiaan skenaariota 3b lukuun ottamatta (kuva 4c). Vesistöalueittaisissa kuormituksissa on myös eroja eri skenaarioiden välillä (kuva 5).

Metsänuudistaminen aiheuttaa suurimman osan vesistöjen typpikuormituksesta koko maassa, kuten myös Pohjanlahden ja Suomenlahden vesistöalueilla (kuva 4). Uudistushakkuiden lisääminen turvemaiilla kasvattaa niiden suhteellista osuutta hakkuiden aiheuttamasta kuormituksesta. Lannoituksen aiheuttama typpikuormitus säilyy eri skenaarioissa nykytasolla lukuun ottamatta skenaariota 3b, jossa kangasmaiden lannoituspinta-ala on viisinkertainen nykyiseen verrattuna.

Kuva 4. Metsätalouden eri toimenpiteiden aiheuttama typpikuormitus koko maassa (a) sekä Pohjanlahteen (b) ja Suomenlahteen (c) laskevilla vesistöalueilla vuonna 2006 ja eri KMO-skenaarioiden mukaan jaksolla 2007-2015 eri skenaarioissa.

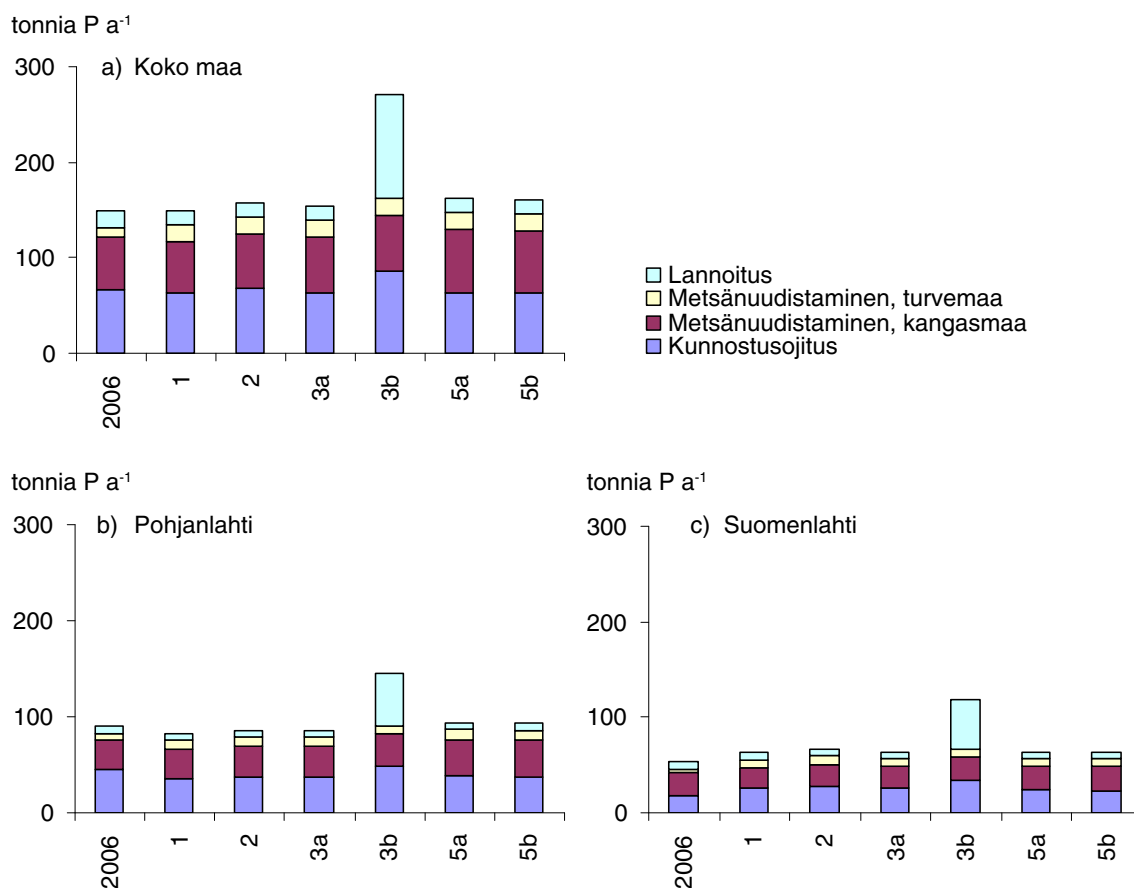

Kuva 5. Metsätalouden aiheuttama typpikuormitus eri vesistöalueilla vuonna 2006 ja eri skenaarioiden mukainen keskimääräinen vuotuinen kuormitus vuosina 2007-2015 eri skenaarioissa.

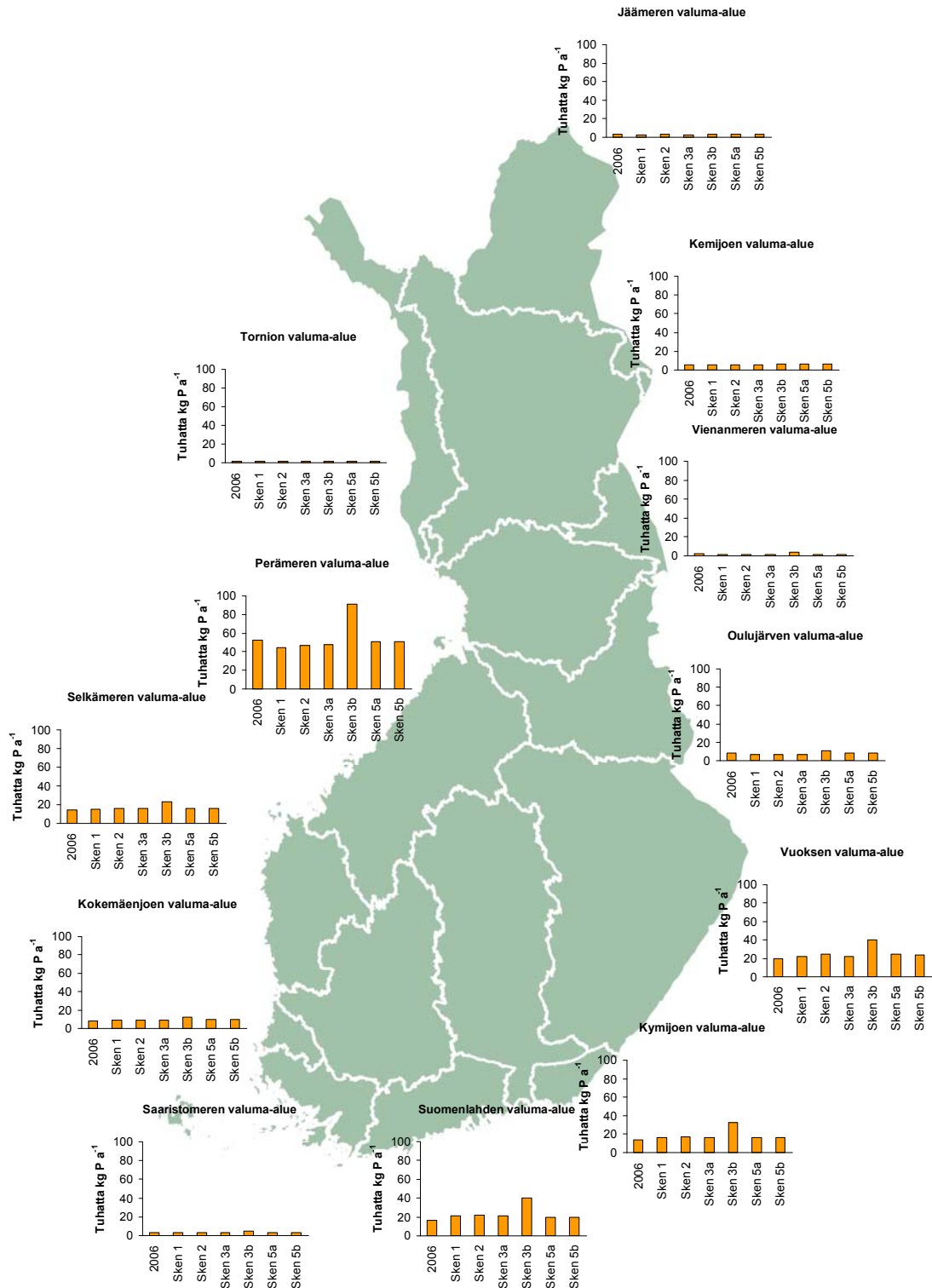
3.2 Fosforikuormitus

Metsätalouden aiheuttama fosforikuormitus vuonna 2006 oli koko maassa 150 tonnia (kuva 6a). Enemmän kuormitusta kertyy Pohjanlahteen (kuva 6b) kuin Suomenlahteen (kuva 6c) laskevilla vesistöalueilla. Skenaariota 1 mukaan fosforikuormituksen tasossa ei tapahdu muutosta koko maan tasolla verrattuna vuoteen 2006. Muissa skenaarioissa fosforikuormitus lisääntyisi koko maassa 3-9 % lukuun ottamatta skenaariota 3b, jossa kuormitus lisääntyisi 82 % kunnostusojitusten ja erityisesti turvemaiden lannoitusten suuresta pinta-alasta johtuen. Kaikilla vesistöalueilla eri skenaarioille laskettujen kuormitusten erot ovat pieniä lukuun ottamatta skenaariota 3b (kuvat 6b-c ja kuva 7).

Kangasmaiden metsänuudistaminen ja turvemaiden kunnostusojitukset aiheuttavat suurimman osan fosforikuormituksesta. Turvemaiden lannoitusten lisääminen nykyisestä kymmenkertaiseksi, kuten skenaariossa 3b esitetään, kasvattaisi fosforikuormitusta merkittävästi.

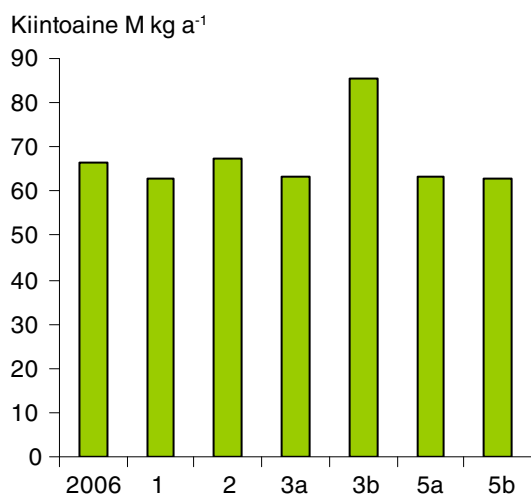
Kuva 6. Metsätalouden eri toimenpiteiden aiheuttama fosforikuormitus koko maassa (a) sekä Pohjanlahteen (b) ja Suomenlahteen (c) laskevilla vesistöalueilla vuonna 2006 ja eri KMO-skenaarioiden mukaan jaksolla 2007–2015 eri skenaarioissa.

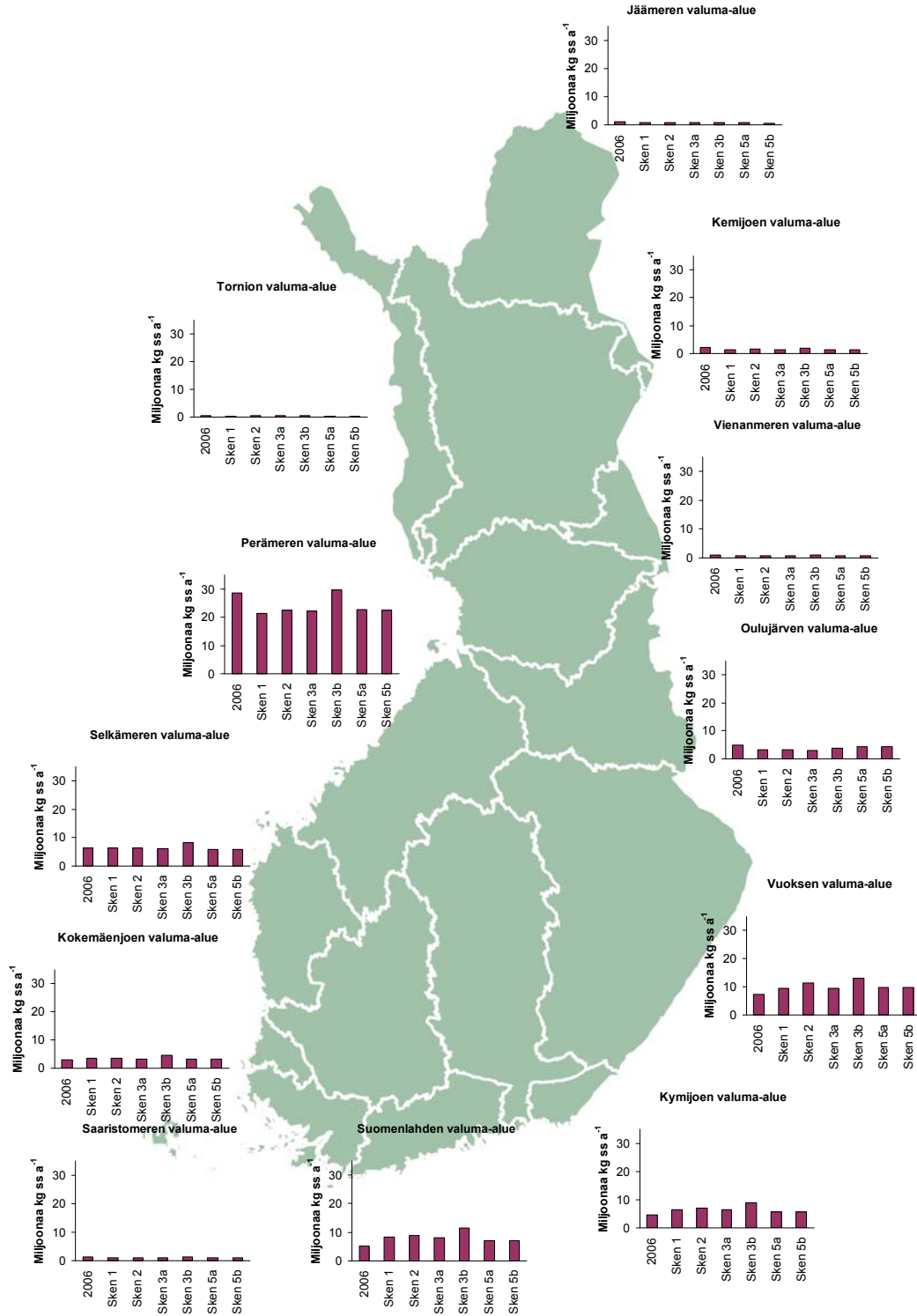
Kuva 7. Metsätalouden aiheuttama fosforikuormitus eri vesistöalueilla vuonna 2006 ja eri skenaarioiden mukainen keskimääräinen vuotuinen kuormitus vuosina 2007–2015 eri skenaarioissa.

3.3 Kunnostusojituksen aiheuttama kiintoainekuormitus

Tässä raportissa esitetään ensimmäistä kertaa arvio kunnostusojituksen aiheuttamasta kiintoainekuormituksesta (kuvat 8, 9). Sen arvioitiin olevan koko maassa 60 miljoonaa kg vuonna 2006. Eri skenaarioiden mukaan kunnostusojituspinta-alat ja siten myös kiintoainekuormitus eivät muutu merkittävästi nykyisestä, lukuun ottamatta skenaariota 3b, jossa kunnostusojituspinta-alan arvioitiin olevan huomattavasti nykytasoa suurempi.

Kuva 8. Kunnostusojituksen aiheuttama vesistöjen kiintoainekuormitus Suomessa vuonna 2006 ja eri skenaarioiden mukainen keskimääräinen vuotuinen kuormitus vuosina 2007–2015 eri skenaarioissa.

Kuva 9. Kunnostusojituksen aiheuttama kiintoainekuormitus eri vesistöalueilla vuonna 2006 ja eri skenaariorien mukainen keskimääräinen vuotuinen kuormitus vuosina 2007–2015 eri skenaarioissa.

4 Tulosten tulkinta

Tässä työssä esitetty metsätalouden vesistökuormituksen taso on merkittävästi pienempi kuin aiemmin on vastaavissa laskemissa esitetty. Esimerkiksi vuonna 2005 metsätalouden on arvioitu aiheuttaneen vesistöihin koko Suomen tasolla 4100 tonnin vuotuisen typpikuormituksen ja 320 tonnin vuotuisen fosforikuormituksen. Arvot ovat sekä typen että fosforin osalta kaksi kertaa suuremmat kuin tämän raportin vastaavat arviot vuodelle 2006. Merkittävin syy eroihin johtuu laskelmissa käytetyistä erilaisista ominaiskuormitusluvuista. Uusiin ominaiskuormituslukuun päädyttiin, koska saatavilla oli uusia tällä hetkellä käytössä olevia metsäankäsittelytapoja vastaavia tutkimustuloksia. Vähäisemmässä määrin erot johtuvat myös erilaisista toimenpidepinta-aloista.

Laskelmissa lähdettiin siitä, että metsänuudistamisen yhteydessä huolehditaan vesiensuojelusta. Kangasmailla tämä toteutetaan jättämällä vesistöjen varsille suojavyöhyke. Metsänuudistamisesta aiheutuva kuormitus laskettiin ensimmäisen kerran erikseen kangas- ja turvemaille. Turvemaiden uudistamishakkuiden aiheuttamasta typpikuormituksesta oli tutkimustuloksia vain neljältä toimenpiteiden jälkeiseltä vuodelta ja viidennestä vuodesta lähtien typpikuormituksen arvioitiin olevan samansuuruinen kuin kangasmaiden hakkuissa. Todennäköistä kuitenkin on, että turvemaiden uudistamisesta aiheutuva typpikuormitus jatkuu kangasmaita suurempana myös neljännen vuoden jälkeen ja tältä osin esitetyt tulokset ovat aliarvioita. Turvemaille metsänuudistamisen yhteydessä tehdään kunnostusojitus, jonka ominaiskuormitus arvioitiin erikseen. Turvemaiden ja kangasmaiden uudistamishakkuut tulisi tilastoida erikseen niiden erilaisen kuormitusvaikutuksen vuoksi. Tässä työssä ominaiskuormituslukuja ei tuotettu erikseen erilaisille maanmuokkausmenetelmille, koska käytössä olevien menetelmien kuormitusvaikutusta ei tutkimustulosten perusteella pystytty erottamaan toisistaan. Työssä ei otettu huomioon lisääntyvän hakkuutähteiden ja kantojennoston vaikutusta vesistökuormitukseen, koska tutkimustuloksia ei ollut käytettävissä.

Aiemmissä laskelmissa kunnostusojitukselle on käytetty uudisojitukselta aiheutuvia ominaiskuormituslukuja. Tässä raportissa hyödynnettiin laajan kunnostusojituksen vaikutuksia käsittelevän tutkimuksen tuloksia ja aineistoja. Aikaisemmin käytetyistä ominaiskuormitusluvuista poiketen uudet ominaiskuormitusluvut on saatu vertaamalla kuormaa ennen ja jälkeen toimenpiteen eikä vertaamalla ojittamattoman alueen luonnontilaiseen kuormaan. Uusimpien tulosten perusteella kunnostusojituksen ei arvioitu lisäävän typpikuormitusta lainkaan. Ojituksen yhteydessä huuhtoutuvan typpikuormituksen koostumus kuitenkin muuttuu siten, että epäorgaanisen typen osuus kokonaiskuormituksesta kasvaa. Kuormitusarvio perustuu suodatettujen vesinäytteiden analyysituloksiin, jolloin typpikuormitus on aliarvioitu, jos tyypeä huuhtoutuu kiintoaineen mukana. Kunnostusojituksen ominaiskuormitus fosforille on pienempi kuin aikaisemmissa laskelmissa käytetty uudisojituksen ominaiskuormitus. Koska kunnostusojitus aiheuttaa merkittävän kiintoainekuormituksen, ominaiskuormitusluku tuotettiin ensimmäisen kerran myös kiintoaineelle. Kiintoainekuormitusta syntyy myös uudistushakkuista ja maanmuokkauksesta, mutta sen suuruutta ei arvioitu.

Turvemaiden lannoituksen ominaiskuormitusluvut perustuvat lannoitustutkimuksiin, joissa käytetyn lannoitteen valmistus ja levitys on lopetettu suurelta osin juuri käyttöön liittyvän huuhtoutumisriskin takia. Vuodesta 2005 alkaen lannoitteena on käytetty joko tuhkaa tai Rauta-PK:ta, joiden huuhtoutumisriski on tähän mennessä tehtyjen tutkimusten perusteella hyvin pieni. Ilmeistä on, että turvemaiden fosforilannoituksen aiheuttama kuormitus on merkittävästi pienempi, kuin tässä työssä on esitetty. Mikäli ojiin joutuvien lannoitteiden määrää pystytään

oleellisesti pienentämään esim. maalevitystä lisäämällä, on mahdollista, että soiden fosforilannoituksen ominaiskuormituksissa päästään lähelle nollakuormitusta. Kangasmaiden typpilannoituksen osalta arvio perustuu vain yhteen tutkimukseen. Tulosten tulkintaa vaikeuttaa se, että tyypeä voidaan lisätä kangasmaille erilaisina lannoitteina, jotka kuormittavat vesistöjä eri tavoin. Mikäli lannoituspinta-alat lisääntyvät merkittävästi nykyisestä on tarpeen tehdä lisätutkimuksia ominaiskuormituslukujen tarkentamiseksi ja tilastoida turvemaiden ja kangasmaiden lannoitukset sekä eri lannoitelajit erikseen. Lannoitusta koskevia skenaarioita laadittaessa oletettiin, että lannoitustoiminta jakaantuu alueellisesti sekä kangas- että turvemaiden kesken kuten ne ovat jakaantuneet vuosien 2002–2006 aikana. Vaikka lannoitusmäärät koko maan tasolla toteutuvatkin skenaarioiden mukaisesti, on mahdollista, että alueellisesti ne eivät jakaudu tässä raportissa esitetyllä tavalla.

5 Johtopäätökset

Suurin osa metsätalouden aiheuttamasta typpi- ja fosforikuormituksesta aiheutuu metsänuudistamisesta ja kunnostusojituksesta. Kunnostusojitus aiheuttaa myös huomattavan kiintoainekuormituksen. Lannoituksen ja kunnostusojituksen lisääminen (skenaario 3b) kasvattaa merkittävästi typpi-, fosfori- ja kiintoainekuormitusta. Turvemaiden lannoituksen aiheuttama fosforikuormituksen lisäys todennäköisesti kuitenkin yliarvioidaan, koska laskelmia ei voida vielä luotettavasti perustaa yleisesti käyttöön otettuihin lannoitteisiin, joista fosforin huuhtoutumista ei ole havaittu. Hakkuiden typpikuormitusta lisäävä vaikutus näkyy selvästi vasta kun hakkuupinta-alat vastaavat suurimmat kestävät hakkuut skenaarioita 5a ja 5b. Hakkuiden fosforikuormitusta lisäävä vaikutus ei tule yhtä selvästi näkyviin. Skenaarioihin sisältyvä suojelun lisääminen ei vähennä kuormitusta merkittävästi.

Kuormituslaskelmat perustuvat oletukseen, että metsätaloudessa vesiensuojelusta huolehditaan käyttämällä vähintään suojavyöhykkeitä vesistöjen varsilla ja rakentamalla kiintoainetta pysäyttäviä laskeutusaltaita. Vesiensuojelun laatua ja tehoa voidaan parantaa kohdentamalla ja mitoittamalla vesiensuojeluratkaisut parhaiden käytäntöjen mukaisesti. Vesiensuojelun toteuttaminen turvemaiden metsänuudistamisen yhteydessä on yksi haasteellisimmista tehtävistä ja siihen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Jatkossa laskelmissa tulisi pystyä ottamaan huomioon bioenergian tehostetun talteenoton vaikutukset vesistökuormitukseen.

Viitteet:

- Ahti, E. 1990. Metsätalouden vesistövaikutukset. Metsä 2000 -ohjelman tarkistukseen liittyvä asiantuntijaselvitys. 55 s.
- Ahtiainen, M. & Huttunen, P. 1995. Metsätaloustoimenpiteiden pitkäaikaisvaikutukset purovesien laatuun ja kuormaan. Suomen Ympäristö 2:33-50.
- Alatalo, M. 2000. Metsätaloustoimenpiteistä aiheutunut ravinne- ja kiintoainekuormitus. Suomen ympäristö 381. 64 s.
- Ehkolm, P. 1998. Algae-available phosphorus originating from agriculture and municipalities, Monographs of the Boreal Environment Research 11. 60 s.
- Ehkolm, P., Kenttämies, K. ja Haapanen, M. 2006. Fosforin käyttökelpoisuus valumavesissä. Suomen ympäristö 816, s. 93-100.
- Issakainen, J. 2002. Tuhka metsälannoitteena ja suonpohjien metsityskokeissa. Teoksessa: Kemppainen, S. (toim.) Metsätalouden vesistökuormituksen hallinta suopohjilla. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 856:25-29.
- Joensuu, S. 2002. Effects of ditch network maintenance and sedimentation ponds on export loads of suspended solids and nutrients from peatland forests. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 868. 83 s. + 4 alkuperäisjulkaisua.
- Joensuu, S., Ahti, E. & Vuollekoski, M. 1999. The effects of peatland forest ditch maintenance on suspended solids in runoff. Boreal Environment Research 4:343-355.
- Joensuu, S. & Vuollekoski, M. 2007. Huuhtoutuuko fosforia turvemaiden terveyslannoituksesta? Leipä leveämmäksi 1/2007:40-41.
- Kenttämies, K. 2006. Metsätalouden fosfori- ja typpikuormituksen määrittäminen. Julkaisussa: Kenttämies, K. & Mattsson, T. (toim.) Metsätalouden vesistökuormitus MESUVE- projektin loppuraportti. Suomen ympäristö 816:9-25.
- Kenttämies, K. & Alatalo, M. 1999. Metsätaloustoimenpiteiden aiheuttama kasviravinteiden huuhtoutuminen ja kansallisen metsäohjelman suositustason vaikutus siihen. Teoksessa: Hildén, M., Kuuluvainen, J., Ollikainen, M., Pelkonen, P. & Primmer, E. 1999. Kansallisen metsäohjelman ympäristövaikutusten arviointi. Loppuraportti. 17.9.1999. Liite 6.4. 12 s. Maa- ja metsätalousministeriö.
- Kenttämies, K. & Haapanen, M. 2006. Metsätalouden toimenpiteiden aiheuttama kasviravinteiden huuhtoutuminen ja kansallisen metsäohjelman suositustason vaikutus siihen. Julkaisussa: Kenttämies, K. & Mattsson, T. (toim.) Metsätalouden vesistökuormitus. MESUVE -projektin loppuraportti. Suomen ympäristö 816:29-40.
- Leivonen, J. 2005. (toim.). Vesiensuojelun tavoitteet vuoteen 2005. Toteutumisen arviointi vuoteen 2003 asti. Suomen ympäristö 811. 82 s.
- Lundin, L. 1999. Effects on hydrology and surface water chemistry of regeneration cuttings in peatland forests. International Peat Journal 9:118-126.
- Nieminen, M. 2003. Ravinteiden ja raskasmetallien vapautuminen tuhkalannoitteista. Metsätehon raportti 155. 20 s.
- Nieminen, M. 2004. Export of dissolved organic carbon, nitrogen and phosphorous following clear-cutting of three Norway spruce forests growing on drained peatlands in southern Finland. *Silva Fennica* 38(2):123-132.
- Nieminen, M. 2005. Suometsien lannoituksen vaikutus fosforin huuhtoutumiseen. Teoksessa: Ahti, E., Kaunisto, S., Moilanen, M. & Murtovaara, I. Suosta metsäksi - Suometsien ekologisesti ja taloudellisesti kestävä käyttö. Tutkimusohjelman loppuraportti. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 947:259-265.
- Nieminen, M. & Ahti, E. 2005. Hakkuun ja maanmuokkauksen vaikutus huuhtoumiin. Teoksessa: Ahti, E., Kaunisto, S., Moilanen, M., Murtovaara, I. (toim.) Suosta metsäksi. Suometsien ekologisesti ja taloudellisesti kestävä käyttö. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 947: 254-258.
- Nieminen, M., Ahti, E., Nousiainen, H., Joensuu, S. & Vuollekoski, M. 2005. Capacity of riparian buffer zones to reduce sediment concentrations in discharge from peatlands drained for forestry. *Silva Fennica*: 39: 311-339.

- Piirainen, S. 2000. Huuhtoumat tuhkalannoitetuilta turvemailta. Metsätehon raportti 90. 20 s. + 2 liitettä.
- Piirainen, S. 2002a. Nutrient fluxes through a boreal coniferous forest and the effect of clear-cutting. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 859. 50 s. + 5 osajulkaisua.
- Piirainen, S. 2002b. Tuhkalannoituksen vaikutus valumaveden laatuun. Teoksessa: Hiltunen, A. & Kaunisto, S. (toim.) Suometsien kasvatuksen ja käytön teemapäivät 26.-27.9.2001 Joensuu. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 832:48-58.
- Saura, M. 2002. Apatiittilannoituksen vaikutus valumaveden laatuun Parkanon Liesinevalla. Teoksessa: Hiltunen, A. & Kaunisto, S. (toim.) Suometsien kasvatuksen ja käytön teemapäivät 26.-27.9.2001 Joensuu. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 832:43-47.
- Saura, M. Sallantaus, T., Bilaletdin, Ä. & Frisk, T. 1995. Metsälannoitteiden huuhtoutuminen Kalliojärven valuma-alueelta. Teoksessa: Saukkonen, S. & Kenttämies, K. (toim.) Metsätalouden vesistövaikutukset ja niiden torjunta. METVE-projektin loppuraportti. Suomen ympäristökeskus 1995/2:87-104.
- Tulonen, T., Ollila, S. & Arvola L. 2000. Tuhkalannoituksen vesistövaikutukset. Metsätehon raportti 87. 43 s.
- Tulonen, T., Arvola L., Pihlström, M., Mäkinen, A., Rummukainen, P. & Rask, M. 2003. Tuhkalannoituksen vaikutus metsäjärvissä. Metsätehon raportti 146. 31 s + 4 liitettä.

Virkistyskäyttö ja luontomatkailu eri vaihtoehtoskenaarioissa sekä virkistyskäytön ja luontomatkailun skenaario

Liisa Tyrväinen ja Tuija Sievänen

1 Arvio vaihtoehtoskenaarioiden vaikutuksesta metsien virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun

1.1 Luontomatkailun ja virkistyskäytön yleiset kehitysnäkymät

Luonnossa virkistäytymistä harrastavat lähes kaikki suomalaiset (Sievänen 2001). Taajamissa ja varsinkin suuremmissa kaupungeissa väestön enemmistön kosketus metsäluontoon tulee vapaa-ajan harrastusten puitteissa, luonnossa virkistäytyessä. Virkistys- ja luontomatkailukäytön motiivit liittyvät jatkossa perinteisen hyötykäytön sijaan yhä enemmän terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitoon ja edistämiseen. Lähellä sijaitsevia ja helposti saavutettavia lähimetsiä käytetään aktiivisesti, mikä edistää ihmisten psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia (Pretty 2005, Neuvonen ym. 2007, Tyrväinen ym. 2007). Väestön kaupungistuessa virkistysmetsät tarjoavat vastapainoa kiireiselle työelämälle, rakennetulle ympäristölle ja virtuaalimaailmoille.

Metsien virkistyskäytön ja luontomatkailun kysyntään vaikuttavat kaupungistuminen, tulotason nousu, vapaa-ajan kasvu ja väestön ikääntyminen. Suomalaisilla on nykyään jo 475 000 vapaa-ajan asuntoa (Kesämökkit 2006), joissa metsä on tärkeä ympäristötekijä. Eläkkeellä olevista tai eläke-ikää lähestyvistä jo lähes joka kolmas kuuluu kotitalouteen, jolla on oma vapaa-ajan asunto. Vapaa-ajan asujien eli 'osa-aikapaikallisten matkailijoiden' määrä kasvaa ja kiinnostus osallistua virkistys- ja matkailupalveluiden kehittämiseen ja metsien käyttöä koskevaan päätöksentekoon lisääntyy. Koulutustason nousun ohella esimerkiksi työn ja vapaa-ajan lomittuminen, etätö ja vapaa-ajan asuntojen yhä suurempi käyttöaste (kakkosasuminen) ennustavat luontomatkailun kasvua.

On odotettavissa, että metsätalouden sosiaalisen kestävyuden painoarvo tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Luontomatkailun on ennustettu jatkavan kasvuaan, vaikka matkailu on herkkä toimiala, jonka kehittämiseen eniten vaikuttavia tekijöitä ovat turvallisuus ja maailmantalouden kehitys (MEK 2004). Luontomatkailun asiakaskunnan tulevia muutoksia ovat naisten osuuden lisääntyminen ja asiakaskunnan ikääntyminen. Tämä asettaa haasteen matkailutarjonnalle, sillä naisilla on selvästi erilaisia odotuksia luontokohteesta kuin miehillä. Seniorimatkailijat ovat aktiivisia ja vaativat aiempaa laadukkaampia palveluita. Lisäksi lapsiperheille suunniteltu tarjonta on tärkeää, sillä potentiaalisista luontomatkailijoista lähes puolet lomailee yleensä perheen kanssa (Silvennoinen & Tyrväinen 2001). Motorisoitu liikkuminen kasvaa suhteessa nopeammin verrattuna lihasvoimaan perustuviin luontoaktiviteetteihin (Cordell et al. 2004).

Kysynnän määrää tulevaisuudessa vähentää nuorempien ikäluokkien pieneneminen ja sosiaalistuminen rakennettuun ympäristöön. Luontomatkailu muuttuu yhä enemmän palvelusidonnaiseksi,

jolloin kohteen helppo saavutettavuus ja monipuolinen tuotetarjonta tulevat entistä tärkeämmiksi. Matkailun kasvu Pohjois- ja Itä-Suomessa keskittyy jatkossakin vetovoimaisille suojelualueille ja niiden läheisyyteen. Matkailun kasvaessa toiminta laajenee enenevässä määrin myös metsätalousalueille, jolloin paineet maisema- ja virkistysarvojen huomioon ottamisesta metsien käsittelyssä lisääntyvät. Motorisoitu liikkuminen tapahtuu pääsääntöisesti suojelualueiden ulkopuolelle metsätalousalueille.

Etelä-Suomessa yksityismaiden käyttö luontomatkailemalla lisääntyy. Uudet perustettavat ja nykyiset luonnonsuojelualueet virkistyspalveluineen ovat luontomatkailemalla vetovoimakohteita. Suojelualueiden läheisten metsäalueiden maisema- ja virkistysarvojen ylläpitämisellä ja hoidolla voidaan luoda vetovoimaisia ja riittävän laajoja luontomatkailemalla alueita. Alueiden tulisi lisäksi olla helposti saavutettavia. Ratkaistavia kysymyksiä ovat jokamiehenoikeuden tulkinta sekä yksityismaiden käytön ehdot ja korvaukset, kun niitä käytetään luontomatkailemalla yritystoiminnassa.

Uusia luontomatkailemalla kiinnostavat perinteisen vaelluksen ja eräretkeilyn sijaan kestoltaan lyhytaikaisemmat ja tarjonnaltaan monipuolisemmat luontoaktiviteetit. Matkailukohteen etsitään entistä lähempää kaupunkeja ja taajamia. Kotimaan luontomatkailemalla lisääntyy suhteellisesti eniten tiheään asutussa Etelä-Suomessa. Etelä-Suomessa matkailukeskuksina voivat toimia luonnonolosuhteiltaan vetovoimaisilla alueilla sijaitsevat kaupungit. Vaikka kotimaisten luontomatkojen määrän kasvu hidastuu, kysynnän aikaansaama työllisyys ja arvonlisäys kasvavat, kun matkailemalla käyttävät jatkossa enemmän luontomatkailemalla palveluja. Luontomatkailemalla alan merkittävä kasvu Suomessa perustuu pääasiassa ulkomaisten asiakkaiden määrän lisäämiseen. Ulkomaisen kysynnän kasvunäkymät ovat myönteiset, etenkin jos tarjolla on riittävästi eri asiakasryhmille sopivia tuotteita.

Luontomatkailemalla asiakkaan taustat vaikuttavat merkittävästi palvelujen kysyntään, ulkoiluharrastuksiin ja ympäristöön liittyviin odotuksiin, joten palvelujen monipuolisuus on tärkeää. Matkailemalla arvojen arvioidaan polarisoituvan jatkossa entisestään. Yhtäältä haetaan aitoja kokemuksia ja luonnontilaisia ympäristöjä. Toisaalta korostetaan liikunta- ja toimintamahdollisuuksia, jolloin luonnonympäristön laatu on vähemmän tärkeä ja mielikuva luonnontilaisuudesta riittää. Näille asiakkaille talousmetsät riittävät keskimäärin virkistäytymiseen, etenkin jos päätehakkuut suunnitellaan pienipiirteisesti maisemallisesti herkillä alueilla ja ulkoilureittien varsilla. Luonnon hiljaisuus ja rauha sekä kauniit maisemat ja mahdollisuus luonnon kokemiseen ovat tärkeimpiä matkailemalla matkakohdevalintoihin vaikuttavia vetovoimatekijöitä (vrt. Silvennoinen ym. 1999, Järviluoma 2006). On mahdollista, että kaupungistumisen ja koulutustason nousun myötä aitojen luonnonympäristöjen arvostus lisääntyy (Tyrväinen ym. 2003). Alkuperäinen luonto on myös luontomatkailemalla markkinoinnissa käytetty keskeinen sisältö ja kansainvälinen trendi (Eagles 2004).

1.2 Vaihtoehtoskenaarioiden arvioinnin lähtökohdat

Tässä arvioidaan skenaariovaihtoehtojen vaikutuksia matkailuun ja virkistyskäyttöön kvalitatiivisen analyysin avulla. Tarkastelussa arvioidaan virkistysmahdollisuuksien eli virkistysympäristön tarjonnan muutoksia eri skenaariovaihtoehtoisissa. Taustalla on myös oletus, että luontomatkailemalla ja virkistyskäytön kysyntä kasvaa jossain määrin. Kysynnän kasvu ei jakaudu kuitenkaan maakunnittain tasaisesti, vaan keskittyy taajamien, matkailukeskusten ja vapaa-ajanasuntojen lähialueille.

Matkailijat ja virkistyskäyttäjät arvostavat vesistöjä, luonnonmukaisia metsäalueita ja erityisesti varttuneita ja uudistuskypsiä metsiä. Metsätalous ei pääsääntöisesti estä virkistyskäyttöä, mutta erityisesti päätehakkuiden ajoituksella ja maisemaan sopeuttamisella on merkitystä sille, ovatko hakkuun vaikutukset virkistyskäytölle negatiivisia vai positiivisia. Korjuujäljet, hakkuutähteet ja laajat uudistusalat koetaan yleensä häiritsevinä. Maisemallisesti hyvin suunnitelluilla metsänkäsittelyillä on kuitenkin mahdollista myös lisätä ympäristön laatua esimerkiksi avaamalla kaukonäkymiä tai näköyhteyksiä vesistöihin (esim. Silvennoinen ym. 2002). Päätehakkuiden merkittävä lisääntyminen kuitenkin vähentää virkistyskäytön mahdollisuuksia talousmetsissä ja vähentää maiseman laatua maaseudulla. Virkistysmahdollisuuksia heikentävä vaikutus riippuu siitä, minne lisääntyvät päätehakkuut sijoittuvat suhteessa taajamiin, vapaa-ajan-asumisen keskittyymiin, virkistysalueisiin ja ulkoilureitteihin.

Hoitamattomilla nuorilla metsillä on alhainen maisemallinen arvo, kun taas nuorten metsien ja taimikoiden hoito ja harventaminen parantaa niiden kulkukelpoisuutta ja maiseman esteettisyyttä. Bioenergian lisääntyvä käyttö voi osittain olla hyödyksi maisema-arvoille, sillä hakkuutähteet ovat esteettisesti häiritseviä ja haittaavat kulkemista. Näin hakkuutähteiden keruu on pääsääntöisesti positiivinen toimenpide virkistyskäytön kannalta. Toisaalta kantojen nosto bioenergiaksi voimaperäisenä käsittelymenetelmänä vaikuttaa maisemaan kielteisesti ja heikentää maaston kulkukelpoisuutta.

Suojelualueiden lisäys ei aina paranna virkistysmahdollisuuksia. Vaikutukset riippuvat suojelualueiden sijainnista ja siitä, missä määrin niitä rakennetaan virkistys- ja matkailukäyttöä varten. Hajallaan sijaitsevat pienialaiset suojelualueet eivät todennäköisesti tule intensiiviseen virkistys- tai matkailukäyttöön, mutta ovat jokamiehenoikeudella liikkuvalla talousmetsistä poikkeava luontokohde ja tarjoavat mahdollisuuden luontoharrastuksiin. Jos suojelualueet toteutetaan suurempina aluekokonaisuuksina, tarjoavat ne uusia mahdollisuuksia virkistys- ja luontomatkailukohteina edellyttäen että alueet varustetaan virkistyspalveluin.

Luontomatkailun ja virkistyskäytön erilaiset aktiviteetit tarvitsevat erilaisia ympäristöjä, ja aktiviteetista riippuen niitä voidaan sovittaa yhteen suojelun ja/tai metsätalouden kanssa. Motorisoitu liikkuminen, erityisesti talvisin, sopii ensisijaisesti vain metsätalousalueille. Maisemien katselu, luonnon kokeminen, eläin- ja kasvilajien tunnistus/katselu ja monet ei-motorisoidut liikkumistavat sopivat myös luonnonsuojelualueille. Luontomatkailun kehittämistä Etelä-Suomessa vaikeuttavat maanomistuksen pirstoutuminen, joka vaikeuttaa ulkoilureittien perustamista yksityismaille sekä niiden lähialueiden hoitoperiaatteiden yhtenäistä toteutumista.

Viidennes metsänomistajakunnasta painottaa ensisijaisesti metsien aineettomia arvoja metsien käytön ja hoidon tavoitteinaan (Karppinen ym. 2002). Metsien taloudellinen merkitys metsänomistajakunnalle pienenee, kun valtaosa saa toimentulonsa joko palkkatyöstä tai eläkkeistä. Toisen polven kaupunkilaismetsänomistajille "metsätila" saattaa merkitä enemmän vapaa-ajan viettopaikkaa kuin hakkuutuloja, jolloin puunmyyntihalukkuus todennäköisesti vähenee. Maanomistajat suhtautuvat kuitenkin luontomatkailun kehittämiseen ja virkistyskäyttöön melko myönteisesti, erityisesti jos siitä aiheutuvat haitat korvataan (Tyrväinen ym. 2002). Yhteistyön kehittyminen yksityismaanomistajien ja matkailuyrittäjien välillä parantaa luontomatkailun harjoittamisen edellytyksiä. Periaatteena on vapaaehtoisuuteen perustuva virkistys- ja matkailuympäristöjen tuottaminen, jonka arvo määräytyy kysynnän ja tarjonnan mukaan markkinoilla.

1.3. Vaihtoehtoskenaarioiden arviointi virkistyskäytön ja luontomatkailun kannalta

Skenaario 1: Nykytila jatkuu

Kuvaus: Metsien suojeleu ennallaan, puun tuonti hieman alenee ja puun kotimainen kysyntä hieman kasvaa.

Etelä-Suomi: Virkistysympäristön tarjonnassa ei olennaista muutosta, mutta kun virkistyskäytön kysyntä kasvaa, metsätalouden ja virkistyskäytön yhteensovittamisen tarve kasvaa.

Pohjois-Suomi: Luontomatkailun kasvu lisää virkistyskäyttöä sekä suojelualueilla että talousmetsissä. Eri käyttömuotojen yhteensovittamisen tarve kasvaa.

Skenaario 2: Puun tuonti alas

Kuvaus: Metsien suojeleu ennallaan, puun tuonti pienenee, erityisesti harvennushakkuut lisääntyvät.

Etelä-Suomi: Harvennushakkuiden lisääntyminen parantaa virkistysympäristöjen laatua talousmetsissä jossain määrin, varsinkin jos hakkuutähteet kerätään bioenergiaksi.

Pohjois-Suomi: Luontomatkailun kasvu lisää virkistyskäyttöä sekä suojelualueilla että talousmetsissä. Eri käyttömuotojen yhteensovittamisen tarve kasvaa. Harvennushakkuiden lisääntyminen parantaa virkistysympäristöjen laatua talousmetsissä jossain määrin.

Skenaario 3: Puun tuonti alas ja lisäsuojelua

Kuvaus: Puun tuonti supistuu. Suojeluaste nousee 5 %:iin Etelä-Suomessa ja suojeleu lisätään myös Pohjois-Suomessa. Kantohinnat nousevat. Harvennushakkuut lisääntyvät ja päätehakkuut vähenevät.

Etelä-Suomi: Päätehakkuiden väheneminen lisää talousmetsien maisema- ja virkistysarvoja. Puunhinnan nouseminen nostaa matkailu- ja virkistysympäristöjen tuotantokustannuksia. Suojelun lisääntyminen parantaa luontomatkailu- ja virkistysympäristöjen tarjontaa Etelä-Suomessa, mikäli niistä muodostetaan suurempia aluekokonaisuuksia ja rakennetaan virkistyspalveluja.

Pohjois-Suomi: Suojelupinta-ala kasvaa Pohjois-Suomessa vain vähän, joten muutoksella ei suurta vaikutusta virkistyskäytölle tai luontomatkailun edellytyksille. Luontomatkailu kuitenkin hyötyy, jos uudet suojelualueet ovat matkailukeskusten läheisyydessä ja hyödynnettävissä virkistyskäyttöön. Toisaalta lisäsuojelu voi haitata motorisoidun virkistyskäytön laajenemista, jos uudet alueet rajoittavat esimerkiksi moottorikelkkareittien käyttöä ja uusien rakentamista.

Skenaario 4: Bioenergia ja uudet tuotteet

Kuvaus. Bioenergian tuotanto lisääntyy nelinkertaiseksi nykyisestä. Bioenergiaa saadaan enimmäkseen nuorista kasvatusmetsistä.

Etelä-Suomi: Hakkuutähteiden keräys parantaa kulkukelpoisuutta ja siten välittömästi hakkuun jälkeisen virkistyskäytön edellytyksiä. Kantojen nosto uudistusaloilta vaikuttaa kielteisesti maiseman laatuun, ja voimakkaasti käsitelty maasto haittaa liikkumista hakkuualueella vähintään 5 vuotta hakkuun jälkeen.

Pohjois-Suomi: Koska bioenergian korjuu on Pohjois-Suomessa vähäistä, ei toiminta aiheuta muutoksia virkistysmahdollisuuksiin.

Skenaario 5: Suurimmat kestävät hakkuut

Kuvaus: Maksimaalinen puuntuotos Suomessa, joka edellyttää tukkipuun hintojen laskua.

Etelä-Suomi: Päätehakkuiden lisääntyminen vähentää talousmetsien maisema- ja virkistysarvoja. Toisaalta, puunhinnan lasku edesauttaa virkistysarvokaupan edellytyksiä eli matkailu- ja virkistysympäristöjen tuotannon suhteellinen kilpailukyky paranee. Kilpailu metsäympäristöstä metsätalouden ja maisema-arvojen tuotannon välillä kasvaa ja potentiaaliset konfliktit lisääntyvät.

Pohjois-Suomi: Vaikutukset samansuuntaiset kuin Etelä-Suomessa, joskin suuret suojelualueet varmistavat paremmin virkistykseen sopivien alueiden riittävyyden.

2. Virkistyskäytön ja luontomatkailun skenaario

2.1 Virkistyskäytön ja luontomatkailun kysynnän muutos

Virkistyskäytön ja luontomatkailun kysyntä kasvaa ja monipuolistuu. Ikääntyvän ja kaupungistuvan väestön virkistyskäyttö kohdistuu sekä taajamametsiin että taajamien ulkopuolella vapaa-ajan asumisen ja matkailukeskusten ympäristöihin. Myös virkistysrakentein varustettuihin kansallispuistoihin ja retkeilyalueisiin kohdistuu kasvava käyttöpaine. Ulkoiluharrastusten kirjo monipuolistuu entisestään ja erityisesti motorisoitu liikkuminen luonnossa lisääntyy. Perinteiset metsään liittyvät harrastukset kuten marjastus ja metsästys menettävät suosiotaan. Luontoharrastuksista suosiotaan lisää luonnontarkkailuun, -katseluun ja kuvaamiseen liittyvät harrastukset. Yksityismetsien käyttö kasvaa vapaa-ajan asuntojen määrän lisääntyessä. Luonnossa virkistäytyjät tarvitsevat rakennettuja virkistyspalveluita kuten reittejä, lepopaikkoja, majoitusta ja opastusta. Kansalaisten ja luontomatkailijoiden ympäristöarvot polarisoituvat: osa hakee erityisesti alkuperäistä luontoa, hiljaisuutta ja luontoarvoja, toinen osa kokee luontoympäristön harrastuksensa (esimerkiksi motorisoitu liikkuminen) taustaympäristönä, jonka luontoarvot ovat vähemmän tärkeitä.

2.2 Virkistysympäristön kysyntä ja tarjonta Pohjois-Suomessa

Luontomatkailusta on Pohjois-Suomessa tullut merkittävin metsäluonnonvaroja käyttävä elinkeino, joka työllistää paikallisia ja tukee metsien sosiaalisesti kestävästä käytöstä. Joillakin alueilla metsätalouden ja matkailun konfliktit ovat lisääntyneet, mutta toisilla alueilla on synergiaetuja löydetty. Synergiaedut toteutuvat muun muassa matkailurakentamisessa sekä erityisesti virkistysympäristöjen tarjonnassa motorisoidulle liikkumiselle. Tämän kehityksen seurauksena metsäalan hyväksyttävyyttä Pohjois-Suomessa paranee. Matkailukeskusten ympäristöissä virkistysarvokauppa mahdollistaa laadukkaan virkistysympäristön säilymisen myös yksityismailla. Virkistyspalveluja kehitetään erilaisille asiakassegmenteille. Toisiaan potentiaalisesti häiritsevät toiminnot sijoitetaan eri alueille tai ajallisesti erilleen. Matkailun voimakas kasvu voi aiheuttaa ekologisia ja sosiaalisia ongelmia paikallistasolla.

2.3 Virkistysympäristön kysyntä ja tarjonta Etelä-Suomessa

Virkistysmahdollisuuksien tarjontaa kehitetään erityisesti taajamien lähialueilla vastaamaan kaupunkilaisten muuttuvia ja kasvavia virkistystarpeita. Kansalaiset kokevat saavansa lähiluonnosta ja metsistä hyvinvointi- ja terveyshyötyjä, ja tämä lisää metsäalan hyväksyttävyyttä kansalaisten keskuudessa. Lähiluonnon korkea laatu ja hyvä saavutettavuus ovat tärkeitä laadukkaan asuinympäristön kriteereitä. Lähimetsien metsänhoidossa virkistysarvot otetaan joustavasti huomioon taajamien läheisillä metsäalueilla, vapaa-ajan asuntojen ympäristöissä, ulkoilureittien varsilla ja matkailukeskusten lähialueilla. Matkailuympäristöjä on varattu ja kehitetty niin, että matkailukeskittymien läheisillä metsäalueilla maisema- ja virkistysarvot ovat merkittäviä.

Matkailuyrittäjien ja metsäomistajien välinen virkistysarvokauppa- ja palvelu- ja yhteiskuntaa tukee, turvaa laadukkaan virkistysympäristön. Metsäomistajien omien metsien käytössä virkistyskäytön merkitys kasvaa ja edistää myös osaltaan virkistysarvokaupan lisääntymistä vapaa-ajan asumisen alueilla. Moniarvoinen metsäneuvonta ja -suunnittelu edistävät puunmyyntiä, koska metsien hoito ja hakkuut voidaan toteuttaa metsäomistajan omien preferenssien mukaan. Taajamien ulkopuolella virkistys- ja luontomatkailun pääosa kohdistuu virkistyskäyttöä varten hyvin varustelluille kansallispuisto- ja retkeilyalueille. Luontomatkailu työllistää ja edistää maaseudun elinvoimaisuutta myös Etelä-Suomessa. Metsien eri käyttömuotojen yhteensovittamisesta saadaan synergiaetuja, jotka tukevat metsien ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä käytöstä.

2.4 Virkistyskäytön ja luontomatkailun politiikkakeinot

Luontomatkailu- ja virkistysympäristöjen kehittäminen vaatii yhteistyötä metsätalouden ja matkailualan toimijoiden kanssa. Luontomatkailun kehittämismahdollisuudet ja -esteet ovat Etelä-Suomessa erilaiset verrattuna pohjoiseen Suomeen. Pohjois- ja Itä-Suomen luontomatkailu on keskittynyt valtion omistamille suojelu- ja retkeilyalueille ja niiden lähialueille. Etelä-Suomessa valtaosa maaseudusta on yksityisomistuksessa, joten virkistysympäristön kehittäminen luontomatkailun tarpeisiin edellyttää matkailuyrittäjien ja metsäomistajien yhteistyötä.

Alueelliset luontomatkailun ja virkistyskäytön kehittämisen tavoitteet sekä voimavarat (luonto ja paikalliskulttuuri) tulisi kytkeä nykyistä paremmin alueellisiin metsäohjelmiin. Alueellisissa metsäohjelmissä virkistys- ja matkailukäytön ja puuntuotannon yhteensovittamiseen tarvitaan uusia toimintamalleja. Valtion metsien luonnonvarasuunnittelussa jatketaan metsien eri käyttömuotoja yhteen sovittavien menetelmien kehittämistä.

Yksityismetsätalouden tukijärjestelmissä virkistys- ja maisema-arvojen tuottamista tuetaan, ja samalla kehitetään toimintamalleja ja instrumentteja matkailuyrittäjien ja maanomistajien sopimus- ja korvauskäytännöille. Periaatteena on vapaaehtoisuuteen perustuva virkistys- ja maisema-arvojen tuottaminen. Malleja sopimus- ja korvausmenettelyistä, kuten virkistys- ja maisema-arvokauppa*), tarvitaan virkistysarvoja tarvitsevien (asukkaat ja matkailuyrittäjät) sekä virkistysarvoja tuottavien yksityisten maanomistajien välille. Sopimusmenettely ja korvaukset voivat koskea esimerkiksi rajattua paikkaa taajaman lähellä tai ulkoilu- ja matkailureittien lähialueita. Yksityismetsien käyttöä luontomatkailun yritystoiminnassa jokamiehen-oikeuksien perusteella selkeytetään.

Pienipiirteisempien metsienkäsittelymenetelmien käyttöä edistetään metsäneuvonnalla niillä alueilla, missä virkistys- ja matkailu ovat merkittävä osa metsien käyttöä. Menetelmiä metsien käsittelyn maisemavaikutusten arviointiin tulisi kehittää alueellisessa ja tilakohtaisessa metsäsuunnittelussa. Metsäsuunnittelussa ja metsänhoidossa yksittäisen metsikön ja lähimaiseman lisäksi tulisi tarkastella toimenpiteiden vaikutuksia laajemmin maisema-alueatasolla. Esimerkiksi maiseman laatu otetaan huomioon osana alueellista metsäsuunnittelua ja tilakohtaisia suunnitelmia.

Metsäsuunnittelussa ja metsien hoidossa tulisikin yhdistää puuntuotanto ja maanomistajille tärkeät maisema- ja virkistysarvot nykyistä paremmin. Tämä voi edistää osaltaan myös niiden metsänomistajien puunmyyntihalukkuutta, jotka haluavat tuottaa sekä puuta että virkistysarvoja. Tämä on keskeistä Kansallisessa metsäohjelmassa 2015 tavoitellun metsien monikäyttöperiaatteen saavuttamiseksi. Myös bioenergian tuotannon synergiahyötyjä virkistyskäytölle voidaan edistää kohdentamalla hakkuutähteiden keräys erityisesti taajamien ja matkailukeskusten läheisille hakkuualueille. Edellytyksenä on, ettei energiapuun korjuu lisää maisemahaittoja näillä alueilla.

Maankäytön suunnittelussa panostetaan virkistys- ja matkailualueiden varaamiseen. Matkailukeskusten metsäympäristön ja taajamametsien hoidolle kehitetään metsänhoidon malleja, joissa eri virkistyskäyttäjryhmien arvostukset ja käyttötavat sovitetaan yhteen. Virkistyskäytön suunnittelun menetelmien ja mallien kehittäminen perustuu tutkittuun tietoon ja parhaisiin käytäntöihin, joista on koottu eurooppalainen tietokanta (COST E33).

Keskeinen haaste on matkailu- ja virkistyskäytön palvelutarjonnan kehittäminen alueellisesti ja sisällöllisesti vastaamaan kysyntää. Lapin matkailun strateginen kehittäminen ja menestyminen on perustunut investointien keskittämiseen muutamisiin pääkohteisiin (Lapin liitto 2003). Myös Etelä-Suomessa "luontomatkailukeskuksia" kehitetään suurten kaupunkien läheisyyteen. Erityisesti pääkaupunkiseudun lähialueiden luontomatkailun kehittäminen on tarpeellista suurten matkailijavirtojen vuoksi.

Perusratkaisut matkailu- ja virkistysalueiden tarjonnasta ja kehittämisestä tehdään maankunta- ja yleiskaavoituksen yhteydessä. Metsäalan aktiivisuutta maankäytön suunnittelussa ja luontomatkailun kehittämisessä lisätään. Maankäytön suunnittelussa luonnoltaan vetovoimaisten ja helposti saavutettavien luontokohteiden kartoitusta tehdään monitavoitteisesti pyrkimällä yhdistämään esimerkiksi hiljaiset alueet, monimuotoisuudeltaan arvokkaat suojelualueet ja maisemaltaan vetovoimaiset alueet riittävän laajoiksi kokonaisuuksiksi.

Kehitystä ohjaamaan ja tukemaan tarvitaan korkeatasoista tutkimus- ja koulutustoimintaa. Virkistys- ja luontomatkailun opetus sisältyy metsäammattilaisten koulutusohjelmiin, ja myös jo ammatissa toimivien ammattitaitoa parannetaan täydennyskoulutuksella.

*) Maisema-arvokauppa: Menettelytapa, jolla asukkaat, matkailuyrittäjät ja kunta, yhdessä tai kukin toimija erikseen, voivat korvata menetettyjä puuntuotantotuloja metsänomistajille, joka sitoutuu pidättäytymään (tai siirtämään ajankohtaa) päätehakuista ja muista toimista virkistys- ja maisema-arvojen ylläpitämiseksi

Viitteet:

- Cordell, H.K. (toim.) 2004. Outdoor Recreation for 21st Century America. A Report to the Nation: The National Survey on Recreation and Environment. Venture Publishing, Inc. State College. Pa. 293.
- Eagles, P. 2004. Trends Affecting Tourism in Protected Areas. Teoksessa: Sievänen, T., Erkkonen, J., Jokimäki, J., Saarinen, J., Tuulentie, S. & Virtanen, E. (toim.). Policies, methods and tools for visitor management – proceedings of the second International Conference on Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas, June 16–20, 2004, Rovaniemi, Finland. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2004/mwp002.htm>
- Järviluoma, J. 2006. Turistin luonto. Tutkimus luonnon merkityksestä matkailun vetovoimatekijänä neljässä Lapin matkailukeskuksessa. Acta Universitatis Lapponiensis 96. Lapin yliopisto, Rovaniemi. 214 s.
- Karppinen, H., Hänninen, H. & Ripatti, P. 2002. Suomalainen metsänomistaja 2000. Metsätutkimuslaitoksen tiedonantoja 852, 83 s.
- Kesämökki 2006. Asuminen. Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/kmok/index.html>
- Lapin liitto 2003. Lapin matkailustrategia 2003-2006. <http://www.lapinliitto.fi/aluekehitys/matstra.pdf>
- MEK 2004. Rajahaastattelututkimus, osa 17: ulkomaiset matkailijat Suomessa vuonna 2004. MEK A:145. 177 s. ISBN: 952-5079-72-4.
- Neuvonen, M., Sievänen, T., Tönnies, S. & Koskela, T. (painossa). Access to nature areas and frequency of visits - a case study in Helsinki. Urban Forestry & Urban Greening.
- Pretty, J. 2005. Nature and Green Exercise: Recent Evidence on Benefits to Mental and Physical Health. In Gallis, C.Th. Forest, Trees, and Human Health and Well-being. Proceedings of 1st European COST E39 Conference, s. 21-47.
- Sievänen, T. (toim.) 2001. Luonnon virkistyskäyttö 2000. Metsätutkimuslaitoksen tiedonantoja 802.
- Silvennoinen, H., Pukkala, T. & Tahvanainen, L. 2002. The effect of cuttings on the scenic beauty of a tree stand. Scandinavian Journal of Forest Research 17: 263-273.
- Silvennoinen, H. & Tyrväinen, L. 2001. Luontomatkailun kysyntä Suomessa ja asiakkaiden ympäristötoiveet. Julkaisussa: Sievänen, T. (toim.). Luonnon virkistyskäyttö 2000. Metsätutkimuslaitoksen tiedonantoja 802, 112-127.
- Tyrväinen, L., Silvennoinen, H. & Nousiainen, I. 2002. Luontomatkailusta yritystoimintaa. Tutkimushankkeen loppuraportti 31.5. 2002. Joensuun yliopisto, metsätieteellinen tiedekunta. 74 s.
- Tyrväinen, L., Silvennoinen, H. & Kolehmainen O. 2003. Ecological and aesthetic values in urban forest management. Urban Forestry and Urban Greening vol. 1, no. 3, pp. 135-149(15).
- Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Korpela, K. & Ylen, M. 2007. Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Julkaisussa: Tyrväinen, L. ja Tuulentie, S. (toim.) 2007. Luontomatkailu, metsät ja hyvinvointi. Metlan työraportteja 52: 57-77. ISBN 978-951-40-2045-2 (PDF).

Yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden arvio Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten

Tapio Rantala (Helsingin yliopisto)

1 Metsäpolitiikka ja julkinen keskustelu

Metsäpolitiikka on yleismaailmallisesti muuttunut perinteisestä hierarkkisesta suunnittelusta kohti verkostomaisempaa rakennetta. Uuden metsäpolitiikan piirteitä ovat prosessinomainen ohjelmajohtaminen, kansainvälisyys, erilaisten sidosryhmien laaja osallistuminen sekä itseorganisoituvat ja vapaaehtoiset institutionaaliset järjestelyt, kuten sertifiointi ja vapaaehtoisuuteen perustuva metsien suojelu. Useissa maissa on havaittu, että tämän kehityksen myötä on noussut esiin uudenlaisia kysymyksiä liittyen metsäalan poliittisen järjestelmän (forest regime eli ”metsäregiimi”) ja sen instituutioiden hyväksyttävyyteen eli legitimizeettiin (Glück ym. 2005).

Metsäregiimin institutionaalinen järjestys muodostuu sitovista normeista (kuten lainsäädäntö), joiden rikkomisesta on säädetty rangaistus, ja myös löyhemmistä hyväksyttävänä pidettävään käyttäytymiseen liittyvistä normeista (esimerkiksi poliittisiin ohjelmiin ja sopimukseen sitoutuminen ja yhteistyöhaluisuus), joiden rikkomisesta voi seurata sosiaalisia rangaistuksia, kuten maineen tai etujen menetys tai vaikkapa yhteistyön loppuminen (Scharpf 1997). Uudelle politiikalle ovat myös tyypillisiä ”pehmeät” instituutiot, jotka eivät sido toimijoita juridisesti – näitä ovat esimerkiksi kansainvälisten prosessien päätökset ja sertifikaatit (Cashore 2002).

Uudenlainen tilanne korostaa aiempaa enemmän julkisen keskustelun merkitystä politiikan muotoutumisessa, koska toimijoita ja erilaisia käsityksiä asioiden tilasta ja politiikan pelisääntöistä on aiempaa enemmän – eivätkä toimijat epäröi tuoda käsityksiään julkisesti esille. Toisaalta instituutioiden sisältö on osin avoimempi erilaisille tulkinnoille ja monet instituutiot ilmeisesti myös muuttuvat aiempaa nopeammin. Institutionaalista muutosta edeltää nykytilanteessa yleensä julkinen keskustelu, useimmiten joukko erilaisia toisiaan tulkitsevia ja kommentoivia julkisia kirjoituksia (Phillips ym. 2004). Muutosvaatimusten perusteleva eli legitimoiminen edellyttää aina vetoamista johonkin yleisesti hyväksytyyn normatiiviseen periaatteeseen, kuten hyvinvointiin, oikeuksiin tai tasa-arvoon.

2 Yhteiskunnallinen hyväksyttävyys eli legitimizeetti

Tässä yhteydessä legitimizeetillä tarkoitetaan julkisten toimien hyväksyttävyyttä kansalaisten ja muiden keskeisten toimijoiden näkökulmasta tarkasteltuna (Beetham 1991, Weatherford 1992). Tällä tavoin määriteltynä kaikki normatiiviset arviot, joita julkisessa keskustelussa tehdään, kuuluvat samalla tavalla kansalaisten mieltämän legitimizeetin piiriin riippumatta niiden tiedollisista perusteluista tai loogisesta johdonmukaisuudesta.

Hyväksyttävyyden arviointi voi kohdistua julkisiin instituutioihin (kuten lainsäädäntö, poliittiset ohjelmat ja sopimukset), julkisiin organisaatioihin (kuten eduskunta, hallitus, valtionhallinto ja kunnat), yksityisiin organisaatioihin (kuten etu- ja kansalaisjärjestöt ja yritykset) ja yksittäisiin poliittisiin toimijoihin (kuten poliitikot, organisaatioiden vastuuhenkilöt ja yksittäiset poliittisesti aktiiviset kansalaiset). Käytännössä kaikki metsäsektorin organisaatiot kohtaavat julkista hyväksyttävyyden arviointia ja suuri osa on myös osallistuu itseään koskevaan julkiseen keskusteluun, ainakin arvostelua kohdatessaan.

Legitimiteetin arvioiden ytimen muodostavat normatiiviset periaatteet, kuten hyvinvointi, tasa-arvo, oikeudet, yhteinen hyvä ja kestävä kehitys, joihin vetoamalla esitettyjä vaatimuksia perustellaan. On hyvä huomata, että kukaan yksittäinen kansalainen tai poliittinen toimija ei voi yksin määrittää periaatteita, vaan julkisessa keskustelussa ja perustelemissa joudutaan aina vetoamaan koko poliittisen yhteisön tai jonkun sen alaryhmän hyvänä ja oikeana pitämiin periaatteisiin. Julkisesta keskustelusta puuttuu lähes täysin kirjoittajan puhtaaseen omaan etuun vetoaminen, mutta sen sijaan on yleistä vedota, että tietyille kansalaisryhmälle kuuluu kohtuullinen osa metsien tuottamasta hyvinvoinnista tai että on olemassa tietty suomalaisen kulttuuriin kuuluva oikeus, joka sallii metsän tietyn käyttötavan. Perusteluina käytetyillä periaatteilla täytyy siis olla jonkinlaista mielekästä sisältöä ja kaikupohjaa kohdeyleisön joukossa – ne ovat luonteeltaan jaettuja ja yleisiä. Periaatteet ovat kuitenkin luonteeltaan abstrakteja ja ei ole varmaa, että kansalaiset mieltävät periaatteiden sisällön aina läheskään samalla tavalla⁴. Kaikkiaan metsäpolitiikkaan liittyvässä julkisessa keskustelussa esiintyy toistuvasti useita kymmeniä erilaisia normatiivisia periaatteita.

3 KMO 2015-skenaarioiden legitimitetti lähtöoletusten valossa

Seuraavassa tarkastellaan Kansallisen metsäohjelma 2015 vaihtoehtolaskelmien skenaarioissa oletettujen tapahtumien ja julkisten toimien hyväksyttävyyttä kansalaisten ja muiden keskeisten toimijoiden näkökulmasta tarkasteltuna. Esitetyt arviot perustuvat kirjoittajan tutkimustyöhön keskeisten suomalaisten lehtien yleisönosastoissa käydystä keskustelusta⁵. Metsä- ja luonnonsuojelupolitiikan legitimitetin koko kenttä on huomattavasti laajempi kuin skenaarioissa varioitujen lähtöoletukset – legitimitetin muotoutumiseen vaikuttavat mm. poliittisessa prosessissa noudatetut periaatteet, hallinnon toiminnan periaatteet ja kuinka tehokkaasti asetettuja tavoitteita pystytään toteuttamaan.

Legitimiteettiä tarkastellaan niiden toimenpiteiden ja vastaavien legitimitetin dimensioiden osalta, joita on varioitu skenaarioiden lähtöoletuksissa tai joiden muutoksia on arvioitu ohjelman taustalaskelmissa. Näitä ovat puun tuonnin muutokset ja sen vaikutukset (hyvinvointi,

⁴ Useimmat legitimitetin dimensiot ovat luonteeltaan jatkuvan kiistanalaisia (essentially contested), ts. niillä on useita vaihtoehtoisia tulkintoja eikä ole yksikäsitteistä keinoa ratkaista, mikä tulkinnoista on oikea. Myös se, mitkä periaatteet nähdään soveliaina tietyn kohteen arviointiin, voi vaihdella kontekstista riippuen. Arvioinnin kohde representoidaan aina jollain ei-yksikäsitteisellä tavalla, mikä on yhteydessä arvion suuntaan ja voimakkuuteen. Useimpien kohteiden arvioinnissa käytetään samanaikaisesti useita periaatteita; nämä voivat olla lähtökohtaisesti keskenään ristiriidassa. Vertailukohtana voi toimia joku ihanteellinen tila, joka ei ole välttämättä reaali maailmassa saavutettavissa. Vertailukohta voidaan muodostaa myös vertaamalla esimerkiksi muihin ihmisryhmiin, hallinnonaloihin tai maihin.

⁵ On huomattava, että tämä aineisto ei välttämättä kuvaa edustavasti koko väestön käsityksiä, koska muutamat metsäkysymyksissä erittäin aktiiviset kansalaiset tuottavat melko merkittävän osan kaikista tämän aihealueen yleisönosastokirjoituksista. Arvioinnissa pyritään kuitenkin välttämään liiallista painotusta yksittäisten kansalaisten ja pienten järjestöjen suuntaan.

jako-oikeudenmukaisuus), luonnonsuojelu (hyvinvointi, taakan kannon oikeudenmukaisuus, ekologinen kestävyys), työllisyys (hyvinvointi, jako-oikeudenmukaisuus), bioenergian lisääminen ja uudet tuotteet (hyvinvointi, ekologinen kestävyys). Lisäksi arvioidaan lyhyesti skenaarion 5 edellyttämiä julkisen vallan toimia ja niiden hyväksyttävyyttä.

Hyvinvointi voidaan ymmärtää suppeasti keskittyen taloudellisiin ja materiaalisiin hyötyihin tai laajasti, jolloin siihen sisältyy esimerkiksi elämän laatuun ja vaikutusmahdollisuuksiin liittyviä asioita. Ensin mainitut tekijät ovat täsmällisemmin kvantitatiivisesti määritettävissä – skenaarioissa käsitellyjä vaikutuksia ovat hakkuumäärät, kantorahatulot, raakapuun hinta, metsäteollisuuden tuotanto ja liikevaihto.

Tarkasteltaessa puun tuonnin alenemisen vaikutusta skenaarioiden 1 ja 2 vertailulla voidaan todeta tuonnin alenemisen johtavan suurempiin hakkuumääriin, korkeampiin puun hintoihin ja suurempiin bruttokantorahatuloihin (Kallio, tämä raportti). On luonnollista, että puuntuotantoon orientoituneet metsäomistajat preferoivat tällöin skenaariota 2. Skenaarioiden 3–5 osalta tilanne on epäselvempi ja edullisuus vaihtelee eri puutavaralajien kohdalla. Metsäteollisuuden näkökulmasta ovat skenaariot 2 ja 3 huonompia arvioituna tuotannon määrällä ja liikevaihdolla kuin nykytilanteen pohjalta laadittu skenaario 1.

Hyvinvointiin liittyy olennaisesti myös sen jakautuminen. Jako-oikeudenmukaisuus tarkoittaa hyötyjen ja taakkojen (haittojen) jakautumista toimijoiden kesken oikeudenmukaiseksi miellettyllä tavalla. Julkisen keskustelun perusteella osa metsänomistajista on ollut tyytymätön puusta saamaansa hintaan ja pitänyt teollisuuden osuutta hyödystä kohtuuttoman suurena. Tätä voidaan kutsua puumarkkinoiden jako-oikeudenmukaisuuskysymykseksi. Voimakkaasti kasvanutta puun tuontia on pidetty eräänä syynä liian alhaisena pidettyyn hintaan erityisesti kuitupuun kohdalla, lisäksi sitä on pidetty eräänä syynä nuorien metsien hoitamattomuuteen ja ensiharvennusten viivästymiseen. Tuonnin alenemisen tuoma lisääntyvä kotimaisen kuitupuun kysyntä parantane puukaupan hyväksyttävyyttä näin ajattelevien metsäomistajien kohdalla. On kuitenkin hyvä huomata, että vain osa metsäomistajista näyttää mieltävän puumarkkinoiden jako-oikeudenmukaisuuden suureksi ongelmaksi, kun taas osa metsäomistajista mieltää suhteensa metsäteollisuuteen pikemminkin keskinäisriippuvaiseksi kuin kilpailevaksi.

Tuontipuun kohdalla on esitetty myös epäilyksiä hakkuiden toteuttamisesta alempien ympäristöstandardien mukaan ja myös syytöksiä laittomista hakkuista – tuonnin aleneminen vähentänee tällaista suomalaisiin toimijoihin kohdistuvaa arvostelua. Toisaalta työllisyyden heikkeneminen herättäne keskustelua.

Skenaarioissa 3–5 oletetaan metsien suojeluasteen lisääntyvän Etelä-Suomessa 5 %:iin metsäpinta-alasta. Luonnonsuojelun lisäämisestä käydään jatkuvaa keskustelua ja suojelua kannattavien kansalaisten kohdalla kasvava suojelun pinta-ala mielletäneen metsäpolitiikan legitimitettä parantavaksi. Lisäsuojelua oletettavien skenaarioiden vaikutuksia arvioitaessa ilmeni kuitenkin, että oletettun laajuisella suojelulla on merkittäviä vaikutuksia metsäteollisuuden kokonaistuotantoon ja varsinkin sahateollisuuteen. Tämä herättäne keskustelua etenkin, jos tuotannon aleneminen kohdistuu pieneen ja keskisuureen teollisuuteen, jota sympatisoidaan suurta teollisuutta enemmän, ja metsätaloudesta riippuvaisten pienten paikkakuntien yrityksiin alentaen työllisyyttä. Viime mainittu asia liittyy myös keskusteluun luonnonsuojelutaakan kannon oikeudenmukaisuudesta Suomen eri alueiden ja omistajaryhmien välillä – pääasiassa etelässä toteutettavaksi oletettu suojelu on paremmin perusteltavissa pohjoiseen ja itään nähden alhaisella suojeluosuudella. Suojeluskenaarioissa oletettu eräillä alueilla tapahtuva kaikkien vanhapuustoisten lehtojen ja korpien suojelu herättäne myös keskustelua.

Toisaalta eteläisessä Suomessa arvokkaimpien luontokohteiden suojelu kohdistuu vääjäämättä ensi sijassa yksityismetsiin. Osa metsäomistajista vastustaa lisäsuojelua – tosin vapaaehtoisuuteen ja kannusteisiin perustuvat järjestelyt näyttävät sekä omistajien että suuren yleisön mielestä parantavan legitimitettä. Oletetun laajuisen suojeluohjelman toteuttaminen yksityismetsissä omistajien legitimiiksi mieltämällä tavalla vaatii voimakkaat perustelut ja uusia politiikan keinoja.

Metsien virkistyskäytön näkökulmasta lisäsuojelussa on olennaista sen kohdistuminen: alueille on eniten käyttäjiä suurten asutuskeskusten läheisyydessä. Luonnonsuojelujärjestöt suhtautuvat lisäsuojeluun myönteisesti, mutta saattavat pitää 5 %:n suojelutasoa riittämättömänä – julkisessa keskustelussa on melko paljon ollut esillä eräiden järjestöjen esittämä 10 %:n suojelutaso. Joka tapauksessa julkinen keskustelu luonnonsuojelun laajuudesta ja suojelun perusteista sekä sen suuntaamisesta maan eri osiin on jatkunut pitkään eikä mikään viittaa sen vähenemiseen tulevaisuudessa.

Skenaariossa 5 edellytetään tarkemmin yksilöimättömiä institutionaalisia järjestelyitä, joilla koko kestävästi hakattavissa oleva puusto saataisiin markkinoille. Tällaisia järjestelyitä voisivat olla esimerkiksi lakisääteiset hakkuukypsien metsien hakkuut kohdistuen erityisesti hakkuissa passiivisiin metsäomistajiin – kannusteilla tavoitteeseen tuskin voidaan päästä. Lienee varmaa, että nykytilanteessa näin voimakkaasti metsäomistajien valinnanvapauten puuttuvat instituutiot olisivat metsänomistajien silmissä vaikeasti oikeutettavissa ilman esimerkiksi poikkeuksellisen merkittävää kansallista kriisiä, kuten sotatilaa. Tällaisten järjestelyjen toteuttaminen herättäisi myös varmasti julkista keskustelua suuren yleisön parissa.

Skenaarioissa 2, 3 ja 5 oletetaan bioenergian käytön kasvavan jonkin verran ja skenaariossa 4 lisääntyvän merkittävästi. Tähänastisessa julkisessa keskustelussa bioenergiaan on suhtauduttu lähes pelkästään myönteisesti, koska sen on ajateltu lisäävän tuloja ja työllisyyttä, olevan kotimainen ja ekologisesti kestävä energiavaihtoehto sekä auttavan ilmastonmuutoksen ehkäisyssä. Jonkin verran keskustelua on esiintynyt mahdollisista ongelmista maaperän ravinteisuudelle. Jos bioenergian hankinta laajenee skenaariossa 2–5 oletetulla tavalla, voi jatkossa herätä enemmän keskustelua sen vaikutuksista mm. maisemalle, virkistysmahdollisuuksille ja biodiversiteetille sekä nettomääräisestä hyödystä muihin bioenergian tuotantotapoihin ja kilpailuviin energian muotoihin nähden.

Skenaariossa 4 oletetaan tuotannon arvon puolitoistakertaistuvan uusien metsien käyttöön perustuvien tuotteiden kehittämisen myötä. Julkisessa keskustelussa jalostusasteen nostoon on suhtauduttu poikkeuksetta myönteisesti ja joissain puheenvuoroissa sitä on voimakkaasti edellytetty suomalaiselta metsäteollisuudelta.

4 Legitimitetti ja viestintä

Metsäregiimin julkiseen imagoon vaikuttaa luonnollisesti myös se, kuinka poliittisia toimia onnistutaan viestimään suurelle yleisölle – aiempaa paremmista poliittisista toimista ei mitenkään automaattisesti seuraa imagon parannusta, jos viestintä epäonnistuu tai puuttuu. On hyvä huomata, että julkisen keskustelun suuntautuminen ei ole riippuvaista vain asioiden tärkeydestä ja tosiasioista. Julkista keskustelua ohjaa myös tiedotusvälineiden toimintalogiikka, joka korostaa paitsi uutisarvoa myös uutisoitavien tapahtumien draamallisia puolia ja toimijoiden

vastakkainasetteluja. Ne toimijat, jotka tuntevat median toimintatavat parhaiten ja pystyvät tuottamaan niille sopivaa uutismateriaalia, saavat suurimman julkisuuden. Päämedioidenkin toimittajilla on usein hyvin rajalliset mahdollisuudet perehtyä asioiden taustoihin. Merkittävätkin asiat voivat jäädä vaille julkisuutta, jos niihin ei liity mediaa kiinnostavia elementtejä – esimerkiksi valmistuvasta Kansallisesta metsäohjelmasta 2015 uutisoidaan päämedioissa ilman erityisiä toimia todennäköisesti vain pieniä ja ehkä vähäpätöisiä osia. Julkisuuden arvioinnissa ei pidä kiinnittää liikaa huomiota yksittäisiin näkyviinkään tai kärjistäviin uutistapahtumiin – ne jäävät nopeasti taakse uutisvirrassa ja unohtuvat muutamassa päivässä niiltä, jotka eivät tarkemmin seuraa metsäpolitiikkaa. Olennaisia ovat toistuvat teemat. Julkisen keskustelun suuntautuminen tulevaisuudessa on vaikeasti ennakoitavissa ja alan toimijoiden olisi hyvä valmistautua yllättävienkin teemojen esiin nousuun.

Viitteet:

- Beetham, D. 1991. *The Legitimation of Power*. Palgrave, Basingstoke.
- Cashore, B. 2002. Legitimacy and the Privatization of Environmental Governance: How Non-State Market-Driven (NSMD) Governance Systems Gain Rule-Making Authority. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, Vol. 15, No. 4.
- Glück, P., Rayner, J. & Cashore, B. (ja 12 muuta kirjoittajaa). 2005. Changes in the governance of forest resources. Teoksessa: Mery, G., Alfaro, R., Kanninen, M. & Lobovikov, M. (toim.). *Forests in the global balance – Changing paradigms*. IUFRO World Series Vol. 17: 51-74.
- Phillips, N., Lawrence, T.B. & Hardy, C. 2004. Discourse and institutions. *Academy of Management Review*. Vol. 29, No. 4, 635–652.
- Scharpf, F.W. 1997. *Games real actors play: actor-centered institutionalism in policy research*. Westview Press.
- Weatherford, M. S. 1992. Measuring Political Legitimacy. *American Political Science Review*, Vol 86:1.

Laskelmat metsien kasvihuonekaasutaseista Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten

Risto Sievänen, Timo Kareinen, Timo Penttilä ja Tarja Tuomainen

1 Menetelmä

Metsien puuston ja maaperän kasvihuonekaasutaseet arvioitiin puustotietojen perusteella käyttäen MELA-laskelmia lähtötietoina. Laskennassa käytettiin samoja menetelmiä ja parametriarvoja kuin kasvihuonekaasuraportoinnissa (Greenhouse gas emissions in Finland ... 2007). Menetelmää, jossa MELA-järjestelmän puustotietoja käytetään kasvihuonekaasuarvioiden syöteenä, on selostettu julkaisussa Sievänen ym. (2006). MELA-laskelmat (Salminen ja Hirvelä, tämä julkaisu) ja siis kasvihuonekaasutaseet koskevat metsä- ja kitumaita. Kasvihuonekaasuraportoinnissa käytetään puuston latvuspeittävytyteen perustuvaa metsän määrittelyä. Tämän laskelman tulokset pätevät kuitenkin varsin tarkasti kasvihuonekaasuraportoinnin metsämaa (Forest land; Greenhouse gas emissions in Finland ... 2007) kategorialle. On myös huomattava, että kaikkia kasvihuonekaasuraportoinnin päästölähteitä ei ole tarkasteltu. Sellaisia ovat mm. metsäpalot ja metsälannoituksen päästöt. Niiden vaikutus kokonaisuuteen on kuitenkin vähäinen – pienempi kuin 1 % (Greenhouse gas emissions in Finland ... 2007).

Menetelmässä tiedot puuston määrän vaihteluista muunnetaan biomassafunktioiden ja hiilikertoimien avulla puuston hiilivaraston muutoksiksi. Puusto- sekä poistumatietojen perusteella tuotetaan arvio vuotuisesta kariketuotoksesta, joka malliin ja mittauksiin perustuvan orgaanisen aineen hajoamisarvioon yhdistettynä tuottaa arvion kuolleen orgaanisen aineen määrän muutoksesta. Kangasmailla orgaanisen aineen hajoaminen arvioidaan Yasso-mallin (Liski ym. 2005) avulla ja ojitetuilla turvemailla Yasso-mallin ja emissiokertoimien avulla (Greenhouse gas emissions in Finland ... 2007). Luonnontilaisista, metsäisistä turvemaista oletetaan, että niiden maaperä kokonaisuutena ei sido eikä päästä hiilidioksidia.

Metsien hiilivaraston muutos on puuston ja kuolleen orgaanisen aineen varastojen muutosten summa. Kun hiilivaraston muutokseen yhdistetään metaanin ja dityppioksidin päästöt, saadaan metsien vuotuinen kasvihuonekaasutase. Suot ovat sekä metaanin että dityppioksidin lähteitä ja myös korpien tiedetään päästävän dityppioksidia. Kangasmaiden metaanin ja dityppioksidin päästöjä ei tarkasteltu. Metaanin ja dityppioksidin vuotuiset päästöt (yhteensä 4,2 milj. tn CO₂ ekvivalenttia/vuosi) otettiin äskettäin valmistuneista tutkimuksista (Minkkinen 2007, Minkkinen ym. 2007) ja oletettiin niiden pysyvän vakioina koko tarkastelujakson.

2 Tulokset

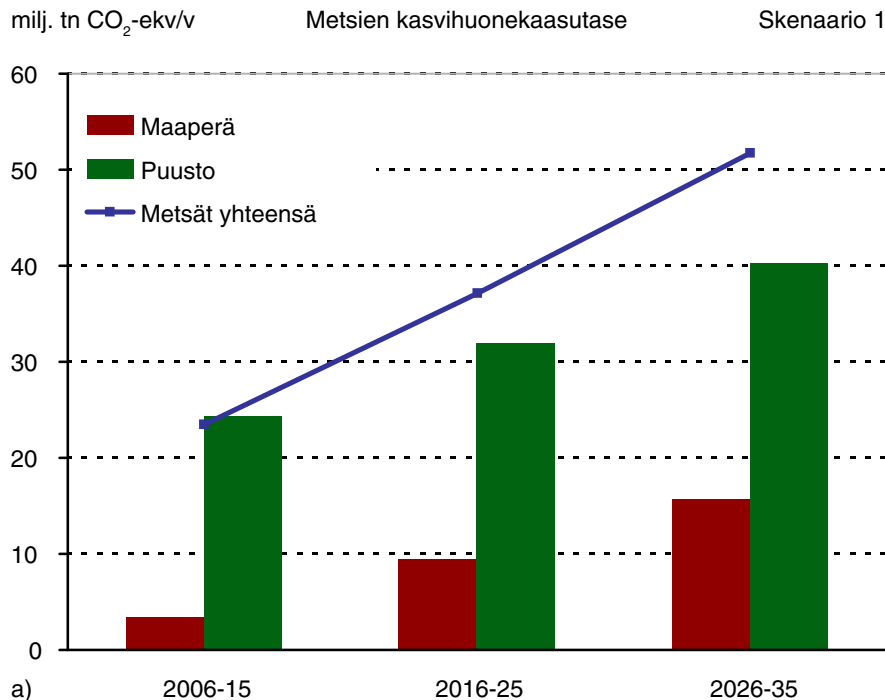
Puuston hiilivaraston muutos on metsien hiilitaseen määräävä tekijä. Hieman yksinkertaistaen voidaan sanoa, että jos puuston kasvu on poistumaa suurempi, metsät ovat hiilinielu, päinvas-taisessa tapauksessa ne ovat hiilen lähde. Kun puuston tilavuuden kehitys on MELA-malli-

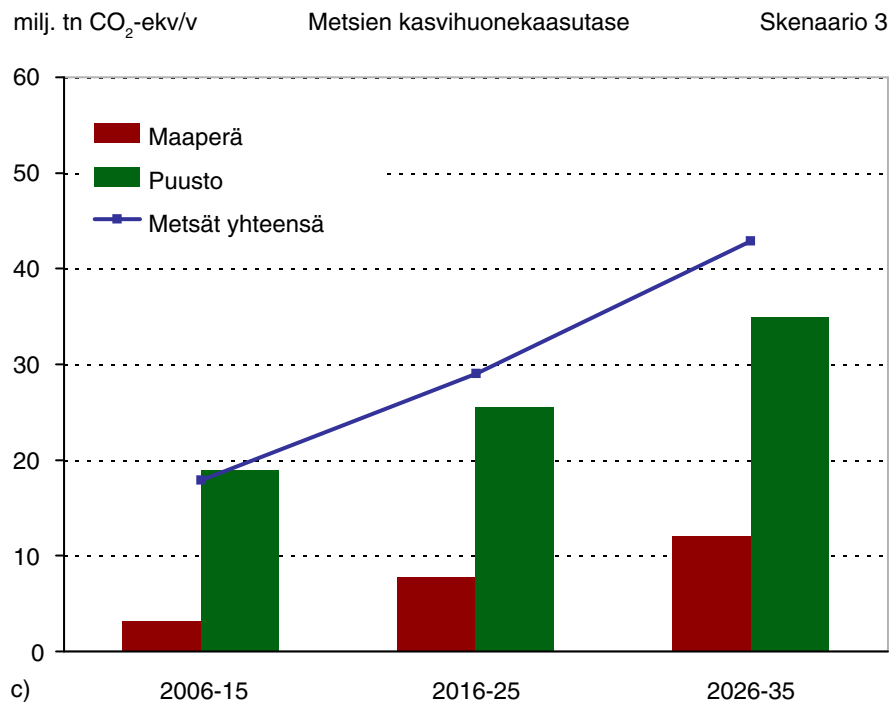
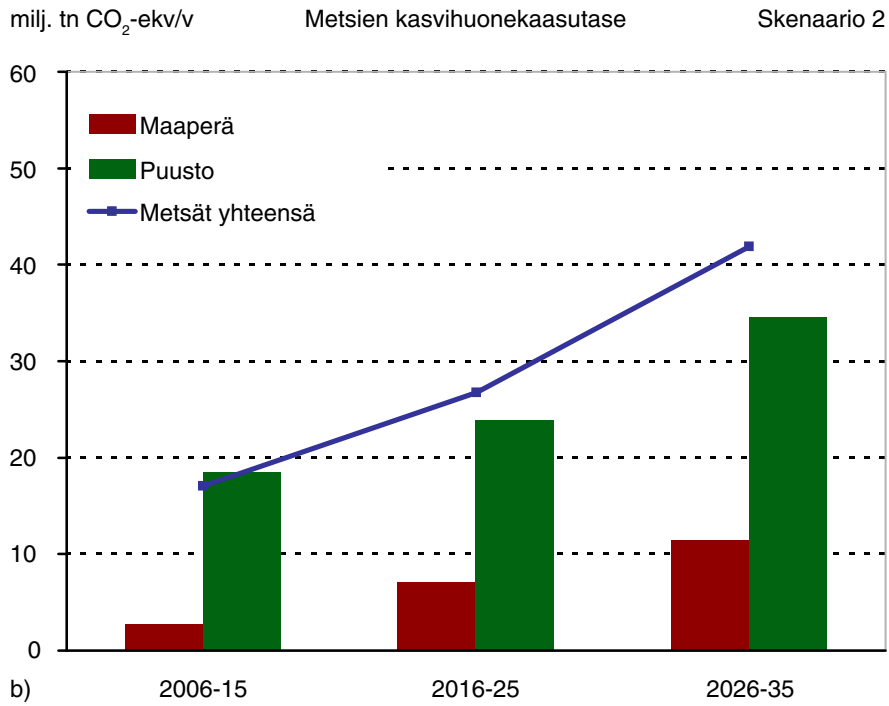
laskelmissa kaikissa skenaarioissa nouseva, ovat metsät myös kasvihuonekaasujen nielu (Taulukko 1, Kuvat). Nieluarviot vaihtelevat välillä 15.1–51.7 milj. tn CO₂-ekvivalenttia / vuosi (Taulukko 1). Niiden perusteella näyttää siltä, että Kioton pöytäkirjan artiklan 3.4 mukainen metsänhoidon nieluhyöty ja artiklan 3.3 lähteen kompensointi, yhteensä n. 3 milj. tn CO₂-ekvivalenttia (Sievänen ym. 2006) voidaan saavuttaa kaikissa tarkastelluissa tapauksissa.

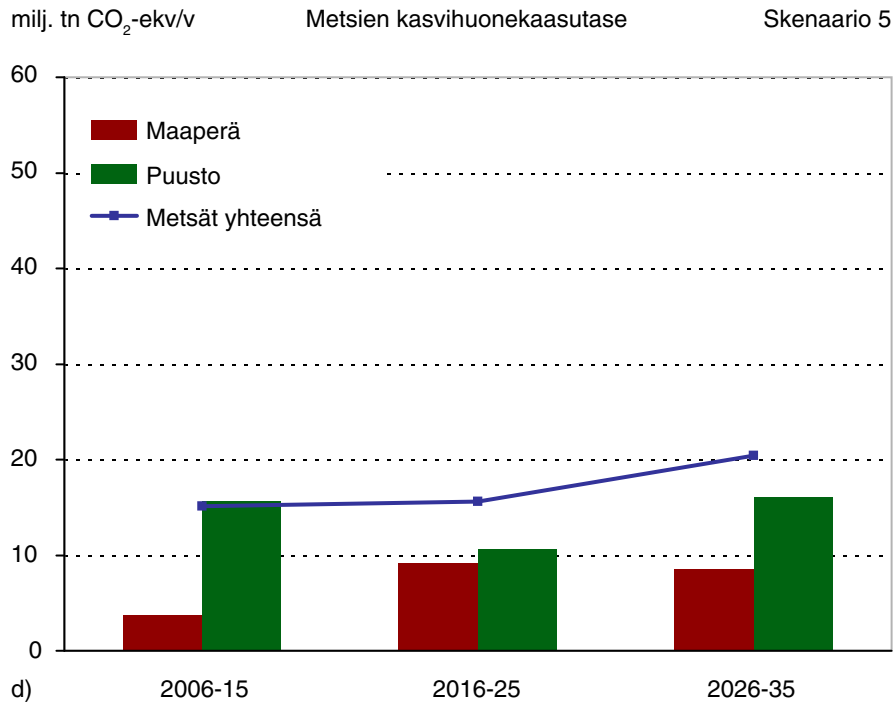
Skenaariosta 4 ei tehty kasvihuonekaasulaskelmaa. Siinä metsähakkeen käytön on oletettu nousevan muita skenaarioita korkeammalle tasolle, 12 miljoonaa kuutiometriin vuoteen 2015 mennessä. Bioenergian korjuu vähentää maaperään tulevaa karikkeen määrää ja pienentää sitä kautta maaperän hiilinielua. Sievänen ym. (2006) tutkivat bioenergian korjuun vaikutusta ja totesivat sen olevan vähäinen kokonaisnieluun verrattuna. Tällä perustalla voidaan arvioida kasvaneen metsähakkeen korjuun vaikutuksen olevan pieni nielunvähennys skenaariossa 4.

Taulukko 1. Metsien kasvihuoneenielut (milj. tn CO₂-ekvivalenttia / vuosi) 2006–2035 kymmenvuotiskausittain eri skenaariossa.

Skenaario	Kausi		
	2006–2015	2015–2025	2026–2035
1	23.4	37.2	51.7
2	17.0	26.8	41.9
3	17.9	29.1	42.9
5	15.1	15.6	20.4

Kuva 1. Metsien kasvihuonekaasunielut kymmenvuotiskausittain eri skenaarioissa:

a) skenaario 1, b) skenaario 2, c) skenaario 3 ja d) skenaario 5. Puuston ja maaperän hiilinielut on esitetty erikseen, metsien kokonaistaseessa on puuston ja maaperän hiilinielujen lisäksi otettu huomioon metaanin ja dityppioksidin päästöt, yhteensä 4,2 milj. tn CO₂-ekvivalenttia / vuosi.

Viitteet:

- Greenhouse gas emissions in Finland 1990-2005 National Inventory Report to the UNFCCC, April 15th 2007. [Verkkodokumentti] Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/tup/khkinv/fi_nir_150407.pdf [Viitattu 28.8.2007]
- Liski, J., Palosuo, T., Peltoniemi, M. & Sievänen, R. 2005. Carbon and decomposition model Yasso for forest soils. *Ecological Modelling* 189(1-2): 168-182.
- Minkkinen, K. 2007. Käsikirjoitus dityppioksidipäästöistä.
- Minkkinen, K., Penttilä, T. & Laine, J. 2007. Tree stand volume as a scalar for methane fluxes in forestry-drained peatlands in Finland. *Boreal Environment Research* 12: 127-132.
- Sievänen, R., Kareinen, T., Hirvelä, H. & Ilvesniemi, H. 2006. Kioton pöytäkirjan artiklan 3.4 metsänhoitotoimenpiteen määrällinen vaikutus – päivitys vuoden 2004 raportista. Asiantuntijaselvitys maa- ja metsätalousministeriölle, Metsäntutkimuslaitos, 31.10.2006. [Verkkodokumentti] Maa- ja metsätalousministeriö. Saatavissa: <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/ymparisto/ilmastopolitiikka/ilmastopolitiikka.html> [Viitattu 28.8.2007]

Arvio ilmastonmuutoksen vaikutuksista metsiin Kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten

Seppo Kellomäki (Joensuun yliopisto)

Vuoteen 2015 mennessä vuotuisen keskilämpötilan ennakoitaan kohoavan Etelä-Suomessa 0,8–0,9 °C ja Pohjois-Suomessa 0,9–1,0 °C. Tämän seurauksena vuotuinen lämpösumma (yhdistää sekä lämpötilan kohoamisen että kasvukauden pitenemisen) kohoaa Etelä-Suomessa keskimäärin 100–150 d.d. (keskimäärin n. 9 %) ja Pohjois-Suomessa 80–100 d.d. (keskimäärin n. 11 %). Toisaalta vuotuinen sademäärä kasvaa Etelä-Suomessa 12–17 mm (keskimäärin n. 3 %) ja Pohjois-Suomessa 15–20 mm (keskimäärin n. 5 %) siten, että kesäkuukausien (kesä–elokuu) sademäärä säilyy likimain nykyisen suuruisena. Etelä-Suomessa tämä voi lisätä kuivuuden riskiä, erityisesti alkukesästä. Samaan aikaan tapahtuva ilmakehän hiilidioksidipitoisuuden kohoaminen lisää kuitenkin kasvua ja kompensoi kuivuuden vaikutuksia. Tuulen nopeus voi paikallisesti kasvaa lisääntyvien myrskyepisodien vuoksi, mutta tuulen keskinopeuden ei ennakoita kasvavan.

Vuoteen 2015 mennessä suurimman kestävän hakkuun skenaariolla (skenaario 5) runkokuun kasvu lisääntyy Etelä-Suomessa 5–7 % verrattuna kasvuun nykyilmaston vallitessa. Pohjois-Suomessa kasvun lisäys on 16–18 %. Kokonaishakkuukertymä puolestaan kasvaisi Etelä-Suomessa 1–3 % ja Pohjois-Suomessa 6–9 % verrattuna suurimpaan kestävään hakkuukertymään nykyilmaston vallitessa.

Metsäbioenergian määrään (skenaario 4) ilmastonmuutos vaikuttaisi samassa suhteessa kuin kokonaishakkuukertymään, jos metsäenergia edustaa vain hakkuutähteitä (rungan latvakappale, oksat, neulasat [lehdet], kannot, karkeat juuret). Toisaalta runkokuun hakkuupoistumasta voidaan osa käyttää energiaraaka-aineeksi, jos mekaanisen ja kemiallisen metsäteollisuuden raaka-ainetarve säilyy ennallaan. Vaihtoehtoisesti ilmastonmuutos mahdollistaa metsien lisäsuojelun (skenaario 3) sekä vähentää tuontipuun tarvetta (skenaario 2). Jos metsien käyttö ja hoito jatkuvat nykyisellään (skenaario 1), ilmastonmuutos nopeuttaa puuston määrään kasvua metsissä.

Vuoteen 2015 mennessä ilmastonmuutos voi lisätä metsäpalojen riskiä erityisesti Etelä-Suomessa. Pohjois-Suomessa metsäpalon riski ei lisäännä, mutta nuorissa männiköissä voi lumituhoja tapahtua nykyistä useammin. Myös Etelä-Suomessa lumituhojen riski kasvaa, mutta talvikauden lyheneminen rajoittaa lumituhoriskin kasvua. Toisaalta lyhentyvä talvikausi heikentää puiden ankkuroitumista (maa on jäässä vähemmän aikaa, ja maa on vettynyt). Suurimman kestävän hakkuun vallitessa (skenaario 5) myrskytuhojen riski ei kuitenkaan välttämättä lisäännä; tätä skenaariota sovellettaessa myrskytuhoille alttiiden uudistuskypsiin metsien osuus vähenee. Skenaariota 1 sovellettaessa tuhoille altista puustoa kertyy metsiin.

Vuoteen 2015 mennessä tapahtunut ilmaston lämpeneminen yhdessä lumi- ja myrskytuhojen kanssa voi lisätä kirjanpainajatuhojen riskiä Etelä-Suomessa skenaariosta riippumatta, sillä kirjanpainajasukupolvien lukumäärä kasvukautta kohti lisääntyy. Toisaalta myös havununna voi aiheuttaa tuhoja, mutta tämä laji ei todennäköisesti vielä yleisty massatuhojen edellyttämällä tavalla. Maannousematuhojen riski todennäköisesti kasvaa Etelä-Suomessa uusien olosuhteiden suosiessa juurikäävän leviämistä skenaariosta riippumatta.